

Schlesische Provinzialblätter.

Herausgegeben

**MATERIAŁY DO BIBLIOGRAFII ŻUBRÓW PSZCZYŃSKICH
CZĘŚĆ 1**

Th. Oelsner.

**Materials for the bibliography of the Pszczyna bison
Part 1**



**W 150-ROZNICĘ RESTYTUCJI ŻUBRA
For the 150th anniversary of the restitution of bison**

**Breslau,
Verlag von Eduard Trewendt.
1865.**

Jerzy B. Parusel

**Materiały do bibliografii żubrów pszczyńskich
Część 1**

**Materials for the bibliography of the Pszczyna bison
Part 1**

Katowice 2015



Wydawca
Publisher

Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska
Upper Silesian Nature Heritage Centre

Redaktor
Editor

Jerzy B. Parusel

ISBN 978-83-942550-1-5

Okładka: wykorzystano Schlesische Provinzialblätter, Neue Folge, Vierter Band.
Cover: the fourth volume of the Schlesische Provinzialblätter, Neue Folge was used

Zdjęcie: Planta (druga od lewej) i Plebejer (pierwszy z prawej) – założyciele linii pszczyńskiej i stada światowego. Z przodu Plakette i Platen – rodzice Plischa. Źródło: G. von der Groeben 1932 (za Krasińska M., Krasiński Z. A. 2004. Żubr. Monografia przyrodnicza. SFP Hajstra, Warszawa – Białowieża, ss. 312).

Photo: Planta (second from left) and Plebejer (first from right) – the founders of the Pszczyna line and the world's herd. Plakette and Platen – parents of Plisch in the front. Source: G. von der Groeben 1932 (following Krasińska M., Krasiński Z. A. 2004. Żubr. Monografia przyrodnicza. SFP Hajstra, Warszawa – Białowieża, ss. 312).

Realizacja poligraficzna
Printing realization

Pracownia Komputerowa Jacka Skalmierskiego, Gliwice

© by Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska

Katowice 2015

Spis treści

Wstęp.....	5
Metoda opracowania bibliografii.....	6
Podziękowania.....	8
Piśmiennictwo.....	14
Wykaz pozycji bibliograficznych.....	15
Indeks autorski.....	90
Indeks rzeczowy.....	98
Ilustracje.....	109

Table of contents

Introduction.....	10
Bibliography preparation method.....	11
Acknowledgements.....	13
References.....	14
Bibliographic items list.....	15
Author index.....	90
Subject index.....	98
Figures.....	109

Wstęp

Bibliografię żubrów pszczyńskich autor zaczął gromadzić w związku z przejściem przez Babiogórski Park Narodowy w 1979 roku Ośrodka Hodowli Żubrów w Jankowicach k. Pszczyny w celu dokumentacji wiedzy o żubrach pszczyńskich i wykorzystania jej praktycznego w ochronie i hodowli tego gatunku. Zakres bibliografii obejmował wszelkie piśmiennictwo dotyczące żubrów pszczyńskich, rezerwatu żubrów i personelu Ośrodka Hodowli Zwierząt Rzadkich w Jankowicach.

Pierwszy wykaz bibliograficzny został zamieszczony w XX tomie Kroniki Babiogórskiego Parku Narodowego i zawierał 32 pozycje literaturowe (Parusel 1982). Kolejne wykazy zostały zamieszczone w tomach XXI (Parusel 1986, 37 pozycji), XXV (Parusel 1990a, 31 pozycji), XXVI (Parusel 1990b, 27 pozycji), XXVII (Parusel 1990c, 11 pozycji), XXVIII (Parusel 1990d, 9 pozycji), XXIX (Parusel 1990/1991, 5 pozycji) i XXX (Parusel 1991, 105 pozycji). W roku 1995 została opracowana w Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska synteza żubrów pszczyńskich, w której zamieszczono łącznie 292 pozycje bibliograficzne, w tym 203 (po zweryfikowaniu) zebrane w okresie pracy autora w Babiogórskim Parku Narodowym, oraz 89 pozycji zebranych w trakcie prac nad syntezą.

Przygotowana specjalnie z okazji 150-lecia hodowli żubrów na Górnym Śląsku bibliografia zawiera łącznie 1410 publikacji oraz opracowań niepublikowanych. Służy ona upowszechnianiu wiedzy oraz dokumentów o żubrach pszczyńskich. Dostarcza informacji o istniejących dokumentach dla celów naukowych i działań praktycznych, służąc pomocą bibliotekom i innym placówkom informacji naukowej oraz ośrodkom dydaktyczno-wychowawczym. Utrwala i upowszechnia wiadomości o dorobku kulturalnym i naukowym związanym z żubrami pszczyńskimi oraz może wpływać na rozwój współpracy międzynarodowej.

Opublikowane materiały powinny zapoczątkować prace nad elektroniczną, regionalną bibliograficzną bazą danych o żubrach pszczyńskich, którą prowadzić mogłaby Biblioteka Śląska w Katowicach lub Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna w Pszczynie we współpracy z Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska w Katowicach.

Wstęp do bibliografii żubrów pszczyńskich pragnę zakończyć apelem, skierowanym do żubrologów, o zamieszczanie w publikacjach informacji o numerach rodowodowych badanych żubrów, gdyż od kilkunastu już lat nie jest ona publikowana. Brak tej informacji uniemożliwia odniesienie wyników badań do określonych osobników, a tym samym nie pozwala na studia porównawcze poszczególnych osobników, populacji i linii genetyczno-hodowlanych. Nie jest więc także możliwe prowadzenie bibliografii odnoszącej się do poszczególnych zwierząt, czy też założenia stosownych słów kluczowych w indeksach rzeczowych lub w proponowanej bazie

danych bibliograficznych. Brak tej informacji stanowił także istotną trudność przy kwalifikacji przedmiotowej bardzo wielu dokumentów, wskutek czego nie mogły być one włączone do niniejszej bibliografii.

Opublikowana bibliografia stanowi uzupełnienie bibliografii zamieszczonej na stronie internetowej European Bison Conservation Center (<http://www.bison-ebcc.eu/about-the-ebcc/>).

Utrudniony dostęp do ponad 100 pozycji uniemożliwił ich opracowanie i włączenie do niniejszej bibliografii. Pragnąc jednak ukazać choć w części dorobek naukowy i kulturowy o żubrach pszczyńskich za okres ostatnich 150 lat, zdecydowano się na opublikowanie zebranego materiału jako części pierwszej, planując w przyszłości publikację tych prac, które nie mogły być włączone do tej części.

Metoda opracowania bibliografii

Opracowanie bibliografii oparto na zaleceniach metodycznych i organizacyjnych, zawartych w publikacji wydanej pod redakcją Z. Żmigrodzkiego (2000) oraz w Słowniku terminologicznym z zakresu bibliografii i katalogowania Biblioteki Narodowej (Sternik). Pod względem typologicznym jest to opracowanie bibliograficzne o charakterze materiałów do bibliografii, opublikowane w formie wydawnictwa zwarte. O takim charakterze zadecydowano w związku z niemożnością przygotowania pełnego spisu piśmiennictwa z wykorzystaniem wszystkich przypuszczalnie istniejących źródeł publikowanych i niepublikowanych, mając jednocześnie na uwadze potrzebę zaspokojenia zapotrzebowania na informację w związku z jubileuszem 150-lecia hodowli i ochrony żubra na ziemi pszczyńskiej.

Opracowana bibliografia pod względem kryteriów podziału i rodzajów bibliografii (Żmigrodzki 2000, Sternik) jest bibliografią treściową, specjalną, dziedzinową, retrospektywną, zamkniętą, międzynarodową, terytorialną przedmiotową, prymarną (pochodną dla dokumentów niedostępnych do opisu, lub których opis został przejęty), rejestracyjną, naukową. Opracowane materiały nie są bibliografią kompletną, choć włożono wiele wysiłku, aby zebrane piśmiennictwo było wyczerpujące. Jednak zamieszczone tu dokumenty elektroniczne to zaledwie wybór spośród ogromnej liczby jednostek bibliograficznych zamieszczonych w Internecie, gdyż całkowicie pominięto dominujące wzmianki nie wnoszące nowych informacji do przedmiotu bibliografii. W stosunku do tych źródeł informacji niniejsza bibliografia jest selektywna, wyborowa, bazująca na subiektywnej ocenie ważności danego dokumentu dla całej bibliografii.

Zakres bibliografii jest pełny i obejmuje dokumenty związane z szeroko pojętą hodowlą i ochroną żubrów na ziemi pszczyńskiej, żubrami linii pszczyńskiej oraz dotyczące osób związanych z żubrami na omawianym obszarze.

Zasięg bibliografii jest nieograniczony pod względem autorskim, językowym, terytorialnym (mimo, że dotyczy żubrów hodowanych na ziemi pszczyńskiej, to obejmuje również dokumenty o żubrach tu urodzonych i wyeksportowanych oraz o żubrach tu sprowadzonych i/lub wyeksportowanych), formy wydawniczej, formy piśmienniczej i typu dokumentów bibliograficznych.

Bibliografia zawiera dokumenty wytworzone od momentu pojawienia się pierwszych wzmianek o żubrach na ziemi pszczyńskiej (zasadniczo od roku 1865, w którym żubry zostały sprowadzone) aż po czasy współczesne, których cezurę przyjęto na koniec listopada 2015 roku (uzupełnienia dokonano także w grudniu, po oddaniu bibliografii do druku).

Jednostki bibliograficzne wyszukiwano z krajowych i regionalnych zestawień bibliograficznych, sporządzanych przez biblioteki publiczne, z katalogów bibliotecznych on-line

bibliotek publicznych, fachowych bibliotek instytutów naukowo-badawczych oraz towarzystw naukowych, a także z katalogów wybranych tytułów czasopism tematycznie związanych z przedmiotem bibliografii i bibliografii dziedzinowych. W szerokim zakresie korzystano z zasobów Internetu, zarówno w celu pozyskania informacji o danym dokumencie, jak i pobrania go w wersji elektronicznej. Tak wyszukane jednostki poddawano następnie opracowaniu bibliograficznemu z autopsji. Opis bibliograficzny został zróżnicowany stosownie do danej formy wydawniczej, zgodnie z zasadami i normami zawartymi w publikacji Żmigrodzkiego (2000), zachowując jednak styl i formę opisu przyjętą w redakcji wydawnictw Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska. Zastosowano pierwszy stopień szczegółowości opisu, który obejmuje elementy obowiązkowe, niezbędne dla identyfikacji dokumentu, czyli jego tytuł właściwy, pierwsze oznaczenie odpowiedzialności, oznaczenie wydania, pierwsze miejsce wydania oraz datę wydania. Opis przejęty z innych źródeł zaznaczono znakiem *. Dla dokumentów współautorskich powtórzono opisy skrócone, odsyłające do pierwszego autora.

Układ bibliografii jest mechaniczny, formalny, oparty na kryteriach wydawniczo-formalnych. Jest to układ alfabetyczny, autorsko-tytułowy. W obrębie jednego autora, pozycje wydawnicze uporządkowano chronologicznie, w obrębie tego samego roku wydania – ponownie alfabetycznie tytułami pozycji. Dla dzieł anonimowych zastosowano porządek alfabetyczny ich tytułów.

W celu ułatwienia przeszukiwania bibliografii opracowano indeks rzeczowy dokumentów z zastosowaniem kolejności logicznej haseł w układzie systematycznym, bazującym na klasyfikacji uniwersalnej UKD (UKD 2006). Indeks ten został dla potrzeb niniejszej bibliografii nieco zmodyfikowany w stosunku do układu klasyfikacji UKD.

0 Dział ogólny

- Encyklopedie
- Recenzje
- Towarzystwa naukowe, stowarzyszenia
- Rzeczoznawstwo wiedzy
- Bibliografie
- Muzea, wystawy, zbiory muzealne

5 Nauki przyrodnicze

- Reprodukcja (rozmnażanie) i rozród zwierząt
- Genetyka ogólna i molekularna zwierząt
- Parazytologia, wirusologia, mikrobiologia, epidemiologia, immunologia
- Botanika, socjologia, ekologia, flora
- Fizjologia zwierząt
- Anatomia, morfologia zwierząt
- Patomorfologia zwierząt
- Ekologia zwierząt
- Socjologia, etologia zwierząt
- Ochrona gatunkowa zwierząt
- Systematyka i taksonomia zwierząt
- Pasożyty zwierząt
- Zdrowie zwierząt
- ChOROBY, wypadki, śmierć, odstrzały zwierząt

6 Nauki stosowane

Leśnictwo, hodowla lasu, ochrona lasu, zarządzanie lasu (w tym opis siedlisk)
Rolnictwo, chów i hodowla zwierząt
Weterynaria, zapobieganie i zwalczanie chorób
Łowiectwo, polowania

7 Sztuka

(artyści, twórcy i wykonawcy, rzeźbiarstwo i sztuki pokrewne, rysunek, malarstwo, grafika, fotografia, fotografia dokumentalna, fotografia artystyczna, kinematografia, film, muzyka, radio, audycje radiowe, telewizja, programy telewizyjne, planowanie przestrzenne).

8 Językoznawstwo. Literatura piękna

9 Archeologia. Prehistoria. Geografia. Biografie. Historia

Biografie
Historia
Archiwistyka

Podziękowania

Przy opracowywaniu bibliografii żubrów pszczyńskich korzystałem z pomocy wielu osób i instytucji. W tym miejscu pragnę podziękować za konsultacje bibliograficzne oraz przekazanie kilku niedostępnych dla mnie publikacji, dzięki którym wzbogaciłem wykaz piśmiennictwa. Podziękowania te składam Paniom Małgorzacie Bołbot z redakcji Księgi Rodowodowej Żubrów i Joannie Łapińskiej, kierownicze biblioteki Instytutu Biologii Ssaków PAN w Białowieży oraz Panom doktorowi Piotrowi Daszkiewiczowi z Musée National d'Histoire Naturelle w Paryżu i profesorowi Mikołajowi Spassowowi, dyrektorowi Национален природонаучен музей в София. Za trud w zdobyciu publikacji amerykańskich lub przechowywanych w bibliotekach tego kraju dziękuję:

- Panu Bogdanowi Horbalowi, kierownikowi Technical Processing w The New York Public Library w Nowym Jorku,
- Pani dr Madeleine Thompson z Wildlife Conservation Society w Bronx (New York),
- Pani Larze Szypszak z Reference Section Prints and Photographs Division Library of Congress w Waszyngtonie,
- Pani profesor Rachel Rigsby z Belmont University w Nashville,
- pracownikom San Diego Zoo w San Diego (Kalifornia).

W poszukiwaniu publikacji niemieckich lub przechowywanych w bibliotekach tego kraju dziękuję:

- Panu Andreasowi Filzowi, dyrektorowi Tiergarten Bernburg w Bernburgu,
- Heiko Hornungowi, Redaktorowi Naczelnemu czasopisma Wild und Hund w Singhofen,
- Panu Andreasowi Kopytto z Gemeinsame Mathematische Bibliothek RWTH Aachen w Aachen,
- Panu dr Thomasowi Wilmsowi z Zoologischer Garten Frankfurt we Frankfurcie,
- Pani Sabine Tolksdorf ze Staatsbibliothek zu Berlin - Preussischer Kulturbesitz w Berlinie.

Dziękuję także:

- Pani Julii Orlickiej-Jasnoch z Muzeum Archeologicznego Środkowego Nadodrza w Zielonej Górze z/s w Świdnicy,
- Pani Agnieszce Urbaniec z Biblioteki Babiogórskiego Parku Narodowego w Zawoi,
- Pani Marii Popielarz z Biblioteki Polskiego Związku Łowieckiego w Warszawie,
- Panu Friedrichowi Lauria z Naturhistorisches Museum w Wiedniu,
- Panu dr Tarasowi Sipko z Institute of Ecology and Evolution RAS w Moskwie,
- Panu Arkadiuszowi Cencorze z Biblioteki Uniwersytetu Wrocławskiego we Wrocławiu.

Osobne podziękowania składam Pani profesor Wandzie Olech ze Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie za przekazanie wielu niedostępnych publikacji. Za pomoc w tłumaczeniu publikacji niemieckojęzycznych dziękuję serdecznie Panom Mirosławowi Syniawie i Davidowi Hołyńskiemu z Chorzowa. Dziękuję także Panu Andrzejowi Brandysowi z Kobióra za dzielenie się ze mną informacjami bibliograficznymi. Mojej siostrze Danucie dziękuję za włączenie się do kwerendy bibliograficznej tyskiego Echa.

Introduction

The author started to compile the bibliography of the Pszczyna bison when the Babia Góra National Park took over the Bison Breeding Center in Jankowice near Pszczyna in 1979. The author wanted to document the knowledge of the Pszczyna bison and to apply it in practice in conservation and breeding of this species. The scope of the bibliography encompasses all kinds of bibliographical sources regarding the Pszczyna bison, the bison Reserve and the staff at the Rare Species Breeding Center in Jankowice.

The first bibliography was featured in Volume 20 of the Babia Góra National Park Chronicle and contained 32 items (Parusel 1982). Subsequent reference lists were published in Volume 21 (Parusel 1986, 37 items), Volume 25 (Parusel 1990a, 31 items), Volume 26 (Parusel 1990b, 27 items), Volume 27 (Parusel 1990c, 11 items), Volume 28 (Parusel 1990d, 9 items), Volume 29 (Parusel 1990/1991, 5 items), and in Volume 30 (Parusel 1991, 105 items). A synthesis of the Pszczyna bison was compiled by the Upper Silesian Nature Heritage Centre in 1995. It contained a total of 292 references, including 203 items (after verification) gathered when the author worked at the Babia Góra National Park, and 89 items collected while working on the synthesis.

The bibliography prepared specially for the 150th anniversary of bison breeding in Upper Silesia contains a total of 1410 published and unpublished documents. It aims at spreading the knowledge of the Pszczyna bison and at popularizing the works on the Pszczyna bison. It provides information on the existing documents for scientific and practical purposes, offering help to libraries, scientific information institutions, and educational facilities. The bibliography strengthens and promotes the knowledge of the cultural and scientific heritage of the Pszczyna bison, and may contribute to the development of the international cooperation.

The published reference list should initiate work on a regional electronic bibliographic database of the Pszczyna bison. It could be managed by the Silesian Library in Katowice or the District and City Public Library of Pszczyna, in cooperation with the Upper Silesian Nature Heritage Centre.

I wish to end this introduction with an appeal to bison specialists to include the pedigree numbers of the examined bison in their publications, for this kind of information has not been published in more than a decade. It makes it impossible to apply the research results to specific animals, thereby hindering any comparative studies of particular animals, populations, or genetic and breeding lines. Therefore it is also impossible to compile a bibliography referring to specific animals, or to create appropriate keywords in subject

indexes or in the proposed bibliographic database. The absence of the pedigree number posed also significant difficulties for the subject classification of multiple documents. In consequence, they could not have been included in the present bibliography.

The present bibliography complements the one published on the website of the European Bison Conservation Center (<http://www.bison-ebcc.eu/about-the-ebcc/>).

Limited access to more than 100 bibliographic items made it impossible to elaborate and include them in the present bibliography. However, wishing to show the scientific and cultural heritage of the Pszczyna bison of the past 150 years at least partially, it has been decided to publish the collected material as part one, planning to publish the remaining works in the future.

Bibliography preparation method

The preparation was based on the methodological and organizational recommendations published in the book edited by Z. Żmigrodzki (2000) and in The National Library Terminological Dictionary of Bibliographies and Cataloging (Sternik). In terms of typology, the present bibliography is presented in the form of bibliographic material, published as a non-serial publication. The decision to prepare the bibliography in such a form, keeping in mind the need to fulfill the thirst for knowledge related to the 150th anniversary of bison breeding and conservation on Pszczyna Land, was made due to the inability to prepare a full reference list including all presumably existing published and unpublished sources.

In terms of the division criteria and types of bibliography (Żmigrodzki 2000, Sternik), the present bibliography is: arranged by content, special, domain-specific, retrospective, closed, international, territorial and subject, primary (secondary for documents not available for description or whose description was adopted from other sources), registration, and scientific. It is not a comprehensive bibliography, although much effort was put in gathering exhaustive sources. The electronic documents included in the present bibliography, however, are barely a selection of the enormous amount of works available on the Internet, for the prevalent search results provided no new information on the subject matter. In regard to these sources of information, the present bibliography is a selective bibliography, based on subjective assessment of validity of a given document for the bibliography.

The scope of the bibliography is full and encompasses documents regarding the broadly defined breeding and conservation of bison on the Pszczyna Land, the documents concerning the bison of the Pszczyna line, and people working with the bison of the discussed area.

The range of the bibliography is unlimited in terms of the authorship, language, territory (although it concerns the bison bred on the Pszczyna Land, it includes also the documents about the bison born in and exported from Pszczyna, and about the bison brought in and/or exported from Pszczyna), the form of the publication, the writing form, and the type of the bibliographical references.

The bibliography includes the documents written since the presence of bison on the Pszczyna Land was first mentioned (generally from 1865, when the bison were brought in) up to the present day (the end of November 2015, with additions included in December, after the manuscript was submitted for publication).

The bibliographical units were searched in national and regional bibliographical lists compiled by public libraries, in online catalogs of public libraries, in special libraries of research institutes and scientific societies, and also in catalogs of chosen journals related thematically to the subject matter and to the subject bibliographies. Internet resources were

widely used, both in searching for a given document and in downloading its electronic version. The units obtained in this way were then processed personally. The bibliographic description was adapted to the given form of publication, in accordance with the rules and standards defined by Żmigrodzki (2000), while preserving the style and form of the description adapted in the publications of the Upper Silesian Nature Heritage Centre. The first level of specificity was applied in the bibliographic description. It includes the mandatory elements necessary to identify the document, i.e.: the title proper, first statement of responsibility, edition number, first place of publication, publication date. Descriptions adopted from other sources were marked with an asterisk *. For collective works, short descriptions referring to the first author were repeated.

The arrangement of the bibliography is mechanical, formal, and based on formal and publishing criteria. The bibliography is arranged alphabetically by authors and titles. Publications by the same author were arranged chronologically. Documents published in the same year were arranged alphabetically by titles. Anonymous documents were arranged alphabetically.

In order to facilitate the searching of the bibliography, a subject index was prepared, arranged logically by entries and systematically based on the Universal Decimal Classification (UDC 2006). For the sake of the present bibliography, the subject index included was slightly modified compared to the UDC classification system.

0 General Works

- Encyclopedias
- Reviews
- Scientific societies, associations
- Knowledge dissemination
- Bibliographies
- Museums, exhibitions, museum collections

5 Natural Sciences

- Reproduction and procreation of animals
- General and molecular genetics
- Parasitology, virology, microbiology, epidemiology, immunology
- Botany, sociology, ecology, flora
- Physiology of animals
- Anatomy of animals, morphology of animals
- Animals pathomorphology
- Animal ecology
- Sociology, ethology of animals
- Animal species conservation
- Systematics and taxonomy of animals
- Parasites in animals
- Animal health
- Diseases, accidents, death, culling of animals

6 Applied Sciences

- Forestry, silviculture, forest conservation, forest management (including habitat description)
- Agriculture, animal husbandry

Veterinary medicine, disease control and prevention
Hunting

7 Art

(artists, authors, sculpture and related arts, drawing, painting, graphics, photography, documentary photography, artistic photography, cinematography, film, music, radio, radio broadcasts, television, television programs, spatial planning).

8 Linguistics. Fiction

9 Archeology. Prehistory. Geography. Biographies. History

Biographies
History
Archival science

Acknowledgments

Many people and institutions have helped me in the development of this bibliography. I am using this opportunity to thank for the bibliographic consultations and for providing me with several inaccessible publications, thus allowing me to enrich the list of references. Many thanks go to Małgorzata Bołbot of the European Bison Pedigree Book Editorial Board, to Joanna Łapińska, the director of the library of the Mammal Research Institute of the Polish Academy of Sciences in Białowieża, to Piotr Daszkiewicz, PhD, of Musée National d'Histoire Naturelle in Paris, and to Professor Nikolai Spassov, the director of the Национален природонаучен музей in Sofia.

For their effort in helping me get hold of American publications or works found in American libraries, my thanks go to:

- Bogdan Horbal, head of Technical Processing at The New York Public Library,
- Madeleine Thompson, PhD, of Wildlife Conservation Society in Bronx (New York),
- Lara Szypszak of the Reference Section Prints and Photographs Division at the Library of Congress in Washington,
- Professor Rachel Rigsby of Belmont University in Nashville,
- the staff at the San Diego Zoo in San Diego (California).

For helping me with German publications or works found in German libraries, I thank:

- Andreas Filz, director of the Tiergarten Bernburg in Bernburg,
- Heiko Hornung, editor-in-chief of the Wild und Hund Magazine in Singhofen,
- Andreas Kopytto of Gemeinsame Mathematische Bibliothek RWTH in Aachen
- Thomas Wilms of the Zoologischer Garten Frankfurt in Frankfurt,
- Sabine Tolsdorf of the Staatsbibliothek zu Berlin - Preussischer Kulturbesitz.

I would also like to thank:

- Julia Orlicka-Jasnoch of the Archaeological Museum of the Middle Oder in Zielona Góra, based in Świdnica,
- Agnieszka Urbaniec of the Library of the Babia Góra National Park in Zawoja,
- Maria Popielarz of the Library of the Polish Hunting Association in Warsaw,
- Friedrich Lauria of the Naturhistorisches Museum in Vienna,
- Taras Sipko, PhD, of the Institute of Ecology and Evolution in Moscow,
- Arkadiusz Cencora of the Library of the University of Wrocław.

A special thank you goes to Professor Wanda Olech of the Warsaw University of Life Sciences for offering me a number of inaccessible publications. I would also like to express my gratitude to Mirosław Syniawa and David Hołyński from Chorzów for numerous translations from German. I also thank Andrzej Brandys from Kobiór for sharing bibliographic information with me. And last (but not least) I would like to show my gratitude to my sister Danuta for getting involved in the bibliographical research on the Tychy Echo.

Piśmiennictwo References

[Parusel J. B.] J. B. P. 1982. Bibliografia Żubrów Pszczyńskich, s.: 88-90. W: Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego, t. XX (1980). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.

[Parusel J. B.] J. B. P. 1986. Bibliografia Żubrów Pszczyńskich, s.: 103 -106. W: Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego, t. XXI (1981). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.

[Parusel J. B.] J. B. P. 1990a. Bibliografia Żubrów Pszczyńskich, s.: 55, 99-100. W: Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego, t. XXV (1985). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.

[Parusel J. B.] J. B. P. 1990b. Bibliografia Żubrów Pszczyńskich, s.: 50, 102 -104. W: Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego, t. XXVI (1986). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.

[Parusel J. B.] J. B. P. 1990c. Bibliografia Żubrów Pszczyńskich, s.: 46, 99. W: Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego, t. XXVII (1987). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.

[Parusel J. B.] J. B. P. 1990d. Bibliografia Żubrów Pszczyńskich, s.: 34, 68. W: Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego, t. XXVIII (1988). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.

[Parusel J. B.] J. B. P. 1990/1991. Bibliografia Żubrów Pszczyńskich, s.: 32, 60. W: Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego, t. XXIX (1989). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.

Parusel J. B. 1991. Bibliografia Żubrów Pszczyńskich, s.: 35, 106 -110. W: Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego, t. XXX (1990). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.

Parusel J. B. 1995. Pszczyńskie żubry – synteza. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice, maszynopis, ss. 21.

Sternik. Słownik terminologiczny z zakresu bibliografii i katalogowania. Biblioteka Narodowa.

<http://sternik.bn.org.pl/vocab/index.php?tema=672&/bibliografia>

Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiątna: publikacja nr UDC-P058 autoryzowana przez Konsorcjum UKD nr licencji UDC-2005/06 / [tablice oprac. Teresa Turowska, Jolanta Hys, Joanna Kwiatkowska]. Wyd. skrócone dla bieżącej bibliografii narodowej i bibliotek publicznych. Biblioteka Narodowa, Warszawa, 2006, ss. 449.

Żmigrodzki Z. (red.) 2000. Bibliografia. Metodyka i organizacja. Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Wyd. SBP Nauka – Dydaktyka – Praktyka, t. 38, Warszawa, ss. 351.

Wykaz pozycji bibliograficznych Bibliographic items list

1. Adamec M. 2004. Strategy for conservation of the European bison in Slovakia, s.: 9-12. W: Krasieńska M., Daleszczyk K. (eds) Proceedings of the Conference "European bison conservation", 30 September – 2 October 2004, Białowieża, Poland. Mammal Research Institute, Polish Academy of Sciences, Białowieża.
Adamec M. – zob./see 703.
2. *Achleitner A. 1919. Pleß, das kostbarste Jagdrevier Deutschlands, gefährdet. Der Deutsche Jäger, 41, 22: 269-275.
3. [Agencja Rozwoju i Promocji Ziemi Pszczyńskiej] ARiPZP. 2015. Z wizytą u króla puszczy. Pokazowa Zagroda Żubrów w Pszczynie. Głos Pszczyński, 26, 16/553: 15.
4. Ahrens T. G. 1921. The present status of the European bison or wisent. Journal of Mammalogy, 2, 2: 58-62.
5. Ahrens T. G. 1923. Priemel, Kurt. Gedenken über die Möglichkeit der Erhaltung des Wisents. Deutsche Jäger Zeitung, Band 80, Nr 20, pp. 289-292. December 7, 1922. Journal of Mammalogy, 4, 3: 197-199.
6. Ahrens T. G. 1923. Proposals for the preservation of the wisent. Science, 58, no 1493: 107.
7. *A[hrens] Th [T. G.] 1927. Die Plesser Wisente. Naturschutz, 9, 1: 26-27.
8. Ahrens T. G. 1927. Present status of the wisent. Raport of the American Bison Society 1924-1925-1926: 47-48.
9. Ahrens T. G. 1936. Recent developments in the preservation of the wisent in Germany. Journal of Mammalogy, 17, 2: 137-138.
10. Akimuschkin I. 1972. Vom Aussterben bedroht? Tiertragödien, vom Menschen ausgelöst. VEB F. A. Brockhaus Verlag, Leipzig, 3. Auflage. ss. 267. [Übersetzung aus dem Russischen v. Eckhardt Thiele]
Zob./see Акимушкин И. 1385.
11. *Alberti C. i in. (red.) 1905. Die Hohe Jagd. Paul Parey, Berlin, wyd. 2, ss. 784.
12. Alberti C. i in. (red.) 1912. Die Hohe Jagd. Paul Parey, Berlin, wyd. 3, ss. 734.
13. *Alberti C. i in. (red.) 1920. Die Hohe Jagd. Paul Parey, Berlin, wyd. 4, ss. 748.
14. *Alberti C. i in. (red.) 1922. Die Hohe Jagd. Paul Parey, Berlin, wyd. 5, ss. 761.
Amarowicz J. – zob./see 47.
15. Antonius O. 1913. Allerlei aus der Schönbrunner Menagerie. Urania. Wochenschrift für Volksbildung, 6, 4: 63-67.
16. Anusz K., Kita J., Zaleska M. 2010. Zagrożenia zdrowia żubrów, s.: 51-61. W: Kowalczyk R., Ławreszuk D., Wójcik J. M. (red.) Ochrona żubra w Puszczy Białowieskiej. Zagrożenia i perspektywy rozwoju populacji. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża, ss. 225.
17. *Arnold W. 1895. Zehn Tage in den fürstlich Plesßschen Revieren. Das Waidwerk in Wort und Bild, 4, Nr 24, 15 September 1895.
18. Apsley V. M. B. 1936. Bridleways through history. Hutchinson & Company, Limited, London, ss. 398.
19. Arldt T. 1925. Können wir die höhere Tierwelt retten? Die Umschau, 29, 15: 289-295.
20. Baedeker K. 1943. Das Generalgouvernement: Reisehandbuch. Karl Baedeker, Leipzig, ss. 264.
21. Bamm P. 1937. Der j Punkt: der kleinen Weltlaterne zweiter Schnie. Mit Zchnng. von Olaf Gulbransson. Deutsche Verlags-Anstalt, Stuttgart, Berlin, ss. 271.

22. Bamm P. 1973. Kleines Kaleidoskop: Betrachtungen eines Chronisten. Zur Dämmerstunde, 12. Verlag H. Voss, Ebenhausen (bei München), ss. 150.
23. Bamm P. 1974. Am Rande der Schöpfung. Deutsche Verlags-Anstalt, Stuttgart, ss. 238.
Bannikov A. G. – zob./see 283, 284.
24. Baranov A. S., Pucek Z., Kiseleva E. G., Zakharov V. M. 1997. Developmental stability of skull morphology in European bison *Bison bonasus*. Acta Theriologica, suppl. 4: 79-85.
25. Baranowski Cz. Diagnozowanie typów pryszczy i ich rozmieszczenie w Polsce. Medycyna Weterynaryjna, 12, 7: 395-396.
26. *Bartels U. 1999. Das Fürst-Pless-Horn und seine Tradition. Bilder, Berichte und Dokumente zur Kulturgeschichte. Neumann-Neudamm, Melsungen, ss. 183.
27. Barton D. R. 1939. War and wildlife. Natural History, 44, 3: 180-184.
28. Bartos L. 1981. Secondary sex ratio in Siberian tigers, Przewalski horses and European bison. Acta Theriologica, 26, 7: 125-128.
Baryshnikov G. – zob./see 997.
29. Bauer J. 2009. 35 years of keeping and breeding of European bison (*Bison bonasus*) at Thüringer Waldzoo Gera. European Bison Conservation Newsletter, 2: 165-171.
Bednarz Z. – zob./see 223.
30. *Bei den letzten Wisenten in Pless. 1922. Naturalienkabinett, 34, Nr. 13: 98-99.
Belousova I. P. – zob./see 789, 790, 791, 792.
Bendxen C. – zob./see 998.
31. *Benzel W. 1938. Wisent tot. Deutsche Jagd, 41: .
32. Benzel W. 1967. Im Paradies der Hirsche. Rotwilderfahrten des letzten Wildmeisters beim Fürsten Pleß. Paul Parey, Hamburg – Berlin, wyd. 1, ss. 228.
33. *Benzel W. 1970. Im Paradies der Hirsche. Rotwilderfahrten des letzten Wildmeisters beim Fürsten Pleß. Paul Parey, Hamburg – Berlin, wyd. 2, ss. 228.
34. *Benzel W. 1975. Im Paradies der Hirsche. Rotwilderfahrten des letzten Wildmeisters beim Fürsten Pleß. Paul Parey, Hamburg – Berlin, wyd. 3, ss. 228.
35. *Benzel W. 1983. Im Paradies der Hirsche. Rotwilderfahrten des letzten Wildmeisters beim Fürsten Pleß. Paul Parey, Hamburg – Berlin, wyd. 4, ss. 228.
36. Benzel W. 1968. Pleßer Wisente. Wild und Hund, 71, 6: 129-134.
37. Benzel W. 1972. Das Plesser Wisentreservat soll aufgelöst werden. Wild und Hund, 75, 6: 144, 146.
38. Benzel W. 1973. Wovon Jäger heute nur noch träumen. Paul Parey Verlag, Berlin – Hamburg, ss. 171.
39. Benzel W. 1989. Pleß – Zauber der Jagd!, s.: 139-151. W: Büchsenknall und Hörnerklang. Pückler M. G. von (Hrsg.). Paul Parey Verlag, Berlin – Hamburg.
Bereszyński A. – zob./see 317, 344.
40. Berger A. K. (ed.) 1934. Science in field and laboratory. Conservation. Bialowies The old and new home of the European bison. Natural History, 34, 3: 298-299.
41. Bericht über die Gründungstagung der Internationalen Gesellschaft zur Erhaltung des Wisents am 25. und 26. August 1923 im Zoologischen Garten, Berlin. Erstattet im Auftrage des Vorstandes von Dr. Kurt Priemel, Frankfurt am Main. 1923. Buchdruckerei R. Th. Hauser & Co., Frankfurt am Main, ss. 23.
42. Berridge W. S. 1915. Wonders of animal life. Simpkin, Marshall, Hamilton, Kent & Co. Ltd., London, ss. 270.
43. *Bethlenfalvy E. 1935. Zubor europský, s.: 280-282. W: Čech C., Vodička F., Záborský V. (red.) Naše poľovníctvo. Academia, Bratislava, ss. 559.
44. Bibliografia bieżąca województwa śląskiego. 2007 Styczeń – Marzec. 2007. Biblioteka Śląska, Katowice, ss. 46.

45. Bibliografia bieżąca województwa śląskiego. 2009 Październik – Grudzień. 2009. Biblioteka Śląska, Katowice, 2009, ss. 46.
46. Bibliografia bieżąca województwa śląskiego. 2013 Styczeń – Marzec. 2013. Biblioteka Śląska, Katowice, 2013, ss. 108.
47. Bielecki W., Amarowicz J., Hławiczka M., Kaczor S., Krzysiak M., Kuberka K., Lizoń R., Matuszewska M., Olszewski B., Osińska B., Rzewuska M., Strzałkowski S. 2014. Monitoring zdrowia populacji żubrów jako element ochrony gatunku. *European Bison Conservation Newsletter*, 7: 43-50.
Bielecki W. – zob./see 525, 630.
48. Bielewicz M. 1948. Muzeum Śląskie i jego działalność na polu ochrony przyrody. *Chrońmy Przyrodę Ojczyzn*, 4, 3/4: 18-23.
49. Bielewicz M. 1960. Zwiedzamy muzeum przyrodnicze. *Przyroda Polska*, 4, 1: 6-7.
50. Bielewicz M. 1969. Chronione gatunki zwierząt, s.: 129-143. W: *Piękno polskiej ziemi. Ochrona przyrody w województwie katowickim*. Wyd. Art. - Graf., Katowice.
Bień J. – zob./see 89.
51. Birkner F. 1927. Max Steckel, der Schütze mit der Kamera. *Kattowitzer Zeitung*, 59, 58 Sonnabend, den 12. März 1927: 2.
52. Bizony w Tatrach uciekły ze zwierzyńca ks. Hohenlohego i wałęsają się po górach. 1927. *Dziennik Białostocki*, 30 stycznia 1927 r., niedziela: [Za/Following: Krawczyk (2010)].
53. Blair W. R. 1932. The Zoological Park: Report of the director. *New York Zoological Society Annual Report*, 36: 43-76.
54. *Bley F. 1913. *Wisentjagd. Sankt Hubertus*, 1913: 804-806.
55. Blisko 200 żubrów urodziło się w rezerwacie pszczyńskim. 1976. *Echo*, 20, Nr 34 (1047) 25-31. VIII. 1976 r.: 5.
56. Bode W., Emmert E. 1988. *Jagdwege: vom Edelhobby zum ökologischen Handwerk*. C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung (Oskar Besk), München, ss. 317.
57. Bode W., Emmert E. 2000. *Jagdwege: vom Edelhobby zum ökologischen Handwerk*. Verlag C. H. Beck, München, wyd. 3, ss. 317.
58. Bogdański M. 2011. Prawdziwy miłośnik łowiectwa. *Gwarectwo Myśliwych*, 1: 59.
59. Bołbot M., Raczyński J. 2012. Zasoby archiwalne Redakcji Księgi Rodowodowej Żubrów i sposoby ich udostępniania. *European Bison Conservation Newsletter*, 5: 5-12.
60. Bołbot M., Raczyński J. 2013. Rejestracja rodowodowa żubrów jako narzędzie restytucji gatunku. *European Bison Conservation Newsletter*, 6: 5-20.
Bołbot A. – zob./see 630, 830, 831.
61. Botezat E. 1937. Existența bourului și zimbrului în regiunea Bucovinei. *Carpații*, 5, 12: 355-358.
Bölsche W. – zob./see 247.
Brandys A. – zob./see 541.
62. Brass E. 1911. *Aus dem Reiche der Pelze*. Bd. II: *Naturgeschichte der Pelztiere*. Verlag der Neuen Pelzwaren-Zeitung, Berlin, s. 377-709.
63. *Brass E. 1925. *Aus dem Reiche der Pelze*. Bd. II: *Naturgeschichte der Pelztiere*. Verlag der Neuen Pelzwaren-Zeitung und Kürschner-Zeitung, Berlin, ss. 859 [Tom I i II/Volume I and II].
64. *Brass E. 2010. *Aus dem Reiche der Pelze*. Bd. II: *Naturgeschichte der Pelztiere*. Nabu Press, Charleston, SC, United States, ss. 736 [Tom I i II/Volume I and II] [Reprint wydania sprzed 1923 roku/Reprint of a pre-1923 edition].
65. Braun F., Lüdtke F., Müller-Rüdersdorf W. 1927. *Entrissene Ostlande. Ein heimatbuch*. Brandstetters heimatbücher Deutscher Landschaften, band 24, *Entrissene Ostland*, Friedrich Brandstaetter in Leipzig, Leipzig, ss. 447.

66. Brehm A. E. 1891. Brehms Tierleben. Allgemeine Kunde des Tierreiches. Band 3. Die Säugetiere. Dritter Band: Rüsseltiere – Unpaarzeher – Paarzeher – Sirenen – Waltiere – Beuteltiere – Gabeltiere. Dritte, gänzlich neubearbeitete Auflage von Prof. Dr. Pechuel-Loesche. Bibliographisches Institut, Leipzig und Wien, ss. 744.
67. Brehm A. E., Strassen zur O. L., Marshal W., Hempelmann F. 1920. Brehms Tierleben. Allgemeine Kunde des Tierreichs. Band 13. Bibliographisches Institut, Wien, 4. vollständig neubearbeitete Auflage, ss. 714.
68. Bridges W. 1974. Gathering of animals: an unconventional history of the New York Zoological Society. Harper & Row, New York, ss. 518.
69. Brinkmann M. 1939. Erinnerungen an Pleß. Der Oberschlesier, 21, 10/11: 562-567.
70. Brinkmann M. 1940. Die Pflanzen und Tierwelt im Plesser Kreise, s.: 91-95. W: Heimatkalender Pleß 1940. 1 Jhrg. Der Landrat des Kreises Pleß (Hrsg.), Busch und Hoffmann (Bearb.), Gauverlag PS-Schlesien G.m.b.H., Zweigverlag Gleiwitz, Gleiwitz, ss. 131.
71. Brinkmann M. 1943. Pflanzen und Tierwelt des Industriegebietes, s.: 92-125. W: Perlick A. (Hrsg.) Landeskunde des oberschlesischen Industriegebietes. Ein heimatwissenschaftl. Handbuch. Band 1. Gemeinschaftswerk der Beuthener Dienststellen des oberschles. Provinzialverbandes Oberschles. Landesmuseum, Oberschles. Landesbücherei u. Landamt für Volkskunde. Schlesien-Vlg., Breslau, ss. 447.
72. Brink Van Den J. J. 1980. The behaviour of Wisent and bison in larger enclosures. Acta Theriologica, 25, 11: 115-130.
73. Brockhaus Handbuch des Wissens in vier Bänden. Vierter Band S – Z. F. A. Brockhaus, Leipzig, 1923, sechste gänzlich umgearbeitete und wesentlich vermehrte Auflage, ss. 748.
74. Brockhaus' Konversations-Lexikon. Neue Revidierte Jubiläums-Ausgabe. Sechzehnter Band. F. A. Brockhaus, Leipzig, 1895, 14 Auflage, ss. 1078.
75. „Brodato dewizy“. 1961. Echo, 6, Nr 35 (265) środa 30.VIII.1951 r.: 1, 3.
76. Bromboszcz B. 1961. Czy znasz ziemię pszczyńsko-tyską? Echo, 6, Nr 51 (281) środa 20.XII.1961 r.: 4-5.
77. [Bromboszcz B.] (Bm). 1961. Odpowiedzi tysko-pszczyńskiej zgadywanki. Echo, 6, Nr 52 (282) środa 27.XII.1961 r.: 2.
78. [Bromboszcz B.] (Bm). 1965. „Pulpit” rozrabia czy też tęskni za Pszczyną...? Echo, 10, Nr 25 (464) z 23.VI.1965: 1-2.
79. [Bromboszcz B.] (Bm). 1965. Wyrok śmierci na ... „Pulpita”. Echo, 10, Nr 38 (477) z 22.IX.1965: 1.
80. [Bromboszcz B.] (Bm). 1968. Żubry przysparzają dewiz. Echo, 12 Nr 32 (627) z 7.VIII.1968: 1.
81. Brzezicki A. 1988. Stanisław Cenker (1891-1978). Łowiec Polski, nr 4: 6.
82. Buchholz E., Buchholz G. 1963. Russlands Tierwelt und Jagd im Wandel der Zeit. Osteuropastudien der Hochschulen des Landes Hessen, Reihe 1. Giessener Abhandlungen zur Agrar- und Wirtschaftsforschung des europäischen Ostens, Band 25. Im Kommissionsverlag W. Schmitz, Gießen, ss. 218.
Buchholz G. – zob./see 82.
83. Bujakiewicz A. 1975. Grzyby wyższe Lasów Pszczyńskich. Badania Fizjograficzne nad Polską Zachodnią, XXVIII, ser. B – Botanika: 25-47.
Bukowczyk I. – zob./see 572, 630.
Bula R. – zob./see 689.

84. Bunevich A. N., Krasieńska M., Daleszczyk K. 2006. Powstanie i rozwój wolno żyjącej populacji żubra nizinnego *Bison bonasus bonasus* (L.) w białoruskiej części Puszczy Białowieskiej. *Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody*, 25, 4: 101-118.
Bunevich A. N. – zob./see 428, 433, 434, 997.
Zob./see Буневич А. 1386.
85. Burzyńska B., Olech W., Topczewski J. 1999. Phylogeny and genetic variation of the European bison *Bison bonasus* based on mitochondrial DNA D-loop sequences. *Acta Theriologica*, 44, 3: 253-262.
86. Butrym J. M. [b.r.w.] [2015] Wielki dzień. [b.w.], współwydawca Nadleśnictwo Kobiór, [b. m. w.], ss. 23. [Opowiadanie o żubrach dla dzieci/Children's story about bison]
87. *Büchner E. 1895. Das allmähliche Aussterben des Wisents (*Bison bonasus* (Linn.)) im Forste von Bjelowjesha. *Memoires de l' Academie Imperiale des Sciences de St.-Petersbourg, Classe physico-mathematique, Serie 8, vol. 3, no. 2* : 1-30.
88. Büchner E. 1900. Powolne wymieranie żubra w Puszczy Białowieskiej. *Łowiec Polski* 7, 19: 2-4, 20: 2-3, 21: 1-2, 22: 2-3, 23: 3-4.
89. Cabaj W., Goździk K., Bień J., Moskwa B. 2008. *Neospora caninum* u żubrów – świadomość problemu. *European Bison Conservation Newsletter*, 1: 53-64.
90. Cansdale G. S. 1974. *Animals and man*. White Lion Publishers, London, New York, ss. 200.
91. Castan J. 2007. *Der Rote Baron: Die ganze Geschichte des Manfred von Richthofen*. Klett-Cotta, Stuttgart, ss. 360.
92. Cătănoiu S., Deju R., Olech W., Perzanowski K. 2004. Situation of breeding the European bison in Romania and program of bison reintroduction at Vanatori-Neamt, s.: 31-36. W: Krasieńska M., Daleszczyk K. (eds) *Proceedings of the Conference "European bison conservation"*, 30 September – 2 October 2004, Białowieża, Poland. Mammal Research Institute, Polish Academy of Sciences, Białowieża.
93. Cenkier S. 1938. Hodowla zwierzyny łownej w lasach pszczyńskich. *Łowiec Polski*, nr 29: 595-596.
94. Cenkier S. 1938. Łowiectwo Górnego Śląska w ostatnich 25 latach. *Myśliwy*, 2, 2: 18-20.
95. Cenkier S. 1948. Żubry w lasach pszczyńskich. *Łowiec Polski*, nr 2 (951): 16-17.
96. Cenkier S. 1954. Łowiska pszczyńskie. *Łowiec Polski*, nr 11 (1032): 4-5.
97. Cenkier S. 1954. Żubry w lasach pszczyńskich. *Chrońmy Przyrodę Ojczystą*, 10, 1: 34-42.
98. Cenkier S. 1956. Żubry znów w Pszczynie. *Trybuna Leśnika*, nr 2, kwiecień /lipiec: 12.
99. Cenkier S. 1966. Jelenie sika na Śląsku. *Łowiec Polski*, nr 5 (1272): 6-7.
100. Cenkier S. 1977. Ze wspomnień starego leśnika. *Opr. T. Potemski. Wyd. Śląsk, Katowice*, ss. 278.
101. Chlewińska L. 1930. Z historii żubra. *Wszechświat*, nr 3: 102-103.
102. Chochrakow M. 1934. Ostatni Mohikanie. *Naokoło Świata*, Nr 122 Czerwiec 1934: 42-44.
103. Cieślak M. 2001. Żubry pod strażą. *Trybuna Śląska*, Nr 67 (18.676) 20 marca 2001 r. Wtorek: 1.
104. Clemenz B. 1907. *Schlesiens Bau und Bild: mit besonderer Berücksichtigung der Geologie, Wirtschaftsgeographie und Volkskunde*. Carl Flemming, Glogau, ss. 234.
105. Clermont R. de 1926. S'associe dans les termes suivants au rapport de M. Sztolcman sur le Bison d'Europe, s.: 92-93. W: Clermont R. de (ed.). *Premier Congrès international pour la protection de la nature, faune et flore, sites et monuments naturels* (Paris, 31 mai-2 juin 1923). *Rapports, vœux, réalisations, revus et annotés. Sociétés*

- organisatrices: Société nationale d'acclimatation de France, Ligue française pour la protection des oiseaux, Société pour la protection des paysages de France. Impr. Guillemot et de Lamothe, Paris.
- Coolidge H. J. (H. Jefferson) – zob./see 194.
106. Cornwallis-West G. 1930. Edwardian hey-days. Or a little about a lot of things. Putnam, London & New York, ss. 323.
 107. Co robią z żubrami pszczyńskimi? 1938. Polska Zachodnia, 13, nr 82 24-go marca 1938 roku, wydanie drugie: 5.
 108. Co się stanie z żubrami pszczyńskimi? 1938. Polska Zachodnia, 13, nr 83 25-go marca 1938 roku, wydanie drugie: 10.
 109. Co się stanie z żubrami pszczyńskimi? 1938. Polska Zachodnia, 13, nr 99 10-go kwietnia 1938 roku, wydanie drugie: 8.
 110. Croomsigt J., Kivit H. 2000. Wisenten in het Kraansvlak. Zoogdier, 30, 2: 3-7.
 111. Czarnecka B. 2004. Rok żubra. Przyroda Polska, nr 9: 10-11.
 112. Czas zatrzymany w pocztówce... 8 aukcja dawnych pocztówek 02.09-06-10.2013. 2013. Oficyna wydawnicza M-C, Bielsko-Biała, ss. 41.
 113. Czasopisma nadesłane do Redakcji. 1924. Prace zoologiczne Polskiego Państwowego Muzeum Przyrodniczego, T. II. Zesz. 3-4. Przyrodnik, 1, 10: 472.
 114. Czerniawska-Piątkowska E., Gajdka W. 2013. Wisent protection, and its existence in the human world. Folia Pomeranae Universitatis Technologiae Stetinesis, ser. Agricultura, Alimentaria, Piscaria et Zootechnica, 307 (28): 17-22.
 115. Czudek A. 1929. O rzekomym wymieraniu żubra. Rocznik Śląskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika, 3: 66-74.
 116. Czudek A. 1929. Osobliwości i zabytki przyrody województwa śląskiego. Nakładem PROP, Nr 19, Kraków, ss. 79.
 117. Czudek A. 1929. Ostatnie żubry białowieskie w lasach pszczyńskich, s.: 1-24. W: Sprawozdanie Dyrekcji Komunalnego Gimnazjum Koedukacyjnego im. St. Staszica w Rudzie Śląskiej za rok szkolny 1928/29. Nakładem Zarządu Gminy Ruda Śl., Ruda Śląska.
 118. Czudek A. 1930. Rozwój i przyszłość żubrów śląskich. Sylwan, 48, 5: 480-492.
 119. Czudek A. 1930. Rozwój i przyszłość żubrów śląskich. Sylwan, 48, 5: 1-15. [Odbitka/Offprint]
 120. *Czudek A. 1931. The development and future of the Upper Silesian bison. Journal of the Society for the Preservation of the Fauna of the Empire, N. S., 14: 44-46. [Tłumaczenie z polskiego oryginału/Translation from the Polish original]
 121. Czudek A. 1931. Żubr w lasach śląskich. Przyroda i Technika, 10, 2: 49-55.
 122. [Czudek A.] A. Cz. 1936. Śmierć żubra w Pszczynie. Kwartalny Biuletyn Informacyjny PROP, 6, 4: 33.
 123. Czudek A. 1937. Sprawozdanie z działalności Referatu Ochrony Przyrody przy Muzeum Śląskim w Katowicach na terenie województwa śląskiego za rok 1936. Kwartalny Biuletyn Informacyjny PROP, 7, 1: 35.
 124. Czudek A. 1939. Sprawozdanie z działalności referatu do spraw ochrony przyrody przy Urzędzie Konserwatorskim w Katowicach w czasie od 1. VII. 1938 do 31. XII. 1938 r. Kwartalny Biuletyn Informacyjny PROP, 9, 1: 25.
 125. Czudek A., Ręgorowicz L. 1931. Sprawozdanie z działalności Śląskiego Wojewódzkiego Komitetu Ochrony Przyrody jako delegatury P. R. O. P. oraz referatu do spraw ochrony przyrody przy Konserwatorze okręgowym w Katowicach. Ochrona Przyrody, 11: 183-186.
 126. Czykier E., Sawicki B., Krasińska M. 1999. Postnatal development of the European bison spermatogenesis. Acta Theriologica, 44, 1: 77-90.

127. Čikovský L. 1972. Príspevok k štúdiu výskytu a ochrany zubra európskeho (*Bison bonasus*) so zameraním na využitie týchto poznatkov z hľadiska ekologického a etologického. Československá ochrana prírody, 13: 269-274.
Čížek L. – zob./see 162.
128. Dackiewicz J. [b.r.w.] Ośrodek Hodowli Żubrów Białowieskiego Parku Narodowego w Białowieży, s.: 37-48. W: Strucka E. (red.) Ochrona *ex situ* zubra *Bison bonasus* w Polsce. [b.w.] [b.m.w.]
129. Dackiewicz J. 2009. 80 lat restytucji żubrów w Puszczy Białowieskiej. European Bison Conservation Newsletter, 2: 123-128.
Dackiewicz J. – zob./see 477, 630, 631.
130. Daleszczyk K. [b.r.w.] [2011] Rozród żubrów w polskich ośrodkach hodowli zamkniętej w latach 1995-2009, Reproduction of European bison in Polish captive breeding centres in 1995-2009, s. 12-13. W: Międzynarodowa konferencja „Żubry, lasy, jeziora”, Malinówka, 22-23 września 2011. Streszczenia referatów. Nadleśnictwo Borki, Stowarzyszenie Miłośników Żubrów. [b.m.w.]
131. Daleszczyk K. 2011. Some factors influencing reproductive parameters of European bison cows. European Bison Conservation Newsletter, 4: 45-54.
Daleszczyk K. – zob./see 84.
132. Dankler M. 1904. Ein aussterbendes Riesengeschlecht. Nerthus, 6: 392-394.
133. Daszkiewicz P. 2003. W osiemdziesiątą rocznicę zapoczątkowania przez Polskę międzynarodowej akcji ratowania żubra. Wystąpienie Jana Sztolcmana na I Międzynarodowym Kongresie Ochrony Przyrody w Paryżu. Roczniki, Stacja Naukowa PAN w Paryżu, 6: 93-96.
134. Daszkiewicz P. 2004. Mało znany francuski artykuł o historii ochrony Puszczy Białowieskiej. Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody, 23, 1: 151-153.
Daszkiewicz P. – zob./see 832.
135. Daszkiewicz P., Samojlik T. 2005. Żubry czy żubrobizony? Polemika na temat akcji ratowania żubrów podczas II Międzynarodowego Kongresu Ochrony Przyrody w 1931 roku w Paryżu. Kwartalnik Historii Nauki i Techniki, 50, 1: 167-176.
136. Dawniejszy król puszczy, dziś rzadkość zwierzyńców. 1926. Dziennik Białostocki, 7 stycznia 1926 r., czwartek: . [Za/Following: Krawczyk (2010)].
137. Day D. 1981. The Doomsday book of animals: A natural history of vanished species. Viking Press, New York, ss. 288.
138. Day D. 1989. Vanished species. Gallery Books, New York, ss. 288.
Deju R. – zob./see 92.
139. Demianowicz J. (red.) [b.r.w.] Wilk. Żubr. Bóbr. Kampania na rzecz ograniczania szkód. Fundacja Zielone Płuca Polski, Białystok, ss. 115.
140. Demiaszkiewicz A. W., Kaczor S. 2015. Przypadek telazjozy u żubra w Bieszczadach. Życie Weterynaryjne, 90, 2: 108-110.
141. Demiaszkiewicz A. W., Pyziel A. M., Lachowicz J. 2008. Stan zarażenia żubrów w Puszczy helmintami w sezonie zimowym 2007/2008. European Bison Conservation Newsletter, 1: 42-52.
Demontis D. – zob./see 997.
142. Der Große Brockhaus. 1963. Zweiter Ergänzungsband 14: A-Z. F. A. Brockhaus Verlag, Wiesbaden, 16 Auflage, ss. 792.
143. Der kleine Brockhaus: handbuch des wissens in einem band. F. A. Brockhaus, Leipzig, 1930, zweite Auflage, ss. 804.
144. Der Wisent. 1897. Indiana Tribüne, 20, Nr 300, Sonntag, 18 July 1897: 6.
145. Derek J. 2011. Co śląscy leśnicy robią dla ludzi? Zielona dyrekcja. Trybuna Leśnika, Nr 7-6/2011: 18.

- Dębska M. – zob./see 172.
146. Die aussterbenden Wisente. Um die Erhaltung der letzten Bestände in den Plesser Forsten. 1928. Kattowitzer Zeitung, 60, Nr. 155 Sonnabend, 7. und Sonntag, 8. Juli 1928, 2. Beiblatt.
 147. Die Jagden. 1889. Berliner Tageblatt und Handels-Zeitung, 18, Nr. 605 Donnerstag, 28. November 1889, Abend-Ausgabe (605): [3].
 148. *Die Kaiserjagden in Schlesien im Dezember 1901. Wild und Hund, 7, 52: 817-819.
 149. Die Kaiserjagden in Schlesien im Dezember 1901. 2004. Wild und Hund, 107, 2: 48-50.
 150. *Die letzten Wisente in Europa. 1922. Naturalien-Cabinet, 34, 1: 5-6.
 151. *Die Plesser Wisente. 1922. Niederschlesien, 2, 3: 93.
 152. Die Reste des europäischen Auerochsen. 1925. Schlesien (Liegnitz), 5, 19: 318.
 153. *Die Wisente im Plesser Forst. 1921. Oberschlesien. Ein Land deutscher Kultur. Heimatverl. Oberschlesien, Gleiwitz: 120.
 154. *Die Wisente im Plesser Forst. 1934. Schlesische Zeitung, 193, Nr 96, 22. Febr. 1934: .
 155. Dobosz R. [b.r.w.] [2015]. Pszczyńskie żubry w Muzeum Górnośląskim w Bytomiu – rewitalizacja, s.: 19-21. W: Konferencja naukowa „Żubry w Lasach Pszczyńskich – 150 lat hodowli”, Pszczyna, 10-11 września 2015 r. Streszczenia referatów. Stowarzyszenie Miłośników Żubrów, Warszawa.
 156. Dobosz R., Parusel J. B. [b.r.w.] [2015]. Planta i Plebejer – dziedzictwo przyrodnicze i muzealne pszczyńskich żubrów, s.: 17-19. W: Konferencja naukowa „Żubry w Lasach Pszczyńskich – 150 lat hodowli”, Pszczyna, 10-11 września 2015 r. Streszczenia referatów. Stowarzyszenie Miłośników Żubrów, Warszawa.
Dobosz R. – zob./see 690.
 - Dobrowolski K. A. – zob./see 463.
 157. Dobrowolski T. 1936. Sprawozdanie Konserwatora Okręgowego Województwa Śląskiego za rok 1935. Kwartalny Biuletyn Informacyjny PROP, 6, 1-2: 22.
 158. Dobrowolski T. 1936. Muzeum Śląskie w Katowicach. Zaranie Śląskie, 12, 3: 196-199.
 159. *Dobrzański G. 1993. Analiza stanu zdrowotnego drzewostanów Nadleśnictwa Pszczyna na terenie objętym działalnością Ośrodka Hodowli Żubra. Praca magisterska, Zakład Ochrony Lasu AR w Krakowie, maszynopis.
 160. Dolan J. M. 1966. The wisent, relative of the American bison. Zoonoos, 39-40, 11: 14-16, 18.
Dolata C. – zob./see 223, 484.
 161. Dostál D., Jirků M. 2014. Program péče pro zubra evropského (*Bison bonasus bonasus*) v lokalitě Doupovské hory. Opracowano dla: Vojenské lesy a statky, divize Karlovy Vary, Újezdni úřad vojenského újezdu Hradiště, Prosinec 2014, ss. 20, maszynopis.
 162. Dostál D., Jirků M., Konvička M., Čížek L., Šálek M. 2012. Návrat zubra evropského (*Bison bonasus*) do České republiky: Potenciální přínosy a perspektivní lokality. Česká krajina, Kutná Hora, ss. 120, maszynopis.
 163. Drózdź J. 1958. Helmintofauna żubra – *Bison bonasus* (L.) w Polsce. Wiadomości Parazytologiczne, 4, 5/6: 717-719.
 164. Drózdź J. 1961. A study on helminthes and helminthases in bison, *Bison bonasus* (L.) in Poland. Acta Parasitologica Polonica, 9, 7: 55-96.
 165. Drózdź J. 1967. The state of research on the helminthofauna of the European bison. Acta Theriologica, 12, 26: 377-384.
 166. Drózdź J. 1994. Losy żubra i jego parazytofauna. Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, 57: 89-100.

167. Druga hodowla żubrów w świecie. Polska posiada 27 wspaniałych okazów. 1934. Dziennik Białostocki, 24 października 1934 r., środa: . [Za/Following: Krawczyk (2010)].
168. Duda H. 1987. Jednak podyskutujmy o żubrach ... Przyroda Polska, 31, 8: 10. Duell J. – zob./see 694.
169. Dukat lokalny – „4 żubry”. 2010. Głos Pszczyński, 21, 8 (453), 28 maja 2010 r.: 15.
170. *Dyakowski B. 1926. Z Puszczy Białowieskiej. Nakład Gebethnera i Wolfa. Warszawa – Kraków – Lublin – Łódź – Paryż – Poznań – Wilno – Zakopane, ss. 119.
171. Dymnicka M. 2008. Losy żubra. Myśliwiec Warmińsko-Mazurski, 11, 37: 9. Dymnicka M. – zob./see 630.
172. Dymnicka M., Olech W., Kasiński Z. A., Dębska M., Kudoń A. [b.r.w.] [2005] Wartość pokarmowa naturalnej bazy żerowej żubrów, s.: 29-30. W: Olech W. (red.) Ochrona żubrów zachodniopomorskich. Materiały z konferencji naukowej, Ińsko, 15-16 września 2005 r. [b.w.] [b.m.w.] Druk ZODR Barzkowice. Dyradowska M. – zob./see 313.
173. Działalność Administracji Lasów Państwowych na polu ochrony przyrody w roku 1935. 1935. Ochrona Przyrody, 15: 290-307.
174. Działalność Administracji Lasów Państwowych na polu ochrony przyrody w roku 1937. 1937. Ochrona Przyrody, 17: 294-326.
175. Dziedzic T. 2008. Dzieje żubra w Puszczy Białowieskiej. ZN UJ 1291, Prace Historyczne, z. 135: 83-91.
176. IX. Woj. Śląsko-Dąbrowskie. 1945. Łowiec Polski [Biuletyn Informacyjny], nr 4: 3. [Wydanie maszynopisowe /Manuscript edition]
177. Editorial Gleanings. 1903. Westminster Gazette. The Zoologist, Fourth Series, 7, No 77 (743): 199-200.
178. *Edmond-Blanc F. 1960. Bisons élans lynx loup et sangliers de Pologne suite et fin. Le Saint Hubert, No 10, 1 Octobre 1960: , No 11, 1 Novembre 1960: .
179. Edmond-Blanc F. 1960. Jak nas widzą zagranicą (przekł. S. Mierzeński). Łowiec Polski, nr 24 (1147): 15.
180. Ein deutsches Buch. 1917. Die Fackel, 19, Nr 462-471 , 9 Oktober 1917: 148-157.
181. *Ein deutsches Buch. 1918. Die Fackel, 20, Nr 484-498, 15. Oktober 1918: 205-223.
182. Eisenreich [G.] 1922. Aus der Arbeit des Landschaftskomitees für Naturdenkmalpflege. Der Oberschlesier, 4, 16: 207-208. [Oberschlesische Landschaft, Nr 3, 1922].
183. Eisenreich [G.] 1922. Berichte über das Landschaftskomitee für Naturdenkmalpflege in Oberschlesien, Sitz Gleiwitz. Der Oberschlesier, 4, 12: 129-130. [Oberschlesische Landschaft, Nr 2, 1922].
184. Eisenreich G. 1924. Ochrony godne osobliwości przyrodnicze na Polskim Górnym Śląsku. (Przetł. z niem. dr St. Łabendziński). Ochrona Przyrody, 4: 103-107.
185. Eisenreich G. 1929. Zur Errichtung von Naturschutzgebieten in Oberschlesien, s.: 24-39. W: Festschrift 31. Hauptversammlung des Deutschen Vereins zur Förderung des mathematischen und naturwissenschaftlichen Unterrichts in Breslau vom 2. bis 6. April 1929. Im Austrage der Ortsgruppe Breslau, herausgegeben von Oberstudiendirektor Dr. Roman Molke. Priebatsch's Buchhandlung, Breslau und Oppeln.
186. Ejsmond J. 1926. Czy są jeszcze i gdzie żubry, króle puszczy polskich. Dziennik Białostocki, 22 kwietnia 1926 r. – Czwartek: . [Za/Following: Krawczyk (2010)]. Emmert E. – zob./see 56, 57.
187. Empel W. 1962. Morphologie des Schädels von *Bison bonasus* (Linnaeus 1758). Acta Theriologica, 6, 4: 53-111. Empel W. – zob./see 859.

188. Empel W., Roskosz T. 1963. Das Skelett der Gliedmassen des Wisents, *Bison bonasus* (Linnaeus, 1786). *Acta Theriologica*, 7, 13: 259-300.
189. *Erhaltung der letzten oberschlesischen Wisente in Niederschlesien? 1922. *Niederschlesien*, 2, 7: 238.
190. *[Erlegung eines Wisents in Pless]. 1909/10. *Schlesien*, Kattowitz, 3: 273.
191. European wisent crossed with American buffalo. 1931. *Science News Letter*, 19, nr 532, June 20, 1931: 394.
192. Fedyk S., Sysa P. 1971. Chromosomes of European bison, domestic cattle and their hybrids. *Acta Theriologica*, 16, 30: 465-470.
193. Ferens B. 1965. Ochrona fauny krajowej, s.: 213-241. W: Ochrona przyrody i jej zasobów. Problemy i metody. Praca zbiorowa pod red. W. Szafera. Zakład Ochrony Przyrody PAN, Kraków.
194. Fisher J., Simon N., Vincent J., Coolidge H. J. (H. Jefferson), Scott P. 1969. The red book: wildlife in danger. IUCN Survival Service Commission, Viking Press, London – Collins – New York, ss. 368.
195. Fitzinger L. J. 1875. Die kaiserliche Menagerie zu Schönbrunn. Eine populäre Schilderung sämtlicher Thiere derselben. Wilhelm Braumueller, Wien, ss. 131.
196. Fitzinger L. J. 2012. Die kaiserliche Menagerie zu Schönbrunn. Dogma in Europäischer Hochschulverlag GmbH & Co., Bremen, ss. 144. [Reprint z oryginału 1875/Reprint of the 1875 original]
197. F. K. M. 1990. Tausend Hasen und Pürschfahrten im Wagen. Eine Sammlung von Jagderinnerungen aus den ostdeutschen Provinzen von Brandenburg bis Ostpreußen. *Das Ostpreussenblatt*, 41, 18: 11.
198. Fleischmann G. F. W. 1893. Lehrbuch der Milchwirtschaft. Verlag und Druck von M. Heinsius Nachfolger, Bremen, ss. 355.
199. Fleischmann G. F. W. 1898. Lehrbuch der Milchwirtschaft. Verlag und Druck von M. Heinsius Nachfolger, Bremen, 2. neu bearb. Auflage, ss. 483.
200. Fleischmann G. F. W. 1901. Lehrbuch der Milchwirtschaft. Verlag und Druck von M. Heinsius Nachfolger (Druck von E. G. Röder), Leipzig, 3. neu bearb. Auflage, ss. 506.
201. Fleischmann G. F. W. 1915. Lehrbuch der Milchwirtschaft. Verlag von Paul Parey, Berlin, 5. Auflage, ss. 597.
202. Fleischmann G. F. W. 1920. Lehrbuch der Milchwirtschaft. Verlagsbuchhandlung Paul Parey (Langensalza: Druck von Hermann Beyer & Söhne (Beyer & Mann)), Berlin, 6. neubearb. Auflage, ss. 633.
203. Fleischmann W., Weigmann H. 1932. Lehrbuch der Milchwirtschaft. Verlag von Paul Parey, Berlin, 7. Auflage, ss. 966.
204. Flerow C. C. 1927. Extermination of European bison in Russia. Raport of the American Bison Society 1924-1925-1926: 49-52.
205. Floericke K. 1923. Die letzten Wisente. *Kosmos* (Stuttgart), 20, 7: 185-188.
206. Floericke K. 1930. Wisent und Elch. Zwei urige Recken. Francklische Verlags., Stuttgart, ss. 78.
207. F. M. 1916. The European bison. *California Fish and Game*, 2, 3: 158-159. [Staats-Zeitung, of N. Y., Feb. 20, 1916 (translated by F. M., March 20, 1916)]
208. Forbin V. 1906. Les derniers bison d'Europe. *La Nature*, 34, N° 1723: 15-16.
209. Frickhinger H. W. 1919. Zur Wiedereinführung des Wisents in Deutschland. *Naturwissenschaftliche Wochenschrift*, N. F. 18, Nr 7: 100-101.
210. Fudakowski J. 1937. Les parcs nationaux et les reserves en Pologne. *Mémoire de la Société de Biogéographie*, 5: 115-126.

211. Führer durch die Ausstellung Arbeit und Kultur in Oberschlesien. [Praca zbiorowa/Collective work] 1919. Breslauer Oktoberschau, Druck Schenkalowsky Nachf., Breslau, Zweite, verbesserte Auflage, ss. 116.
212. Führer durch Oberschlesien. Ein kurzes Hand- und Heimatbuch. 1920. Der Oberschlesier, Druck von Erdmann Muschner, Oppeln, ss. 72.
213. *Fürstin von Pless. 1929-1930. Tanz auf dem Vulkan. Erinnerungen an Deutschlands und Englands Schicksalswende. Band 1. u. 2. Zweite, durchgesehene Auflage. Carl Reissner-Verlag, Dresden, ss. 365 + 381.
214. (g). 1976. Z lasów pszczyńskich do Puszczy Niepołomickiej. „Polnica”, „Poltaj”, „Potoczna” i „Polsylwia”. Echo, 20, Nr 12 (1025) 24-30. III. 1976 r.: 5. Gajdka W. – zob./see 114.
215. Galus K. 1934. Operacja żubra w lasach pszczyńskich. Echa Leśne, 1: 23-24.
216. Galus K., Gębik W. 1929. Osobliwosci przyrody śląskiej i ich ochrona. Rocznik Śląskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika, 3: 49-65.
217. Gałuszka J. 2015. Z wizytą u króla puszczy. Pokazowa Zagroda Żubrów w Pszczynie. Przyroda Górnego Śląska, 81: 13. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice.
218. Gałuszka J., Rozmus B. 2015. Z wizytą u króla puszczy, s.: 21-23. W: Pszczyna. Perła księżnej Daisy. Urząd Miejski w Pszczynie, Pszczyna.
219. Gautschi A. 2000. Wilhelm II. und das Waidwerk. Jagen und Jagden des letzten deutschen Kaisers. Eine Bilanz. Nimrod-Verlag, Handstedt, wyd. 1, ss. 349.
220. [Gawrych J.] (gaw). 1996. Król bez królestwa. Trybuna Śląska, Nr 53 (17.143) 2-3 marca 1996 Sobota – Niedziela: 1.
221. Gawrych J. 1996. Szarża żubra. Trybuna Śląska, Nr 70 (17.160) 22 marca 1996 Piątek: 7.
222. *Gądek K. 1993. Specyfika prowadzenia gospodarki leśnej na terenach drzewostanów objętych działalnością Ośrodków Hodowli Żubra w Pszczynie i Niepołomicach. Krajowa konferencja na temat „Hodowli i ochrony żubra”, Kraków, 1993, ss. 7, maszynopis.
223. Gądek K., Ząbecki W., Krasinski Z. A., Bednarz Z., Tischner M., Ząbecka M. J., Dolata C., Jurzykowski R., Kanik A., Nowak M. 1994. Określenie warunków utworzenia rezerwatu faunistycznego dla ochrony żubra w Nadleśnictwie Pszczyna. Zakład Ochrony Lasu AR im. H. Kołłątaja, Kraków, ss. 32, ryc. 12, fot. 32, + tab. i mapy, maszynopis.
224. Genthe F. 1918. Die Geschichte des Wisents in Europa. Bialowies in deutscher Verwaltung, 3: 119-140. Verlagsbuchhandlung Paul Parey, Berlin. Gębik W. – zob./see 216.
225. Giergiel J. (opr.) 1989. Księga rodowodowa żubrów 1985-1986. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. Instytut Ochrony Środowiska, Warszawa, ss. 152.
226. Gieysztor J. 1938. Żubr padł. Łowiec Polski, nr 5: 86-87.
227. Gill J. 1954. Badanie wymoczków w treści pokarmowej żubrów (*Bison bonasus* L.). Acta Physiologica Polonica, 5: 530-533.
228. Gill J. 1967. The physiological properties of the European bison. Acta Theriologica, 12, 23: 349-360.
229. Gill J. 1968. The capacity and weight of the walls and digesta of the alimentary tract in the European bison. Acta Theriologica, 13, 31: 499-509.
230. Gill J. 1999. Zarys fizjologii żubra. Wydawnictwo Severus, Warszawa, ss. 176.
231. Gill J., Jaczewski Z. 1961. Regulation of blood pressure in the European bison (*Bison bonasus* L.). Acta Physiologica Polonica, 12: 859-876.

232. Glover R. 1947. The wisent or European bison. *Journal of Mammalogy*, 28, 4: 333-342.
233. Głowaciński Z. 1992. *Bison bonasus* (Linné, 1758) Żubr, s.: 86-91. W: Głowaciński Z. (red.) *Polska Czerwona Księga Zwierząt*. PWRiL, Warszawa.
Głowaciński Z. – zob./see 793.
Goczkowski M. – zob./see 632.
234. Gonera M. 2011. Co warto zwiedzić. *Gazeta Kłomnicka*, 2/3 (139/140): 16-17.
235. Goszyk E. 2003. Nadleśnictwo Koszęcin. *Kartki z historii lasów i łowiectwa*. Nadleśnictwo Koszęcin, Koszęcin, ss. 134.
236. Gottschalk F. 2002. *Wisentinseln. Lebensbilder des europäischen Urwaldriesen*. Wage-Verlag, Tessin, ss. 120.
237. Goślińska M. 2015. Żubra nigdzie kupić nie można. *Gazeta Wyborcza*, Katowice, Nr 41 19 lutego 2015.
Goździk K. – zob./see 89.
238. Graczyk R. 1979. Powrót króla Puszczy. *Przyroda Polska*, 23, 4: 15-19.
239. Graczyk R. 1981. Der Wisent, *Bison bonasus bonasus* Linnaeus, 1758, in Polen und die Perspektiven seiner Restitution in Wäldern Europas. *Zeitschrift für Jagdwissenschaft*, 27, 2: 91-101.
Gegersen V. R. – zob./see 998.
240. Grochmalicki J. 1930. Zjazd Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra w roku 1930. *Ochrona Przyrody*, 10: 103-104.
241. Grochmalicki J. 1932. Sprawozdanie z Walnego Zebrania Polskiego Oddziału Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra w dniu 10 czerwca 1932 r. w Poznaniu. *Ochrona Przyrody*, 12: 110-112.
242. Grochmalicki J. 1933. Wyniki dziesięcioletniej hodowli żubra (*Bison bonasus* L.) w Polsce. *Nakł. Polskiego Oddziału Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra*, Poznań, ss. 24.
Grodzki K. – zob./see 563.
243. *Groeben G. 1919. Zur Wiedereinführung des Wisents in Deutschland. *Deutsche Jägerzeitung*, 72 (Oktober 1918 bis März 1919), 10: , 11: .
244. Groeben v. d. G. 1925. Zuchtbericht, s.: 17-21. W: Bericht über die Gründungstagung der Internationalen Gesellschaft zur Erhaltung des Wisents am 25. und 26. August 1923 in Zoologischen Garten, Berlin. Buchdruckerei R. Th. Hauser & Co., Frankfurt am Main.
245. Groeben v. d. G. 1932. Das Zuchtbuch. Berichte der Internationalen Gesellschaft zur Erhaltung des Wisents, 5, 1: 7-50. Berlin.
246. *Groeben G. v. d. 2006. Zur Wiedereinführung des Wisents in Deutschland. *Die neue Neudammerin*. *Zeitschrift für Jagd & Natur*, Bd. 4: .
247. Grottewitz C., Bölsche W. 1928. *Der Mensch als Beherrscher der Natur*. Der Bücherkreis, Berlin, ss. 188.
248. Gruda J., Prószyńska-Bordas H. 2010. Społeczna funkcja Ośrodka Hodowli Żubrów w Smardzewicach. *Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Rogowie*, 12, 1 (24): 253-265.
249. Grzegorzółka B., Olech W., Krasinski Z. A. 2004. Struktura genetyczna wolnych stad żubrów nizinnych w Polsce. *Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody*, 23, 4: 665-677.
250. Grzimek B. 1970. Vom Grizzlybär zur Brillenschlange. Ein Naturschützer berichtet aus vier Erdteilen. *Kindler Verlag*, München, ss. 279.
251. Grzimek B. 1979. Vom Grizzlybär zur Brillenschlange. Ein Naturschützer berichtet aus vier Erdteilen. *Bertelsmann Club*, Gütersloh, ss. 279.

252. Guse. 1904. Auszug aus der Chronik des Bjälowjäscher Waldes, von Henko, Wirklichem Staatsrat im Kaiserlich russischen Hausministerium. (L. journal, 1902 V u. VI, 1903 I.). Deutsche Forst-Zeitung, 19, 41: 1013-1017.
253. [Gut S.] S. G. 1950. Stan żubrów w Polsce. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, 6, 9/10: 46-47.
254. Gwiżdż R., Młynarczyk B. 2008. Ośrodek Hodowli Żubrów w Niepołomicach. European Bison Conservation Newsletter, 1: 110-116.
255. (H). 1927. Historia żubrów pszczyńskich. Ilustrowany Kurjer Codzienny, XVIII, Nr 193 Piątek 15 lipca 1927 r. : 5.
Haake W. – zob./see 1367.
256. Hach O. 1922. Entrissenes Land. Velhagen & Klasings Monatshefte, 37, 2: 204-210.
257. Hach O. 1922. In den Plesschen Forsten, s. 405-407. W: Müller-Rüdersdorf W. (Hrsg.) Schlesien. Ein Heimatbuch. Verlag Friedrich Brandstaetter, Leipzig, ss. 420.
258. Hagenbeck L. 1955. Den Tieren gehört mein Herz. Hoffmann und Campe, Hamburg, ss. 350.
259. Hagenbeck L. 1956. Animals are my life. The Bodley Head, London, ss. 254.
[Tłumaczenie/Translation: A. Brown]
260. Hahn E. 1896. Die Haustiere und ihre Beziehungen zur Wirtschaft des Menschen. Eine geographische Studie. Verlag von Duncker & Humblot, Leipzig, ss. 581.
261. Halicki W. 2015. Wykorzystanie naturalnej bazy pokarmowej w zagrodzie hodowlanej żubrów w Sycowicach. European Bison Conservation Newsletter, 8: 103-110.
262. Halicki W., Kołeczek-Sprawka D., Nowoszyńska B. 2012. Zagroda hodowlana żubrów w Sycowicach – pierwsze doświadczenia. European Bison Conservation Newsletter, 5: 123-134.
263. Halicki W., Nowoszyńska B. [b.r.w.] [2013] Relacje żubr środowisko w warunkach hodowli na ograniczonym terenie – wyniki rocznych badań w Sycowicach, s.: 35-26. W: Międzynarodowa konferencja „Żubry w Karpatach”, Czarna, 5-6 września 2013. Streszczenia referatów. Stowarzyszenie Miłośników Żubrów, Warszawa.
264. Halicki W., Nowoszyńska B. 2013. Relacje żubr środowisko w warunkach hodowli na ograniczonym terenie – wyniki rocznych badań w Sycowicach. European Bison Conservation Newsletter, 6: 115-122.
265. Hałas M. 2013. Adam i Ewa rodu żubrów. Życie Bytomskie, 56, 07 (2903) 18.02.2013: 12.
266. Hansen J. 1921. Lehrbuch der Rinderzucht. Des Rindes Körperbau, Schläge, Züchtung, Fütterung und Nutzung. P. Parey, Berlin, ss. 620.
267. Hansen J. 1927. Lehrbuch der Rinderzucht. Des Rindes Körperbau, Schläge, Züchtung, Fütterung und Nutzung. P. Parey, Berlin, 4. völlig umgearb. Auflage, ss. 737.
268. Harper F. 1945. Extinct and vanishing mammals of the Old World. New York, Special Publication No, 12. American Committee for International Wild Life Protection, New York Zoological Park, New York, N. Y., ss. 850.
269. *Hauptmann G. 1941. Der Schuss im Park. S. Fischer Verlag, Berlin, ss. 93.
270. Hauptmann G. 2006. Der Schuss im Park (2). Strzał w parku (2). Przekład Korzeniewicz M. Zeszyty Eichendorffa. Eichendorff-Hefte, 13 Styczeń-Marzec Januar-März 2006: 60-95.
271. Hausmann R., Zentner F. 2008. „Wild geboren“. Wisentreservat Damerower Werder. Wage-Verlag, Tessen, ss. 100.
272. Hay J. 1937. Parcel de zimbri dela Bialowieza (Polonia). Desvoltarea lui în trecut, organizarea de azi și rezultatele obținute. Carpații, 5, 12: 359-362.
Hayden J. – zob./see 924.
Haze M. – zob./see 865.

273. Heck H. 1931. Die Zukunft des Wisents. Das Tier und wir, 2, 1: 7-11.
274. Heck H. 1931. Die Zukunft des Wisents. (Fortsetzung und Schluß). Das Tier und wir, 2, 2: 7-11.
275. Heck H. 1935. Wie steht es heute um die Erhaltung des Wisents in Deutschland? Das Tier und wir, 6, 10 (Sondernummer: Wisente): 1-17.
276. Heck L. 1952. Tiere – mein Abenteuer. Erlebnisse in Wildnis und Zoo. 2. Auflage. Ullstein, Wien, ss. 190.
277. Heck L. 1954. Animals – my adventure. Experiences in the Wild and at the Zoo. Methuen, London, ss. 170. [Tłumaczenie/Translation: Dickes E. W.]
278. Heck L. i in. 1897. Das Tierreich. Band 2. Verlag von J. Neumann, Neudamm, ss. 1390. Heck L. – zob./see 1368.
279. Hedemann O. 1939. Dzieje Puszczy Białowieskiej w Polsce przedrozbiorowej. Rozprawy i Sprawozdania Instytutu Badawczego Lasów Państwowych, A, 41: 1-310. Warszawa.
Hempelmann F. – zob./see 67.
Henel A. – zob./see 689.
280. Hennig T. 2012. Quo vadis Wisent? Artenschutz oder Museumshaltung? wildTierzeit, 2:16-18.
281. Hennings K. 1909. Die Säugetiere Deutschlands, ihr Bau, ihre Lebensweise und ihre wirtschaftliche Bedeutung. Verlag von Quelle & Meyer in Leipzig, Leipzig, ss. 174.
282. Hensel R. 1867. Bericht über die Leistungen in der Naturgeschichte der Säugethiere während des Jahres 1866. Archiv für Naturgeschichte, 33, 2: 121-162.
283. *Heptner V.G., Nasimovich A.A., Bannikov A.G. 1966. Die Säugetiere der Sovietunion. I. Paarhufer und Unpaarhufer. G. Fischer Verl. Jena, Germany, ss. 939.
284. Heptner V. G., Nasimovich A. A., Bannikov A. G. (eds) 1988. Mammals of the Soviet Union. Vol. 1. Artiodactyla and Perissodactyla. Smithsonian Institution Libraries and National Science Foundation, Washington, D. C., American Publishing Co. Pvt. Ltd., New Delhi, India, ss. 1147.
285. Hewitt C. G. 1921. The Conservation of the Wild Life of Canada. C. Scribner's Sons, New York, ss. 344.
Hilzheimer M. – zob./see 1368.
286. Hławiczka F. 1974. Żubry pszczyńskie. Trybuna Leśnika, nr 9: 4.
287. Hławiczka M. [b.r.w.] [2005] Pryszczyca – wielkie zagrożenie dla populacji żubrów na przykładzie przebiegu choroby w rezerwacie w Pszczynie w 1953 roku, s.: 33-37. W: Olech W. (red.) Ochrona żubrów zachodniopomorskich. Materiały z konferencji naukowej, Ińsko, 15-16 września 2005 r. [b.w.] [b.m.w.] Druk ZODR Barzkowice.
288. Hławiczka M. 2010. Identyfikacja żubrów, s.: 20. W: Streszczenie referatów, VIII Międzynarodowa Konferencja „Żubr w Puszczy Królewskiej”, Niepołomice, 9-10 września 2010 r. Nadleśnictwo Niepołomice, Stowarzyszenie Miłośników Żubrów.
289. Hławiczka M. [b.r.w.] [2013] Wybrane przypadki interwencji lekarsko-weterynaryjnej, s.: 37. W: Międzynarodowa konferencja „Żubry w Karpatach”, Czarna, 5-6 września 2013. Streszczenia referatów. Stowarzyszenie Miłośników Żubrów, Warszawa.
290. Hławiczka M. [b.r.w.] [2015]. Codzienna praca lekarza weterynarii, s.: 29. W: Konferencja naukowa „Żubry w Lasach Pszczyńskich – 150 lat hodowli”, Pszczyna, 10-11 września 2015 r. Streszczenia referatów. Stowarzyszenie Miłośników Żubrów, Warszawa.
Hławiczka M. – zob./see 47, 630.
291. Hobusch E. 1978. Das große Halali. Eine Kulturgeschichte der Jagd und der Hege der Tierwelt. Verlag Edition Leipzig, Leipzig, ss. 279.

292. Hobusch E. 1981. Urige Wildstiere. Neu Berliner Illustrierte-Report über Auerochse, Wisent un Bison, 48: 28-31.
293. *Hobusch E. 1983. Das große Halali. Eine Kulturgeschichte der Jagd und der Hege der Tierwelt. Verlag Edition Leipzig, Leipzig, ss. 288.
294. *Hobusch E. 1985. Das große Halali. Eine Kulturgeschichte der Jagd und der Hege der Tierwelt. Militärverlag der DDR, Berlin, ss. 288.
295. *Hobusch E. 1990. Wisente und Hirsche im Garten Eden, s.: 116-121. W: Hobusch E. In alten Jagdchroniken geblättert. Aus der Geschichte des Weidwerks. Edition, Leipzig, ss. 171.
Hołubczat E. – zob./see 317.
296. Hornaday W. T. 1926. La disparition de la faune dans les diverses parties du monde, s. : 59-70. W : Clermont R. de (ed.). Premier Congrès international pour la protection de la nature, faune et flore, sites et monuments naturels (Paris, 31 mai-2 juin 1923). Rapports, vœux, réalisations, revus et annotés. Sociétés organisatrices: Société nationale d'acclimatation de France, Ligue française pour la protection des oiseaux, Société pour la protection des paysages de France. Impr. Guillemot et de Lamothe, Paris.
297. Imiona dla żubrzych potomków. 1967. Echo, 11, Nr 13 (556), 29. III. 1967 r.: 1-2.
298. In Oberschlesiens Jagdgründen. 1931. Oberschlesien im Bild, 46, 13. 11. 1931: 1-4.
299. Instytut Badawczy L. P. 1936. Park Narodowy w Białowieży. Kwartalny Biuletyn Informacyjny PROP, 6, 1-2: 6-7.
300. Instytut Badawczy L. P. 1937. Park narodowy w Białowieży. Kwartalny Biuletyn Informacyjny PROP, 7, 4: 5.
301. Instytut Badawczy L. P. 1938. Żubry. Kwartalny Biuletyn Informacyjny PROP, 8, 2: 10.
302. Instytut Badawczy L. P. 1938. Żubry. Kwartalny Biuletyn Informacyjny PROP, 8, 3: 8, 23 (summary).
303. Instytut Badawczy L. P. 1938. Żubry. Kwartalny Biuletyn Informacyjny PROP, 8, 4: 14, 31 (summary).
304. Instytut Badawczy L. P. 1938. Żubry w Pszczynie. Kwartalny Biuletyn Informacyjny PROP, 8, 4a: 18, 41 (summary).
305. Instytut Badawczy L. P. 1939. Żubry w zwierzyńcu białowieskim. Kwartalny Biuletyn Informacyjny PROP, 9, 2: 57, 81-82 (summary).
306. (Iskra). 1931. Tradycje raubritterów nie wygasły. Barbarzyński książę von Pless. Gazeta Polska, 3, nr 54 Wtorek 24 lutego 1931 r.: 1.
Iwaniak W. – zob./see 478.
Jaarola M. – zob./see 1054.
307. Jaczewski Z. 1958. Reproduction of the European bison, *Bison bonasus* (L.), in reserves. Acta Theriologica, 1, 9: 333-376.
308. Jaczewski Z. 1959. Spostrzeżenia z zakresu opieki weterynaryjnej w rezerwach żubrów w latach 1952-1954. Roczniki Nauk Rolniczych, 69-E, 2: 297-318. Warszawa.
309. Jaczewski Z. 1960. Beobachtungen bei der Maul- und Klauenseuche in polnischen Wisentreservaten. Zeitschrift für Jagdwissenschaft, 6, 3: 100-107.
Jaczewski Z. – zob./see 231.
310. Jaczewski Z., Korona A. 1994. Bibliografia rodzaju *Bison* (H. Smith, 1827) (do roku 1950). Instytut Genetyki i Hodowli Zwierząt PAN, Stacja Badawcza Rolnictwa Ekologicznego i Hodowli Zachowawczej Zwierząt, Warszawa, ss. 120.
311. Jahresbericht des Forstamts Pless für Wirtschaftszeitraum vom 1. Januar 1931 bis 31. Dezember 1931. AKP VI 43. Archiwum Państwowe w Katowicach, Oddział w Pszczynie, Pszczyna.

312. Jak uratować żubry w Pszczynie? 1923. Przegląd Myśliwski, 1923, Nr 10 Czerwiec: 15.
313. *Jakubski A., Dyrkowska M. 1927-1928. Bibliografia fauny polskiej do roku 1880. Prace Monograficzne Komisji Fizjograficznej PAU, tom 3 (1927) – 4 (1928). PAU, Kraków, ss. 470 + 384.
314. Jampolska-Wasiak B. 2010. Śląskie z dziećmi. Świat Podróże Kultura, Lato/Summer 2010: 50-55.
315. Jan Sztolcman. Apel w sprawie konieczności ratowania żubra wygłoszony podczas obrad Międzynarodowego Kongresu Ochrony Przyrody w Paryżu, dn. 2. czerwca 1923 r., s.: 9-12. 1983. W: Pilarski W. K. (red.) 1983. Księga rodowodowa żubrów 1977-78. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. PWRiL, Warszawa.
316. Jan Sztolcman. An appeal on the need to save the European bison issued during the session of the International Congress for nature Protection in Paris on the 2nd June 1923, s.: 14-17. 1983. W: Pilarski W. K. (red.) 1983. Księga rodowodowa żubrów 1977-78. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. PWRiL, Warszawa.
317. Janicka D., Hołubczak E., Karnecki R., Tracz M., Tracz M., Bereszyński A., Olech W. 2008. Restytucja żubra *Bison bonasus* (L. 1758) jako element ochrony czynnej na obszarach Natura 2000 Pomorza Zachodniego. European Bison Conservation Newsletter, 1: 132-139.
318. Janicki S. 1938. Badania nad szkieletem żubra (*Bison bonasus* L.). Prace Rolniczo-Leśne PAU, 27: 1-55.
319. Janta-Połczyński W. 1923. Ostatni z rodu olbrzymów. Przegląd Myśliwski i Łowiectwo Polskie, 1923, Nr 17 Wrzesień: 7-8.
320. Janta-Połczyński W. 1923. Ochrona żubra. Przegląd Myśliwski i Łowiectwo Polskie, 1923, Nr 17 Wrzesień: 13.
Januszczak M. – zob./see 710.
321. Jaroński A. 1957. Stan żubrów w Polsce. Chrońmy Przyrodę Ojczyzną, 13, 4: 47-50.
322. Jaroński A. 1964. Żubry w Bieszczadach. Chrońmy Przyrodę Ojczyzną, 20, 3: 46-47.
323. Jaroński A. 1965. Restytucja żubra w Polsce. Las Polski, 39, 11 (550): 21-22.
324. Jaroński A. 1970. Informacja o stanie hodowli żubrów w Polsce w ostatnim sześcioleciu (1961-1966). Postępy restytucji żubra, 2 (1969): 35-55. PWN, Warszawa.
325. Jaroński A. 1972. Hodowla żubrów w Polsce. Biuletyn Zarządu Głównego LOP, nr 6: 8-9.
326. Jaroński A., Pepera W. 1970. Utworzenie ośrodka hodowli żubrów w Bieszczadach. Postępy restytucji żubra, 2 (1969): 193-204.
327. Jarosz S. 1947. Sprawozdanie z działalności administracji lasów państwowych na polu ochrony przyrody od czasu zakończenia wojny. Pamiętnik XX Zjazdu PROP w Krakowie w dniu 25 i 26 października 1946 roku. Państwowa Rada Ochrony Przyrody, Nr 64: 41-52, summ.: 125-126.
328. Jarosz S. 1948. Sprawozdanie z działalności Administracji Lasów Państwowych na polu ochrony przyrody za okres od października 1946 do września 1947 r. Pamiętnik XXI Zjazdu PROP w Białowieży w dniach 2-5 X 1947 roku. Państwowa Rada Ochrony Przyrody, Nr 67: 41-55.
329. Jaroszewski T. S. 1988. Wspomnienie o Pilawinie. Materiały Muzeum Wnętrz Zabytkowych w Pszczynie, 5: 133-147.
330. Jastrzębski S. 1976. Niektóre problemy i kierunki ochrony przyrody w Polsce. Sylwan, 120, 5: 43-50.
331. Jenczelewska J. 2015. Śląskie żubry z pszczyńskiej linii są z nami już 150 lat. Car Rosji dostał w zamian jelenie. Nasza Historia, Nr 7-8 (20-21): 10-11.
332. Jenczelewska J. 2015. To książę pszczyński założył śląską linię polskich żubrów. Tak ocalały. Dziennik Zachodni, Nr 148 (21.264) Sobota-niedziela 27-28.06.2015: 2.

333. Jendroszczyk R., Wiliczekiewicz A., Kinal S. 2009. Ocena wartości pokarmowej pasz stosowanych w dokarmianiu żubrów w rezerwacie przyrodniczym „Żubrowisko”, s: 24. W: Streszczenia referatów. VII Międzynarodowa Konferencja „80 lat restytucji żubra w Puszczy Białowieskiej”, Białowieża, 28-29 września 2009 r. Stowarzyszenie Miłośników Żubrów.
334. [Jezutek W.] /W. J./ 1986. Wydatki i dochody związane z działalnością Babiogórskiego Parku Narodowego w roku 1981, s.: 62-64. W: Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego, t. XXI (1981). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.
335. JG. 1935. Z prasy zagranicznej. „Deutsche Jagd”. Łowiec Polski, nr 10 (786): 197. Jirků M. – zob./see 161, 162.
336. (J K). 1983. Żubry. Przyroda Polska, 27, 10: 8.
337. *Jojko R. 1921. Żubry, pochodzące z Puszczy Białowieskiej, dziś żyjące w Pszczynie na Śląsku. Wydawnictwa Państwowej Komisji Ochrony Przyrody, ser. I. [Pocztówki/Postcards]
338. jon. 1972. Devisen für Wisente. Das Ostpreußenblatt, 23, 43: 10.
339. Julien M-A. 2011. Apports de l'archéozoologie et de la biogéochimie isotopique à l'étude paléthnographique et palééthologique du gisement épigravettien d'Amvrosievka (Ukraine). Thèse de doctorat effectuée en cotutelle au Département d'Anthropologie Faculté des Arts et des Sciences Université de Montréal et au Département de Préhistoire École doctorale „Sciences de la nature et de l'Homme” (ED 227). Muséum national d'Histoire naturelle, Montreal, ss. 291. Jurzykowski R. – zob./see 223.
340. Juško J. 1953. Dimorfizm płciowy szkieletu żubra (*Bison bonasus* L.). Folia Morphologica, nr 1: 1-30.
341. Jüttner A. [b.r.w.] [przed 1939] Das Schöne Oberschlesien. [b.w.], Ratibor.
342. Jüttner A. [b.r.w.] [ok. 1915] Wisente bei Pless. [b.w.], Ratibor. [Zdjęcie ze zbiorów BŚ, pochodzi z albumu Das Schöne Oberschlesien/Photo from the Silesian Library's collection, from the album Das Schöne Oberschlesien]
343. JWW. 2007. Wisente. Jagen Weltweit, 3: 22-25. Kaczor S. – zob./see 47, 140.
344. Kaliciuk J., Wysocki D., Bereszyński A., Tracz M., Tracz M. 2009. Nowe stada żubrów w województwie zachodniopomorskim po roku od utworzenia. European Bison Conservation Newsletter, 2: 142-147.
345. [Kałwa S.] /S. K./ 1981. Przejęcie przez Babiogórski Park Narodowy Ośrodka Hodowli Żubrów w Pszczynie, s.: 31-32 + tab. XX i XXI. W: Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego, t. XIX (1979). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.
346. [Kałwa S.] /S. K./ 1990. Przekazanie Ośrodka Hodowli Żubrów w Pszczynie-Jankowicach pod nadzór Ojcowskiego Parku Narodowego, s.: 56-57. W: Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego, t. XXVII (1987). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.
347. [Kałwa S.] /S. K./ 1990. Zmiany w stanie zatrudnienia, s.: 67-68. W: Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego, t. XXII (1982). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.
348. [Kałwa S.] /S. K./ 1990. Zmiany w stanie zatrudnienia, s.: 79. W: Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego, t. XXIII (1983). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.
349. [Kałwa S.] /S. K./ 1990. Zmiany w stanie zatrudnienia, s.: 77-78. W: Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego, t. XXVII (1987). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.

- Kanik A. – zob./see 223.
350. Karaś M., Bołbot M. 2009. Rola Białowieskiego Parku Narodowego w restytucji żubra. *Matecznik Białowieski*. Numer Specjalny 80 lat restytucji żubra w Puszczy Białowieskiej: 2-6.
- Karnecki R. – zob./see 317.
351. Karpa M. 1970. Z przeszłości i teraźniejszości żubra. *Przyroda Polska*, 14, 11: 9, 13.
352. Karpowiczowa L. 1948. Żubr – królewski mieszkaniec naszych puszczy. *Bezpłatny dodatek do nr 5, 1948 r., miesięcznika krajoznawczego Orli Lot*.
353. Kauder V. 1932. *Das Deutschtum in Polnisch-Schlesien: ein Handbuch über Land und Leute. Deutsche Gaue im Osten*, 4. Wolff, Plauen, ss. 462.
- Kawałko A. – zob./see 1054.
354. Kemp Y. [b.r.w.] [2013] European bison in a Dutch dune system, s.: 47-48. W: Międzynarodowa konferencja „Żubry w Karpatach”, Czarna, 5-6 września 2013. Streszczenia referatów. Stowarzyszenie Miłośników Żubrów, Warszawa.
355. Kędzior A. [b.r.w.] [2014] Żubr w filatelistyce, s.: 15-32. W: Konferencja naukowa „Żubry w Bioregionie Mirosławiec”, Wałcz, 4-5 września 2014 r. Streszczenia referatów. Stowarzyszenie Miłośników Żubrów, Warszawa.
356. Kęsik-Maliszewska J., Krzysiak M., Krajewska M., Żmudziński J. F., Larska M. [b.r.w.] [2014] Serologiczne badania w kierunku wirusowych zakażeń układu oddechowego u żubrów w Polsce, s.: 54-55. W: Konferencja naukowa „Żubry w Bioregionie Mirosławiec”, Wałcz, 4-5 września 2014 r. Streszczenia referatów. Stowarzyszenie Miłośników Żubrów, Warszawa.
357. Kęsik-Maliszewska J., Krzysiak M., Krajewska M., Żmudziński J. F., Larska M. 2014. Serological survey of viral respiratory infections in European bison in Poland. *European Bison Conservation Newsletter*, 7: 9-18.
358. Kęsik-Maliszewska J., Krzysiak M. K., Larska M. [b.r.w.] [2015] Rozprzestrzenienie wybranych zakażeń wirusowych układu oddechowego u żubrów w Polsce, s.: 35-38. W: Konferencja naukowa „Żubry w Lasach Pszczyńskich – 150 lat hodowli”, Pszczyna, 10-11 września 2015 r. Streszczenia referatów. Stowarzyszenie Miłośników Żubrów, Warszawa.
- Kęsik-Maliszewska J. – zob./see 478.
359. Khoyetskyy P. 2011. The history and current state of the *Bison bonasus* L. population in Western Ukraine. *European Bison Conservation Newsletter*, 4: 21-23.
360. Kijonka T. [b.r.w.] [1968] Powrót leśnego króla. *Kalendarz Śląski TRZZ [Towarzystwa Rozwoju Ziem Zachodnich] na rok 1969: 102-105*. Zarząd Wojewódzki Towarzystwa Rozwoju Ziem Zachodnich, Katowice, ss. 355.
361. Killermann S. 1914. *Das Tierbuch des Petrus Candidus, geschrieben 1460, gemalt im 16. Jahrhundert*. *Zoologische Annalen*, 6: 113-221.
362. Killermann S. 1916. Zur Geschichte des Wisents (*Bison europaeus* Ow.). *Naturwissenschaftliche Wochenschrift*, N. F., 15, 5: 71-75.
- Kinal S. – zob./see 333.
- Kiseleva E. G. – zob./see 24.
- Kita J. – zob./see 16.
- Kivit H. – zob./see 110.
363. Klausmann A. O. 1911. *Oberschlesien vor 55 Jahren und wie ich es wiedersant*. Phöenix-Verlag, Berlin – Breslau – Kattowitz – Leipzig, druck von C. Siwinna in Kattowitz, ss. 339.
364. Klaußmann A. O. 1996. *Górny Śląsk przed laty*. Muzeum Historii Katowic, Katowice, ss. 193. [Tytuł oryginału/Original title *Oberschlesien vor 55 Jahren*] Tłumaczenie/Translation: A. Halor.]

365. Kleinlogel Y. 2008. Grundlagen zum Wisent in der Schweiz. Pro Natura Bern, Bern, ss. 157.
366. Kleinere Mitteilungen. Das Auerochsenwild in den Waldungen des Fürsten von Pleß. [Nach Oberförster Wild im Jahrbuche des Schlesischen Forstvereins. 1889]. 1890. Der Zoologische Garten, 31, 12: 378-379.
367. Kleinere Mitteilungen. Die Jagden in den großen Waldungen des Fürsten von Pleß. [Berl. Tag. Bl. 28. XI. 1889]. 1890. Der Zoologische Garten, 31, 1: 27.
368. Klös H. G. 1968. Der Wisent, s.: 394-398. W: Grzimeks Tierleben, Enzyklopädie des Tierreiches, Band 13, Säugetiere 4, Kindler, Zürich.
369. Kluss M. 1988. Przegląd projektów leśniczówek i gajówek w lasach pszczyńskich w drugiej połowie XIX wieku. Materiały Muzeum Wnętrz Zabytkowych w Pszczynie, 5: 109-132.
370. Knauer F. 1911. Ein zoologischer Rückblick auf die Wiener Jagdausstellung. Centralblatt für das gesamte Forstwesen, 37, 1: 35-43.
371. Kobryń H. 1973. The torax in European bison and other ruminants. Acta Theriologica, 18, 17: 313-341.
Kobryń H. – zob./see 374, 834.
372. Kobryńczuk F. 1975. Muscle belly volume of the pes joints in the European bison. Acta Theriologica, 20, 12: 141-150.
373. Kobryńczuk F. 1985. The influence of inbreeding on the shape and size of the skeleton of the European bison. Acta Theriologica, 30, 25: 379-422.
Kobryńczuk F. – zob./see 410, 802.
374. Kobryńczuk F., Kobryń H. 1973. Postembryonic growth of bones of the autopodia in the European bison. Acta Theriologica, 18, 16: 289-311.
375. Kobryńczuk F., Krasieńska M. 1987. Taxonomic studies on skulls of European bison and domestic cattle hybrids. Acta Theriologica, 32, 12: 203-218.
376. Kobryńczuk F., Krasieńska M., Szara T. 2008. Polarization of skull shapes in adult lowland European bison, *Bison bonasus bonasus*. Annales Zoologici Fennici, 45: 341-346.
377. Kobryńczuk F., Krasieńska M., Szara T. 2008. Sexual dimorphism in skulls of the lowland European bison, *Bison bonasus bonasus*. Annales Zoologici Fennici, 45: 335-340.
378. Kociński W. 2013. Pszczyński książę na polowaniu. Śląsk, 3: 65.
Koczwaro M. – zob./see 871.
379. Kolawa J. 2015. Śląskie na szóstkę – magia różnorodności atutem regionu. Świat, Nr 43 (Luty/Marzec): 6-13.
Kończek-Sprawka D. – zob./see 262.
380. Kołodziejczyk J. 1930. Ostatnie wydawnictwa „Ochrony Przyrody”. Wszechświat, 1: 36-37.
381. Konkurs: wybierz imię dla żubra! 2010. Głos Pszczyński, 31, 15 (460): 3.
Konstantynowicz M. – zob./see 1078, 1079.
Konvička M. – zob./see 162.
382. Korockina Ł. N. 1966. Dinamika cislennosti zubrov v zubropitomnike „Belovezskaja Pusca” za period s 15 aprelja 1961 g. po 15 aprelja 1963 goda, s.: 95-98, summ.: 134. W: Hodowla żubrów w Puszczy Białowieskiej. Materiały I i II Konferencji Polsko-Radzieckiej. MLiPD, Zarząd Ochrony Przyrody, Warszawa (1965).
383. Korockina Ł. N. 1970. O sozdanii volnogo stada belovezskich zubrov v Belovezskoj Pusce. Postępy restytucji żubra, 2 (1969): 177-191. PWN, Warszawa.
Korona A. – zob./see 310.
384. Kosiba W. 1963. Rezerwat żubrów w Bieszczadach. Łowiec Polski, nr 21 (1216): 15.

385. Kosiba W. 1964. Żubry w Bieszczadach. *Łowiec Polski*, nr 20 (1239): 2-3.
386. Kosiba W. 1965. Jak (żubr) byk Pluton powrócił do stada. *Las Polski*, nr 8: 4.
387. Kusterski W. 2015. Pokaż swoją siłę, żubrze. *Śląsk*, 20, 7 (236): 30-31.
388. Kostyrko J. 1935. Odrodzenie hodowli żubrów w Polsce. *Goniec Częstochowski*, 10, Nr. 96 Czwartek, 25 Kwietnia 1935 roku: 5.
389. Kostyrko J. 1936. Działalność Administracji Lasów Państwowych na polu ochrony przyrody w r. 1936. *Ochrona Przyrody*, 16: 218-260.
- Kościelny H. – zob./see 645.
- Kotik T. – zob./see 1040.
- Kowalczyk R. – zob./see 997, 998, 999.
390. Kowalewska M. 1988. O czym szumi las. *Gawędy o roślinach i zwierzętach*. Wydawnictwo Spółdzielcze, Warszawa, ss. 123.
391. *Kowalewska M. 1988. O czym szumi las. *Gawędy o roślinach i zwierzętach*. Wydawnictwo Spółdzielcze, Warszawa, ss. 123. Przedruk/Reprint: Zakład Wydawnictw i Nagrań Polskiego Związku Niewidomych, Warszawa 1990. Pisała/Wrote: K. Pabian.
392. Kowalski K. 1967. The pleistocene extinction of mammals in Europe, s.: 349-364. W: Martin P. S., Wright H. E. Jr. (eds) *Pleistocene extinctions. The search for a cause*. Volume 6 of the *Proceedings of the VII Congress of the International Association for Quaternary Research*. Yale University Press, New Haven and London.
393. Kowalski Z. 1947. Sprawozdanie Przewodniczącego Komitetu Honorowego PZŁ. *Łowiec Polski*, nr 1 (944): 13-17.
394. Koźdoń. 1938. Rozmieszczenie zwierzyny grubej w lasach śląskich. *Myśliwy*, 2, 2: 20-21.
395. König H. 2007. Ein Wisenn aus Pleß. *Die Neudammerin*, 1: 28-32.
396. Körner A., Vetter R. R. 1973. *Wildnis der Wisente*. 1. Auflage. Urania-Verlag, Leipzig/Jena/Berlin, ss. 128.
397. Körner A., Vetter R. R. 1976. *Wildnis der Wisente*. 2. Auflage. Urania-Verlag, Leipzig/Jena/Berlin, ss. 128.
398. Kößler W. B. 1996. Es artet aus. Über das Aussterben von Wirbeltieren im Alpenraum. *Grüne Reihe des Bundesministeriums für Umwelt*, Band 8, ss. 383.
399. Kraczek J. 2006. [Wstęp/Introduction], s.: 6-7. W: Budziński T., Perzanowski K. *Żubr w Bieszczadach*. BoSz, Olszanica, ss. 143.
- Krajewska M. – zob./see 356, 357.
400. Krasieńska M. 2009. Ludmiła Jadwiga Baranowska-Błotnicka. *Lekarz białowieskich żubrów*. *Matecznik Białowieski*, 4: 16-17.
401. Krasieńska M. 2009. 80 lat restytucji żubra w Puszczy Białowieskiej. Wkład polskich lekarzy weterynarii w poznanie i ochronę gatunku. Część I. *Matecznik Białowieski*, 2: 13-15.
402. Krasieńska M. 2009. 80 lat restytucji żubra w Puszczy Białowieskiej. Wkład polskich lekarzy weterynarii w poznanie i ochronę gatunku. Część II. *Matecznik Białowieski*, 3: 14-16.
- Krasieńska M. – zob./see 84, 126, 375, 376, 377, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 789, 790, 791, 792.
403. Krasieńska M., Krasieński Z. A. 2004. 75 years of European bison restitution in Białowieża Forest, s.: 69-72. W: Krasieńska M., Daleszczyk K. (eds) *Proceedings of the Conference "European bison conservation"*, 30 September – 2 October 2004, Białowieża, Poland. Mammal Research Institute, Polish Academy of Sciences, Białowieża.

404. Kasińska M., Kasiński Z. A. 2004. Żubr. Monografia przyrodnicza. SFP Hajstra, Warszawa – Białowieża, ss. 312.
405. Kasińska M., Kasiński Z. A. 2007. European bison. The nature monograph. Mammal Research Institute Polish Academy of Science, Białowieża, ss. 317.
406. Kasińska M., Kasiński Z. A. 2008. Der Wisent. Die Neue Brehm-Bücherei Band 74, Westarp Wissenschaften, Hohenwarsleben, ss. 328.
407. Kasińska M., Kasiński Z. A. 2010. Rezultaty restytucji żubra *Bison bonansus* (L.), s.: 33-42. W: Kowalczyk R., Ławreszuk D., Wójcik J. M. (red.) Ochrona żubra w Puszczy Białowieskiej. Zagrożenia i perspektywy rozwoju populacji. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża, ss. 225.
408. Kasińska M., Kasiński Z. A. 2013. European bison. The nature monograph. Springer Verlag, Berlin – Heidelberg, wyd. 2., ss. 380.
409. Kasińska M., Kasiński Z. A., Perzanowski K., Olech W. 2014. European bison *Bison bonasus* (Linnaeus, 1758), s.: 115-173. W: Melletti M., Burton J. (eds) Ecology, evolution and behaviour of wild cattle. Implications for conservation. Cambridge University Press, Cambridge.
410. Kasińska M., Szuma E., Kobryńczuk F., Szara T. 2008. Morphometric variation of the skull during postnatal development in the lowland European bison *Bison bonasus bonasus*. Acta Theriologica, 53, 3: 193-216.
411. Kasiński Z. 1970. Obserwacje nad wolną populacją żubrów w Puszczy Białowieskiej. Postępy restytucji żubra, 2 (1969): 163-175. PWN, Warszawa.
412. [Kasiński Z.] /K./ [A.] 1994. Żubr zagrożony? Parki Narodowe, nr 2: 5-6.
413. Kasiński Z., Raczyński J. 1967. The reproduction biology of European bison living in reserves and in freedom. Acta Theriologica, 12, 29: 407-444.
414. Kasiński Z., Raczyński J. 1970. Z badań nad rozmnażaniem się żubrów w polskich rezerwach hodowlanych i na wolności w Puszczy Białowieskiej. Postępy restytucji żubra, 2 (1969): 205-232. PWN, Warszawa.
415. Kasiński Z. A. 1968. Żubr w Puszczy, s.: 267-272. W: Faliński J. B. (red.) Park Narodowy w Puszczy Białowieskiej. PWRiL, Warszawa.
416. *Kasiński Z. A. 1978. Restytucja i ewolucja wolnych populacji żubra w Polsce. Człowiek i Nauka 1978: 207-229. Wiedza Powszechna, Warszawa.
417. Kasiński Z. A. 1983. Pierwsze 10 lat wolnej hodowli żubrów w Puszczy Białowieskiej. Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody, 4, 4: 39-50.
418. Kasiński Z. A. 1986. Hodowla rezerwatowa żubrów w Puszczy Boreckiej. Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody, 7, 2: 73-79.
419. Kasiński Z. A. 1992. Żubr – dawniej i dzisiaj. Systematyka i cechy budowy. Parki Narodowe, nr 4: 11-12.
420. *Kasiński Z. A. 1993. Bison – a relict of ancient times. Białowieża National Park, Białowieża, ss. 19. [nlb.]
421. Kasiński Z. A. 1993. Żubr. Relikt minionych epok. Białowieży Park Narodowy, Białowieża, ss. 19. [nlb.]
422. *Kasiński Z. A. 1994. Der Wisent ein Relikt vergangener Epochen. Białowieża Nationalpark, Białowieża, ss. 19. [nlb.]
423. Kasiński Z. A. 1994. Restytucja żubrów w Białowieży w latach 1929-1952. Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody, 13, 4: 3-23.
424. Kasiński Z. A. 1994. Zagrożenia populacji żubrów w Puszczy Białowieskiej. Łowiec Polski, nr 8: 6-7.
425. Kasiński Z. A. 1996. Ośrodek Hodowli Żubrów w Pszczynie. Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody, 15, 3: 25-42.
426. Kasiński Z. A. 2007. Żubr w mateczniku. Matecznik, 0: 10-11.

427. Kasiński Z. A. 2009. Białowieskie żubry na Altaju i w Margeride. *Matecznik Białowieski*. Numer Specjalny 80 lat restytucji żubra w Puszczy Białowieskiej: 21-23.
428. Kasiński Z. A. 2009. Ludzie zasłużeni dla restytucji żubrów. *Matecznik Białowieski*. Numer Specjalny 80 lat restytucji żubra w Puszczy Białowieskiej: 8-10.
429. Kasiński Z. A. 2009. 80 lat restytucji żubra w Puszczy Białowieskiej. Wolne populacje żubrów na Białorusi. *Matecznik Białowieski*, 4: 11-12.
Kasiński Z. A. – zob./see 172, 223, 249, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 630, 789, 790, 791, 792.
430. Kasiński Z. A., Bunevich A. N., Kasińska M. 1994. Charakterystyka populacji żubra nizinnego w polskiej i białoruskiej części Puszczy Białowieskiej. *Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody*, 13, 4: 25-67.
431. Kasiński Z. A., Kasińska M. 1992. Free ranging European bison in Borecka Forest. *Acta Theriologica*, 37, 3: 301-317.
432. Kasiński Z. A., Kasińska M. 1994. Funkcjonowanie populacji żubra nizinnego w Puszczy Boreckiej. *Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody*, 13, 4: 89-106.
433. Kasiński Z. A., Kasińska M. 1997. Ośrodek Hodowli Żubrów w Smardzewicach. *Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody*, 16, 1: 47-53.
434. Kasiński Z. A., Kasińska M. 2003. Żubry w Rumunii. *Parki Narodowe*, nr 3:15-16.
435. Kasiński Z. A., Kasińska M., Bunevich A. N. 1999. Free-ranging population of lowland European bison in the Białowieża Forest. *Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody*, 18, 4: 23-75.
436. Kasiński Z. A., Kasińska M., Bunevich A. N. 1999. Wolne populacje żubrów nizinnych w Puszczy Białowieskiej. *Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody*, 18, 4: 3-21.
437. Kasiński Z. A., Kasińska M., Leniec H. 1994. Żubry w Puszczy Knyszyńskiej. *Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody*, 13, 4: 107-114.
438. Kraśkiewicz A., Więkowski J. 2011. Żubry zachodniopomorskie. *Salamadra. Magazyn Przyrodniczy*, 2/2011 (32): 6-11.
439. Kraus K. 1919. *Weltgericht*. II Band. Verlag der Schriften von Karl Kraus (Kurt Wolff), Leipzig, ss. 336.
440. Kraus K. 1971. In dieser großen Zeit. Auswahl 1914-1925. Ausgewählte Werke, Band 2. Langen Müller, München, ss. 647. [Rozdział/Chapter 18 Ein deutsches Buch dostępny na stronie/available on the website <http://gutenberg.spiegel.de/buch/-5673/18>]
441. Kraus K. 1988. *Weltgericht*. Band II. Suhrkamp Taschenbuch 1316. Suhrkamp, Frankfurt am Main, ss. 366.
442. Kraus K. 2012. *Gesammelte Aufsätze*. Jazzybee Verlag Jürgen Beck, Altenmünster, ss. 207.
443. Krawczyk J. 2010. Lasy Drugiej Rzeczypospolitej w dawnych zapisach prasowych. Wydarzenia zwykłe i niezwykle. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa, ss. 373.
Kristensen T. N. – zob./see 998.
444. Kronacher C. 1921. *Allgemeine tierzucht*. Ein lehr- und handbuch für studierende und züchter. Erste Abteilung. Verlagsbuchhandlung Paul Parey, Berlin, zweite, neubearbeitete und vermehrte Auflage, ss. 153.
445. Królikowski J. 1967. Żubr (*Bison bonasus* L.) w Bieszczadach i muflon (*Ovis amman* L.) w Karkonoszach. *Wierchy*, 35 (1966): 273-276.
446. Kr. R. 1869. Anfragen. [Auerochsenwild in Pleß] *Jagd-Zeitung*, 12, 22: 683-684.
447. Kruczek J. 1988. Trofea myśliwskie na zamku pszczyńskim. *Materiały Muzeum Wnętrz Zabytkowych w Pszczynie*, 5: 59-79.
448. Kruczek J. 1988. Zamek myśliwski Promnice. *Materiały Muzeum Wnętrz Zabytkowych w Pszczynie*, 5: 80-108.

449. Kruczek J. 2008. Nieznane rysunki Ferdynanda hrabiego Harracha w księdze polowań księcia pszczyńskiego Hansa Heinricha XI von Hochberga. Muzeum Zamkowe w Pszczynie, Pszczyna, ss. 28.
450. *Krus J. 1999. Wyniki hodowli żubrów w Polsce i jej znaczenie w hodowli i restytucji gatunku na świecie. Praca magisterska, SGGW, Warszawa, maszynopis.
451. Krüger R. 1908/1909. Aus der Natur. Schlesien, Kattowitz, 2, 8 (Beilage Nr 16, 1909): 218, 220.
452. Kryński A. 1973. O polskie łowiectwo na polskim Śląsku. Łowiec Polski, nr 7 (1442): 5, 14.
453. Krysiak K. 1952. Znaleźisko dwóch czaszek prażubra (*Bison priscus* Bojan.) z ziem polskich. Wiadomości Archeologiczne, 18 (1951/1952), 3: 185-199.
454. Krysiak K. 1960. The European bison (*Bison bonasus*). State Council for Conservation of Nature, Nr 10: 1-38. Kraków.
455. Krysiak K. 1966. Historia żubra Puszczy Białowieskiej i rezultaty jego ochrony. Wszechświat, nr 12 (1982): 285-289.
456. Krysiak K. 1967. The history of the European bison in the Białowieża Forest and the results of its protection. Acta Theriologica, 12, 19: 323-331.
457. Krysiak K. 1970. Utrwała się istnienie żubra. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, 26, 3: 13-16.
458. Krysiak K. 1973. Ochrona gatunkowa zwierząt w Polsce. Chrońmy Przyrodę Ojczystą 29, 5: 5-15.
459. Krysiak K. 1975. Znowu o żubrze. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, 31, 5: 58-64.
460. Krysiak K. (red.) 1978. Księga rodowodowa żubrów 1974. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. PWN, Warszawa, ss. VIII + 230-286.
461. Krysiak K., Świeżyński K. 1967. The present state of research on the morphology of the European bison. Acta Theriologica, 12, 22: 339-348.
462. Krzemiński Z. 1981. Żubry w Polsce. Przyroda Polska, 25, 12: 23.
463. Krzemiński Z., Dobrowolski K. A. 1981. Żubr 2000 – sukces i problemy restytucji. Kosmos, A, 30, 4: 379-387.
Krzysiak M. – zob./see 47, 356, 357.
Krzysiak M. K. – zob./see 358, 477, 478.
464. Krzywoń R. 1969. Pomniki przyrody, s.: 97-117. W: Piękno polskiej ziemi. Ochrona przyrody w województwie katowickim. Wyd. Art. - Graf., Katowice.
465. *Księga gości. Zbiory Muzeum w Pszczynie, Nr inw. MP/Psz/878. [Za/Following: Polak (1988)].
Kuberka K. – zob./see 47.
Kudoń A. – zob./see 172.
Kulczyńska W. – zob./see 950.
466. Kuntze R. 1935. Systematyka podgatunkowa a ochrona przyrody. Ochrona Przyrody, 15: 142-156.
467. Kusza Z. [b.r.w.] Zagrodowa hodowla żubrów w Ośrodku Kultury Leśnej w Gołuchowie, s.: 81-90. W: Strucka E. (red.) Ochrona *ex situ* żubra *Bison bonasus* w Polsce. [b.w.] [b.m.w.]
468. Kwapis Z. 2013. Rada przy żubrach. Trybuna Leśnika, nr 11: 5, 9.
469. *Kwarecka M. 2005. Rezultaty hodowli żubrów *Bison bonasus* w warunkach rezerwatowych w Polsce. Praca magisterska, SGGW, Warszawa, maszynopis.
470. Kwiatkowski M. 2011. Las wyłania się zza drzew. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa, ss. 70.
471. Kwiatkowski M. 2011. Puszcza Białowieska. Reaktywacja. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa, ss. 28.
472. Kytzia P. 1914. Die jagdbaren Tiere Oberschlesiens. Oberschlesien 12, 12: 618-627.

- Lachowicz J. – zob./see 141.
473. Landowski J., Woliński Z. 1967. Results of breeding European bison in Polish zoological gardens during the postwar period (1945-1965). *Acta Theriologica*, 12, 20: 333-334.
474. Landowski J., Woliński Z. 1970. Wkład ogrodów zoologicznych w dzieło restytucji i ochrony żubra. *Postępy restytucji żubra*, 2 (1969): 259-280. PWN, Warszawa.
475. Langkavel B. 1894. Verbreitung europäischer und kaukasischer Auerochsen. *Der Zoologische Garten*, 35: 13-17, 43-49.
476. Langkavel B. 1895. On the geographical distribution of the European and Caucasian bison. *The Zoologist*, ser. 3, vol. 19, no 217: 1-10.
477. Larska M., Krzysiak M. K., Dackiewicz J., Żmudziński J. F. [b.r.w.] [2014] Zagrożenie nowymi chorobami wirusowymi u żubrów (*Bison bonasus*) w Polsce, s.: 65-66. W: Konferencja naukowa „Żubry w Bioregionie Mirosławiec”, Wałcz, 4-5 września 2014 r. Streszczenia referatów. Stowarzyszenie Miłośników Żubrów, Warszawa.
478. Larska M., Krzysiak M. K., Kęsik-Maliszewska J., Iwaniak W. [b.r.w.] [2015] Badania serologiczne ekspozycji na cztery patogeny przenoszone przez stawonogi u żubrów (*Bison bonasus*) w Polsce, s.: 49-52. W: Konferencja naukowa „Żubry w Lasach Pszczyńskich – 150 lat hodowli”, Pszczyna, 10-11 września 2015 r. Streszczenia referatów. Stowarzyszenie Miłośników Żubrów, Warszawa.
- Larska M. – zob./see 356, 357, 358.
- Ledwoń M. – zob./see 689.
- Leniec H. – zob./see 435.
479. Lenzin H. (red.) 2007. Grosse Exkursion nach Südostpolen 12. bis 26. August 2006. Institut für Biogeographie (NLU), Universität Basel, Basel, ss. 35.
480. Leńkowa A. 1985. Pod znakiem pandy. KAW, Warszawa, ss. 247.
481. Leńkowa A. 1985. Trudna droga do arki Noego. KAW, Warszawa, ss. 276.
482. Les bisons au Caucase, en Allemagne, en Hongrie et en Angleterre pendant la première guerre mondiale. 1977. *Revue Forestière Française*, 3, 1977: 240-241.
483. Lesser H. 1964. Rezerваты zwierzęce w Polsce. *Przyroda Polska*, 8, 2: 3.
484. Lewandowski J., Dolata C. 1988. Pszczyńskie żubry. *Łowiec Polski*, nr 4: 8-9.
485. Ley R. 1942. Dem Reichsorganisationsleiter Reichsleiter Dr. Ley anlässlich seines Besuches in Oberschlesien im März 1942. Gauleiter [Podpis nieczytelny/Unreadable signature]. Library of Congress, Prints and Photographs Division, Washington D.C., USA. Call Number: LOT 6456 (G) [P&P].
486. Lindgens A. 1937. Wild, Bild und Kugel. Globus, Berlin, ss. 232.
487. Lindgens A. 1948. Sorglose Stunden. Mit 211 photographischen Naturkunden des Verfassers aus der Wildbahn. Franckh'sche Verlagshandlung, Stuttgart, 2 Auflage, ss. 269.
488. Literatura i głosy prasy. 1930. *Ochrona Przyrody*, 10: 283-297.
489. Litewka C. 1977. Lasy Pszczyńskie – płuca przemysłowego Śląska. *Chrońmy Przyrodę Ojczyznę*, 33, 5-6: 71-75.
- Lizoń R. – zob./see 47.
- Loeschcke V. – zob./see 998.
490. Loisel G. 1912. Histoire des Ménageries de l'antiquité à nos jours. III. Époque contemporaine (XIX^e et XX^e siècles). Octavo Doin et Fils Éditeurs, Henri Laurens Éditeur, Paris, ss. 563.
491. Lokay A. [b.r.w.] Żubry w lasach Księcia Pszczyńskiego. Wyd: Prawo reprodukcji i własność firmy Alfons Lokay, Pszczyna. Akropol Kraków. [Pocztówka/Postcard]

492. Lorenz. 1879. Die Excursion des Schlesichen Forstvereins in die fürstlich Pleßschen forsten bei Pleß am 10. Juli 1878. Jahrbuch des Schlesischen Forst-Vereins für 1878: 131-137.
493. *Lorkiewicz T. B. 1997. Wyniki hodowlane w ośrodkach hodowli żubrów i ogrodach zoologicznych w Polsce. Praca magisterska, SGGW, Warszawa, maszynopis.
494. Löwis of Menar O. v. 1896. Bericht über Ausgrabungen am Burtneckschen See und am Rinnekaln. Sitzungsberichte der Gesellschaft für Geschichte und Alterthumskunde der Ostseeprovinzen Russlands aus dem Jahre 1895: 77-84. Druck von W. F. Häcker, Riga.
495. Lubicz Niezabitowski E. 1931. Szczątki kopalne żubra (*Bison bonasus* L.) na ziemiach Polski. Roczniki Nauk Rolniczych i Leśnych, 26: 7-50.
496. Lubicz-Niezabitowski E. 1932. Ochrona zwierząt ssących w Polsce, s.: 185-206. W: Szafer W. (red.) Skarby przyrody i ich ochrona. Nakładem PROP, Warszawa.
497. Lubicz Niezabitowski E. R. 1934. Bericht über die Säugethiere Polens und ihre geographische Verbreitung. Zeitschrift für Säugetierkunde, 9: 188-197.
498. Lungershausen L. 1866. Auerchse, Gemse, Hennthier, Elch und Kiesenhirsch. Der Zoologische Garten, 7, 9: 350-352.
499. Luzarowski A. 2002. Pszczyńskie żubry. Przyroda Polska, nr 9: 10-11.
Lüdtke F. – zob./see 65.
500. Lydekker R. 1898. Wild oxen, sheep & goats of all lands living and extinct. Rowland Ward Ltd., London, ss. 318.
501. [Lydekker R.] (R. L.) 1910. Bison, s.: 11-12. W: The Encyclopaedia Britannica, Eleventh edition, vol. 4. University Press, Cambridge, England, New York.
502. Lysko A. 2013. Żubr marszałka Goeringa czyli... Nawet gowiednik wiy, że mo-
ją ojczyzna... Nasza Rodnia, czerwiec Nr 6 (194): 9-10.
503. L. Ż. 1953. Narodziny żubrów i łosi. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, 9, 5: 45.
504. L. Ż. 1953. Z Puszczy Białowieskiej. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, 9, 2: 50.
Łopieńska M. – zob./see 572.
505. Łukasik Ł. 1998. Żubry w Puszczy Pszczyńskiej. Las Polski, nr 15-16: 12-13.
506. Łukasik Ł. 2000. W żubrym rezerwacie. Parki Narodowe, nr 1: 25.
507. Łukasik Ł. 2002. Pszczyńskie olbrzymy. Przyroda Polska, nr 4: 4-5.
508. Łukasik Ł. 2007. Zimą u pszczyńskich żubrów. Przyroda Polska, nr 1: 19-21.
509. Machura J. 2006. Oko w oko z ... żubrem. Trybuna Leśnika, nr 11: 2.
510. Machura J. 2013. Jak Feniks z ... piasków. Trybuna Leśnika, nr 2: 10-11.
511. Maciejewski S. 1977. Epos króla puszczy. W królestwie chronionego zwierza. Przekrój,
nr 1669: 18-19.
512. [Mackiewicz S.] Cat. 1934. Bat doktora Jacobsona. Słowo, 13, Nr 144 (3635) Środa
30 maja 1934 r.: 1.
513. (mak). 1967. Opłacalny eksport. Pszczyńskie żubry w Austrii, Holandii i Finlandii.
Echo, 11, Nr 2 (545) z 11.I.1967 r.: 1.
514. Makowiecka M. 1994. Usefulness of the chosen qualitative and quantitative features of
skull differentiation in tree breeding lines of European bison, *Bison bonasus* (Linnaeus,
1758). Annals of Warsaw Agricultural University, Veterinary Medicine, 19: 3-17.
515. Malkiewicz M. [b.r.w.] [2006] Działalność Stowarzyszenia Miłośników Żubrów
w 2006 roku, s.: 11-12. W: Konferencja naukowa „Perspektywy rozwoju populacji
żubrów”, Pszczyna, 13-14 października 2006. [b.w.] [b.m.w.], ss. 26, maszynopis.
516. Manifestacyjne zebranie O.Z.N. Czego Pszczyna domaga się od władz? 1938. Polska
Zachodnia, 13, nr 92 3-go kwietnia 1938 roku, wydanie drugie: 10.
Marczuk B. – zob./see 997.
Marshal W. – zob./see 67.
Marshall T. – zob./see 998.

517. Marszałek E. [b.r.w.] Karpackim tropem żubra. Karpatskými stopami zubra. Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Promocji Podkarpacia „Pro Carpathia”, Rzeszów, Nadleśnictwo Stuposiany, Lutowiska, ss. 32 + 32. Tłumaczenie/Translation: J. Jurčišin.
518. Marszałek E. 2008. Kronika ośrodka hodowli żubrów w Nadleśnictwie Stuposiany. European Bison Conservation Newsletter, 1: 105-109.
Marszałek E. – zob./see 707.
519. Martell P. 1921. Zur Stammesgeschichte des Hausrindes. Berliner Tierärztliche Wochenschrift, 37, 18: 210-212.
520. Martens A. 1906. Der Ur, *Bos primigenius* Bojanus, mit besonderer Berücksichtigung der im städtischen „Museum für Natur- und Heimatkunde“ zu Magdeburg befindlichen Reste. Museum für Natur- und Heimatkunde“ zu Magdeburg, Abhandlungen und Bericht, 1, 2: 45-119.
521. Martenson A. 1905. Übersicht über das jagdbare und nutzbare Haarwild Russlands. Kommissions-Verlag von J. Deubner in Riga, Druck von H. Laakmanns Buch- und Steindruckerei in Dorpat, Dorpat, ss. 151.
522. Marter H. 1936. Der ostoberschlesische Wald und seine Nutzung im Hinblick auf seine besondere forstpolitische Lage und Geschichte. Zur wirtschaftsgeographie des deutschen ostens, 11. Volk und Reich Verlag, Berlin, ss. 90.
523. Maślanka W. 1977. Żubr i jego ostoja w Pszczynie. Trybuna Leśnika, nr 6: 5.
524. *Mattausch H. 1933. Der Wisent in den Furst Ples'schen Revieren. Sankt Hubertus, 19: 235-237.
525. Matuszewska M., Olech W., Bielecki W., Osińska B. 2004. Wpływ inbredu na występowanie zmian patologicznych w układzie rozrodczym samców żubrów. Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody, 23, 4: 679-685.
Matuszewska M. – zob./see 47.
526. Mazur J. 2013. Żubry w Nadleśnictwie Stuposiany. European Bison Conservation Newsletter, 6: 133-144.
527. Meckelein R. 1939. Polen von Polen gesehen: mit einem Beitrag von Reichsminister Dr. H. Schacht. K. Siegismund, Berlin, ss. 153.
528. Meerwarth H. 1908. Lebensbilder aus der Tierwelt I. Bd. Säugetiere I. Voigtländer, Leipzig, ss. 626.
529. Mellin M., Wyrobek K., Olech W. 2009. Żubr w Puszczy Boreckiej. 1. Historia i stan aktualny stada żubrów. 2. Program gospodarowania populacją żubra. Kruklanki, ss. 1-21, maszynopis.
530. Mendrek M., Parusel J. B. (red.) 2006. Żubry potrzebują Indian. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice, ss. 148.
531. Meyer. 1927. Die Plesser Wisente. Wild und Hund, 33, 18: 337-342.
532. Mierzwa K. [b.r.w.] Ośrodek Hodowli Żubrów w Smardzewicach, s.: 69-80. W: Strucka E. (red.) Ochrona *ex situ* żubra *Bison bonasus* w Polsce. [b.w.] [b.m.w.]
533. Mierzwa K. [b.r.w.] [2006] Ośrodek Hodowli Żubrów w Smardzewicach: dawniej, dziś i w przyszłości, s.: 5-6. W: Konferencja naukowa „Perspektywy rozwoju populacji żubrów”, Pszczyna, 13-14 października 2006. [b.w.] [b.m.w.], ss. 26, maszynopis.
534. Mierzwa K. 2006. Ośrodek Hodowli Żubrów w Smardzewicach: dawniej, dziś i w przyszłości, s.: 15-20. W: Olech W. (red.) Perspektywy rozwoju populacji żubrów. Wydawnictwo Artisco, Goczałkowice-Zdrój.
535. Mikulski A. 1937. Ziemia Śląska. Wydawnictwo Agencji Publicystyczno-Prasowej „Trzy Zagłębia”, Katowice, ss. 56.
536. Mileski W. 1930. Literatura o żubrach pszczyńskich. Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Śląsku, 2: 361-368. Nakładem Towarzystwa, Katowice.
Miller P. – zob./see 796.

537. Milnik A. 2010. Eldorado der Jäger, s.: 445-471. W: Milnik A. Ein Land wie ein Eichenblatt. Schlesische Forstgeschichte in preußischer Zeit (1741-1945). Verlag Kessel, Remagen-Oberwinter, ss. 632.
538. Milnik A. 2010. Leben für den Wald [Willy Benzel], s.: 472-566. W: Milnik A. Ein Land wie ein Eichenblatt. Schlesische Forstgeschichte in preußischer Zeit (1741-1945). Verlag Kessel, Remagen-Oberwinter, ss. 632.
Miszta A. – zob./see 689.
539. Młynarczyk B. [b.r.w.] Ośrodek Hodowli Żubrów w Niepołomicach, s.: 49-56. W: Strucka E. (red.) Ochrona *ex situ* żubra *Bison bonasus* w Polsce. [b.w.] [b.m.w.]
Młynarczyk B. – zob./see 254.
540. Mniszek Tchorznicki M. 1936. Próba uporządkowania Bibliografji Łowieckiej w odrodzonej Polsce. Nakładem autora, Warszawa, ss. 37.
541. Modrzejewska A., Brandys A. 2015. Historia żubrów pszczyńskich. Muzeum Zamkowe w Pszczynie, Pszczyna, ss. 115.
542. *Mohr E. 1925. Maßnahmen und Arbeiten zur Erhaltung des Wisents, s.: 172-182. W: Verhandlungen der Deutschen Zoologischen Gesellschaft e.V. 30. Jahresversammlung, Jena Juni 1925. 1. Supplementband.
543. Mohr E. 1928. Vom Wisent, seinem Niedergang und seinem heutigen Stande. Hamburger Zoo-Zeitung, 4: 2-12.
544. Mohr E. 1933. Nachtrag I (Jahrgänge 1931, 1932). Berichte der Internationalen Gesellschaft zur Erhaltung des Wisents, 5, 2: 53-60. Berlin.
545. Mohr E. 1933. The status of the wisent on December 31, 1932. Journal of Mammalogy, 14, 3: 260-262.
546. Mohr E. 1937. Nachtrag II des Zuchtbuches. Reinzuchtjahrgänge 1933, 1934, 1935, 1936. Kreuzungszuchtjahrgänge 1933, 1934, 1935. Berichte der Internationalen Gesellschaft zur Erhaltung des Wisents, 5, 3: 61-79. Berlin.
547. Mohr E. 1939. Wisent und Bison, mit besonderer Berücksichtigung des Kaukasuswisents. Bijdragen tot de Dierkunde, Amsterdam, 27: 441-476.
548. Mohr E. 1948. Aussterbende Wildarten in Mitteleuropa: Der Wisent. Wild und Hund, 51, 7: 152-155.
549. Mohr E. 1951. L'élevage du Bison d'Europe au cours des dernières années son état actuel. Mammalia, 15, 4: 138-142. [Z niemieckiego przełożył/Translated from German by: J. Dorst]
550. Mohr E. 1952. Der Wisent. Die Neue Brehm-Bücherei Nr. 74. Akademische Verlagsgesellschaft Geest & Portig K.-G., Leipzig, ss. 76.
551. Mohr E. 1964. Die Einbürgerung von Säugetieren und Vögeln in Europa. Ergebnisse und Aussichten. Von G. Niethammer. 319 Seiten mit 54 Abb., 26 Verbreitungskarten und 5 Tabellen; Verlag Paul Parey, Hamburg und Berlin 1963. Gzl. 54,- DM. Zeitschrift für Säugetierkunde, 29: 254.
552. Mohr E. 1969. The European bison, current state of knowledge and need for further studies. Proceedings of 2nd Symposium of the Mammal Section of the Polish Zoological Society, held at Białowieża on September 23-24. 1966. Acta theriologica Vol. XII, Xrs. 19-35, p. VIII-XIV and 323-531, 23 pls., hgs. Białowieża 1967. Zeitschrift für Säugetierkunde, 34, 6: 382.
553. Mohr E. 2004. Hodowla żubrów w ostatnim dziesięcioleciu i jej stan obecny. Mammalia 1951, 15 (4): 138-142. Przegląd Zoologiczny, 48, 3-4: 190-194. [Z francuskiego przetłumaczył/Translated from French by: Piotr Daszkiewicz]
554. Molnar L. i in. 1984. Naše poľovníctvo. Obzor, Bratislava, ss. 400.
555. Morán F. [b.r.w.] [2013] European bison adaptation process in Spain – experience following transport from Poland (2010) and from the Netherlands (2012), s.: 59-60.

- W: Międzynarodowa konferencja „Żubry w Karpatach”, Czarna, 5-6 września 2013. Streszczenia referatów. Stowarzyszenie Miłośników Żubrów, Warszawa.
556. *Moritz R. (red.) 1976. Unsere Heimatstadt Pleß in Oberschlesien. Bundesheimatgruppe Pleß, Ründeroth/Rhld. T. 1, ss. 88. [Wstęp/Introduction: Moritz Rudolf].
557. *Moritz R. (red.) 1978. Unsere Heimatstadt Pleß in Oberschlesien. Bundesheimatgruppe Pleß, Ründeroth/Rhld. T. 2, ss. 150.
558. *Moritz R. (red.) 1978. Unsere Heimatstadt Pleß in Oberschlesien. Bundesheimatgruppe Pleß, Ründeroth/Rhld. T. 3, ss. 174.
Moskwa B. – zob./see 89.
559. Munns E. N. 1948. Further note on the European Wisent. Journal of Mammalogy, 29, 3: 300-301.
560. Muschalek H. 1957. Der Christ und die Schöpfung: die Welt der Tiere. Morus-Verlag, Berlin, ss. 384.
Müller-Rüdersdorf W. – zob./see 65.
561. Myczkowski S. 1976. Człowiek – Przyroda – Cywilizacja. PWN, Warszawa, ss. 384.
562. Nadesłane wydawnictwa polskie. 1948. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, 4, 5/6: 47-54.
563. Nagórski F., Grodzki K. 1967. The electrocardiogram of European bison during experimental death. Acta Theriologica, 14, 32: 463-465.
Nasimovich A.A. – zob./see 283, 284.
564. Naturereignisse und Naturmerkwürdigkeiten. 1865. Schlesische Provinzialblätter, N. F., 4: 386-387.
565. Naturschutzaufgaben für Oberschlesien. 1920. Zeitschrift für Vogelschutz und andere Gebiete des Naturschutzes, 1, 1: 32. Anonim 1920.
566. Nicolau R. 1965. El bisonte de Europa *Bison bonasus* L. ZOO, Revista del Parque Zoológico de Barcelona, No 4 Abril de 1965: 11-16.
567. Niedoba A. 1973. Puszczańskie opowieści. W żubrzej zagrodzie. Trybuna Robotnicza, Magazyn Niedziela 15-16.XII. 1973 r., nr 297 (9282): 4.
568. Niemiec A., Pisek J. 2006. Bibliografia Pszczyny i okolic. Wybór ważniejszych publikacji (1929-2006). Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach – Filia w Pszczynie, Katowice, ss. 128.
569. *Niethammer G. 1963. Die Einbürgerung von Säugetieren und Vögeln in Europa. Ergebnisse und Aussichten. Verlag Paul Parey, Hamburg und Berlin, ss. 319.
570. Nigge K., Schulze-Hagen K. 2004. Die Rückkehr des Königs. Wisente im polnischen Urwald. Tecklenborg, Steinfurt, ss. 167.
571. Nocoń K., Pławecka K., Szoldra Z. 2013. Dziedzictwo historyczno-kulturowe ziemi pszczyńskiej. Podróż przez cztery pory roku. Gmina Pszczyna, Oficyna Drukarska Zdzisław Spyra, ss. 55.
Nowak M. – zob./see 223.
572. Nowak Z., Bukowczyk I., Łopieńska M. [b.r.w.] [2006] Genetyczny profil pszczyńskiej linii żubrów, s.: 13. W: Konferencja naukowa „Perspektywy rozwoju populacji żubrów”, Pszczyna, 13-14 października 2006. [b.w.] [b.m.w.], ss. 26, maszynopis.
573. Nowak Z., Olech W. 2008. Zmienność mikrosatelitarna w obrębie chromosomów płci u żubrów. European Bison Conservation Newsletter, 1: 72-78.
Nowak Z. – zob./see 630, 632.
Nowoszyńska B. – zob./see 262, 263, 264.
574. Nunberg M. 1928. Dwaj pobratymcy. Tur i żubr. Kurier Literacko-Naukowy, 5, Nr 41: 7-8. Dodatek do Nru 270-go Ilustrowanego Kuriera Codziennego z dnia 8-go października 1928 r.

575. Nusser H. G. W. 1973. Konservative Wehrverbände in Bayern, Preussen und Österreich: 1918-1933. Mit einer Biographie von Forstrat Georg Escherich, 1870-1941. Nusser Verlag, München, ss. 363.
576. Obecny stan żubra w Polsce. 1933. Przyroda i Technika, 12, 10: 471-472.
577. Ochrona przyrody na Śląsku. 1929. Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Śląsku, 1: 291-293. Nakładem Towarzystwa, Katowice.
578. Ochrona żubra. 1923. Przegląd Myśliwski i Łowiectwo Polskie, 1923, Nr 17. Wrzesień: 13.
579. Odczyty. 1932. Ochrona Przyrody, 12: 183-185.
580. Odstrzał sędziwego żubra w lasach pszczyńskich. 1937. Dziennik Białostocki, 16 września 1937 r., czwartek: . [Za/Following: Krawczyk (2010)].
581. Odstrzał starego żubra w Pszczynie. 1937. Kwartalny Biuletyn Informacyjny PROP, 7, 4: 14, 28 (summary).
582. Odstrzał starego żubra w Pszczynie. 1937. Łowiec Polski, nr 30 (878): 598.
583. Odstrzał żubra w Pszczynie. 1937. Kwartalny Biuletyn Informacyjny PROP, 7, 1: 30.
584. Oelschläger. 1942. Ziegfried, der Wisent, s.: 116-117. W: Heimatkalender Pleß 1942. 3 Jhrg. Der Landrat des Kreises Pleß O/S (Hrsg.), Schriftwalter: G. Schroer. Verlag: Schlesien-Verlag, Breslau/Kattowitz, ss. 168.
585. Ohya. Wiadomości Turystyczne, 15 stycznia 1938. Źródło: AKP XV 1091. Akt dotyczący zastrzelenia chorego żubra [1938]. Wycinek prasowy, s. 8. Archiwum Państwowe w Katowicach, Oddział w Pszczynie, Pszczyna.
586. Ogonowski T. 1970. Bieszczadzkie żubry. Łowiec Polski, nr 1 (1364): 14.
587. Ogólnopolski projekt edukacji ekologicznej „Tropem żubra”. Zeszyt ćwiczeń dla klas IV-VI. [b.r.w.] [b.w.] [b.m.w.], ss. 12. Koordynator projektu Agencja Rozwoju i Promocji Ziemi Pszczyńskiej Sp. z o. o., Pszczyna. Partner projektu Stowarzyszenie Miłośników Żubrów, Warszawa.
588. Okółów C. 1988. Listy do redakcji. Wszechświat, 89, 2: 55.
589. Okrętowie J. i D. 2014. Wizyta szefa Kancelarii Rzeszy w Pszczynie. Głos Pszczyński, 25, 17/536: 10.
590. Okrętowie J. i D. 2015. Na polowaniu u księcia pana. Głos Pszczyński, 26, 16/553: 6-7.
591. Okrętowie J. i D. 2015. Zygfryd. Głos Pszczyński, 26, 16/553: 17.
592. Okrętowie J. i D. 2015. Żubry w Pszczynie. Głos Pszczyński, 26, 16/553: 8.
593. Olaczek R. 2008. Skarby przyrody i krajobrazu Polski. Mulico Oficyna Wydawnicza, Warszawa, ss. 765.
594. Olech W. [b.r.w.] Żubr *Bison bonasus*, s.: 15-30. W: Strucka E. (red.) Ochrona *ex situ* żubra *Bison bonasus* w Polsce. [b.w.] [b.m.w.]
595. Olech W. [b.r.w.] Ogrody zoologiczne i inne zagrody, s.: 109-118. W: Strucka E. (red.) Ochrona *ex situ* żubra *Bison bonasus* w Polsce. [b.w.] [b.m.w.]
596. Olech W. 1987. Analysis of inbreeding in European bison. Acta Theriologica 32, 22: 337-387.
597. Olech W. 1987. Genetic analysis of the European bison population. FAO Animal Production and Health Paper, 66: 224-226.
598. Olech W. 1987. Wpływ inbrodu na cechy reprodukcyjne w światowej populacji żubrów. Praca doktorska, SGGW, Warszawa, maszynopis.
599. Olech W. 1990. The participation of ancestral genus in the existing population of European bison. Acta Theriologica, 34(1989), 29: 397-407.
600. *Olech W. 1993. Analiza zimbredowania i spokrewnienia żubrów znajdujących się w ośrodkach zamkniętej hodowli w Polsce, stan na dzień 31.12.1991 r. [Maszynopis/Typescript]

601. Olech W. 1997. Rola Ośrodków Hodowli Żubrów w proponowanym ogólnokrajowym programie hodowlanym dla hodowli zamkniętej. *Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody*, 16, 4: 71-81.
602. Olech W. 1998. Hodowla żubrów w Polsce (cz. 1). *Łowiec Polski*, nr 8: 18-19.
603. Olech W. 1998. Hodowla żubrów w Polsce (cz. 2). *Łowiec Polski*, nr 9: 15.
604. Olech W. 1998. The inbreeding of European bison (*Bison bonasus* L.) population and its influence on viability, s.: 26. W: Book of Abstracts of the 49th Annual Meeting of the European Association for Animal Production, Warsaw, Poland, 24-27 August 1998. J. A. M. van Arendonk, ed. Wageningen Pers, Wageningen.
605. Olech W. 1999. The number of ancestors and their contribution to European bison (*Bison bonasus* L.) population. *Annals of WAU, Animal Science*, 35: 111-117.
606. Olech W. 2001. The history and current situation of European bison (*Bison bonasus*, Linnaeus 1758). *Natur- und Kulturlandschaft, Höxter-Jena*, 4: 352-356.
607. Olech W. 2002. Rola Polski w hodowli restytucyjnej żubrów na świecie. *Zeszyty Naukowe Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego*, 60: 173-178.
608. Olech W. 2003. Hodowla żubrów w Polsce. *Agricola. Pismo SGGW. Suplement*, 57: 71-81.
609. Olech W. 2003. Wpływ inbredu osobniczego i inbredu matki na przeżywalność cieląt żubra (*Bison bonasus* L.). Wyd. SGGW, Warszawa, ss. 78.
610. Olech W. 2004. *Bison bonus* (L., 1758) Żubr, s.: 463-468. W: Adamski P., Bartel R., Bereszyński A., Kepel A., Witkowski Z. (red.) *Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Tom 6. Gatunki zwierząt (z wyjątkiem ptaków)*. Ministerstwo Środowiska, Warszawa.
611. Olech W. 2004. Restytucja żubrów w Polsce. *Agricola. Pismo SGGW*, 58: 11-14.
612. Olech W. 2004. Separation of European bison lines in captive breeding, s.: 99-100. W: Krasińska M., Daleszczyk K. (eds) *Proceedings of the Conference "European bison conservation"*, 30 September – 2 October 2004, Białowieża, Poland. Mammal Research Institute, Polish Academy of Sciences, Białowieża.
613. Olech W. [b.r.w.] [2005] Ochrona zmienności genetycznej żubrów w ramach koordynowanych programów hodowli, s.: 59-64. W: Olech W. (red.) *Ochrona żubrów zachodniopomorskich. Materiały z konferencji naukowej, Ińsko, 15-16 września 2005 r.* [b.w.] [b.m.w.] Druk ZODR Barzkowice.
614. Olech W. 2005. Przyszłość hodowli i ochrony żubra w Polsce i na świecie, s.: 23-33. W: *Żubr. Zagłada i ocalenie*. Wyd. Uroczysko Supraśl, Supraśl.
615. *Olech W. 2005. The genetic structure of European bison (*Bison bonasus*) lines. *Studies and research in Vanatori Neamt Natural Park*, 1: 111-117.
616. Olech W. 2006. Perspektywy restytucji żubrów w Europie, s.: 37-42. W: Olech W. (red.) *Perspektywy rozwoju populacji żubrów*. Wydawnictwo Artisco, Goczałkowice-Zdrój.
617. Olech W. 2006. The analysis of European bison genetic diversity using the pedigree data. Chapter 4. The genetics of the European bison (*Bison bonasus*), s.: 205-215. W: *Health threat for the European bison particularly in free-roaming populations in Poland*. The SGGW Publishers, Warszawa.
618. Olech W. 2006. The influence of inbreeding on European bison sex ratio, s.: 29-33. W: Zgrabczyńska E., P. Cwiertnia, Ziomek J. (eds) *Animals, zoos and conservation*. Zoological Garden in Poznan, Poznan.
619. Olech W. 2009. The changes of founders' number and their contribution to the European bison population during 80 years of species' restitution. *European Bison Conservation Newsletter*, 2: 54-60.

620. Olech W. 2009. Założyciele współczesnej populacji żubra. *Matecznik Białowieski*, Numer Specjalny 80 lat restytucji żubra w Puszczy Białowieskiej: 6-8.
621. Olech W. 2009. Zmiany liczby i udziału założycieli w populacji żubra podczas 80 lat restytucji, s.: 41. W: W: VII Międzynarodowa Konferencja „80 lat restytucji żubra w Puszczy Białowieskiej”, Białowieża, 28-29 września 2009 r. Stowarzyszenie Miłośników Żubrów.
622. Olech W. 2010. Ochrona *ex situ* żubra w Polsce. *Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Rogowie*, 12, 2 (25): 227-237.
623. Olech W. 2010. The genetic variability within *Bison bonasus* species 90 years following bottleneck, s.: 48-57. W: Słomski R. (ed.) *Restoration of endangered and extinct animals*. Poznań University of Life Sciences, Poznań.
624. Olech W. 2012. The European bison: a species saved from extirpation. *WAZA magazine*, 13: 19-21.
625. Olech W. [b.r.w.] [2013] Wzbogacanie puli genowej żubra w Karpatach Wschodnich w latach 2001-2012, s.: 62-63. W: Międzynarodowa konferencja „Żubry w Karpatach”, Czarna, 5-6 września 2013. Streszczenia referatów. Stowarzyszenie Miłośników Żubrów, Warszawa.
626. Olech W. 2014. Overcoming the genetic bottleneck – the European bison case, s.: 19. W: *Book of Abstracts Young Resercher Symposium, Facing Environmental Challenges*, South Africa, August 2014. [b.w.] [b.m.w.]
627. Olech W. 2015. Jak ważne w restytucji gatunku były pszczyńskie żubry? *Głos Pszczyński*, 26, 16/553: 3.
628. Olech W. [b.r.w.] [2015] Poziom inbredu i jego wpływ na parametry przeżywalności i rozrodczości żubrów sublinii pszczyńskiej, s.: 64-65. W: Konferencja naukowa „Żubry w Lasach Pszczyńskich – 150 lat hodowli”, Pszczyna, 10-11 września 2015 r. Streszczenia referatów. Stowarzyszenie Miłośników Żubrów, Warszawa.
629. Olech W. 2015. Przyszłość żubrów linii pszczyńskiej. *Przyroda Górnego Śląska*, 81: 10-11. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice.
- Olech W. – zob./see 85, 92, 172, 249, 317, 409, 525, 529, 573, 708, 709, 710, 789, 790, 791, 792, 932, 1001.
630. Olech W. (red.), Bielecki W., Bołbot A., Bukowczyk I., Dackiewicz J., Dymnicka M., Hławiczka M., Kasiński Z., Nowak Z., Perzanowski K., Racyński J., Tęsiowski W., Wyrobek K. 2008. Hodowla żubrów. *Poradnik utrzymania w niewoli*. Stowarzyszenie Miłośników Żubrów, Warszawa, ss. 100.
631. Olech W., Dackiewicz J. 2007. Znaczenie polskich żubrów *Bison bonasus* dla restytucji gatunku w Europie, s.: 80. W: *Rola hodowli ex situ w procesie restytucji żubra*. Praca zbior. pod red. W. Olech. Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie, Gołuchów.
632. Olech W., Nowak Z., Goczkowski M. [b.r.w.] [2005] Zmienność genetyczna żubrów z Avesty na podstawie sekwencji mikrosatelitarnych i rodowodów, s.: 57-58. W: Olech W. (red.) *Ochrona żubrów zachodniopomorskich*. Materiały z konferencji naukowej, Ińsko, 15-16 września 2005 r. [b.w.] [b.m.w.] Druk ZODR Barzkowice.
633. Olech W., Perzanowski K. 2002. A genetic background for reintroduction program of the European bison (*Bison bonasus*) in the Carpathians. *Biological Conservation*, 108: 221-228.
634. Olech W., Perzanowski K. 2003. Ocena możliwości wzbogacenia puli genowej stada żubrów w Stuposianach. *Zeszyty Naukowe Przeglądu Hodowlanego*, 68, 1: 11-16.
635. Olech W., Perzanowski K. 2011. Ochrona i modelowanie populacji żubra. *Annals of Warsaw University of Life Science – SGGW, Animal Science*, No 50: 57-65.

636. Olech W., Perzanowski K. 2013. Cele i efekty wzbogacenia genetycznego populacji żubra w Karpatach. *Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Rogowie*, 15, 3 (36): 17-22.
637. Olech W., Perzanowski K. 2014. Podręcznik najlepszych praktyk ochrony żubra. Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych, Warszawa, ss. 95.
638. Olech W., Suchecka A. [b.r.w.] [2011] Projekt POIiŚ „Ochrona *ex situ* żubra *Bison bonasus* w Polsce”, Project „The *ex situ* conservation of European bison *Bison bonasus* in Poland”, s.: 44-45. W: Międzynarodowa konferencja „Żubry, lasy, jeziora”, Malinówka, 22-23 września 2011. Streszczenia referatów. Nadleśnictwo Borki, Stowarzyszenie Miłośników Żubrów. [b.m.w.]
639. Olech W., Trzeciak M., Tracz M., Tracz M. 2005. Program ochrony żubrów w województwie zachodniopomorskim. [b.w.], Szczecin, luty 2005 r., poprawiony i uzupełniony w listopadzie 2006 r., ss. 10, maszynopis.
640. Olendzki W. 1948. Hodowla żubrów – zamierzenia na rok 1948. *Chrońmy Przyrodę Ojczystą*, 4, 3-4: 45-46.
Olszewska N. – zob./see 775, 776, 794.
Olszewski B. – zob./see 47.
641. (opr. d). 2006. Żubrów pod dostatkiem. *Trybuna Leśnika*, nr 11: 3.
642. Orlik Z. 1993. Echa przeszłości. *Dzieje pszczyńskich żubrów*. *Nowe Echo*, 2, Nr 23 (68) z 8.VI.1993 r.: 6.
643. Ortwein L. 1960. Żubry w Puszczy Boreckiej. *Chrońmy Przyrodę Ojczystą*, 16, 5: 17-20.
644. Ortwein L. 1961. Uwagi o biotopie i faunie Puszczy Boreckiej. *Łowiec Polski*, nr 14 (1161): 4-5.
Osińska B. – zob./see 47, 525.
645. Ostański M., Kościelny H. 2013. Pszczyńskie żubry. *Przyroda Polska*, nr 12: 8-9.
646. Ostatnie okazy żubrów w Polsce. 1923. *Przegląd Myśliwski*, 1923, Nr 8 Maj: 15.
647. Ostatnie żubry. 1929. *Polska Zachodnia*, 4, Nr 40 Niedziela 10 lutego 1929: 1.
648. O żubrach i bizonach. Rozmowa z dr Erną Mohr delegatką Tow. Ochrony żubra i bizona. 1937. *Dziennik Białostocki*, 26 września 1937 r., niedziela: . [Za/Following: Krawczyk (2010)].
649. (P). 1928. Powiększenie rodziny żubrów. *Polska Zachodnia*, 3, Nr 170, czwartek 21 czerwca 1928 r.: 6.
Pabian K. – zob./see 391.
650. Pamiątka V. Kongresu Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra odbytego w Poznaniu w czasie od 1. do 3. września 1929 roku podczas Powszechnej Wystawy Krajowej. 1929. „Atlas” W. Kostrzewski, Poznań, nlb.
651. Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Kobiór. *Przyroda wokół nas*. 2012. *Twoje Tychy*, Nr 44/258, 30 października 2012: 5.
652. Park Narodowy w Białowieży. 1936. *Kwartalny Biuletyn Informacyjny PROP*, 6, 3: 10.
653. Partsch J. 1911. *Schlesien. Eine Landeskunde für das deutsche Volk auf wissenschaftlicher Grundlage. II. Teil. Landschaften und Siedelungen*. Ferdinand Hirt. Königliche Universitäts- und Verlagsbuchhandlung, Breslau, ss. 186.
654. [Parusel J. B.] /J. B. P./ 1982. *Bibliografia Żubrów Pszczyńskich*, s.: 88-90. W: *Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego*, t. XX (1980). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.
655. [Parusel J. B.] /J. B. P./ 1982. *Ochrona i hodowla żubrów w Ośrodku Hodowli Żubrów w Pszczynie w latach 1979-1980*, s.: 24-25, + tab. VI-IX. W: *Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego*, t. XX (1980). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.

656. Parusel J. B. 1984. Ochrona i hodowla żubrów w Pszczynie w latach 1979-1981. *Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody* 5, 2: 39-44.
657. [Parusel J. B.] / J. B. P./ 1986. Bibliografia Żubrów Pszczyńskich, s.: 103-106. W: *Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego*, t. XXI (1981). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.
658. [Parusel J. B.] / J. B. P./ 1986. Ochrona i hodowla żubrów w Ośrodku Hodowli Żubrów w Pszczynie w roku 1981, s.: 21-23 + tab. 1-6. W: *Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego*, t. XXI (1981). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.
659. [Parusel J. B.] / J. B. P./ 1990. Bibliografia Żubrów Pszczyńskich, s.: 43. W: *Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego*, t. XXII (1982). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.
660. [Parusel J. B.] / J. B. P./ 1990. Ochrona i hodowla żubrów w Ośrodku Hodowli Żubrów w Pszczynie w 1982 roku, s.: 18-24. W: *Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego*, t. XXII (1982). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.
661. [Parusel J. B.] / J. B. P./ 1990. Bibliografia Żubrów Pszczyńskich, s.: 62. W: *Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego*, t. XXIII (1983). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.
662. [Parusel J. B.] / J. B. P./ 1990. Ochrona i hodowla żubrów w Ośrodku Hodowli Żubrów w Pszczynie w 1983 roku, s.: 28-33. W: *Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego*, t. XXIII (1983). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.
663. [Parusel J. B.] / J. B. P./ 1990. Bibliografia Żubrów Pszczyńskich, s.: 55, 99-100. W: *Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego*, t. XXV (1985). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.
664. [Parusel J. B.] / J. B. P./ 1990. Bibliografia Żubrów Pszczyńskich, s.: 50, 102 -104. W: *Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego*, t. XXVI (1986). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.
665. [Parusel J. B.] / J. B. P./ 1990. Bibliografia Żubrów Pszczyńskich, s.: 46, 99. W: *Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego*, t. XXVII (1987). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.
666. [Parusel J. B.] / J. B. P./ 1990. Bibliografia Żubrów Pszczyńskich, s.: 34, 68. W: *Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego*, t. XXVIII (1988). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.
667. [Parusel J. B.] / J. B. P./ 1990/1991. Bibliografia Żubrów Pszczyńskich, s.: 32, 60. W: *Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego*, t. XXIX (1989). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.
668. Parusel J. B. 1991. Bibliografia Żubrów Pszczyńskich, s.: 35, 106 -110. W: *Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego*, t. XXX (1990). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.
669. Parusel J. B. 1995. *Pszczynskie żubry – synteza*. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice, maszynopis, ss. 21.
670. Parusel J. B. 1996. *Pszczynskie żubry*. Śląska Biblioteczka Przyrodnicza, 1, ss. 43. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice.
671. [Parusel J. B.] (JBP). 1996. 130 lat hodowli żubrów w lasach pszczyńskich. *Przyroda Górnego Śląska*, 3: 7. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice.
672. Parusel J. B. 2004. *Żubry pszczyńskie*. Agencja Rozwoju i Promocji Ziemi Pszczyńskiej Sp. z o.o., Pszczyna, ss. 39.
673. Parusel J. B. 2005. 140 lat ochrony i hodowli żubrów na Górnym Śląsku. *Przyroda Górnego Śląska*, 39: 2. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice.

674. Parusel J. B. [b.r.w.] [2006] Przyszłość żubrów linii pszczyńskiej na ziemi pszczyńskiej, s.: 4-5. W: Konferencja naukowa „Perspektywy rozwoju populacji żubrów”, Pszczyna, 13-14 października 2006. [b.w.] [b.m.w.], ss. 26, maszynopis.
675. Parusel J. B. 2007. Pszczyńskie żubry ratują gatunek przed zagładą, s.: 82-83. W: Rola hodowli ex situ w procesie restytucji żubra. Praca zbior. pod red. W. Olech. Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie, Gołuchów.
676. Parusel J. B. 2007. W obronie żubrów linii pszczyńskiej. W: Ochrona przyrody w Polsce 2: Restytucje i Reintrodukcje. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków, 23 listopada 2007 r. [Poster]
677. Parusel J. B. 2009. Pszczyńskie żubry w Puszczy Białowieskiej i ich rola w restytucji gatunku. European Bison Conservation Newsletter, 2: 129-136.
678. Parusel J. B. 2009. Pszczyńskie żubry w Puszczy Białowieskiej i ich rola w restytucji gatunku, s.: 44-45. W: Streszczenia referatów. VII Międzynarodowa Konferencja „80 lat restytucji żubra w Puszczy Białowieskiej”, Białowieża, 28-29 września 2009 r. Stowarzyszenie Miłośników Żubrów. [b.m.w.]
679. Parusel J. B. 2015. Pamiątkowa księga rodowodowa żubrów pszczyńskich. W 150-rocznicę restytucji żubra. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice, ss. 72 + suplement.
680. Parusel J. B. [b.r.w.] [2015] Przeszłość i przyszłość żubrów linii pszczyńskiej, s.: 73-75. W: Konferencja naukowa „Żubry w Lasach Pszczyńskich – 150 lat hodowli”, Pszczyna, 10-11 września 2015 r. Streszczenia referatów. Stowarzyszenie Miłośników Żubrów, Warszawa.
681. Parusel J. B. 2015. Przeszłość pszczyńskiej linii żubrów. Przyroda Górnego Śląska, 81: 8-9. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice.
682. Parusel J. B. 2015. Prześwietna rocznica żubrów pszczyńskich. Przyroda Górnego Śląska, 81: 2. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice.
683. Parusel J. B. 2015. 150 lat restytucji i hodowli żubrów w Puszczy Pszczyńskiej na Górnym Śląsku. Przyroda Górnego Śląska, 81: 6-7. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice.
684. Parusel J. B. [b.r.w.] [2015] 150 lat restytucji żubrów w Puszczy Pszczyńskiej, s.: 71-73. W: Konferencja naukowa „Żubry w Lasach Pszczyńskich – 150 lat hodowli”, Pszczyna, 10-11 września 2015 r. Streszczenia referatów. Stowarzyszenie Miłośników Żubrów, Warszawa.
685. Parusel J. B. 2015. Żubr europejski – ocalony przed zagładą. Przyroda Górnego Śląska, 81: 16. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice.
686. Parusel J. B. 2015. Żubr – ocalony od zagłady. Głos Pszczyński, 26, 16/553: 9-10.
687. Parusel J. B. 2015. Żubry Jana Henryka XI Hochberga. Przyroda Górnego Śląska, 81: 14-15. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice.
688. Parusel J. B. 2015. Żubry w Murckach – początki restytucji gatunku. Przyroda Górnego Śląska, 81: 3-4. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice.
689. Parusel J. B., Bula R., Henel A., Ledwoń M., Miszt A., Wieland Z., Wower A. 2005. Przyroda żywa – zasoby, zagrożenia i ochrona, s.: 87-127. W: Szymańska-Kubicka L., Pillich A. (red.) Stan środowiska w województwie śląskim w 2004 roku. Biblioteka Monitoringu Środowiska. Wojewoda Śląski, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, Katowice.
690. Parusel J. B., Dobosz R. 2015. Planta i Plebejer – założyciele pszczyńskiej linii żubrów. Przyroda Górnego Śląska, 81: 5. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice.

691. Parusel J. B., Stebel A. M., Stebel A. 2000. Rezerwat przyrody „Żubrowisko”. Przyroda Górnego Śląska, 19: 16. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice.
692. Parusel J. B., Szweda S. [b.r.w.] [2015] Żubry murckowskie. [b.w.] [Urząd Miasta Katowice], [b.m.w.] [Katowice]. [Ulotka/Leaflet]
693. Paszkiewicz R. 2009. Historia populacji żubrów w Nadleśnictwie Brzegi Dolne. European Bison Conservation Newsletter, 2: 137-141.
694. Paszkiewicz R., Duell J. 2007. Żubr w masywie Chryszczatej. Trybuna Leśnika, nr 2: 16-17.
695. Pax F. 1921. Die Tierwelt Schlesiens. Gustav Fisher Verlag, Jena, ss. 342.
696. Pax F. 1921. Die Wisente im Plesser Tiergarten. Naturwissenschaftliche Wochenschrift, N. F., 20, 26: 392.
697. Pax F. 1921. Die Wisente im Plesser Tiergarten. Zeitschrift für Vögelschutz und andere Gebiete des Naturschutzes, 2, 5: 145.
698. Pax F. 1925. Führer durh die Schausammlungen des Zoologischen Museums in Breslau. Druck und Verlag von Wilh. Gottl. Korn, Breslau, ss. 48.
699. Pax F. 1925. Wirbeltierfauna von Schlesien. Faunistische und tiergeographische Untersuchungen im Odergebiet. Verlag von Gebrüder Borntraeger, Berlin, ss. 557.
700. Pax F. 1935. Bibliographie der Schlesischen Zoologie. Teil I: 1928-1934. Schlesische Bibliographie. Ergänzungsband zu Band V. Verl. Priebatsch's Buchhandlung, Breslau, ss. 176.
701. Pax F. 1957. Bibliografia zoologii Śląska. Część III (1935-1950). Wrocławskie Towarzystwo Naukowe, Wrocław, ss. 184.
702. Pax F., Tischbierek H. 1930. Bibliographie der Schlesischen Zoologie. Schlesische Bibliographie, Fünfter Band. Priebatsch's Buchhandlung, Breslau, ss. 520.
703. Pčola Š., Adamec M. 2007. Program záchrany zubra hrivnatého (*Bison bonasus* Linnaeus, 1758). Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Banská Bystrica, ss. 23, maszynopis.
704. Peary J. Y. 1948. Survival of the European bison. Journal of the Tennessee Academy of Science, 28, 2: 169-172.
Pechuel-Loesche E. – zob./see 1367.
Pepera W. – zob./see 326.
Pertoldi C. – zob./see 997, 998, 999, 1054.
705. Perzanowski K. 2006. Żubr. Historia i obecne rozmieszczenie żubra w Karpatach, s.: 8-21. W: Budziński T., Perzanowski K. Żubr w Bieszczadach. BoSz, Olszanica, ss. 143.
706. Perzanowski K. 2012. Populacja żubra w Polsce i jej przyszłość. Biblioteczka Leśniczego, 340: 1-16.
Perzanowski K. – zob./see 92, 409, 630, 633, 634, 635, 636, 637, 997, 999.
707. Perzanowski K., Marszałek E. 2012. Powrót żubra w Karpaty. Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krośnie, Krosno, ss. 256.
708. Perzanowski K., Olech W. 2003. Uzupełnienie puli genetycznej bieszczadzkiej populacji żubra. Roczniki Bieszczadzkie, 11: 269-271.
709. Perzanowski K., Olech W. 2007. A future for European bison *Bison bonasus* in the Carpathian Ecoregion? Wildlife Biology, 13, 1: 108-112.
710. Perzanowski K., Olech W., Januszczak M., Wołoszyn-Gałęza A. 2006. Ocena efektów introdukcji żubra w Bieszczadach. Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Rogowie, 8, 4 (14): 201-212.
711. Pfizenmayer E. W. 1929. Jagd- und Volksbilder aus dem Kaukasus. Verlag von Adolf Bonz & Co., Stuttgart, ss. 299.

712. Pfizenmayer E. W. 1930. Vom Wisent, dem untergehenden Wildrind Europas. Aus Der Heimat, 43, 9: 268-273.
713. Phleps O. 1907. Ueber das Skelett eines weiblichen *Bison priscus* Boj. sowie andere Bison und Bosreste aus dem Diluvium Siebenbürgens. Verhandlungen und Mitteilungen des Siebenbürgischen Vereins für Naturwissenschaften zu Hermannstadt, 56 (1906): 1-44 + 10 tab.
714. Pięćdziesiąt lat w służbie łowiectwa. 1963. Łowiec Polski, nr 5 (1200): 11.
715. Piękoś M., Pilarski W., Roskosz T. 1958. Obserwacje nad długością jelita u żubra (*Bison bonasus* L.). Folia Morphologica, nr 1: 69-79.
716. 15 żubrów. 1957. Przyroda Polska, 1, 10-11: 12.
717. Pigan I. 2006. Żubry w zagrodzie. Przyroda Górnego Śląska, 46: 5, 12. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice.
- Pigan I. – zob./see 991, 992.
718. Pigan M., Wójtowicz E. [b.r.w.] [2015] Historia hodowli żubrów w Pszczynie, s.: 78. W: Konferencja naukowa „Żubry w Lasach Pszczyńskich – 150 lat hodowli”, Pszczyna, 10-11 września 2015 r. Streszczenia referatów. Stowarzyszenie Miłośników Żubrów, Warszawa.
719. Pigan M., Wójtowicz E. 2015. Historia pszczyńskich żubrów. European Bison Conservation Newsletter, 8: 97-102.
720. Pilarski W. 1956. Deformacje kostne obserwowane na sześciu okazach żubra (*Bison bonasus* L.). Folia Morphologica, nr 4: 301-306.
- Pilarski W. – zob./see 715, 977.
721. Pilarski W., Roskosz T. 1957. Zjawisko ukrzyżowania (sacralisatio) ostatniego kręgu lędźwiowego u samic żubra (*Bison bonasus* L.). Folia Morphologica, nr 2: 109-119.
722. Pilarski W. K. (red.) 1983. Księga rodowodowa żubrów 1975-76. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. PWN, Warszawa, ss. XIV + 287-352.
723. Pilarski W. K. (red.) 1983. Księga rodowodowa żubrów 1977-78. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. PWRiL, Warszawa, ss. 87.
724. Pilarski W. K. (red.) 1987. Księga rodowodowa żubrów 1979-1980. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. PWRiL, Warszawa, ss. 163.
725. Pilarski W. K. (red.) 1988. Księga rodowodowa żubrów 1981-1982. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. PWRiL, Warszawa, ss. 86.
726. Pilarski W. K. (red.) 1989. Księga rodowodowa żubrów 1983-1984. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. PWRiL, Warszawa, ss. 87.
727. Piotrkowiak K. 2005. Żubr tuż za rogiem. Gazeta Wyborcza Katowice, nr 59, 11.03.2005, Roztomajty, s. 8.
- Pisek J. – zob./see 568.
728. Piwnicki J. 1934. Szczegółowy wykaz wszystkich żyjących obecnie na kuli ziemskiej żubrów czystej krwi, oraz nieczystej w-g ksiąg rodowodowych na 1.I. 1933 r. Wyd. Polskiego Oddziału MTOŻ, Warszawa, ss. 6.
729. Pleßer Jagden. 1869. Jagd-Zeitung, 12, 21: 646-647.
730. Plucińska S. 2011. Całe życie z żubrami. Trybuna Leśnika, nr 11: 18-20.
731. Płaskoń J. 1989. Egzekucja. IMT Światowid, nr 9-10 (961-962): 2, 14.
- Pławecka K. – zob./see 571.
732. Pławecka-Bratek K. 2010. Powiat pszczyński. Starostwo Powiatowe w Pszczynie, Pszczyna, ss. 35.
733. Podgurniak Z. 1962. Przypadek promienicy płuc u żubra. Medycyna Weterynaryjna, 18, 7: 422-424.
734. Podgurniak Z. 1967. Pathological lesions in the European bison caused by foot-and-mouth disease in Polish reservations. Acta Theriologica, 12, 30: 445-452.

735. Podrózny&Gospodzki. 2015. A druga wieść. Tygodnik Śląsko-Dąbrowski NSZZ Solidarność, Nr 8, 26.02-04.03.2015: 8.
736. Poettinger J. 2011. Vergleichende Studie zur Haltung und zum Verhalten des Wisents und des Heckrindes. Inaugural-Dissertation zur Erlangung der tiermedizinischen Doktorwürde der Tierärztlichen Fakultät der Ludwig-Maximilians-Universität München. Ludwig-Maximilians-Universität München, München, ss. 176, maszynopis.
737. *Polak J. [b.r.w.] Działalność ksiąząt pszczyńskich na Górnym Śląsku w latach 1922-1945. [Maszynopis w przygotowaniu do druku /Manuscript in preparation for printing]
738. Polak J. 1983. Licytacja wyposażenia zamków księcia pszczyńskiego. Materiały Muzeum Wnętrz Zabytkowych w Pszczynie, 2: 131-154.
739. Polak J. 1988. Z dziejów łowiectwa ksiąząt pszczyńskich w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Materiały Muzeum Wnętrz Zabytkowych w Pszczynie, 5: 148-167.
740. Polak J. 1990. O pszczyńskim żubrze „Zygfyrdzie“. Pszczyński Ilustrowany Orędownik Kulturalny, Nr 7: 6-7. [nlb.]
741. Polak J. 1990. Żubr z pszczyńskiej puszczy który pojechał do Goeringa. Pszczyński Ilustrowany Orędownik Kulturalny, Nr 5/6 (lipiec/sierpień): 1. [nlb.]
742. Polak J. 2000. Ziemia pszczyńska: rozwój gospodarczy od Piastów do Hochbergów. Bractwo Gospodarcze Związku Górnośląskiego, Pszczyna, ss. 68.
743. Polak J. 2009. Ostatni ksiązę pszczyński. Jan Henryk XV Hochberg. Część II. Pszczyński Niezależny Orędownik Kulturalny, wiosna 2009, Nr 107: 11-14.
744. Polak J. [b.r.w.] [2009] Ostatni ksiązę pszczyński. Jan Henryk XV Hochberg. Część VI. Pszczyński Niezależny Orędownik Kulturalny, Nr 111: 13-14.
Polanin B. – zob./see 909.
745. Polskie żubry w Czechosłowacji. 1957. Przyroda Polska, 1, 4: 10.
746. Pomarnacki L. 1987. Problem żubra. Wszechświat, 88, 3-4 (2279-2280): 79-80.
747. Potrzebowska-Dutka J. [b.r.w.] [1981] Dział Przyrody. Ptaki i ssaki Śląska. Przewodnik po stałej wystawie przyrodniczej. Muzeum Górnośląskie w Bytomiu, Bytom, ss. 10. [nlb.]
748. Powrót zapomnianych gatunków. 2011. Polskie Lasy 2011, Nr 1/Luty 2011: 4. Niezależny dodatek tematyczny dystrybuowany wraz z Dziennikiem Gazetą Prawną.
749. Pöschl J. 1997. Jagdmusik: Kontinuität und Entwicklung in Der Europäischen Geschichte. Alta Musica, 19. Hans Schneider, Tutzing, ss. 363.
750. Praetorius W. 1926. Schicksale deutscher Charaktertiere. Carl Hagenbeck's illustrierte Tier-und Menschenwelt, 1, 7: 146-150.
751. Prasse. 1870. Eine Königsjagd auf Auer in den Fürstlich Plesschen Forsten. Jahrbuch des Schlesischen Forst-Vereins für 1869: 283-285.
752. Prażuch J. [b.r.w.] [2015] Ochrona rezerwatu żubrów pszczyńskich, czyli ciernista droga do sukcesu, s.: 79. W: Konferencja naukowa „Żubry w Lasach Pszczyńskich – 150 lat hodowli”, Pszczyna, 10-11 września 2015 r. Streszczenia referatów. Stowarzyszenie Miłośników Żubrów, Warszawa.
753. Preble E. A. 1923. Death of Frank Blake Webster. Journal of Mammalogy, 4, 3: 196-197.
754. Prell H. 1941. Der Schelch im Nibelungenliede. Ein jagdtierkundliches Problem und seine Klärung. Zeitschrift für Säugetierkunde, 14, 3: 225-249.
755. Priemel K. 1922. Gedenken über die Möglichkeit der Erhaltung des Wisents. Deutsche Jäger Zeitung, 80, 20: 289-292.
756. Priemel K. 1923. European bison (Special reprint from “Zoological palearctica”, 1. 1 (1.4.1923) The preservation of the buffalo. Report of the American Bison Society 1922-23: 34-38.

757. Priemel K. 1923. Proposals for the preservation of the European bison. Bulletin of the Zoological Society of New York, 26: 47-50.
758. *Priemel K. 1932. Af den europaeiske Bisons Saga. Naturens Vidundere, 1, 1: 4-8.
759. Projekt POLiŚ „Ochrona ex situ żubra *Bison bonasus* w Polsce”, s.: 5-14. [b.r.w.] W: Strucka E. (red.) Ochrona ex situ żubra *Bison bonasus* w Polsce. [b.w.] [b.m.w.]
760. Projekt POLiŚ „Ochrona ex situ żubra *Bison bonasus* w Polsce”. [b.r.w.] [2011]. W: Międzynarodowa konferencja „Żubry, lasy, jeziora”, Malinówka, 22-23 września 2011. Streszczenia referatów. Nadleśnictwo Borki, Stowarzyszenie Miłośników Żubrów. [b.m.w.] [Wkładka/Appendix, ss. 12]
761. Prothero D. R., Schoch R. M. 2002. Horns, tusks, and flippers: the evolution of hoofed mammals. Johns Hopkinss University Press, Baltimore, ss. 311.
Prószyńska-Bordas H. – zob./see 248.
762. Przewodnik Bibliograficzny, 65 (77) Nr 45. Biblioteka Narodowa – Instytut Bibliograficzny, Warszawa, 1-7 listopada 2009 r.
Przybyło J. – zob./see 1089.
763. Pszczyna. Książęce smaki. 2013. Świat, maj/czerwiec (31) 2013: 48-51.
764. Pszczyńska rada miejska przeciw upośledzaniu interesów gospodarczych miasta. 1938. Polska Zachodnia, 13, nr 100 11-go kwietnia 1938 roku, wydanie drugie: 8.
765. Pszczyńskie żubry, s.: 16-17. 2015. W: Powiat pszczyński. Przestrzeń aktywności. Starostwo Powiatowe w Pszczynie, Pszczyna, 2015.
766. Pucek M. 1966. Polska bibliografia териologiczna, 1964-1966. Acta Theriologica, 11, 29: 577-593.
767. Pucek M. 1967. Polska bibliografia териologiczna, 1966-1967. Acta Theriologica, 12, 41: 561-576.
768. Pucek M. 1968. Polska bibliografia териologiczna, 1967-1968. Acta Theriologica, 13, 34: 559-576.
769. Pucek M. 1969. Polska bibliografia териologiczna, 1968-1969. Acta Theriologica, 14, 34: 483-497.
770. Pucek M. 1971. Polska bibliografia териologiczna, 1970-1971. Acta Theriologica, 16, 34: 513-530.
771. Pucek M. 1973. Polska bibliografia териologiczna, 1972-1973. Acta Theriologica, 18, 28: 493-516.
772. Pucek M. 1985. Polska bibliografia териologiczna, 1984. Acta Theriologica, 30, 31: 505-521.
773. Pucek M. 1987. Polska bibliografia териologiczna, 1986. Acta Theriologica, 32, 31: 497-510.
774. Pucek M. 1988. Polska bibliografia териologiczna, 1987. Acta Theriologica, 33, 43: 595-609.
775. Pucek M., Olszewska N. 1962. Polska bibliografia териologiczna, 1951-1962. Acta Theriologica, 6, 11: 315-326.
776. Pucek M., Olszewska N. 1963. Polska bibliografia териologiczna, 1962-1963. Acta Theriologica, 7, 19: 389-401.
777. Pucek Z. 1967. The most important problems for further studies on European bison. Acta Theriologica, 12, 35: 495-501.
778. Pucek Z. 1986. *Bison bonasus* (Linnaeus, 1758) – Wisent, s.: 278-315. W: Niethammer J., Krapp F. (eds.) Handbuch der Saugetiere Europas, Band 2/II (Paarhufer), Aula, Wiesbaden.
779. Pucek Z. 1989. Die Rettung des Wisents – Probleme der Erhaltung einer Art, s.: 249-268. W: E. Schneider, H. Oelke, H. Grog (eds). Die Illusion der Arche Noah.

- Berichtsband Internationale Symposium: „Gefahren für die Arterhaltung durch Gefangenschaftszucht“, Wiesbaden 1988. Echo Verlag, Göttingen, Germany.
780. Pucek Z. 1989. Żubr *Bison bonasus*, s.: 296-299. W: Krupka J. (red.) Łowiectwo. Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa.
 781. Pucek Z. 1991. History of the European bison and problems of its protection and management, s.: 19-39. W: Global trends in wildlife management. 18th IUGB Congress, Jagiellonian University, Kraków, Poland, August 1987. Transactions, Vol. 1. Ed. by B. Bobek, K. Perzanowski, W. L. Regelin. Świat Press, Kraków – Warszawa.
 782. Pucek Z. 1992. Conservation strategy for European bison, s.: 589-594. W: Spitz F., Jeneau G., Gonzales G., Aulagnier S. (eds) Ongul'es/Ungulates 91. Proc. Intern. Symp., Toulouse – France, Sept. 2-6, 1991. S. F. E. P. M. - I. R. G. M. Paris – Toulouse, France.
 783. Pucek Z. 1993. Ochrona żubra. *Aura*, 5: 15-17.
 784. *Pucek Z. 1993. Stan, perspektywy i potrzeby restytucji i hodowli żubra w Polsce. Krajowa konferencja na temat „Hodowli i ochrony żubra”, Kraków, ss. 8, maszynopis.
 785. Pucek Z. 1994. Postępy i zagrożenia restytucji żubra. *Kosmos*, 43, 1: 147-169.
 786. *Pucek Z. 1994. Wiederaufbau des Wisentbestandes – Erfolge und Bedrohungen. *Praxis der Naturwissenschaften, Biologie*, 4, 17-23.
 787. Pucek Z. 2003. Żubr i jego ochrona w Puszczy Białowieskiej. *Biuletyn Informacyjny ZPP*, 24: 8-12.
 788. Pucek Z. 2004. Current state, threats and conservation strategy of European bison, s.: 113-114. W: Krasińska M., Daleszczyk K. (eds) Proceedings of the Conference “European bison conservation”, 30 September – 2 October 2004, Białowieża, Poland. Mammal Research Institute, Polish Academy of Sciences, Białowieża.
Pucek Z. – zob./see 24.
 789. Pucek Z. (ed.), Belousova I. P., Krasińska M., Krasiński Z. A., Olech W. 2002. European bison *Bison bonasus*: current state of the species and an action plan for its conservation. Mammal Research Institute, Polish Academy of Sciences, Białowieża, Poland (for pre-print version), ss. 54.
 790. Pucek Z. (ed.), Belousova I. P., Krasińska M., Krasiński Z. A., Olech W. 2003. European bison *Bison bonasus*: current state of the species and an action plan for its conservation. Mammal Research Institute, Polish Academy of Sciences, Białowieża, Poland (for pre-print version 2002), ss. 53. T-PVS/Inf (2003) 20, Strasbourg, 10 October 2003. Convention on the Conservation of European Wildlife Standing Committee, 23rd meeting, Strasbourg, 1-4 December 2003.
 791. Pucek Z. (ed.), Belousova I. P., Krasińska M., Krasiński Z. A., Olech W. 2004. European bison (*Bison bonasus*). Current state of the species and strategy for its conservation. *Nature and Environment*, No 141. Council of Europe Publishing, Strasbourg, ss. 82.
 792. Pucek Z. (ed.), Belousova I. P., Krasińska M., Krasiński Z. A., Olech W. 2004. European bison. Status survey and conservation action plan. IUCN/SSC Bison Specialist Group. IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK, ss. 54.
 793. Pucek Z., Głowaciński Z. 2001. *Bison bonasus* Żubr, s.: 100-105. W: Głowaciński Z. (red.) Polska czerwona księga zwierząt. Kręgowce. PWRiL, Warszawa, ss. 452.
 794. Pucek Z., Olszewska N. 1961. Polska bibliografia teriologiczna, 1959-1961. *Acta Theriologica*, 5, 20: 301-329.
 795. Pucek Z., Sych L. 1984. Żubr – *Bison bonasus* (Linnaeus, 1758), s.: 345-348. W: Pucek Z. (red.) Klucz do oznaczania ssaków Polski. PWN, Warszawa.
 796. Pucek Z., Udina I., Seal U. S., Miller P. (red.) 1996. Ocena środowiska i żywotności populacji żubra (*Bison bonasus*). Population and habitat viability assessment for the European bison (*Bison bonasus*). Wolinski National Park, Międzyzdroje, Poland, 26-29

- June 1995. Materiały seminarium. A collaborative workshop. Bison Specialist Group (SSC/IUCN), Poznan Zoological Gardens, European Endangered Species Program (EEP), Conservation Breeding Specialist Group (SSC/IUCN). IUCN/SSC Conservation Breeding Specialist Group, Apple Valley, Minnesota, USA, ss. 164. [Tylko w dodatku/Only in appendix – art. Pucka 1994]
797. Pudlis E. 2012. Duże zwierzę. Echa Leśne, nr 1 (607): 16-19.
798. Pulpit, Pularda i 4 inne żubrze pociechy urodziły się w tym roku. 1960. Echo, 5, Nr 39 (217) z 28. IX. 1960 r.: 4-5. [Zdjęcie żubra/Photo of the bison: Bromboszcz B.]
799. Puscarin V. 1956. Zimbrii din pădurile Pszczyn. Ocrot. Nat., 11: 187. Bucuresti.
800. Pückler M. G. von. (Hrsg.) 1989. Büchsenknall und Hörnerklang. Jagderinnerungen aus ostdeutschen Landen. Verlag Paul Parey, Berlin, ss. 196.
801. Pycraft W. P. 1915. Bison, and the German occupation of Lithuania. The Illustrated London News, September 4: 298.
802. Pytel S., Węgrzyn M., Kobryńczuk F. 1988. Abnormal development of the caudal vena cava in European bison. Acta Theriologica, 33, 25: 361-365.
803. Pytel S. M. 1969. Morphology of digestive tract of the European bison. Acta Theriologica, 14, 27: 349-402.
- Pyziel A. M. – zob./see 141.
804. Raczyński J. [b.r.w.] Księga Rodowodowa Żubrów, s.: 31-36. W: Strucka E. (red.) Ochrona *ex situ* żubra *Bison bonasus* w Polsce. [b.w.] [b.m.w.]
805. Raczyński J. 1978. Żubr. PWRiL, Warszawa, ss. 248.
806. Raczyński J. (red.) 1993. Księga rodowodowa żubrów 1987-1991. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. Białowiecki Park Narodowy – Dział Wydawnictw, Białowieża, ss. X + 108.
807. Raczyński J. (red.) 1994. Księga rodowodowa żubrów 1992. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. Białowiecki Park Narodowy – Dział Wydawnictw, Białowieża, ss. VIII + 70.
808. Raczyński J. (red.) 1995. Księga rodowodowa żubrów 1993. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. Białowiecki Park Narodowy – Zespół Wydawniczy, Białowieża, ss. 63.
809. Raczyński J. (red.) 1995. Księga rodowodowa żubrów 1994. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. Białowiecki Park Narodowy, Białowieża, ss. VIII + 75.
810. Raczyński J. (red.) 1996. Księga rodowodowa żubrów 1995. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. Białowiecki Park Narodowy, Białowieża, ss. VIII + 67.
811. Raczyński J. (red.) 1997. Księga rodowodowa żubrów 1996. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. Białowiecki Park Narodowy, Białowieża, ss. VIII + 61.
812. Raczyński J. (red.) 1998. Księga rodowodowa żubrów 1997. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. Białowiecki Park Narodowy, Białowieża, ss. VIII + 57.
813. Raczyński J. (red.) 2000. Księga rodowodowa żubrów 1998. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. Białowiecki Park Narodowy, Białowieża, ss. VII + 61.
814. Raczyński J. (red.) 2000. Księga rodowodowa żubrów 1999. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. Białowiecki Park Narodowy, Białowieża, ss. VII + 58.
815. Raczyński J. (red.) 2001. Księga rodowodowa żubrów 2000. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. Białowiecki Park Narodowy, Białowieża, ss. VIII + 61.
816. Raczyński J. (red.) 2002. Księga rodowodowa żubrów 2001. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. Białowiecki Park Narodowy, Białowieża, ss. VIII + 59.
817. Raczyński J. (red.) 2004. Księga rodowodowa żubrów 2002. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. Białowiecki Park Narodowy, Białowieża, ss. VIII + 63.
818. Raczyński J. (red.) 2005. Księga rodowodowa żubrów 2003. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. Białowiecki Park Narodowy, Białowieża, ss. XVI + 63.
819. Raczyński J. (red.) 2006. Księga rodowodowa żubrów 2004. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. Białowiecki Park Narodowy, Białowieża, ss. VII + 57.

820. Raczyński J. (red.) 2007. Księga rodowodowa żubrów 2005. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. Białowiecki Park Narodowy, Białowieża, ss. XI + 65.
821. Raczyński J. (red.) 2007. Księga rodowodowa żubrów 2006. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. Białowiecki Park Narodowy, Białowieża, ss. VII + 65.
822. Raczyński J. (red.) 2008. Księga rodowodowa żubrów 2007. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. Białowiecki Park Narodowy, Białowieża, ss. VIII + 81.
823. Raczyński J. 2008. Księga Rodowodowa Żubrów – od początków do chwili obecnej. European Bison Conservation Newsletter, 1: 87-104.
824. Raczyński J. (red.) 2009. Księga rodowodowa żubrów 2008. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. Białowiecki Park Narodowy, Białowieża, ss. VII + 79.
825. Raczyński J. (red.) 2009. Księga rodowodowa żubrów 2009. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. Białowiecki Park Narodowy, Białowieża, ss. VII + 77.
826. Raczyński J. (red.) 2011. Księga rodowodowa żubrów 2010. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. Białowiecki Park Narodowy, Białowieża, ss. VIII + 73.
827. Raczyński J. (red.) 2012. Księga rodowodowa żubrów 2011. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. Białowiecki Park Narodowy, Białowieża, ss. VII + 75.
828. Raczyński J. (red.) 2013. Księga rodowodowa żubrów 2012. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. Białowiecki Park Narodowy, Białowieża, ss. XI + 77.
829. Raczyński J. (red.) 2014. Księga rodowodowa żubrów 2013. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. Białowiecki Park Narodowy, Białowieża, ss. XI + 79.
Raczyński J. – zob./see 59, 60, 436, 437, 630.
830. Raczyński J., Bołbot M. 2009. Księga Rodowodowa Żubrów. Historia i współczesność. Białowiecki Park Narodowy, Białowieża, ss. 20.
831. Raczyński J., Bołbot M. 2009. The European bison Pedigree Book. Białowiecki Park Narodowy, Białowieża, ss. 20.
832. Raczyński J., Daszkiewicz P., Samojlik T. 2004. Mało znany artykuł Erny Mohr dotyczący restytucji żubra. Przegląd Zoologiczny, 48, 3-4: 187-195.
833. Radni Pszczyny w obronie żubrów. 1938. Polska Zachodnia, 13, nr 87 29-go marca 1938 roku, wydanie drugie: 10.
834. Radomski L., Kobryn H. 1969. Powikłane skrzywienie (distorsio) stawu barkowego żubra (*Bison bonasus* L.). Medycyna Weterynaryjna, 25, 3: 144-145.
835. Ratajszczak K. 2007. Żubry w Ośrodku Kultury Leśnej w Gołuchowie. Studia i Materiały Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie, 6: 87-92.
836. Recent news of the Wisent. 1931. Report of the American Bison Society 1927-1928-1929-1930: 59.
837. Rehbein S. 2010. Die Endoparasiten des Sikawildes in Deutschland und Österreich. Dissertation zur Erlangung des Doktorates (Dr. rer. nat.) an der Naturwissenschaftlichen Fakultät der Paris Lodron-Universität Salzburg, Salzburg, ss. 413.
838. Reinhart H. 1934. Die Wisente im Plessen Forst. Ein einzigartiges Naturdenkmal. Der Oberschlesier, 16, 7: 413-416.
839. *Reinhart H. 1935. Der Wisente in Polen. Deutsche Jagd, 43: 854.
840. *Rengert B. 1992. Zur Geschichte des letzten europäischen Wildrindes. Märkischen Allgemeine Zeitung – Templiner Tageblatt, IX-XII: .
841. Rengert B. 1995. Die Wisentzucht in Boitzenburg. Zur Geschichte des letzten europäischen Wildrindes. Uckermarkische Hefte, 2: 168-178.
842. Renshaw G. 1907. Final natural history essays. Sherratt & Huges, London – Manchester, ss. 225 + VI.
843. Rezerwat w Pszczynie. 1949. Chrońmy Przyrodę Ojczyzną, 5, 4/5/6: 69.
844. Rezerwat żubrów pszczyńskich. 1947. Chrońmy Przyrodę Ojczyzną, 3, 3/4: 64.

845. Rezerwat żubrów w Pszczynie. 1947. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, 4, 1/2: 33.
846. Rezerwat żubrów w Pszczynie. 1948. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, 4, 1/2: 33.
847. Rezerwat żubrów w Pszczynie. 1948. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, 4, 9/10: 45.
848. Rezerwat żubrów w Puszczy Białowieskiej. 1948. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, 4, 1/2: 33.
849. Rezerwat żubrów w Puszczy Białowieskiej. 1948. Chrońmy Przyrodę Ojczystą 4, 7/8: 47-48.
850. Ręgorowicz L. 1930. Sprawozdanie z działalności Śląskiego Wojewódzkiego Komitetu Ochrony Przyrody jako Delegatury Państwowej Rady Ochrony Przyrody w Katowicach. Ochrona Przyrody, 10: 206-214.
Ręgorowicz L. – zob./see 125.
851. Richthofen M. F. 1917. Der rote Kampfflieger. Verlag Ullstein & Co, Berlin – Wien, ss. 185.
852. Riemberg H. 1922. Mitteilungen aus dem Gebiete des Forst- und Jagdschutzes. Jahrbuch des Schlesischen Forst-Vereins für 1922: 45-54.
853. Rocholl W. 1960. Pless. Erinnerungen an ein jagdliches Paradies. Wild und Hund, 62 (1959/1960): 365-368.
854. Rocholl W. 1963. Im Küselwind (Pursch durch ein bewegtes Jagerlaben). Verlag Paul Parey, Hamburg – Berlin, ss. 205.
855. Rodriguez E. [b.r.w.] [2014] Preliminary results of European bison diet composition in Kraansvlak, a coastal dune ecosystem in the Netherlands, s.: 82-83. W: Konferencja naukowa „Żubry w Bioregionie Mirosławiec”, Wałcz, 4-5 września 2014 r. Streszczenia referatów. Stowarzyszenie Miłośników Żubrów, Warszawa.
856. Rohleder H. 1921. Die künstlich Zeugung (Befruchtung) im Tierreich. Monographien über die Zeugung beim Menschen, 7. G. Thieme, Leipzig, ss. 128.
857. Romanov W. S. 1966. Razvedenie zubrov v Belovezskoj Pusce, s.: 45-50, 124 (summary). W: Hodowla żubrów w Puszczy Białowieskiej. Materiały I i II Konferencji Polsko- Radzieckiej. MLiPD, Zarząd Ochrony Przyrody, Warszawa (1965).
858. Roskosz T. 1962. Morfologie der Wirbelsäule des Wisents, *Bison bonasus* (Linnaeus 1758). Acta Theriologica, 6, 5: 113-164.
Roskosz T. – zob./see 188, 715, 721.
859. Roskosz T., Empel W. 1961. The size of the head and the height of spinous processes in the region of the withes of the European bison. Acta Theriologica, 5, 6: 63-71.
860. *Rosner J. 1884. Jagd-Signale und Fanfaren. Zusammengestellt und rhythmisch geordnet. A. Krummer, Pless, 7. verm. Auflage, ss. 31.
861. *Rosner J. 1893. Jagd-Signale und Fanfaren. Zusammengestellt und rhythmisch geordnet. A. Krummer, Pless, 12. Auflage, ss. 31.
862. Rosner J. 1902. Jagd-Signale und Fanfaren. Zusammengestellt und rhythmisch geordnet. A. Krummer, Pless, 19. Auflage, ss. 29.
Rozmus B. – zob./see 218.
Ruczyńska I. – zob./see 997.
863. [Rusin B.] /B. R./ 1990. Wydatki i dochody związane z działalnością Babiogórskiego Parku Narodowego w roku 1985, s.: 70-71. W: Kronika Babiogórskiego Parku, t. XXV (1985). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.
864. [Rusin B.] /B. R./ 1990. Wydatki i dochody związane z działalnością Babiogórskiego Parku Narodowego w roku 1986, s: 73 - 75. W: Kronika Babiogórskiego Parku Narodowego, t. XXVI (1986). Babiogórski Park Narodowy, Zawoja, maszynopis.
865. Rutkowski A., Haze M. 2015. Dla lasu. Dla ludzi. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa, ss. 25.

866. Rybak J. 2000. Hultaje z Puszczy Pszczyńskiej. Trybuna Śląska, Nr 118 (18424) Poniedziałek 22 maja 2000: 17.
867. [Rybak J.] JAR. 2000. Żubry w Pszczynie. Trybuna Śląska, Nr 118 (18424) Poniedziałek 22 maja 2000: 17.
868. Rygiel Z. 2007. Redakcyjny pocztynion. Szanowna Redakcjo. Trybuna Leśnika, nr 2: 18.
869. Ryś Z. [b.r.w.] Rezerwat „Żubrowisko” w Pszczynie-Jankowicach, s.: 57-68. W: Strucka E. (red.) Ochrona *ex situ* żubra *Bison bonasus* w Polsce. [b.w.] [b.m.w.]
870. Ryś Z. 2000. Zasady funkcjonowania hodowli żubrów w rezerwacie faunistycznym Żubrowisko na terenie Nadleśnictwa Pszczyna, s.: 5-11. W: Konferencja naukowa „Stan hodowli żubrów w rezerwacie faunistycznym Żubrowisko i perspektywy jego rozwoju”. Pszczyna, 11-12 maj 2000.
871. Ryziewicz Z., Koczwarą M. 1930. Dział Przyrodniczy. W: Dobrowolski T. Działalność Muzeum Śląskiego w Katowicach. Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Śląsku, 2: 175-184. Nakładem Towarzystwa, Katowice.
872. Rzepka M. 2009. Skutki kaprysu księcia. Gość Niedzielny 15 lutego 2009. Gość Katowicki nr 7/888 15 lutego 2009: X-XI.
Rzewuska M. – zob./see 47.
873. (s). 1976. Światowid z głową ... żubra. Echo, 20, Nr 41 (1054) 13-19. X. 1976 r.: 8. [Rzeźba Joachima Krakowczyka//Joachim Krakowczyk sculpture]
874. Sajó K. 1911. Blatter aus der Lebensgeschichte der Naturwesen. Druck der Patria [Publikacja prywatna/Private publication], Erster Band, Budapest, ss. 256.
875. Sajó K. 1911. Blatter aus der Lebensgeschichte der Naturwesen. Friedländer R. & Sohn., Berlin, ss. 256.
876. Sajó K. 1922. Blatter aus der Lebensgeschichte der Naturwesen. C. Reissner, Dresden, ss. 256.
877. Salisch H. v. 2013. Forstästhetik. Springer-Verlag, Berlin, Heidelberg, wydanie 3, ss. 436.
878. Samojlik T. (red.) 2005. Conservation and hunting. Białowieża Forest in the time of kings. Mammal Research Institute Polish Academy of Sciences, Białowieża, ss. 90.
879. Samojlik T. (red.) 2005. Ochrona i łowy. Puszcza Białowieska w czasach królewskich. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża, ss. 90.
Samojlik T. – zob./see 135, 832.
880. Sarasin P. 1926. La protection mondiale de la faune sauvage, s. : 34-45. W: Clermont R. de (ed.). Premier Congrès international pour la protection de la nature, faune et flore, sites et monuments naturels (Paris, 31 mai-2 juin 1923). Rapports, vœux, réalisations, revus et annotés. Sociétés organisatrices: Société nationale d'acclimatation de France, Ligue française pour la protection des oiseaux, Société pour la protection des paysages de France. Impr. Guillemot et de Lamothe, Paris.
881. Sas-Jaworski T. 1929. Żubry. Rodzina Polska, nr 10: 277-278.
Sawicki B. – zob./see 126.
882. Schaftenaar W. 2002. Use of vaccination against foot and mouth disease in zoo animals, endangered species and exceptionally valuable animals. Scientific and Technical Review of the Office International des Epizooties (Paris), 21, 3: 613-623.
883. Scherping U. 1936. Das Jagdwesen in Deutschland. Zeitschrift für Weltforstwirtschaft, 3, 11-12, Sonderheft Deutschland, 1936: 856-866.
884. *Schlott M. 1921. Etwas vom Wisent. Wochenschrift für Aquarien und Terrarienkunde, 18: 406-407.
885. *Schlott M. 1923. Vom Wisent. Der Heger, 19: 757-760.
886. Schmidt. 1915. Die Wisente im Plesser forst. Wild und Hund, 21, 16: 248-251.

887. Schmidt. 1929. Schlesien Jagd im Laufe der Zeit. Jahrbuch des Schlesischen Forst-Vereins für 1929: 139-153.
Schoch R. M. – zob./see 761.
888. Scholz E. J. R. 1922. Bei den letzten Wisenten in Pless. Naturwissenschaftliche Wochenschrift, N. F., 21, 19: 272.
889. Schönichen W. 1939. Taschenbuch der in Deutschland geschützten Tiere: nach der Naturschutzverordnung vom 18. März 1936. Hugo Bermühler, Berlin, 2. Auflage, ss. 168.
890. Schrammen A. 1949. Der Wisent. Kosmos, 45: 387-388.
891. *Schube T. 1925. Wisent in Not. Der Heger, 1925, 9: 310.
892. Schube T. 1926. Naturdenkmäler und Naturschutzaufgaben in Oberschlesien. Glück auf! Oberschlesischer Volkskalender 1926, 1: 109-114.
893. Schube T. 1927. Naturdenkmäler und Naturschutzaufgaben in Schlesien. Verlag von Wilh. Gottl. Korn, Breslau, ss. 32 + tab. nlb.
Schulze-Hagen K. – zob./see 570.
894. Schumann A. 1930. Die Schausammlungen des Königlichen Naturhistorischen Museums in Sofia. Mitt. a. d. Königl. Naturwissenschaft Institut Sofia, 3: 1-60.
895. Schwarz J. 1926. Die Erhaltung des Wisents. Wiener Allgemein Forst- und Jagdzeitung, 44, 35: 215.
Scott P. – zob./see 194.
Seal U. S. – zob./see 796.
896. Sembrat K. 1968. The European Bison. Current state of knowledge and need for further studies. Proceedings of 2nd Symposium of the Mammal Section of the Polish Zoological Society, held at Białowieża on September 23-24, 1966. Acta Theriologica, vol. XII, fasc. 19-35. Białowieża 1967. Wyd. Zakładu Badania Ssaków PAN. Przegląd Zoologiczny, 12, 2: 243-244.
897. Semenov U. A. 2014. The wisents of Karachay-Cherkessia. Proceedings of the Sochi National Park, Issue 8. KMK Scientific Press, Moscow, ss. 171.
Serwatka S. – zob./see 1028.
898. (Sic). 1958. Mały reportaż o wielkich żubrach. Echo, 3, Nr 30 (105) z 1.VIII.1958: 1, 6. [Fot./Photo by B. Bromboszcz]
899. Sierociński R. 1967. Zradiofonizowane niedźwiedzie. Głos Tygodnia Koszaliński, 15, Nr 7 (4424), 7 i 8 stycznia 1967 roku: 7-8.
900. Sikorski W. 1993. Żubr. Łowiec Polski, nr 12: 10.
901. Simberloff D. 1988. The contribution of population and community biology to conservation science. Annual Review of Ecology and Systematics, 19: 473-511.
902. Simm K. 1924. Żubr (*Bison bonasus* L.). Przyrodnik, 1, 1: 13-15.
903. Simm K. 1930. Rocznik Śląskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika. Katowice. I. 1928, II, 1929. Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Śląsku, 2: 367-368. Nakładem Towarzystwa, Katowice.
Simon N. – zob./see 194.
904. Simon P. 1927. Ausgestorbene Tiere der oberschlesien Fauna. Der Oberschlesier, 9, 6: 371-374.
Sipko T. – zob./see 997.
905. Skibniewski M. 2008. Żubr i bizon. Panda, Nr 4/2008: 20-23.
906. (SI). 1961. Dewizy chodzą po lesie. Echo, 6, Nr 5 (235) środa 1.II.1961 r.: 1.
907. Slatis H. M. 1960. An analysis of inbreeding in the European bison. Genetics, 45: 275-287.
908. *Sládek J. 1981. História a problematika záchrany zubra, s.: 10-21. W: Varga J. (red.) Záchrana zubra hôrneho európskeho – *Bison bonasus bonasus* (Linnaeus, 1758).

- Zborník referátov z rozšíreného pracovného zasadnutia Poradnej komisie pre záchranu zubra európskeho pri MK SSR, Topoľčianky 1980, ss. 99, maszynopis.
909. Sławek J., Polanin B. 2000. Żubr na zagrodzie. Trybuna Leśnika, nr 7/8: 16.
 910. Smolańska H. 1976. Polsylwia córka Plizy i Platona. Trybuna Robotnicza, Magazyn Niedziela 24-25. IV. 1976 r. Nr 93 (9979): 5.
 911. SMŻ. 2010. Dla dobra zwierząt i nauki. Głos Pszczyński, 31, 15 (460): 3.
 912. Sobieraj L. 2011. Czyją żoną jest sarna? Nasze Tychy, Nr 5/167 1 lutego 2011: 8.
 913. Soffel K. 1922. Bilderatlas zur Zoologie der Säugetier Europas. R. Voigtländer's Verlag, Leipzig, ss. 152 + 256 tab.
 914. *Soffel K. (Hrsg.) 1922. Lebensbilder aus der Tierwelt Europas: Säugetiere. Bd. 4. Von Antilopen, Ziegen und Schafen, den Rindern und Walen. R. Voigtländer Verlag, Leipzig, 2. Aufl., ss. .
 915. S.O.S. – wilki rozdarły żubrzcę w Pszczynie. 1952. Łowiec Polski, 54, 12 (1009): 11.
 916. Sprawozdanie z czynności Zarządcy Przymusowego Dóbr i Zakładów Przemysłowych Księcia von Pless Dypl. Inż. Bronisława Kowalskiego za czas od 15.9. 1934 r. do 30.4. 1936 r. AKP XIV 19: Sprawozdanie gospodarcze Dyrekcji Leśnictwa w Pszczynie za okres od 15.IX.1934 r. – 30.IV.1936 r. Archiwum Państwowe w Katowicach, Oddział w Pszczynie, Pszczyna.
 917. Sprawozdanie z działalności SMŻ w 2013 roku. 2014. Zarząd Stowarzyszenia Miłośników Żubrów, Warszawa, 29 stycznia 2014 r., ss. 11, maszynopis.
 918. Sprawozdanie z działalności SMŻ w 2014 roku. 2015. Zarząd Stowarzyszenia Miłośników Żubrów, Warszawa, 29 stycznia 2015 r., ss. 11, maszynopis.
 919. Sprawy wydawnicze i nowe wydawnictwa. 1933. Kwartalny Biuletyn Informacyjny PROP, 3, 4: 8-9 (nlb).
 920. Spyra A. 2008. Pszczyńskie żubry. Pszczyński Orędownik Kulturalny, nr 100: 10.
 921. Spyra B. 1973. Archiwum ksiąg pszczyńskich. Przewodnik po zespołach 1287-1945. Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Katowicach, Oddział Terenowy w Pszczynie, Warszawa, ss. 173.
 922. Stan zwierzyny w lasach pszczyńskich. 1935. Polska Zachodnia, 10, nr 107, czwartek 18-go kwietnia 1935 r.: 9.
 923. Stalmach P. [b.r.w.] [2009] Tajemnicze leśne kamienie (3). Pszczyński Niezależny Orędownik Kulturalny, 111: 15.
 924. Stättner F., Hayden J. [b.r.w.] Die deutschen Jagdsignale für Fürst Pleß- und Parforcehörner in B in der Fassung (ein- bis sechsstimmig) von Reinhold Stief. Niederösterreichischer Landesjagdverband, Wien, ss. 24 [nlb].
Stebel A. – zob./see 691.
Stebel A. M. – zob./see 691.
 925. Stec R. 1986. Żubry i co dalej? Przyroda Polska, 30, 12: 12-13.
 926. Steckel M. 1927. Kamera-Weidwerk. Verlag von Neumann, Neudamm, ss. 129.
 927. Steckel M. 1940. Wisente im Schnee. Plesser Forst. Max Steckels Künstlerkarte Nr. 283. Nachdruck verboten 1940. Orig.-Aufn. Max Steckel, Gleiwitz. [Pocztówka/Postcard]
 928. Stettner B. 1987. Zmierzch bogów w Pszczynie. IMT Światowid, nr 7: 6-7, 14.
Strassen O. – zob./see 1368.
Strassen zur O. L. – zob./see 67.
 929. Strategia ochrony żubra (*Bison bonasus*) w Polsce. 2007. Ministerstwo Środowiska, ss. 32, maszynopis. [Dokument zaakceptowany przez kierownictwo resortu w sierpniu 2002 roku. Przygotowano na podstawie opracowania Wandy Olech i Kajetana Perzanowskiego „Strategia ochrony żubrów (*Bison bonasus* L) w Polsce”, Warszawa 2002].

930. Strategy for conservation of the European bison in the Russian Federation. 2002. Russian Academy of Sciences. WWF, Moscow, Russia, ss. 45.
Strzałkowski S. – zob./see 47.
931. Studja inż. K. Kostron'a w Polsce. 1936. Kwartalny Biuletyn Informacyjny PROP, 6, 3: 22.
932. Suchecka A., Olech W. [b.r.w.] [2013] Projekt „Ochrona ex situ żubra *Bison bonasus* w Polsce”, s.: 69-70. W: Międzynarodowa konferencja „Żubry w Karpatach”, Czarna, 5-6 września 2013. Streszczenia referatów. Stowarzyszenie Miłośników Żubrów, Warszawa.
Suchecka A. – zob./see 638.
933. Swacha J. 1969. Żubr znowu króluje w naszych lasach. Las Polski, 43, 4: 13.
934. Sych L. 1964. Rząd: Parzystokopytne – Artiodactyla, s.: 236-262. W: Klucze do oznaczania kręgowców Polski. Cz. V Ssaki Mammalia. Opracowanie zbiorowe pod red. K. Kowalskiego. PWN, Warszawa – Kraków.
Sych L. – zob./see 795.
935. (syp). 1976. Powiększa się stado żubrów. W Pszczynie – Jankowicach. Echo, 20, Nr 26 (1039) 30. VI. 1976 r.: 5.
Sysa P. – zob./see 192.
936. Szafer W. 1919. Z Puszczy Białowieskiej. Wrażenia z wycieczki odbytej w 1919 r. Orli Lot, 1, 8: 90-93, 9: 100-105.
937. Szafer W. 1920. Z Puszczy Białowieskiej. Wrażenia z wycieczki odbytej w 1920 r. Orli Lot, 2: 25-28.
938. [Szafer W.] W. S. 1921. Ostatnie żubry w Polsce. Ochrona Przyrody, 2: 100.
939. [Szafer W.] W. S. 1922. Żubry w Pszczynie. Ochrona Przyrody, 3: 95.
940. Szafer W. 1926. Żubr i bizon. Kurier Literacko-Naukowy, 3, 19: VI-VII. Dodatek do Nr 127. „Il. Kuriera Codz.” z d. 10 maja 1926 r.
941. [Szafer W.] W. S. 1930. Konferencja w sprawie ochrony żubra w Ministerstwie W. R. i O. P. Ochrona Przyrody, 10: 262-263.
942. [Szafer W.] W. S. 1930. Stan żubrów w Pszczynie. Ochrona Przyrody, 10: 263.
943. [Szafer W.] W. S. 1931. Zabicie dwóch żubrów w Pszczynie. Ochrona Przyrody, 11: 220-221.
944. [Szafer W.] W. S. 1932. Obecny stan żubrów w Lasach Pszczyńskich. Ochrona Przyrody, 12: 174.
945. Szafer W. 1933. Z nowej literatury. Kwartalny Biuletyn Informacyjny PROP, 3, 3: 7-8 [nlb.]
946. Szafer W. 1933. Żubry w Pszczynie. Kwartalny Biuletyn Informacyjny PROP, 3, 2: 3-4 [nlb.].
947. Szafer W. 1934. Nowe wydawnictwa. Kwartalny Biuletyn Informacyjny PROP, 4, 4: 10-11.
948. Szafer W. 1934. Żubry w Pszczynie. Kwartalny Biuletyn Informacyjny PROP 4, 1: 9.
949. Szafer W. 1934. Żubry w Pszczynie. Kwartalny Biuletyn Informacyjny PROP 4, 2: 6.
950. Szafer W., Kulczyńska W. 1937. Sprawozdanie z XVIII Zjazdu Państwowej Rady Ochrony Przyrody. Kwartalny Biuletyn Informacyjny PROP, 7, 3: 22-23.
Szara T. – zob./see 376, 377, 410.
Szczepański W. A. – zob./see 1077, 1078, 1079.
951. Szczepkowski J. 1964. Żubr. Szkic monograficzny. Łowiec Polski, nr 5 (1224): 4-5, 10.
952. *Szczepkowski K. 1946. Ochrona żubra. Stan żubrów po pierwszej wojnie światowej. Walka Ludu, nr 197 z 30 października 1946 roku: . Poznań.
953. Szczęsny T. 1946. Ochrona przyrody w Puszczy Białowieskiej. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, 2, 1-2: 15-20.

954. Szczęsny T. 1955. Druga zwyczajna Sesja Państwowej Rady Ochrony Przyrody. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, 11, 2: 34-37.
955. Szczęsny T. 1969. Ochrona i hodowla rezerwatowa rzadkich gatunków ssaków. Przyroda Polska, 13,8: 10-11, 15.
Szołdra Z. – zob./see 571.
956. Szołtys J. 2011. Polowania cesarskie w lasach pszczyńskich. Gwarectwo Myśliwych, 1: 8-10.
957. Szołtys J. 2012. Kolizja z książęcym jeleniem. Gwarectwo Myśliwych, 4: 6-7.
958. Szołtys J. 2012. Losy pszczyńskich żubrów. Gwarectwo Myśliwych, 4: 4-5.
959. Szołtys J. 2013. O prezencie dla Hermana Göringa czyli żubr Zygfryd. Magazyn Sezon, nr 10: 82-85.
960. Sztolcman J. 1924. Matériaux pour l'histoire naturelle et pour l'historique du Bison d'Europe (*Bison bonasus* Linn.). Prace Polsk. Państw. Muzeum Przyrodniczego, 2, 3-4: 49-136.
961. Sztolcman J. 1925. Le Bison d'Europe. Revue d'Histoire naturelle appliqué, 6, 9: 257-268. (Résumé et remarques du D^r V^{te} Mouquet).
962. Sztolcman J. 1926. Le Bison d'Europe, s. 87-92. W : Clermont R. de (ed.). Premier Congrès international pour la protection de la nature, faune et flore, sites et monuments naturels (Paris, 31 mai-2 juin 1923). Rapports, voeux, réalisations, revus et annotés. Sociétés organisatrices: Société nationale d'acclimatation de France, Ligue française pour la protection des oiseaux, Société pour la protection des paysages de France. Impr. Guillemot et de Lamothe, Paris.
963. Sztolcman J. 1926. Sprawozdanie z I-go Kongresu Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubrów. Ochrona Przyrody, 6: 126-128.
964. *Sztolcman J. 1927. Żubr, jego historia, obyczaje i przyszłość. Centralny Związek Polskich Stowarzyszeń Łowieckich, Warszawa, ss. 104.
965. Sztych D. 2008. Kulturotwórcza rola żubra. European Bison Conservation Newsletter, 1: 161-190.
966. Sztych D. 2014. Żubr w kulturze. Życie Weterynaryjne, 89 (10): 857-865.
Szuma E. – zob./see 410.
Szweda S. – zob./see 692.
967. Szymańczyk M. (red.) 2015. Proszę państwa oto żubr. Śląski Ogród Botaniczny, Mikołów, ss. 85.
968. Ścibor J. 1958. Der Wisent (*Bison bonasus* L.) im Urwald von Białowieża. Acta Theriologica, 2, 14: 296-299.
969. Ścibor J. 1959. Żubr białowieski. Medycyna Weterynaryjna, 15, 11: 712-713.
970. Ścibor J. 1960. Żubry na wolności w Puszczy Białowieskiej. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, 16, 3: 18-25.
971. Ścibor J. 1961. Die Entwicklung der Wisentzucht im Urwald von Białowieża. Acta Theriologica, 5, 5: 57-61.
972. Ścibor J. 1961. Żubry w Puszczy Białowieskiej. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, 17, 3: 16-26.
973. Ścibor J. 1966. Hodowla żubra w Polsce, s.: 19-30, 121-122 (summary). W: Hodowla żubrów w Puszczy Białowieskiej. Materiały I i II Konferencji Polsko-Radzieckiej. MLiPD, Zarząd Ochrony Przyrody, Warszawa (1965).
974. Śmierć żubra w Pszczynie. 1939. Kwartalny Biuletyn Informacyjny PROP, 9, 1: 15, 44 (summary).
975. Świeżyński K. 1962. The skeletal musculatural system of the European bison, *Bison bonasus* (Linnaeus 1758). Acta Theriologica, 6, 6: 165-218.

976. Świeżyński K. 1968. The male reproductive organs of the European bison. *Acta Theriologica*, 13, 32: 511-551.
Świeżyński K. – zob./see 461.
977. Świeżyński K., Pilarski W. 1956. Umieśnienie skórne żubra (*Bison bonasus* L.). *Folia Morphologica*, nr 2: 133-138.
978. Świżewska E. 1992. Kłopot z żubrem. *Trybuna Leśnika*, nr 6: 5.
979. Świżewska E. 1998. Wiosna w „Żubrowisku”. *Trybuna Leśnika*, nr 3: 3, 8-9.
980. Świżewska E. 2000. Debata o żubrze. *Trybuna Leśnika*, nr 5: 11.
981. Świżewska E. 2002. Żubr. Król puszczy i kniej. *Trybuna Leśnika*, nr 1: 22-23.
982. Świżewska E. 2004. Król puszczy w zagrodzie. *Trybuna Leśnika*, nr 12: 2-3.
983. Šabo J. 2008. 50 rokov Zubrej zvernice w Topol'čiankach. *Lesník*, 10: 5-7.
Šálek M. – zob./see 162.
984. Tam gdzie odbyły się wybory gminne. 1926. *Światowid*, 3, 49 (122) Sobota, 4. grudnia 1926: 2.
985. Taran J. 2009. Plarip, syn Plawianta. *Tygodnik Powszechny*, nr 48 29 listopada 2009. Dodatek specjalny Unia w działaniu: 32-33.
986. Tax Collector Takes Prince's Last Buffalo. 1934. *Science News Letter*, Vol. 26, Nr 695, 08.04.1934: 77-78.
987. Tekla A. 2014. Pszczyński Niezależny Orędownik Kulturalny 1990-2014. Indeks zawartości w 25-leciu działalności. *Pszczynski Niezależny Orędownik Kulturalny*, nr 136: 5-54.
988. *Teer M. 1992. Podejrzany żubr. *Echa Leśne*, 17, 11: 14.
989. *Teer M. 1993. Król puszczy na cenzurowanym. *Echa Leśne*, 18, 10: 9-11.
990. Termin odstrzału starego żubra w Pszczynie. 1937. *Kwartalny Biuletyn Informacyjny PROP*, 7, 2: 10.
991. Tetla P., Pigan I. [b.r.w.] [2006] Rezerwat „Żubrowisko” – terażniejszość i przyszłość, s.: 2-3. W: Konferencja naukowa „Perspektywy rozwoju populacji żubrów”, Pszczyna, 13-14 października 2006. [b.w.] [b.m.w.] (maszynopis), ss. 26.
992. Tetla P., Pigan I. 2006. Rezerwat „Żubrowisko” – terażniejszość i przyszłość, s.: 10-14. W: Olech W. (red.) *Perspektywy rozwoju populacji żubrów*. Wydawnictwo Artisco, Goczałkowice-Zdrój.
Tęsiorowski W. – zob./see 630.
993. The European bison. Decimated by war but now protected by Russia. 1916. *Tenth Annual Report of the American Bison Society 1915-1916*: 68.
994. Thornback J. 1983. Wild cattle, bison and buffaloes. Their status and potential value. IUCN, The Conservation Monitoring Centre, Cambridge, UK, ss. 66. [nlb.]
Tischbierek H. – zob./see 702.
Tischner M. – zob./see 223.
995. Tokarska M. 2009. Czy geny pozwolą żubrom przetrwać. *Matecznik Białowieski. Numer Specjalny 80 lat restytucji żubra w Puszczy Białowieskiej*: 13-15.
996. Tokarska M. 2010. Być albo nie być, czyli co żubr ma w genach, s.: 75-84. W: Kowalczyk R., Ławreszuk D., Wójcik J. M. (red.) *Ochrona żubra w Puszczy Białowieskiej. Zagrożenia i perspektywy rozwoju populacji*. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża, ss. 225.
Tokarska M. – zob./see 1054.
997. Tokarska M., Bunevich A. N., Demontis D., Sipko T., Perzanowski K., Baryshnikov G., Kowalczyk R., Voitukhovskaya Y., Wójcik J. M., Marczuk B., Ruczyńska I., Pertoldi C. 2015. Genes of the extinct Caucasian bison still roam the Białowieża Forest and are the source of genetic discrepancies between Polish and Belarusian population of the European bison, *Bison bonasus*. *Biological Journal of the Linnean Society*, 114: 752-763.

998. Tokarska M., Marshall T., Kowalczyk R., Wójcik J. M., Pertoldi C., Kristensen T. N., Loeschcke V., Gregersen V. R., Bendxén C. 2009. Effectiveness of microsatellite and SNP markers for parentage and identity analysis in species with low genetic diversity: the case of European bison. *Heredity*, 103: 326-332.
999. Tokarska M., Pertoldi C., Kowalczyk R., Perzanowski K. 2011. Genetic status of the European bison *Bison bonasus* following extinction in the wild and subsequent recovery. *Mammal Review*, 41: 151-162.
1000. Tomala K. 1976. Józef Hławiczka. *Poglądy*, 15, 16 (332): 16B.
Topczewski J. – zob./see 85.
1001. Tracz M., Tracz M., Olech W., Wysocki D. 2008. Nowe stada żubrów w województwie zachodniopomorskim. *European Bison Conservation Newsletter*, 1: 153-160.
Tracz M. – zob./see 317, 344, 639, 1001.
Tracz M. – zob./see 317, 344, 639, 1001.
1002. Tromnaus A. 1902. *Lehrbuch der Schulgeographie*. Neu bearbeitet von Dr Emil Schöne. Zweiter Teil: Länderkunde mit besonderer Berücksichtigung der Kulturgeographie. I. Abteilung: Die fremden Erdteile. Pädagogischer Verlag von Hermann Schroedel, Halle a. d. S., ss. 180.
Trzeciak M. – zob./see 639.
1003. T. S. 1946. Stan hodowli żubrów w Polsce. *Las Polski*, 20, 3-4: 44.
1004. Tyrakowski W. 1971. W krainie żubra, łosia i niedźwiedzia. *Nasza Księgarnia*, Warszawa, ss. 203.
Udina I. – zob./see 796.
1005. *Urban C. 1905. Deutsche Kaiser auf der Auerochsenjagd in Oberschlesien. *Schlesische Volkszeitung*, 37, Nr. 525, 15. Nov. 1905: .
1006. Uczni polscy protestują przeciw barbarzyńskiemu tępieniu żubrów przez księcia pszczyńskiego. 1931. *Polska Zachodnia*, 6, nr 51, poniedziałek 2-go marca 1931r.: 3.
1007. Urbańczyk M. 2010. Planty południowe – Park Disy jako uzupełnienie zielonego pierścienia Pszczyny. *Przestrzeń i Forma*, 13: 281-292.
1008. Ur und Bison. 1875. *Globus. Illustrierte Zeitschrift für Lander- und Völkerkunde*, 27, (1875) 8: 118-124.
1009. Urwald von Białowieś unter deutscher Verwaltung. Sicherung des Wildbestandes, Umsiedlung von Dörfern, Rückführung auf die ursprüngliche Größe. 1942. *Litzmannstädter Zeitung*, Freitag, 25, Nr. 127, 8. Mai 1942: [nlb].
Vallenback P. – zob./see 1054.
1010. Vasiliu G. 1979. Reaclimatizarea zimbruhii (*Bison bonasus* L.) in R. S. România. *Anuarul Muzeului de Științe Naturale Piatra Neamț*, ser. Botanică-zoologie, 4: 337-344.
Vetter R. R. – zob./see 396, 397.
Vincent J. – zob./see 194.
1011. Vlasakker J. van de. 2014. Bison Rewilding Plan 2014-2024. Rewilding Europe's contribution to the comeback of the European bison. *Rewilding Europe*, Nijmegen, The Netherlands, ss. 64.
Voitukhovskaya Y. – zob./see 997.
1012. Vom Auslands. Bei einer Jagd, welche. 1895. *Indiana Tribune*, 18, Nr 130, Montag, 28 January 1895: 2.
1013. Vom Wisent. 1916. *Sonntagsblatt der N. Y. Staats-Zeitung*, 68, 8: 1.
1014. *Vom Wisent in Polen. 1927. *Schlesische Zeitung*, 186, Nr 370, 24. Juli 1927: .
1015. W. 1934. Król kniej puszczańskich. „Zažubwienie” Puszczy Białowieskiej. *Polonia*, 11, nr 3454 Sobota 26-go maja 1934: 6.

1016. Warren E. R. 1942. The mammals of Colorado: their habits and distribution. University of Oklahoma Press, Norman, ss. 330.
1017. Wasilewski W. 1967. Differences in the wear of incisors in the European bison living under natural and reserve conditions. *Acta Theriologica*, 12, 32: 459-479.
1018. Wąsikowski P. 1995. Nie strzelać do wilka. Trybuna Śląska, Nr 42 (16.830) 18-19 lutego, Sobota Niedziela, „Wokół nas”: 1-2.
1019. W Białowieskiej Puszczy. Żubry i tarpany (Reportaż specjalnego wysłannika). 1939. Dziennik Białostocki, 21 maja 1939 r., niedziela: . [Za/Following: Krawczyk (2010)].
1020. WBT. 1931. Rückgang des Plesser Wisentbestandes. Nur noch sechs Stück. Breslauer Neueste Nachrichten, 43, Nr. 64 6. März 1931: 6.
1021. Wechmar E. F. von. 1911. Ein fürstlicher Jagdherr. Die Woche, 13, 4, 42: 1778-1783. Weigmann H. – zob./see 203.
1022. Wendt H. 1965. Das bedrohte Paradies: Kampf um die Erhaltung der Tierwelt. Ueberreuter, Wien, Heidelberg, ss. 255.
1023. Westphal S. 2011. Untersuchungen zur Sozialstruktur der Wisentherde (*Bison bonasus*) im Tierpark Berlin. Akademische Schriftenreihe Bd. V122393. GRIN Verlag, München, ss. 124.
1024. Westrych M. 2007. No, pokaż się, żubrze. Echa Leśne, nr 1: 29-31.
1025. Węclawowicz-Bilska E. 2008. Tereny zieleni o funkcji wypoczynku i lecznictwa uzdrowiskowego w obszarach metropolitalnych. *Czasopismo Techniczne A*, z. 5-A/2008: 37-60. Politechnika Krakowska, Kraków.
1026. Węgrzyn M. 1962. The orbit and extrinsic muscles of the eye of the European bison, *Bison bonasus* (Linnaeus 1758). *Acta Theriologica*, 6, 7: 219-237.
1027. Węgrzyn M. 1968. Blood-vascular system of the European bison. I. Morphology of the heart. *Acta Theriologica*, 13, 12: 177-218.
Węgrzyn M. – zob./see 802.
1028. Węgrzyn M., Serwatka S. 1961. Ligamentum sacrotuberale latum bei *Bison bonasus* (Linnaeus 1758) und *Bos taurus* (Linnaeus 1758). *Acta Theriologica*, 5, 7: 73-97.
1029. Wieczorek W. 1967. Żubry na zimowisku. Echo, 11, Nr 50 (593) z 13. XII.1967: 1. Wieland Z. – zob./see 689.
1030. Więcko E. 1984. Puszcza Białowieska. Ośrodek Badań Naukowych w Białymstoku, seria Rozprawy i Monografie, Nr 14. PWN, Warszawa, ss. 309.
Więckowski J. – zob./see 438.
1031. Wild [H.] 1890. [Welche Erfahrungen sind gemacht worden bei der Ueberführung einheimischer Wildarten in andere Reviere und bei der Einführung fremder Wildarten? Referat des Herrn Oberförster Wild-Pleß]. Jahrbuch des Schlesischen Forst-Vereins für 1889: 122-133.
1032. Wild H. 1940. Die Wisente in den Plesser Forsten, s.: 96-99. W: Heimatkalender Pleß 1940. 1 Jhrg. Der Landrat des Kreises Pleß (Hrsg.), Busch und Hoffmann (Bearb.), Gauverlag PS-Schlesien G.m.b.H., Zweigverlag Gleiwitz, Gleiwitz, ss. 131.
Wiliczkievicz A. – zob./see 333.
1033. Wilkus E. 1957. Porównawczoanatomiczne badania nad głową żubra – *Bison bonasus* (L.). Część I – Cavum oris. *Acta Theriologica*, 1, 7: 183-307.
1034. Wirth H. 1979. In the Białowieża Forest of the bison, s.: 41-43. W: Wirth H. (ed.). Nature reserves in Europe. Edition Leipzig, Leipzig, ss. 330. [Tłumaczenie z niemieckiego/Translation from German: S. Furness]
1035. *Wisente aus de Plesser Forst. 2011. Oberschlesien, 15/2011: .
1036. *Wisente im Plesser Forst. 1908. Der Landbote. Kalendar für den oberschlesischen Landmann, Kattowitz, 1908: 123.
1037. Wisente kamen aus Oberschlesien. 1985. Das Ostpreußblatt, 36, 48: 10.

1038. Wissenschaftliche Sitzungen. Bericht über das Geschäftsjahr 1921. Sitzung am 29. April 1921. Aussterben des Europäischen Wisents im Bialowieser Urwald und im Kaukasus. 1924. 50., 51. und 52. Jahresbericht des Zoologischen Sektion des Westfälischen Provinzial-Vereins für Wissenschaft und Kunst für die Rechnungsjahre 1921, 1922 und 1923: 6-7. Buchdruckerei Joseph Krick, Münster i. W., 1924.
1039. Witańska B. 2014. Szkoła Podstawowa im. Juliana Tuwima. Informator Gminy Kobiór, 1 (10): 8-9.
1040. Witkowska A., Kotik T. 1987. Concentrations of ceratine, creatinine and phosphorus in skeletal muscles of the European bison. *Acta Theriologica*, 32, 13: 219-228.
1041. Wnem. 1965. Stan grubej zwierzyny w Pszczynie. *Łowiec Polski*, nr 23-24 (1266-1267): 17.
1042. Wnem. 1976. Ze starych kronik. *Łowiec Polski*, nr 13-14: 20.
1043. Wodziczko A. 1948. Na straży przyrody. Państwowa Rada Ochrony Przyrody, Nr 68. Nakładem PROP, Kraków, wyd. drugie zmienione i rozszerzone, ss. 72.
1044. Wodziczko A. 1967. Na straży przyrody. PZWS, Warszawa, ss. 204.
1045. Wojterski T. 1974. Zespoły leśne południowo-wschodniej części lasów pszczyńskich na Górnym Śląsku. *Badania Fizjograficzne nad Polską Zachodnią*, t. XXVII, ser. B – Botanika: 84-151.
1046. Wojtusiak R. J. 1950. Ssaki wymarłe i ginące. *Ochrona Przyrody*, 19: 71-101.
1047. Wulf E. [b.r.w.] [2007]. Wisente und Schloss Pless in Pless (Pszczyna), s.: 20. W: Forstliche Studienreise von fünfzehn Forstvereinsmitgliedern nach Polen in den Bereich der Regionaldirektion Kattowitz (RDLP Katowice) vom 26. August bis 1. September 2007 auf Einladung der Polnischen Forstgesellschaft (PTL) durchgeführt von Brandenburgischer Forstverein Forstverein für Nordrhein-Westfalen Nordwestdeutscher Forstverein im Rahmen des Kooperationsvertrages von 1988. [b.w.] [b.m.w.]
1048. Wolfram K. 1986. Żubr w potrzasku. *Gościniec*, 18, 6: 8-9.
1049. Woliński Z. 1961. Żubry w Ameryce Północnej. *Wszechświat*, nr 11 (1926): 269-271.
1050. *Woliński Z. 1980. Einfluss von Zoo- und Reservats bedingungen auf geschlechtszyklus der Wisents (*Bison bonasus* L., 1758). *Der Zoologische Garten*, N. F., 50, 5: 321-326.
1051. *Woliński Z. 1984. Wyniki hodowli i restytucji żubra w okresie pięćdziesięciolecia 1923-1973, ze szczególnym uwzględnieniem Polski. Praca doktorska, Akademia Rolnicza w Lublinie, Lublin, ss. 343, maszynopis.
1052. Woliński Z. 1988. Ochrona gatunkowa żubra *Bison bonasus*, jej przebieg, wyniki i problemy. *Chrońmy Przyrodę Ojczystą*, 44, 2: 35-43.
Woliński Z. – zob./see 473, 474.
Wołkowycka M. – zob./see 1077, 1078, 1079.
Wołoszyn-Gałęza A. – zob./see 710.
1053. World's Wisent stock increased by one. 1967. *New Scientist*, 36, 570: 329.
Wower A. – zob./see 689.
1054. Wójcik J. M., Kawałko A., Tokarska M., Jaarola M., Vallenback P., Pertoldi C. 2009. Post-bottleneck mtDNA diversity in a free-living population of European bison: implications for conservation. *Journal of Zoology*, London, 277: 81-87.
Wójcik J. M. – zob./see 997, 998.
1055. Wójtowicz E. 2003. Analiza wyników hodowlanych stada pszczyńskiego w latach 1954-2002 oraz główne założenia hodowli na najbliższe lata, s.: 10. W: Materiały konferencyjne Seminarium Naukowe „Znaczenie badań naukowych dla ochrony żubrów w Polsce”. KGiOGZ SGGW, Warszawa, 13 czerwca 2003 r., Warszawa.
1056. Wójtowicz E. 2004. Hodowla żubrów w Pszczynie, s.: 12. W: Materiały Konferencja naukowa „Hodowla i ochrona żubrów w Polsce”, Białowieża, 2-3 czerwca 2004 r.

1057. Wójtowicz E. [b.r.w.] [2006] 140-lat hodowli żubrów na Górnym Śląsku, s.: 3-4. W: Konferencja naukowa „Perspektywy rozwoju populacji żubrów”, Pszczyna, 13-14 października 2006. [b.w.] [b.m.w.] (maszynopis), ss. 26.
1058. Wójtowicz E. 2006. 140-lat hodowli żubrów na Górnym Śląsku, s.: 7-9. W: Olech W. (red.) Perspektywy rozwoju populacji żubrów. Wydawnictwo Artisco, Goczałkowice-Zdrój.
1059. Wójtowicz E. 2015. Funkcjonowanie hodowli pszczyńskiej na przestrzeni ostatnich 20 lat. European Bison Conservation Newsletter, 8: 111-114.
1060. Wójtowicz E. 2015. Funkcjonowanie hodowli pszczyńskiej na przestrzeni ostatnich 20 lat. Głos Pszczyński, 26, 16/553: 15-16.
1061. Wójtowicz E. [b.r.w.] [2015] Funkcjonowanie hodowli pszczyńskiej na przestrzeni ostatnich 20 lat, s.: 84-85. W: Konferencja naukowa „Żubry w Lasach Pszczyńskich – 150 lat hodowli”, Pszczyna, 10-11 września 2015 r. Streszczenia referatów. Stowarzyszenie Miłośników Żubrów, Warszawa.
1062. Wójtowicz E. 2015. Hodowla żubrów w lasach pszczyńskich w ostatnich 20 latach. Przyroda Górnego Śląska, 81: 12, 15. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice.
Wójtowicz E. – zob./see 718, 719.
1063. W Puszczy Pszczyńskiej. Przybywa żubrów. 1976. Echo, 20, Nr 39 (1052) 29. IX.-5. X. 1976 r.: 4.
Wright H. E. Jr. – zob./see 392.
1064. Wróblewski K. 1927. Żubr Puszczy Białowieskiej. Monografia. Nakładem Ogrodu Zoologicznego w Poznaniu. Wydawnictwo Polskie, Poznań, ss. 232.
1065. Wróblewski K. 1932. Czy możliwe jest obecnie i jaką drogą odrodzić wymierającego żubra. Rozprawy Biologiczne z zakresu medycyny weterynaryjnej rolnictwa i hodowli, 10, 2-4: 54-117. Nakł. Akademii Medycyny Weterynaryjnej, Lwów.
1066. Wuem. 1965. Ze starych kronik. Stan grubej zwierzyny w Pszczynie. Łowiec Polski, nr 23-24 (1266-1267): 17.
1067. Wunder W. 1937. Brutpflege und Nestbau bei Säugetieren. Ergebnisse der Biologie, 14: 280-348.
1068. Wymierający władcy naszych lasów. Historia żubrów pszczyńskich. 1927. Łódzkie Echo Wieczne, 3, Nr 164. Czwartek, 14 lipca 1927 r.: 2.
1069. Wypisy geograficzne dostosowane do książki St. Pawłowski Geografia Polski. Podręcznik przeznaczony do użytku w szkołach powszechnych i średnich. 1929. Książnica – Atlas, Lwów – Warszawa, ss. 141.
1070. Wyrobek K., Żoch K. 2011. Żubry w Puszczy Boreckiej. European Bison Conservation Newsletter, 4: 95-100.
Wyrobek K. – zob./see 529, 630.
Wysocki D. – zob./see 344, 1001.
1071. [Zabiełło W.] Wł. Z. 1935. Stan grubej zwierzyny w lasach pszczyńskich. Łowiec Polski, nr 10 (786): 196.
1072. Zabłockij M. A. 1966. Otlicitelnyje osobennosti belobezskovo i kabkazskovo tipov żubra i ich pomesej mezdu sobol, s.: 37-44, 123-124 (summary). W: Hodowla żubrów w Puszczy Białowieskiej. Materiały I i II Konferencji Polsko-Radzieckiej. MLiPD, Zarząd Ochrony Przyrody, Warszawa (1965).
1073. Zabłockij M. A. 1966. Razvedenie cistokrovnyh zubrov v SSSR, s.: 87-94, 133-134 (summary). W: Hodowla żubrów w Puszczy Białowieskiej. Materiały I i II Konferencji Polsko-Radzieckiej. MLiPD, Zarząd Ochrony Przyrody, Warszawa (1965).
1074. Zabłockij M. A. 1970. O rabote s żubrom v SSSR za period 1963-1967 gg. Postępy restytucji żubra, 2 (1969): 57-94. PWN, Warszawa.

- Zob./see Заблочкий М. А. 1168.
1075. Zafantowane hałdy z węglem. Egzekucje podatkowe u księcia Pszczyńskiego. 1934. Polonia, 11, nr 3452 Czwartek 24-go maja 1934: 6.
 1076. Zagroda Żubrów w Pszczynie. 150 lat żubrów na ziemi pszczyńskiej. [b.r.w.] [2015] Agencja Rozwoju i Promocji Ziemi Pszczyńskiej Sp. z o. o., Pszczyna. [Ulotka/Leaflet] Zakharov V. M. – zob./see 24.
Zaleska M – zob./see 16.
 1077. Zalewski D., Szczepański W. A., Wołkowicka M. 2005. Characteristics of closed breeding stations of bison (*Bison bonasus* L.) in Poland in the years 1997-2000. Acta Scientiarum Polonorum Silvarum Colendarum Ratio et Industria Lignaria, 4 (1): 121-130.
 1078. Zalewski D., Szczepański W. A., Wołkowicka M., Konstantynowicz M. 2005. Bison (*Bison bonasus* L.) in Poland in the years 1997-2000. Selected elements of breeding, feeding and exchange programs. Polish Journal of Natural Sciences, 19: 301-311.
 1079. Zalewski D., Szczepański W. A., Wołkowicka M., Konstantynowicz M. 2005. Diseases incidence and mortality rate in bison herds at closed and open breeding stations in Poland in the years 1997-2000. Polish Journal of Natural Sciences, 19: 289-299.
 1080. Załęski P. 2014. Myśliwska ordynacja. Łowiec Polski, nr 11: 56-57.
 1081. Załęski P. 2015. Żubry von Plessa. Łowiec Polski, nr 1: 56-58.
 1082. Zawata M. (red.) 2007. Pokaż się żubrze. Dziennik Zachodni, Nr 118, Ekologia, 22 maja 2007 r.: 16.
Ząbecka M. J. – zob./see 223.
Ząbecki W. – zob./see 223.
 1083. Z Białowieskiego Parku Narodowego. 1947. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, 3, 7/8/9: 20-21.
 1084. Zemanek-Targoszowa J. 1954. Bibliografia ochrony przyrody w Polsce za lata 1948-1952. Ochrona Przyrody, 22: 217-254.
 1085. Zemanek-Targoszowa J. 1958. Bibliografia ochrony przyrody w Polsce za lata 1953-1955. Ochrona Przyrody, 25: 268-315.
Zentner F. – zob./see 271.
 1086. Zgładzenie najstarszego żubra w stadzie pszczyńskim. 1937. Polska Zachodnia, 12, nr 255 czwartek dnia 16-go września 1937 roku: 8.
 1087. Z Górnego Śląska. Pszczyna. 1869. Katolik, 2, Nr 38 13 listopada: 310-311.
 1088. Ziebur P. S. 2003. Łowiectwo na Górnym Śląsku. Ziemia pszczyńska. Agencja Rozwoju i Promocji Ziemi Pszczyńskiej, Pszczyna, ss. 108.
 1089. Zieleń S., Przybyło J. 2010. Z Niepołomic w świat. European Bison Conservation Newsletter, 3: 107-118.
 1090. Zięba K. 2007. Behawior okołoporodowy i wyniki hodowlane żubra nizinnego *Bison bonasus bonasus* w stadzie pszczyńskim, s.: 57-60. W: Konferencja naukowa „Rola hodowli ex situ w procesie restytucji żubra”, Gołuchów, 2-3 października 2007. Praca zbiorowa. Streszczenia referatów.
 1091. Zimmer C. 1913. Schlesiens Tierwelt, s.: 216-234. W: Frech F., Kampers F. (Hrsg.) Schlesische Landeskunde. Naturwissenschaftliche Abteilung. Verlag von Veit & Comp., Leipzig.
 1092. Zimmermann R. 1921. Das Ende des Wisents. Naturwissenschaftliche Wochenschrift, N. F., 20, 7: 107-108, 717.
 1093. Zimmermann R. 1921. Das Ende des Wisents. Zeitschrift für Vogelschutz und andere Gebiete des Naturschutzes, 2, 11: 275-276.

1094. Zimmermann R. 1921. Europas letzte Wisente. Zeitschrift für Vogelschutz und andere Gebiete des Naturschutzes, 2, 3: 63-73.
1095. Zivier E. 1903. Die Jagd im Fürstentum Pless von den ältesten Tagen bis auf unsere Zeit. Oberschlesien, 2 (6): 371-410. Kattowitz.
1096. Z literatury łowieckiej. Wiadomości o żubrach – J. Żabiński – „Chrońmy przyrodę ojczystą”, Nr 9/10 1949 r. 1950. Łowiec Polski 52, 3(976): 31.
1097. Zmiana terminu nocnej gry. 2010. Głos Pszczyński, 21, 8 (453), 28 maja 2010 r.: 7.
1098. Z prasy. 1946. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, 2, 1/2: 54.
1099. Z rodzinnego albumu Mieczysława Hławiczki. 2015. Głos Pszczyński, 26, 16/553: 18-19.
1100. Z Towarzystwa Ochrony Żubra. 1931. Łowiec Polski, nr 27 (631): 556-557.
1101. Zwoliński P. 2009. Puszcza Pilicka jako teren polowań reprezentacyjnych Prezydenta RP. Studia z Historii Społeczno-Gospodarczej XIX i XX wieku, 6: 205-219. Uniwersytet Łódzki, Łódź.
1102. Z życia żubrów. Mirosławiec. 2014. Mirosławiecki informator miejsko-gminny, wyd. 10 (07. 2014): [4, nlb.]
1103. Żabiński J. 1938. Sprawozdanie z Walnego Zjazdu Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra. Kwartalny Biuletyn Informacyjny PROP, 8, 3: 17-18.
1104. Żabiński J. 1946. Z historii żubra w Polsce. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, 2, 5/6: 7-11, 67 (summary).
1105. Żabiński J. 1947. Introduction, s.: 4-7. W: Żabiński J. (red.) 1947. Księgi rodowodowe żubrów 1. I. 1947. Wydawnictwo Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra, Warszawa.
1106. Żabiński J. (red.) 1947. Księgi rodowodowe żubrów 1. I. 1947. Wydawnictwo Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra, Warszawa, ss. 32.
1107. Żabiński J. 1947. Walka o żubra. PZWS, Warszawa, ss. 56.
1108. Żabiński J. 1947. Wstęp, s.: 1-3. W: Żabiński J. (red.) 1947. Księgi rodowodowe żubrów 1. I. 1947. Wydawnictwo Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra, Warszawa.
1109. Żabiński J. 1947. Wytyczne w hodowli żubrów w Polsce w najbliższą przyszłość. Pamiętnik XX Zjazdu PROP w Krakowie w dniu 25-26 października 1946 roku. Państwowa Rada Ochrony Przyrody, Nr 64: 91-95, 129-130 (summary).
1110. Żabiński J. 1949. Conclusions obtained from twenty years of bison breeding in Poland. Journal of the Society for the Preservation of the Fauna of the Empire, N. S., 59: 11-28.
1111. Żabiński J. 1949. Introduction, s.: 35-37. W: Żabiński J. (red.) 1949. Księgi rodowodowe żubrów 1. I. 1949. Wydawnictwo Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra, Warszawa.
1112. Żabiński J. (red.) 1949. Księgi rodowodowe żubrów 1. I. 1949. Wydawnictwo Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra, Warszawa, s.: 33-52.
1113. Żabiński J. 1949. Wiadomości o żubrach. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, 5, 9/10: 47-48.
1114. Żabiński J. 1949. Wstęp, s.: 33-34. W: Żabiński J. (red.) 1949. Księgi rodowodowe żubrów 1. I. 1949. Wydawnictwo Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra, Warszawa.
1115. Żabiński J. 1950. Prace nad restytucją żubra. Ochrona Przyrody, 19: 101-115.
1116. Żabiński J. 1951. Introduction, s.: 55-57. W: Żabiński J. (red.) 1951. Księgi rodowodowe żubrów 1. I. 1951. Wydawnictwo Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra, Warszawa.
1117. Żabiński J. (red.) 1951. Księgi rodowodowe żubrów 1. I. 1951. Wydawnictwo Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra, Warszawa, s.: 53-73.

1118. Żabiński J. 1951. Wstęp, s.: 53-54. W: Żabiński J. (red.) 1951. Księgi rodowodowe żubrów 1. 1. 1951. Wydawnictwo Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra, Warszawa.
1119. Żabiński J. 1953. Introduction, s.: 76-77. W: Żabiński J. (red.) 1953. Księgi rodowodowe żubrów 1. 1. 1953. Wydawnictwo Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra, Warszawa.
1120. Żabiński J. (red.) 1953. Księgi rodowodowe żubrów 1. 1. 1953. Wydawnictwo Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra, Warszawa, s.: 75-95.
1121. Żabiński J. 1953. Wstęp, s.: 75. W: Żabiński J. (red.) 1953. Księgi rodowodowe żubrów 1. 1. 1953. Wydawnictwo Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra, Warszawa.
1122. Żabiński J. 1954. Żubr przed wojną i po wojnie. Wszechświat, nr 7 (1841): 169-172.
1123. Żabiński J. 1955. Introduction, s.: 99-101. W: Żabiński J. (red.) 1955. Księgi rodowodowe żubrów 1. 1. 1955. Wydawnictwo Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra, Warszawa.
1124. Żabiński J. (red.) 1955. Księgi rodowodowe żubrów 1. 1. 1955. Wydawnictwo Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra, Warszawa, s.: 96-123.
1125. Żabiński J. 1955. Wstęp, s.: 97-98. W: Żabiński J. (red.) 1955. Księgi rodowodowe żubrów 1. 1. 1955. Wydawnictwo Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra, Warszawa.
1126. Żabiński J. (red.) 1957. Księgi rodowodowe żubrów 1. 1. 1957. Wydawnictwo Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra, Warszawa, s.: 124-155.
1127. Żabiński J. 1958. Żubr w najbliższej przyszłości. Przyroda Polska, 2, 5-6: 6-7.
1128. Żabiński J. (red.) 1959. Księgi rodowodowe żubrów 1. 1. 1959. Wydawnictwo Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra, Warszawa, s.: 156-196.
1129. Żabiński J. 1960. The European bison (*Bison bonasus*). State Council for Conservation of Nature, Nr 9: 1-26. Kraków.
1130. Żabiński J. 1960. Tri razy chránený zuber. Naša veda, z. 7: 561-565.
1131. Żabiński J. (red.) 1961. Księgi rodowodowe żubrów 1. 1. 1961. Wydawnictwo Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra, Warszawa, s.: 197-237.
1132. Żabiński J. (red.) 1963. Księgi rodowodowe żubrów 1. 1. 1963. Wydawnictwo Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra, Warszawa, s.: 238-291.
1133. Żabiński J. 1965. „Jubileusz” żubrów pszczyńskich. Przyroda Polska, 9, 8: 8.
1134. Żabiński J. (red.) 1965. Księgi rodowodowe żubrów 1. 1. 1965. Wydawnictwo Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra, Warszawa, s.: 293-370.
1135. Żabiński J. 1966. Introduction, s.: 5-6. W: Żabiński J. (opr.) 1966. Księgi rodowodowe żubrów. Przedruk 1-3 zeszytu 1932/37. Wydawnictwo Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra, Warszawa.
1136. Żabiński J. (opr.) 1966. Księgi rodowodowe żubrów. Przedruk 1-3 zeszytu 1932/37. Wydawnictwo Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra, Warszawa, ss. 24.
1137. Żabiński J. 1966. Wstęp, s.: 3-4. W: Żabiński J. (opr.) 1966. Księgi rodowodowe żubrów. Przedruk 1-3 zeszytu 1932/37. Wydawnictwo Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra, Warszawa.
1138. Żabiński J. (red.) 1972. Księga rodowodowa żubrów 1965-69. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. PWN, Warszawa, ss. XIII + 78.
1139. Żabiński J. (red.) 1973. Księga rodowodowa żubrów 1970-71. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. PWN, Warszawa, ss. VIII + 79-132.
1140. Żabiński J. (red.) 1974. Księga rodowodowa żubrów 1972. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. PWN, Warszawa, ss. X + 133-178.

1141. Żabiński J. (red.) 1976. Księga rodowodowa żubrów 1973. Państwowa Rada Ochrony Przyrody. PWN, Warszawa, ss. XII + 179-229.
Zob./see Жабинский Я. 1167.
1142. [Żak L.] L. Ž. 1953. Narodziny żubrów i łosi. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, 9, 5: 45.
Żmudziński J. F. – zob./see 356, 357, 477.
Żoch K. – zob./see 1070.
1143. Żołędziowy konkurs. 2010. Głos Pszczyński, 31, 15 (460): 3.
1144. Żubr, *Bison bonasus* L., s.: 845-846. 1980. W: Mała Encyklopedia Leśna. PWN, Warszawa.
1145. [Żubr na popasie w gospodarstwie]. 1914. Instytut Archeologii i Etnologii PAN, nr inw. 47-1. oai:rcin.org.pl:3639. Warszawa. [Zdjęcie/Photo]
1146. Żubr w Pszczynie. 1945. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, 1, 1: 53.
1147. Żubr w Pszczynie. 1947. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, 3, 1/2: 59.
1148. Żubro-bizony w Smardzewicach. 1947. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, 3, 11/12: 41.
1149. Żubry. 1934. Kurjer Warszawski, 114, No 151 4 czerwca 1934 r. Wydanie poranne: 4.
1150. Żubry. 1949. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, 5, 1/2/3: 74-75.
1151. Żubry pszczyńskie. 1924. Przyrodnik, 1, 5: 236.
1152. Żubry – wizytówka Pszczyny. 2015. Głos Pszczyński, 26, 16/553: 12.
1153. Żubry w Polsce. 1946. Łowiec Polski, nr 5 (942): 119-120.
1154. Żubry w Pszczynie. 1927. Ilustrowany Kurjer Codzienny, XVIII, Nr 196. Poniedziałek 18 lipca 1927 r.: 7.
1155. Żubry w Pszczynie. 1936. Kwartalny Biuletyn Informacyjny PROP, 6, 4: 30.
1156. Żubry w Pszczynie. 1937. Kwartalny Biuletyn Informacyjny PROP, 7, 3: 20, 47 (summary).
1157. Żubry w Pszczynie. 1937. Przyroda i Technika, 16, 10: 635, 637.
1158. Żubry w Pszczynie. 1946. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, 2, 1/2: 47.
1159. Żubry w Pszczynie. 1946. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, 2, 9/10: 47.
1160. Żubry w Pszczynie. 1947. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, 3, 7/8/9: 31.
1161. Żubry w Szwecji. 1957. Łowiec Polski, 59, 3(1060): 18.
1162. Żubry z Pszczyny. 1930. Łowiec Polski, 37 (591): 753.
1163. Żubry z pszczyńskich lasów. 1976. Echo, 20, Nr 20 (1033) 19-25. V. 1976 r.: 5.
1164. Żurkowski M. 1985. Hodowla żubra w Polsce i jej perspektywy. Łowiec Polski, nr 12: 8-9.
1165. Баскин Л. М. 2005. Возвращение зубров в Россию. Природа, 2 (1074): 94-96.
1166. Башкиров И. С. 1940. За спасение зубра! Природа, 29, 10: 43-50.
1167. Жабинский Я. 1953. Работы по восстановлению зубра. Природа, 42, 3: 85-87.
1168. Заблоцкий М. А. 1948. Зубр – национальная собственность СССР. Природа, 37, 2: 40-45.
1169. Карцов Г. 1903. Беловежская Пуша: Её ист. очерк, соврем. охотничье хоз-во и высочайшие охоты в Пуше. Изд. ил. худож. М. А. Зичи, К. Я. Крыжицким, В. И. Навозовым [и др.] и фотогр. снимками А. Д. Далматова, А. А. Галла, Гана [и др.]. Артистич. заведение А. Ф. Маркса, Санкт-Петербург, ss. 414.
1170. Кушнир А. В., Попов В. А. 2010. Современное состояние беловежского зубра (*Bison bonasus* L., 1758) в Горном Алтае. Сибирский экологический журнал, 17, 5: 835-839.
1171. Перерва В. И. 1992. Возвращение зубра. Колос, Москва, ss. 207.
Попов В. А. – zob./see 1170.
1172. Северцов С. А. 1940. Беловежская Пуша. Природа, 29, 10: 32-43.
1173. Трепет С.А. 2005. Горный зубр. Природа, 7 (1079): 48-57.

Publikacje elektroniczne w Internecie Electronic publications on the Internet

1174. AJB-EfJ. 2011. Der Kaiser auf der Jagd – Das Lied vom Feldmarschall. 2011-07-15.
<http://anti-jagd.blog.de/2011/07/14/kaiser-jagd-lied-feldmarschall-11482478/>
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1175. AK. 2010. Żubry za jelenie. Dziennik Zachodni. Polska, 2010-04-06.
<http://www.polskatimes.pl/artykul/240797,zubr-dostal-kosza-wiec-uciek-l-z-pszczynskiego-rezerwatu,2,id,t,sa.html>
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1176. Bajohr W. A. Wald: Wisente – Sehnsucht nach Wildnis.
<http://www.natur-5seenland.de/wald/wisent.sehnsucht.htm>
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1177. Bajon F. (scenariusz i reżyseria) 1986. Magnat. Zespół Filmowy TOR, Warszawa, 1986. [Film fabularny/Feature film]
<https://www.youtube.com/watch?v=j5jmjhGBW44>
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1178. BAR. 2015. 150 lat żubrów pszczyńskich. Portal Górniczy. NetTG.PL, 3 lipca 2015.
<http://www.nettg.pl/news/129900/przyrowa-150-lat-zubrow-pszczynskich>
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1179. Benzel, Willy.
http://www.deutsches-jagd-lexikon.de/index.php?title=Benzel,_Willy
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1180. Berezowski K. 2015. Pszczyńska hodowla żubra odegrała kluczową rolę w uratowaniu tego gatunku przed całkowitą zagładą. Od 150 lat cieszą oko. Wiadomości Górnicze, czwartek, 09 lipca 2015.
<http://gornicza.com.pl/aktualnosc/4080/od-150-lat-ciesza-ok>
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1181. Bergner F. Aus dem Jägerleben des Prinzen Friedrich Karl von Preußen.
<http://www.jagdkultur.eu/forum/index.php?kw=bergner>
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1182. Bergner F. Kaiserliche Wisentjagden in Pleß 1869 und 1901.
<http://www.jagdkultur.eu/media/downloads/neu%202--%20Wisentjagd%20des%20Kaisers%20Wilhelm%20II.pdf>
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1183. Bergner F. Zwei Kaiser, zwei Jäger, zwei Welten.
<http://www.jagdkultur.eu/forum/media/downloads/neu-%20Zwei%20Kaiser.pdf>
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1184. BM. 2015. 150 lat hodowli żubrów w Pszczynie. Pless.pl, 10 sierpnia 2015 r.
<http://wiadomosci.pless.pl/40219-150-lat-hodowli-zubrow-w-pszczynie>
Dostęp/Accessed: 15.09.2015.
1185. Bobrownicki-Libchen G. 2014. Żubr - Skarb Białowieskiego Parku Narodowego. Eko-Polska.pl dodano: 28.11.2014.
<http://eko-polska.pl/artykuly/zubr-skarb-bialowieskiego-parku-narodowego/12763>
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1186. Borkowy B. 2012. Czerwony Baron i pszczyńskie żubry. Daisypless, 8 maja 2012 r.
<https://daisypless.wordpress.com/2012/05/08/czerwony-baron-i-pszczynskie-zubry/>
Dostęp/Accessed: 10.02.2015
1187. Bölények (*Bison H. Sm.*) Brehm: Az állatok világa / Bölények (*Bison H. Sm.*).
<http://mek.oszk.hu/03400/03408/html/269.html>

- Dostęp/Accessed: 19.02.2015
1188. Bruhl_A_Promnice_Wisente in Winter in Pless. 1908. [Obraz/Painting]
<http://republikaślęsia.com/nawiny/2013-1/Wisente%20in%20Winter%20in%20Pless%201908.jpg>
 Dostęp/Accessed: 15.02.2015
 1189. bsz. 2006. Znamy kolejnych laureatów Medalu „Przyjaciel Żubra”. Nauka w Polsce. Serwis PAP poświęcony polskiej nauce. 19.12.2006.
<http://193.200.216.190/aktualnosci/news,26780,znamy-kolejnych-laureatow-medalu-przyjaciel-zubra.html>
 Dostęp/Accessed: 19.02.2015.
 1190. bsz. 2011. Hodowla Żubrów powstaje w Bałtowie. Nauka w Polsce. Serwis PAP poświęcony polskiej nauce. 18.04.2011.
<http://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news,381473,hodowla-zubrow-powstaje-w-baltowie.html>
 Dostęp/Accessed: 19.02.2015.
 1191. Bularz W. 2015. Śladem murckowskich żubrów. Aktualności TVP Katowice, 27 sierpnia 2015, 16:44.
<http://katowice.tvp.pl/21399599/sladem-murckowskich-zubrow>
 Dostęp/Accessed: 17.10.2015.
 1192. Bytom: Ekspozaty żubrów po 20 latach wracają na wystawę w Muzeum Górnośląskim.
<http://bytom.naszemiasto.pl/artikul/bytom-ekspozaty-zubrow-po-20-latach-wracaja-na-wystawe-w,1192675,art,t,id,tm.html> źródło: PAP 2011-12-08
 Dostęp/Accessed: 19.10.2015.
 1193. Czapliński A. 2002. Kamienie Wilhelma. Towarzystwo Rozwoju Dzierzgonia, Dzierżgoń. Wydanie internetowe, poprawione i uzupełnione.
<http://www.kamienie-wilhelma.net.pl/cesarskie-lowy>
 Dostęp/Accessed: 19.02.2015.
 1194. Daheur J. 2013. Les usages identitaires de l'élan et du bison en Allemagne, en Pologne et à Kaliningrad. Trajectoires [En ligne], 7|2013, mis en ligne le 19 décembre 2013.
<http://trajectoires.revues.org/1111>
 Dostęp/Accessed: 19.10.2015.
 1195. Demiaszkiewicz A. W. [b.r.w.] [2014] Sprawozdanie z działalności Instytutu Parazytologii im. Witolda Stefańskiego Polskiej Akademii Nauk w 2013 roku. [b.w.] [Instytut Parazytologii PAN], [b.m.w.] [Warszawa], ss. 93, maszynopis.
<http://www.ipar.pan.pl/files//SPRAWOZDANIE%20IP%202013%20doc.pdf>
 Dostęp/Accessed: 10.03.2015.
 1196. Der Fürst geht zur Jagd.
<http://www.simskultur.net/simskultur-kunstraum-12010/der-fuerst-geht-zur-jagd>
 Dostęp/Accessed: 12.04.2015.
 1197. Der Fürst geht zur Jagd. Salzkammergut-Rundblick, 24.04.2010.
http://www.salzkammergut-rundblick.at/aktuelles/000007__news__8493.htm
 Dostęp/Accessed: 10.03.2015.
 1198. Der Wisent in Pless. Schlesien Journal 17.04.2012. [Film]
<https://www.youtube.com/watch?v=msgbkFq56wg>
 Dostęp/Accessed: 10.03.2015.
 1199. Die Bison kamen nach Spanien zurück. Wochenblatt.online. Die Zeitung der Kanarischen Inseln: Nr. 237 (16/2015) vom 19. August - 1. September 2015.
[HTTP://WWW.WOCHENBLATT.ES/1000003/1000012/0/22705/ARTICLE.HTM](http://WWW.WOCHENBLATT.ES/1000003/1000012/0/22705/ARTICLE.HTM)
 L

- Dostęp/Accessed: 10.10.2015.
1200. Die letzte Plesser Wisente.
<http://www.jagdkultur.eu/index.php?id=8-6-4-0-0&eid=40>
Dostęp/Accessed: 10.03.2015.
1201. „Die Perle von Prinzessin Daisy“, Schloss Pszczyna Geführte Wanderung durch den Schlosspark, s. 159-160. W: Hybrid Parks Workshop u. ISG Meeting in Schlesien, Polen 23. - 25. Juli 2014. Anhang. Workshops, Studienreisen und Konferenzen.
http://www.mbwsv.nrw.de/_teaserObjekte_startseite/Teaser_Hybrid-Parks/Anhang-Workshops-Studienreisen-und-Konferenzen.pdf
Dostęp/Accessed: 10.03.2015.
1202. Die Plesser Wisente.
<http://www.jagdkultur.eu/index.php?id=8-4-3-2-0&eid=58>
Dostęp/Accessed: 10.03.2015.
1203. Dobosz R. 2015. Wisents from Pszczyna in the Upper Silesian Museum in Bytom – the revitalization. Konferencja naukowa „Żubry w Lasach Pszczyńskich – 150 lat hodowli”, Pszczyna, 10-11 września 2015 r. Stowarzyszenie Miłośników Żubrów, Warszawa. [Poster]
<http://www.smz.waw.pl/wp-content/uploads/Dobosz.pdf>
Dostęp/Accessed: 10.11.2015.
1204. Dorosiński M. 2012. Pszczyna: oko w oko z żubrem. nettg.pl – portal górniczy 1 lutego 2012.
<http://www.nettg.pl/news/100813/pszczyna-okow-oko-z-zubrem>
Dostęp/Accessed: 10.03.2015.
1205. Druică R-C. 2015. Generalităţi cu privire la specia Bison bonasus (Bizonul european), ss. 17. Zamieszczony przez: radulus on Aug 26, 2015.
<http://pl.scribd.com/doc/276244332/Generalitati-Cu-Privire-La-Specia-Bison-Bonasus#scribd>
Dostęp/Accessed: 15.11.2015.
1206. II Opracowanie przedmiotowe – podstawowe zasady. 2012. Biblioteka Narodowa. [Opis przedmiotowy publikacji/Content description of publication Pszczyńskie żubry; bibliotekoznawstwo/librarianship]
<http://fabryka-jezyka.bn.org.pl/wp-content/uploads/2012/01/II.JHP-BN-opracowanie-przedmiotowe.10.01.pdf>
Dostęp/Accessed: 10.03.2015.
1207. Ekonowiny: Pokazowa Zagroda Żubrów w Pszczynie. Nowiny TV. Opublikowany 30.03.2015. [Film]
<https://www.youtube.com/watch?v=FZILt7xjJCc>
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1208. European bison – Europe. Online record book preview.
<http://www.scirecordbook.org/european-bison-europe/>
Dostęp/Accessed: 10.03.2015.
1209. Flachlandlinie. Biologie.
<http://www.biologie-seite.de/Biologie/Flachlandlinie>
Dostęp/Accessed: 10.02.2015.
1210. Fotografie żubrów i bizonów. Spuścizna Adolfa Rzęśnickiego. Kolekcja fotografii. Biblioteka Muzeum i Instytut Zoologii PAN, Warszawa.
<http://www.rcin.org.pl/dlibra/docmetadata?id=31525&from=pubstats>
Dostęp/Accessed: 10.03.2015.
1211. Goślińska M. 2008. Perła Górnego Śląska. Spacerownik. Pszczyna. Dodatek do Gazety Wyborczej Katowice, nr 127, wydanie z dnia 2.06.2008, s. 3.

- http://www.archiwum.wyborcza.pl/Archiwum/1,0,5145466,20080602KA-DLO_D,PERLA_GORNEGO_SLASKA,.html
Dostęp/Accessed: 10.03.2015.
1212. Goślińska M. 2015. Nie tak łatwo przenieść żubra z Jankowic do Pszczyny. Potrzebna zgoda ministra. *Gazeta Wyborcza*, Katowice, nr 41, wydanie z dnia 19.02.2015.
http://wyborcza.pl/1,75248,17452000,Nie_tak_latwo_przeniesc_zubra_z_Jankowic_d_o_Pszczyny_.html
Dostęp/Accessed: 10.03.2015.
1213. Grajner M. 2015. 150 lat pszczyńskich żubrów. *Trybuna Leśnika*, 12.05.2015, Lista aktualności.
HTTP://WWW.TRYBUNA.KATOWICE.LASY.GOV.PL/WIDGET/AKTUALNOSCII/-/ASSET_PUBLISHER/1M8A/CONTENT/150-LAT-PSZCZYNSKICH-ZUBROW/MAXIMIZED#.VWHZ3MCW91S
Dostęp/Accessed: 10.07.2015.
1214. Hałaś M. 2013. Adam i Ewa rodu żubrów. *Życie Bytomskie*, Nr 7 18 lutego 2013.
http://zyciebytomskie.pl/index.php/ZB/arch_art/adam-i-ewa-rodu-ubrow
Dostęp/Accessed: 10.03.2015.
1215. Hans Heinrich XI. von Hochberg.
https://www.newikis.com/de/wiki/Hans_Heinrich_XI._von_Hochberg
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1216. Historia.
<http://www.zubry.com/>
Dostęp/Accessed: 10.02.2015.
1217. Hobusch E. 2011. Wilderer im „Paradies der Hirsche und Wisente“.
<http://www.jagdkultur.eu/media/downloads/Wilderer%20im%20JAGDPARADIS.pdf>
Dostęp/Accessed: 10.03.2015.
1218. Hobusch E. 2013. Jagdkultur hat tradition... auch in Berlin & in Polen. [Wykład/Lecture]
<http://www.bewahrenswert.de/beww/bewhob/hobvid/manusk/jagdkult.pdf>
Dostęp/Accessed: 10.03.2015.
1219. Hochberg, Hans Heinrich von.
http://www.deutsches-jagd-lexikon.de/index.php?title=Hochberg,_Hans_Heinrich_von
Dostęp/Accessed: 10.03.2015.
1220. Im Plesser Jagdparadise.
<http://www.jagdkultur.eu/index.php?id=8-4-3-2-0&eid=41>
Dostęp/Accessed: 10.02.2015.
1221. Internationale Gesellschaft zur Erhaltung des Wisents.
http://temporati.de/Internationale_Gesellschaft_zur_Erhaltung_des_Wisents.html
Dostęp/Accessed: 10.02.2015.
1222. Jan Sztolcman. Żubr. [Odezwa na Międzynarodowym Kongresie Ochrony Przyrody w Paryżu, 1923] [Tłumaczenie/Translation: dr Piotr Daszkiewicz].
<http://www.zubry.com>
Dostęp/Accessed: 10.02.2015.
1223. Jaworska B. 1996. Jak upchnąć żubra/Pszczyna. Brakuje pieniędzy na hodowlę. *Gazeta Wyborcza Katowice* nr 21, wydanie z dnia 25.01.1996 r., s. 3.
http://www.archiwum.wyborcza.pl/Archiwum/1,0,445681,19960125KA-DLO,Jak_upchnac_zubra_PSZCZYNA_Brakuje_pieniedzy_na_hodowle,.html
Dostęp/Accessed: 10.02.2015.
1224. JM. 2011. Żubry wracają do muzeum. *Gazeta Wyborcza Katowice* nr 286, wydanie z dnia 09.12.2011. Wydarzenia: 5.

- http://www.archiwum.wyborcza.pl/Archiwum/1,0,7518985,20111209KA-LO,Zubry_wracaja_do_muzeum,zwykly.html
Dostęp/Accessed: 10.02.2015.
1225. Kaiserjagden in Pleß (1901-1916).
<http://www.jagdkultur.eu/index.php?id=8-4-3-2-0&eid=46>
Dostęp/Accessed: 10.02.2015.
1226. Kałuża Ł. 2015. 150 lat żubrów w Pszczynie. Radio Katowice, 20.08.2015. [Audycja radiowa/Radio broadcast]
http://www.radio.katowice.pl/zobacz,13288,150-lat-zubrow-w-Pszczynie.html#.VfMsa8_ot1t
Dostęp/Accessed: 10.10.2015.
1227. Kałuża Ł. 2015. 150 lat żubrów w regionie. Radio Katowice, 09.09.2015. [Audycja radiowa/Radio broadcast]
http://www.radio.katowice.pl/zobacz,13672,150-lat-zubrow-w-regionie.html#.VfMu6s_ot1s
Dostęp/Accessed: 10.10.2015.
1228. Kappeler M. 1996. Wisent *Bison bonasus*.
<http://www.markuskappeler.ch/tex/texs/wisent2.html>
Dostęp/Accessed: 10.10.2015.
1229. Konkurs na imię dla pszczyńskiego żubra. Pszczynatv. Przesłany 24.12.2010. [Film]
<https://www.youtube.com/watch?v=1Hyo5Y63o1M>
Dostęp/Accessed: 12.08.2015.
1230. Kowalik T. 2009. Żubr, jaki jest, wiadomo. Sprawy nauki. Wtorek, 11 sierpnia 2009.
http://www.sprawynauki.edu.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=1383&Itemid=1
Dostęp/Accessed: 10.02.2015.
1231. Krois H. Pleß (Pszczyna) in Schlesien eröffnet historische Zeitreise. Süd-Ost Journal.
<http://www.soj.at/index.php/polen>
Dostęp/Accessed: 10.11.2015.
1232. Królestwo żubra i piwa. Tychy, Pszczyna i okolice. [b.r.w.] www.gosilesia, [b.m.w.] 7: 172-190.
http://gosilesia.pl/other/books/3/pdf_to_download.pdf
Dostęp/Accessed: 10.11.2015.
1233. Krummer A. 1915. Die Fürstlich Plessische Jägerei. Die Strecke mit den 3 Aurochsen. [Pocztówka/Postcard]
<http://www.ansichtskarten-center.de/jagd-sonstiges/1915-jagd-die-fuerstlich-plessische-jaegerei-3-aurochsen-erlegt-ak>
Dostęp/Accessed: 10.02.2015.
1234. Książki o żubrze.
<http://www.zubry.com/publikacje-opisujace-zubrahttp://www.zubry.com/publikacje-opisujace-zubra>
Dostęp/Accessed: 10.02.2015.
1235. Kulke U. 2013. Wild im Wald. Die Welt, Ausgabe 15, 14.04.2013: 42.
<http://www.welt.de/print/wams/lifestyle/article115266739/Wild-im-Wald.html>
Dostęp/Accessed: 10.10.2015.
1236. Kupią żubra. Gwarek, 26.08.2015.
<http://gwarek.com.pl/gwarek/artykul/kupi-ubra>
Dostęp/Accessed: 10.10.2015.
Kusza Z. – zob./see 1327.
Kwapis Z. – zob./see 1327.

1237. Lehmann H. 2014. Von beeindruckender Statur und Größe. Torgauer Zeitung on line, Samstag, 15. Februar 2014.
[http://www.torgauerzeitung.com/Default.aspx?t=NewsDetailModus\(74219\)](http://www.torgauerzeitung.com/Default.aspx?t=NewsDetailModus(74219))
Dostęp/Accessed: 10.10.2015.
1238. Lehnen A. 2005. Bakteriologische Aspekte der Balanoposthitis beim Wisent (*Bison bonasus*) – Erstbeschreibung der Spezies *Arcanobacterium bialowiezense* und *Arcanobacterium bonasi*. Inaugural-Dissertation zur Erlangung des Grades eines Doktors der Veterinärmedizin an der Freien Universität Berlin. Freien Universität, Berlin [nlb].
http://www.diss.fu-berlin.de/diss/servlets/MCRFileNodeServlet/FUDISS_derivate_000000001888/?hosts=&lang=en
Dostęp/Accessed: 10.02.2015.
1239. Lewandowski J. F. 2012. Rogate skarby księcia pszczyńskiego. Historia. Focus.pl 09. stycznia 2012.
<http://historia.focus.pl/swiat/rogate-skarby-ksiecia-pszczynskiego-1015>
Dostęp/Accessed: 10.02.2015.
1240. [Lydekker R.] (R. L.) Bison. 1911 Encyklopaedia Britannica, vol. 4.
https://en.wikisource.org/wiki/1911_Encyclop%C3%A6dia_Britannica/Bison
Dostęp/Accessed: 10.02.2015.
1241. Marszałek E. 2008. Przywrócony górom, czyli powrót żubra w Bieszczady. październikowy nr DPS Nr 10/2008 (210).
http://www.dukla.pl/dps_detail.php?dps=35&art=914
Dostęp/Accessed: 10.02.2015.
1242. Martin. 2015. Die bestehenden Zuchtlinien des Wisents.
<http://www.beutelwolf.martin-skerhut.de/2015/08/die-bestehenden-zuchtlinien-des-wisents/>
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1243. Matuszewska M., Strucka E. 2015. Konferencja „Żubry w lasach pszczyńskich – 150 lat hodowli”. Zapraszamy do galerii. 23/10/15.
<http://www.smz.waw.pl/konferencja-zubry-w-lasach-pszczynskich-150-lat-hodowli-zapraszamy-do-galerii/>
Dostęp/Accessed: 15.11.2015.
- Młynarczyk B. – zob./see 1327.
1244. M, U. 2011. Białowieża Forest, Poland. Encyclopedia of Earth.
<http://www.eoearth.org/view/article/150540>
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1245. Myśliwski J. 2011. Minę żubrzą zróbże. Gwarek, 2011-07-11.
http://gwarek.com.pl/artykuly,artykul,2409,Mine_zubrza_zrobze
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1246. Myśliwskie eldorado. Zwierzyna łowna i łowiectwo.
http://www.panka.de/13_liscdebu.doc
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1247. Nekrolog (Tiere). Wikiwand. [Pulpit]
[http://www.wikiwand.com/de/Nekrolog_\(Tiere\)](http://www.wikiwand.com/de/Nekrolog_(Tiere))
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1248. (nh). 2011. Boost for reborn bison reserve. Radio Poland. 15.06.2011. [Audycja radiowa/Radio broadcast]
<http://www.thenews.pl/1/9/Artykul/31226,Boost-for-reborn-bison-reserve-#sthash.SQilz9p.dpuf>

- Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1249. Okrętowie J. i D. [b.r.w.] Jan Henryk XI znany i nieznany (4). Głos Pszczyński. <http://www.glospszczyński.pl/historia/214-jan-henryk-xi-znany-i-nieznany-4>
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1250. Olech W. [b.r.w.] Hodowla żubrów (*Bison bonasus*) w Polsce. http://gen.ar.wroc.pl/Spisref.htm#_Toc422904324
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1251. Olech W. [b.r.w.] Żubr w Polsce i na świecie. Katedra Genetyki Ogólnej i Hodowli Zwierząt SGGW. [b.m.w.] [Prezentacja, prezentuje/Presentation, presents: Z. Nowak] http://www.ostojapomorska.pl/mat/WFOS/Szczenin_WO.pdf
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1252. Olech W. 2014. Szkolenie „Najlepsze praktyki w zakresie ochrony żubrów”. Część 1. 7-8 maja 2014 r. Hotel Perła Bieszczadów w Czarnej. Najlepsze praktyki w zakresie ochrony wybranych gatunków i siedlisk. Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych LP. [Prezentacja/Presentation] http://www.bestpractice-life.pl/g2/oryginal/2014_06/8f56fb75202378b786f3deb0f9537e4f.pdf
Dostęp/Accessed: 07.03.2015.
- Olech W. – zob./see 1327.
1253. Olech W., Suchecka A. [b.r.w.] Ochrona *ex situ* żubra *Bison bonasus* w Polsce. Katedra Genetyki Ogólnej i Hodowli Zwierząt SGGW w Warszawie. [Prezentacja/Presentation] <http://www.projektexsitu.sggw.pl/wp-content/uploads/2012/02/Projekt-ex-situ-W.Olech-A.Suchecka.pdf>
Dostęp/Accessed: 07.03.2015.
1254. O żubrze. <http://www.zubry.sggw.pl/o-zubrz/>
Dostęp/Accessed: 07.03.2015.
1255. PAP. 2011. W Jankowicach koło Pszczyny urodziły się cztery żubry. Dziennik Zachodni, 14 czerwca 2011. <http://www.dziennikzachodni.pl/artykul/415388,w-jankowicach-kolo-pszczyny-urodzily-sie-cztery-zubry-wymysl-imiona,1,id,t,sa.html>
Dostęp/Accessed: 15.07.2015.
1256. PAP. 2015. Śląskie. Modernizacja rezerwatu żubrów w Jankowicach. Gazeta Wyborcza biz, 21.05.2015 r. http://wyborcza.biz/biznes/1,100969,17958507,Slaskie__Modernizacja_rezerwatu_zubrow_w_Jankowicach.html
Dostęp/Accessed: 07.06.2015.
1257. Parusel J. B. 2015. Jubileusz żubrów pszczyńskich – część I: Żubry w Murckach. 7 maj 2015. <http://www.cdp.gs.katowice.pl/przeglad-aktualnosci/284-zubry-w-murckach>
Dostęp/Accessed: 07.05.2015.
1258. Pauly von A. F., Wissowa G. 1940. Paulys Real-Encyclopädie der classischen Altertumswissenschaft: neue Bearbeitung, Tom 10, Wydanie 1. J. B. Metzler, Stuttgart, ss. . <http://ancientworldonline.blogspot.com/2010/09/emerging-open-access-paulys.html>
Dostęp/Accessed: 07.03.2015.
1259. Piecha K. 2015. 150 lat hodowli żubrów w Pszczynie. Pszczynska.pl, 24.07.2015. <http://www.pszczynska.pl/150-lat-hodowli-zubrow-w-pszczynie.html>
Dostęp/Accessed: 07.05.2015.

1260. [Piotrkowiak K.] KAPI. 2000. Pszczyna uratowała króla. Gazeta Wyborcza Katowice, nr 158, wyd. z dnia 08/07/2000: 8.
http://www.archiwum.wyborcza.pl/Archiwum/1,0,1151979,20000708KA-DLO,Pszczyna_uratowala_krola,.html
Dostęp/Accessed: 07.03.2015.
1261. [Piotrkowiak K.] KAPI. 2002. Ramon odnowiciel. Gazeta Wyborcza Katowice, 02.08.2002.
http://www.archiwum.wyborcza.pl/Archiwum/1,0,1843583,20020802KA-DLO,Ramon_odnowiciel,.html
Dostęp/Accessed: 07.03.2015.
1262. [Piotrkowiak K.] KAPI. 2003. Plodur musi odejść. Gazeta Wyborcza Katowice, 16.07.2003.
http://www.archiwum.wyborcza.pl/Archiwum/1,0,2142824,20030716KA-DLO,Plodur_musi_odejsc,.html
Dostęp/Accessed: 07.03.2015.
1263. [Piotrkowiak K.] KAPI. 2003. Pontia z Potulnym. Gazeta Wyborcza Katowice, 06.03.2003.
http://www.archiwum.wyborcza.pl/Archiwum/1,0,2018934,20030306KA-DLO,Pontia_z_Potulnym,.html
Dostęp/Accessed: 07.03.2015.
1264. [Piotrkowiak K.] KAPI. 2004. Niech żyje król. Gazeta Wyborcza Katowice, 31.07.2004.
http://www.archiwum.wyborcza.pl/Archiwum/1,0,4135002,20040731KA-DLO,Niech_zyje_krol,.html
Dostęp/Accessed: 07.03.2015.
1265. [Piotrkowiak K.] KAPI. 2004. Żubr z geriatrici. Gazeta Wyborcza Katowice, 18.10.2004.
http://www.archiwum.wyborcza.pl/Archiwum/1,0,4201578,20041018KA-DLO,Zubr_z_geriatrici,.html
Dostęp/Accessed: 07.03.2015.
1266. Piotrkowiak K. 2004. Żubry tuż za rogiem. Gazeta Wyborcza Katowice, nr 152, wydanie z dnia 01.07.2004, Od drugiej strony, s. 2.
http://www.archiwum.wyborcza.pl/Archiwum/1,0,4106789,20040701KA-DLO,Zubry_tuz_za_rogiem,.html
Dostęp/Accessed: 07.03.2015.
1267. [Piotrkowiak K.] KAPI. 2005. Małe żubry od księcia. Gazeta Wyborcza Katowice, 17.07.2005.
http://www.archiwum.wyborcza.pl/Archiwum/1,0,4421993,20050715KA-DLO,Male_zubry_od_ksiecia,.html
Dostęp/Accessed: 07.03.2015.
1268. [Piotrkowiak K.] KAPI. 2005. Na żubry za rok. Gazeta Wyborcza Katowice, 25.10.2005.
http://www.archiwum.wyborcza.pl/Archiwum/1,0,4499606,20051025KA-DLO,Na_zubry_za_rok,.html
Dostęp/Accessed: 07.03.2015.
1269. [Piotrkowiak K.] KAPI. 2005. Ramon się spisał. Gazeta Wyborcza Katowice, 22.12.2005.
http://www.archiwum.wyborcza.pl/Archiwum/1,0,4543928,20051222KA-DLO,Ramon_sie_spisal,.html
Dostęp/Accessed: 07.03.2015.

1270. [Piotrkowiak K.] KAPI. 2005. Żubry wyjdą z ukrycia. Gazeta Wyborcza Katowice, nr 124, wydanie z dnia 31.05.2005, s. 2.
http://www.archiwum.wyborcza.pl/Archiwum/1,0,4382062,20050531KA-DLO,Zubry_wyjdą_z_ukrycia,.html
Dostęp/Accessed: 07.03.2015.
1271. Piotrkowiak K. 2006. Żubry w końcu wyszły z ukrycia. Gazeta Wyborcza Katowice, nr 237, wydanie z dnia 10.10.2006, Wydarzenia, s. 4.
http://www.archiwum.wyborcza.pl/Archiwum/1,0,4733049,20061010KA-DLO,Zubry_w_koncu_wyszły_z_ukrycia,.html
Dostęp/Accessed: 07.03.2015.
1272. [Piotrkowiak K.] KAPI. 2007. Jankowickie żubry przyciągają tłumy turystów. Gazeta Wyborcza Katowice, 05.01.2007.
http://www.archiwum.wyborcza.pl/Archiwum/1,0,4795008,20070105KA-DLO,Jankowickie_zubry_przyciągają_tłumy_turystów,.html
Dostęp/Accessed: 07.03.2015.
1273. [Piotrkowiak K.] kapi. 2007. Żubry przyciągają tłumy turystów. Gazeta.pl Podróże, 04.01.2007.
<http://podroze.gazeta.pl/podroze/1,114158,3830158.html>
Dostęp/Accessed: 07.03.2015.
1274. Planta i Platon. Planta i Platon_Lowiec Polski. [Zdjęcie/Photo]
<https://www.facebook.com/Lowiec.Polski/photos/a.1462981800655242.1073741828.1461705627449526/1531264110493677/>
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1275. Plawiant na okolicznościowej monecie. Urząd Miasta w Pszczynie, czwartek, 10 września 2015.
http://pszczyna.pl/ver/index.php?option=com_content&view=article&id=2642:plawiant-na-okolicznosciowej-monecie&catid=61:kategorianewsy&Itemid=263
Dostęp/Accessed: 15.09.2015.
1276. Pleß-Linie.
<http://de.inforapid.org/index.php?search=Ple%C3%9F-Linie>
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1277. Plucińska S. 2009. Dwie wersje wypadku żubra. Dziennik Zachodni Polska.
<http://www.polskatimes.pl/artykul/77556,dwie-wersje-wypadku-zubra,id,t.html?cookie=1>
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1278. Plucińska S. 2010. Żubr dostał kosza, więc uciekł z pszczyńskiego rezerwatu. Dziennik Zachodni. Polska, 2010-04-06.
<http://www.polskatimes.pl/artykul/240797,zubr-dostal-kosza-wiec-uciekł-z-pszczynskiego-rezerwatu,id,t.html?cookie=1>
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1279. Pokazowa Zagroda Żubrów w Pszczynie. Polskie szlaki.pl.
http://www.polskieszlaki.pl/pdf/gorny_slask_polskieszlaki_pl.pdf
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1280. Polak J. 2000. Das Plesser Land. Wirtschaftliche Entwicklung seit der Zeit der Piasten bis zur Herrschaft der Hochberg.
http://www.multi.pless.pl/bractwo/dokumenty/das_plesser_land.doc
Dostęp/Accessed: 08.02.2015.
1281. Polskie Szlaki na Górnym Śląsku. Polskie Szlaki, [b.r.w.] [b.m.w.], ss. 56 [nlb]
http://www.polskieszlaki.pl/?utm_campaign=free_ebook&utm_source=gorny-slask&utm_medium=ebook&utm_content=graf&utm_term=przyjemnych-podrozy

- Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1282. Polskie żubry w Pszczynie. 2010. Swojska Polska. www.swojska-polska.pl. Przesłany 01.09.2010 [Film]
<https://www.youtube.com/watch?v=JMH4b4bn11M>
Dostęp/Accessed: 10.02.2015.
1283. Pszczyna.
http://film.gazeta.pl/nowy_film/56,134866,8875262,pszczyna,,8.html
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1284. Pszczyna – Pless – Żubry w pszczyńskim lesie (numer 669645432). Wydawca A. Krummer, Pless. [Pocztówka/Postcard]
http://archiwumallegro.pl/pszczyna_pless_zubry_w_pszczyskim_lesie-669645432.html
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1285. Pszczyna Wisente im Naturschutzgebiet Pless (numer 402640390). [Pocztówka/Postcard]
http://archiwumallegro.pl/pszczyna_wisente_im_naturschutzgebiet_pless-402640390.html
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1286. Pszczyna Żubry w lasach Księcia Pszczyńskiego (numer 692126352). [Pocztówka/Postcard]
http://archiwumallegro.pl/pszczyna_zubry_w_lasach_ksiecia_pszczynskiego-692126352.html
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1287. Pszczyńskie żubry. Ekosonda, TVP Katowice, 7.11.2013 r. [Audycja telewizyjna/TV program]
<https://www.youtube.com/watch?v=b3jcmVBrXM0>
Dostęp/Accessed: 15.03.2015.
1288. Publications.
<http://www.bison-ebcc.eu/about-the-ebcc/http://www.bison-ebcc.eu/about-the-ebcc/>
Dostęp/Accessed: 15.09.2015.
1289. Pulpit (Wisent). Wikiwand. [Sylwetka żubra/Profile of the bison]
[http://www.wikiwand.com/de/Pulpit_\(Wisent\)](http://www.wikiwand.com/de/Pulpit_(Wisent))
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1290. Puszcza Białowieska – kalendarium.
http://darz-bor.info/index.php?option=com_content&view=article&id=96%3Apuszcza-bialowieska-kalendarium&catid=37%3Apuszcza&Itemid=123&limitstart=2
Dostęp/Accessed: 15.03.2015.
1291. (r.) 2015. Narzeczona dla Plawianta. Echo, Nr 42, sobota 24 października 2015.
http://tygodnikecho.pl/w_numerze/7479-narzeczona-dla-plawianta/
Dostęp/Accessed: 15.11.2015.
1292. Rogate skarby księcia pszczyńskiego. Studzionka.
<http://studzionka.net.pl/historia/zubry.html>
Dostęp/Accessed: 15.11.2015.
1293. Ryś Z. 2011. Nadleśnictwo Kobiór. Ochrona ex situ żubra *Bison bonasus* w Polsce – blaski i cienie realizacji projektu. Konferencja naukowa „Żubry, lasy, jeziora”, 22-23 09 2011. [Prezentacja/Presentation]
<http://www.projektexsitu.sggw.pl/wp-content/uploads/2012/02/Projekt-Nd-Kobior.pdf>
Dostęp/Accessed: 15.03.2015.
1294. Sala B. G. 2014. Bobry, żubry, świstaki i kozice, czyli królewskie zobowiązania. Libertas, sobota 1 marca 2014 r.

- http://www.libertas.pl/bobry_zubry_swistaki_kozice_czyli_krolewskie_zobowiazanie.html
Dostęp/Accessed: 15.03.2015.
1295. Salamon I. 2011. Jedyne takie żubry. Nowiny, 2011/26 (2814).
<http://www.nowiny.rybnik.pl/artukul,22694,jedyne-takie-zubry.html>
Dostęp/Accessed: 15.03.2015.
1296. Schlossgeschichten. Adel in Schlesien. Oberschlesischens Landesmuseum, Ratingen. Aausstellung 08.05.2011-08.01.2012.
<http://www.oberschlesisches-landesmuseum.de/ausstellungen/archiv/ab-2011/42-08-05-2011-08-01-2012-schlossgeschichten-adel-in-schlesien.html>
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1297. Schloss Pleß und Jagdhaus Promnitz.
<http://www.jagdkultur.eu/index.php?id=8-5-1-0-0>
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1298. Schröpfer R. [b.r.w.] Sozialstruktur der Wildrinder der Gattung Bison.
http://www.biologie.uni-osnabrueck.de/Ethologie/projekte/projekt_wisent_sozialstruktur.htm
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1299. Sebastian. 2015. Zagroda żubrów w Pszczynie.
<http://rtpd.eu/2015/04/14/zagroda-zubrow-w-pszczynie/>
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1300. Selzer-McKenzie D. 2009. Wisent. [Film]
<https://groups.google.com/forum/#!topic/de.etc.finanz.misc/xv1XhMqmemk>
25.10.2009
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1301. Selzer-McKenzie D. 2009. Wisent [Film]
<http://www.youtube.com/watch?v=bjx3b6n9zho>
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1302. Selzer-McKenzie D. 2011. Wisent Bergwisent Wildnis Tiere Animals. [Film]
<http://www.calameo.com/read/000255944d3fc1b3c2dbc>
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1303. Selzer-McKenzie D. 2011. Wisent Bergwisent Wildnis Tiere Animals SelMcKenzie Selzer-McKenzie. Przesłany 19.02.2011. [Film]
<https://www.youtube.com/watch?v=EU9lyg6XO60>
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1304. Słynne żubry wróciły do Bytomia. Wprost. 2011-12-08.
<http://elearning.wprost.pl/ar/282412/Slynnne-zubry-wrocily-do-Bytomia/>
Dostęp/Accessed: 10.07.2015.
1305. Sojka A. 2015. Wymyśl imię dla żubra – fotogaleria. Radio Katowice, 04.07.2015. [Audycja radiowa/Radio broadcast]
http://www.radio.katowice.pl/zobacz,12434,Wymysl-imie-dla-zubra-fotogaleria.html#.VfMt68_ot1s
Dostęp/Accessed: 10.08.2015.
1306. Sokół K. 2015. Jubileusz żubrów pszczyńskich - tablica pamiątkowa. 17 wrzesień 2015.
<http://przyroda.katowice.pl/pl/98-aktualnosci/przyroda-kultura/386-zubry-pszczynskie-tablica>
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1307. 150 lat hodowli żubrów w Pszczynie – Konkurs.

- <http://www.asp.katowice.pl/news/post/1899/150-lat-hodowli-zubrow-w-pszczynie-konkurs/lang/en>
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1308. 150 lat temu sprowadzono żubry. Urząd Miasta w Pszczynie, czwartek, 10 września 2015.
http://pszczyna.pl/ver/index.php?option=com_content&view=article&id=2643:150-lat-temu-sprowadzono-ubry&catid=61:kategorianewsy&Itemid=263
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1309. 150 lat żubrów pszczyńskich. Piątek, 10 lipca » www.naszaciborz.pl, 7.
<http://www.naszaciborz.pl/eko/wfosi gw10072015-.pdf>
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1310. Strucka E. 2015. Czesi cieszą się z polskich żubrów. 07/12/15.
<http://www.smz.waw.pl/czesi-ciesza-sie-z-polskich-zubrow/>
Dostęp/Accessed: 10.12.2015.
1311. Strucka E. 2015. Dzień Żubra w ogrodzie botanicznym. 19/09/15.
<http://www.smz.waw.pl/dzien-zubra-w-ogrodzie-botanicznym/>
Dostęp/Accessed: 15.11.2015.
1312. Strucka E. 2015. Jaki był rok 2015 dla SMŻ i żubrów. 21/12/15.
<http://www.smz.waw.pl/jaki-byl-rok-2015-dla-smz-i-zubrow/>
Dostęp/Accessed: 23.12.2015.
1313. Strucka E. 2015. Nagrody, wyróżnienia, gratulacje. 09/10/15.
<http://www.smz.waw.pl/nagrody-wyrozniienia-gratulacje/>
Dostęp/Accessed: 15.11.2015.
1314. Strucka E. 2015. Niespodzianka w Sycowicach. 01/10/15.
<http://www.smz.waw.pl/niespodzianka-w-sycowicach/>
Dostęp/Accessed: 15.11.2015.
1315. Strucka E. 2015. Odsłonięcie tablicy w Murckach. 05/10/15.
<http://www.smz.waw.pl/odsloniecie-tablicy-w-murckach/>
Dostęp/Accessed: 15.11.2015.
1316. Strucka E. 2015. Ogród botaniczny odwiedzą żubry. 16/04/15.
<http://www.smz.waw.pl/ogrod-botaniczny-odwiedza-zubry/>
Dostęp/Accessed: 15.11.2015.
1317. Strucka E. 2015. „Oto żubr” w kolazach. 30/09/15.
<http://www.smz.waw.pl/oto-zubr-w-kolazach/>
Dostęp/Accessed: 15.11.2015.
1318. Strucka E. 2015. Perspektywy dla żubrów. 26/01/15.
<http://www.smz.waw.pl/perspektywy-dla-zubrow/>
Dostęp/Accessed: 15.11.2015.
1319. Strucka E. 2015. Pierwszy komunikat o corocznej konferencji. 30/01/15.
<http://www.smz.waw.pl/pierwszy-komunikat-o-corocznej-konferencji/>
Dostęp/Accessed: 15.11.2015.
1320. Strucka E. 2015. „Przyjaciele królów”. 08/02/15.
<http://www.smz.waw.pl/przyjaciele-krolow/>
Dostęp/Accessed: 15.11.2015.
1321. Strucka E. 2015. Pszczyna czeka. 31/08/15.
<http://www.smz.waw.pl/pszczyna-czeka/>
Dostęp/Accessed: 15.11.2015.
1322. Strucka E. 2015. Wakacje z żubrami. 01/07/15.
<http://www.smz.waw.pl/wakacje-z-zubrami/>
Dostęp/Accessed: 15.11.2015.

1323. Strucka E. 2015. W Puszczy Boreckiej mogą doradzić. 16/07/15.
<http://www.smz.waw.pl/w-puszczy-boreckiej-moga-doradzie/>
Dostęp/Accessed: 15.11.2015.
1324. Strucka E. 2015. Zaproszenie do zgłaszania prac na wystawę fotograficzną. 02/02/15.
<http://www.smz.waw.pl/zaproszenie-do-zglaszania-prac-na-wystawe-fotograficzna/>
Dostęp/Accessed: 15.11.2015.
1325. Strucka E. 2015. Z wizytą w Hiszpanii. 10/12/15.
<http://www.smz.waw.pl/z-wizyta-w-hiszpanii/>
Dostęp/Accessed: 15.12.2015.
1326. Strucka E. 2015. Żubr dla biegacza. 10/06/15.
<http://www.smz.waw.pl/zubr-dla-biegacza/>
Dostęp/Accessed: 15.11.2015.
Strucka E. – zob./see 1243.
1327. Strucka E., Kusza Z., Młynarczyk B., Kwapis Z., Olech W., Suchecka A. [b.r.w.] Efekty projektu „Ochrona *ex situ* żubra *Bison bonasus* w Polsce”. [b.w.] [b.m.w.], ss. 104. Beneficjent wiodący: SGGW w Warszawie.
http://www.projektexsitu.sggw.pl/wp-content/uploads/2011/09/folder_ex_situ_small.pdf
Dostęp/Accessed: 15.11.2015.
Suchecka A. – zob./see 1243, 1253, 1327.
1328. Szczep. K. 2012. Willy Benzel: Im Paradise der Hirsche.
<http://republikasilesia.com/nowiny/2012-12/pksczep-121203.doc>
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1329. Szczep. K. 2012 Wilus Benzel – W raj u jelenia.
<http://republikasilesia.com/nowiny/2012-12/pksczep-121203.doc>
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1330. Szczepanek P. K. 2012. August Kiss.
<http://republikasilesia.com/nowiny/2012-3/pksczep-120320-A.KISS-1802-geb.-24.Maerz.1865-gest.doc>
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1331. Szczepanek P. K. 2013. Kiss i Dyrda rzeźbiarze z Paprocan – im Kreis Pless.
<http://www.republikasilesia.com/dyrda-august/index.html>
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1332. Szoltyś J. 2013. Zur Pflege der Jagdkultur und der jagdlichen Ethik geblättert in der neuen Jagdzeitschrift - Jahrgang 2012 – der Bezirksverwaltung des Polnischen Jagdverbandes in Katowice (Oberschlesien). Jahrestagung 2013 des Forums Lebendige Jagdkultur „Jagdkultur – ein europäisches Kulturerbe“. [Prezentacja/Presentation]
<http://orl.katowice.pl/images/GM-w-Niemcezech/Polen-Beitrag.pdf>
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1333. Szoltysek M. 2015. Śmierć żubra Zygryda. Dziennik Zachodni, 4 października 2015.
<http://www.dziennikzachodni.pl/artukul/8962084,marek-szoltysek-smierc-zubra-zygryda,id,t.html?cookie=1>
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1334. Szymaszek A. 2012. Krwawy zwierzyniec księcia Chrystiana. Tygodnik Podhalański. 2012-08-08. [Komentarz o pseudonimie „ras” o sprowadzeniu 2 żubrów pszczyńskich w roku 1885 do Jaworzyny/Comment made by a user named „ras” about bringing two Pszczyna bison to Jaworzyna in 1885]
<http://www.tygodnikpodhalanski.pl/index.php?mod=news&strona=1&id=16163>
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.

1335. Tekst przemówienia Jana Sztolcmana i Roberta de Clermont na Międzynarodowym Kongresie Ochrony Przyrody w Paryżu, w 1923 roku. Tłumaczenie dr Piotr Daszkiewicz.
<http://www.zubry.com/pdf/kongres.pdf>
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1336. Tetla P. 2008. Odszedł Czesław Dolata. 27.10.2008.
<http://www.smz.waw.pl/>
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1337. Tokarska M. [b.r.w.] Być albo nie być – co mówi DNA żubra. [Poster]
http://krainazubra.pl/files/03_dna_zubra.pdf
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1338. Treuenfels von C-A. 2014. Wisente in Deutschland Scheuer wilder Zottel. Frankfurter Allgemeine Zeitung, 11.08.2014.
<http://www.faz.net/aktuell/gesellschaft/wisente-in-deutschland-scheuer-wilder-zottel-13090762-p2.html>
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1339. Tutejszy. 2012. Historia jednego żubra. [Pless]
<http://www.jeleniepszczyńskie.fora.pl/historia-czyli-co-tu-bylo-kiedys,2/historia-jednego-zubra,56.html>
Dostęp/Accessed: 02.02.2015.
1340. TVP Katowice: Ekspozaty żubrów po 20 latach wracają na wystawę (PAP) – informacja. 2011. Biuletyn Informacyjny Biura Prasowego MŚ, 9 grudnia 2011.
http://www.mos.gov.pl/g2/big/2011_12/40a5979a395fcdc212c640e63294cd79.pdf
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1341. 1898: Im Plessser Jagdparadies.
<http://www.jagdkultur.eu/index.php?kw=beitraege>
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1342. Wajrak A. 2004. Zwierzęta Wajraka. Płacz nad żubrem. Gazeta Wyborcza. Duży Format. 09.02.2004.
<http://wyborcza.pl/duzyformat/1,127291,1902105.html>
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1343. Wiesente Pleß in Schlesien. [b.r.w.] Die Karteien des Reichsfilmarchivs. Dundesarchiv, stand 1991, signatur 367. [Film, brak roku produkcji/no release year]
<https://www.bundesarchiv.de/imperia/md/content/abteilungen/abtfa/raefarch.pdf>
Dostęp/Accessed: 15.05.2015.
1344. Wiesente Plessser Forsten Oberschlesien um 1930. Foto M. Steckel. [Pocztówka/Postcard]
http://www.ebay.de/itm/like/321201493879?clk_rvr_id=912191047264&item=321201493879&lgeo=1&vectorid=229487&rmvSB=true
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1345. Wildmeister Willy Benzel.
<http://www.jagdkultur.eu/index.php?kw=willy%20benzel>
Dostęp/Accessed: 02.02.2015.
1346. Wisent.
<http://lexikon.freenet.de/Wisent>
Dostęp/Accessed: 02.02.2015.
1347. Wisent.
<http://www.fmg-rollen.com/rollen/3,Wisent>
Dostęp/Accessed: 02.02.2015.
1348. Wisent.
<http://www.handytarifer.com/Wisent>

- Dostęp/Accessed: 02.02.2015.
1349. Wisent. W: Brockhaus' Kleines Konversations-Lexikon, fünfte Auflage, Band 2. Leipzig 1911., S. 992.
<http://www.zeno.org/Kategorien/T/Brockhaus-1911?fr=Wisent>
Dostęp/Accessed: 10.10.2015.
1350. Wisent. W: Meyers Großes Konversations-Lexikon, Band 20. Leipzig 1909, s. 690-691.
<http://www.zeno.org/Meyers-1905/A/Wisent>
Dostęp/Accessed: 10.10.2015.
1351. Wisent oder Europäisches Bison - Bison bonasus. Die Jagd.
<http://diejagd.com/index.php/tiere/saeugetiere/349-wisent-oder-europaeisches-bison-bison-bonasus>
Dostęp/Accessed: 15.07.2015.
1352. Wisentstation in Pless wird erneuert. Polish Tourist Organisation, Presseinformation Nr. 07/2015, Berlin, den 30.06.2015.
http://www.google.pl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=142&ved=0CCYQFjABOIwBahUKEwiFqOK5zPzHAhWfuBoKHUo0AC4&url=http%3A%2F%2Fwww.polen.travel%2Fde%2Findex.php%3Foption%3Dcom_rubberdoc%26view%3Ddoc%26id%3D1174%26format%3Draw&usg=AFQjCNHICljIOlOLGEayodA6XdT_lmKHZQ
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
- Wissowa G. – zob./see 1258.
1353. Wisent tot. 2012. Wiener Horn Edition.
http://v2.jagdfreund.at/JagdfreundWebService/upload/sounds/Totsignale%20-%20Hochwild/Wisent%20tot/III_1._Wisent_tot_P_I.pdf
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1354. Wisente im Naturschutzgebiet Pless Oberschlesien ca. 1934. [Pocztówka/Postcard]
<http://republikasilesia.com/nowiny/2013-9/Wisente%20im%20Naturschutzgebiet%20Pless%20Oberschlesien%20ca.%201934,Tiergehege.jpg>
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.
1355. Witkowska D. 2014. Karl-Ludwig Max Steckel – pionier fotografii industrialnej Górnego Śląska. Wehikuł Czasu, nr 2/2014 (19): 24-26.
http://issuu.com/wehikulczasu/docs/wehiku___czasu_numer_19
Dostęp/Accessed: 15.07.2015.
1356. Zagroda Żubrów Wyspa Uznam. Pszczyna - przetrwać na wygnaniu.
<http://www.wisentgehege-usedom.de/index.php/pl/historia/pszczyna-przetrwac-na-wygnaniu>
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1357. Zamek w Pszczynie.
https://pl.wikipedia.org/wiki/Zamek_w_Pszczyniehttps://pl.wikipedia.org/wiki/Zamek_w_Pszczynie
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1358. „Zubrowisko“ Reservat, Zentrum für Wisent-Zucht und Forsterziehung, Jankowice Präsentation durch die Parkleitung und Dokumentarfilm, s. 160-161. W: Hybrid Parks Workshop u. ISG Meeting in Schlesien, Polen 23. - 25. Juli 2014. Anhang. Workshops, Studienreisen und Konferenzen.
http://www.mbwsv.nrw.de/_teaserObjekte_startseite/Teaser_Hybrid-Parks/Anhang-Workshops-Studienreisen-und-Konferenzen.pdf
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.

1359. Zyśk D. 2012. Polish wisent are doing well on Bornholm. Science and Scholarship in Poland, 16.06.2012.
<http://scienceinpoland.pap.pl/en/news/news,390433,polish-wisent-are-doing-well-on-bornholm.html>
Dostęp/Accessed: 15.03.2015.
1360. Żubr. [b.r.w.] [b.w.] [b.m.w.], ss. 32. [Książeczka dla dzieci/Children's story]
<http://www.szm.waw.pl/wp-content/uploads/ksiazeczka.pdf>
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1361. Żubr Kader.
<http://www.muzeum-zamek.com.pl/?q=node/2937>
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1362. Żubry Hochbergów.
<http://studzionka.net.pl/historia/zubry.html>
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1363. Żubry. Niedzielny poranek. 2015. Radio Katowice, 05.07.2015. Prowadzi: G. Kaczyńska. [Audycja radiowa/Radio broadcast]
http://www.radio.katowice.pl/zobacz,12408,Zubry.html#.VfMtC8_ot1s
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1364. Żubry są już w Pszczynie 150 lat! Pszczyńska.pl, 10.09. 2015.
<http://www.pszczynska.pl/150-lat-pszczynskiej-hodowli-zubrow.html>
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1365. Żubry sycowickie. Instytut Ekologii Stosowanej.
<http://ies.zgora.pl/zagroda-zubrow/zubry-sycowickie/>
Dostęp/Accessed: 15.10.2015.
1366. Żubry w Polsce.
<http://www.zubry.sggw.pl/zubr-w-polsce/>
Dostęp/Accessed: 15.02.2015.

Pozycje odszukane po oddaniu pracy do druku (uwzględnione w indeksach)
Items found after submitting the manuscript for publication (included in the indexes)

1367. Brehm A. E., Haake W., Pechuel-Loesche E. 1900. Brehms Tierleben. Allgemeine Kunde des Tierreichs. Säugetiere. Dritter Band. Bibliographisches Institut, Leipzig, 3. Auflage, ss. 816. [Wydanie dostępne na stronie/Edition available on the website
<http://www.biolib.de/> i stronie/and website
<http://caliban.mpipz.mpg.de/brehm/band3/index.html>]
1368. Brehm A. E., Strassen O. (Hrsg.), Hiltzheimer M., Heck L. (Neubearbeitet) 1922. Brehms Tierleben. Allgemeine Kunde des Tierreichs. Säugetiere. Vierter Band. Paarhufer – Halbaffen – Affen. Bibliographisches Institut, Leipzig, Dritter Neudruck der vierten, vollständig neubearbeiteten Auflage, ss. 710.
1369. Ein Mannhaftes Jagdvegnügen in alter Zeit. Die Jagd auf den Wisent. Ilustracja: G. Koch. 1931. Illustrierte Zeitung, 177, Nr 4522 12.XI.1931: 604-605. Leipzig-Berlin.
1370. Franz V. 1920. Ursprüngliches in der warmblütigen Tierwelt der Kriegsgebiete. Beiträge zur Naturdenkmalpflege, 6: 313-412.
1371. Gogho. 1885. [Was ist zur Erhaltung des Auer- und Birkwildes zu thun notwendig, und wie ist es möglich, die von diesen Wildarten verlassenen Reviere neu zu besetzen]. Jahrbuch des Schlesischen Forst-Vereins für 1884: 136-142.
1372. Guenther K. 1910. Tiere aus der Fremde. Arena. Oktav-Ausgabe von Über Land und Meer, 26 Jahrgang, 10 Heft, Jahrgang 1909/10, Band 3: 187-192.

1373. Kłoskiewicz M. 2014. Mój ulubieniec Placido. Gazeta Uniwersytecka UŚ, nr 8 (218) maj 2014: 26.
1374. Knottnerus-Meyer T. 1905. Neues vom Zoologischen Garten zu Berlin. Der Zoologische Garten, 46, 3: 72-79.
1375. Kumm. 1914. Der Wisent im Westpreussischen Provinzialmuseum, nebst Bemerkungen über das Vorkommen des Wisents in der Gegenwart und Vorzeit. Schriften der Naturforschenden Gesellschaft in Danzig, 13, N. F., 3-4: LII.
1376. Sajó K. 1896. Ueber aussterbende Thiere. Prometheus: illustrierte Wochenschrift über die Fortschritte in Gewerbe, Industrie und Wissenschaft, 7, 327: 228-233.
1377. [Schube T.] Th. S. 1912. Wisente in Oberschlesien. Bibliothek der Unterhaltung und des Wissens, 11: 217-219.
1378. Snaffle. 1899. The German empire. Country Life Illustrated, 5, 116: 365-367.
1379. Tokarska M. 2010. Zmienność genetyczna współczesnego żubra nizinnego (*Bison bonasus bonasus*) w Puszczy Białowieskiej. Wskazówki dla ochrony zmienności genetycznej żubra. Zakład Badania Ssaków PAN, Rozprawy Naukowe i Monografie, Białowieża, ss. 94.
1380. Treichel A. 1899. Nachtrag zum Tiergarten von Stuhm. Zeitschrift des Historischen Vereins für den Regierungsbezirk Marienwerder, 37: 27-35.
1381. Wiedemann A. 1883. Die im Regierungsbezirke Schwaben und Neuburg vorkommenden Säugethiere. Bericht des Naturhistorischen Vereins in Augsburg, 27: 1-112.
1382. Wieder eine Tierart ausgestorben? 1919. Naturwissenschaftliche Umschau der Chemiker-Zeitung, 7/8, 11: 123.
1383. Wisent. 1881. Über Land und Meer. Allgemeine Illustrierte Zeitung, Jahrgang 23, Band 46, N° 39: 776.
1384. W. v. B. 1910. Eindrücke eines alten Jägers in der Internationalen Jagdausstellung zu Wien 1910. Österreichische Vierteljahresschrift für Forstwesen, N. F., 28 (60): 217-239.
1385. Акимушкин И. 1969. Трагедия диких животных. Издательство „Мысль”, Москва, ss. 175.
Буневич А. – zob./see 1386.
1386. Козло П., Буневич А. 2011. Зубр в Беларуси. Белорусская наука, Минск, ss. 366.
1387. Пальман В. И. 1985. По следам дикого зубра. Издательство „Детская литература”, Москва, ss. 558.
1388. Трепет С. А. 2014. Восстановление и современное состояние популяции зубра в Кавказском заповеднике. Труды кавказского государственного природного биосферного заповедника, 21: 172-195.

Publikacje elektroniczne w Internecie **Electronic publications on the Internet**

1389. Alfred Edmund Brehm, Wilhelm Haake, Eduard Pechuel-Loesche. Die Säugetiere. Dritter Band. 3. Auflage. (1900). Brehms Tierleben. Allgemeine Kunde des Tierreichs. Verlag: Bibliographisches Institut. Jahr: 1900. Ort: Leipzig; Wien.
<http://caliban.mpiiz.mpg.de/brehm/band3/index.html>
Dostęp/Accessed: 23.12.2015.
1390. Karl Kraus: In dieser großen Zeit. Aufsätze 1914-1925 - Kapitel 18.
<http://gutenberg.spiegel.de/buch/-5673/18>
Dostęp/Accessed: 23.12.2015.
1391. Richthofen: The Red Fighter Pilot. The War Times Journal.

- <http://www.richthofen.com/>
Dostęp/Accessed: 23.12.2015.
1392. Александр Славущий. Возвращение зубра.
<http://vm.ru/moscvichka/2012/11/06/kak-ya-ohotilas-na-safari-4408.html>
Dostęp/Accessed: 23.12.2015.
1393. Вячеслав Иванович Пальман. По следам дикого зубра.
<http://www.lib.ru/PRIKL/PALMAN/zubr.txt>
Dostęp/Accessed: 23.12.2015.
Пальман В. - zob./see 1403.
1394. Дары Белорусской природы. Зубр европейский. Валерий | 27 Март 2012.
<http://belpriroda.mrsanych.ru/tag/%D0%B7%D1%83%D0%B1%D1%80-%D0%B5%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9>
Dostęp/Accessed: 23.12.2015.
1395. Зубр.
<http://fanohot.ru/obektyi-ohoty/zubr>
Dostęp/Accessed: 23.12.2015.
1396. Зубр. Отрывки из книги Игоря Акимущкина "Причуды природы".
<http://www.odarushka.ru/zubr.html>
Dostęp/Accessed: 23.12.2015.
1397. Зубровый питомник (Серпуховский район).
<http://serpukhov.voyage/archives/313>
Dostęp/Accessed: 23.12.2015.
1398. Зубры в Европе. Историческая справка.
<http://zubrovnik.ru/zubry-v-evrope-istoricheskaya-spravka/>
Dostęp/Accessed: 23.12.2015.
1399. Зубры 2. Дата: 12.12.2012 16:01. Автор: Марина Лозинская.
http://www.glazey.info/glaz/article/marina_lozinskaya/zubry_2/
Dostęp/Accessed: 23.12.2015.
1400. Зубры и их охрана. Бытка Евгения.
http://www.google.pl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwjG_8nfkMrKAhWBPBQKHTdBA7EQFggeMAA&url=http%3A%2F%2Fart.ioso.ru%2Fseminar%2F2011%2Fprojects%2F2000-4bytk3.pps&usg=AFQjCNEi9ND1-l1ummcNQgsEZJ3pyqCSUQ&sig2=UgJXjixC6ZfjM-xBm5haYA&bvm=bv.112766941,d.d24
Dostęp/Accessed: 23.12.2015.
1401. Как спасали зубров. Мария Заболоцкая, интернет-сайт "Skarlet.com.ua", 13.09.2011.
<http://bp21.org.by/ru/art/a110913.html>
Dostęp/Accessed: 23.12.2015.
1402. Лесохозяйственный регламент. Лесничества «Приокско-Тerrasный государственный природный биосферный заповедник». 2008 год.
http://www.google.pl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=71&ved=0ahUKEwjAoceQ_snKAhWLDxoKHfmbD0s4RhAWCB0wAA&url=http%3A%2F%2Fwww.mnr.gov.ru%2Ffiles%2Fpart%2F2560_proekt_lesohozreglamenta_ptgbz.doc&usg=AFQjCNFzcD_lfRwu9FXgEmuUreLnH1Pgyw&sig2=jV8ZJX9B48qOIIIXAN7anTQ
Dostęp/Accessed: 23.12.2015.
1403. Пальман Вячеслав. По следам дикого зубра.
<http://e-lib.info/book.php?id=1121022547&p=51>
Dostęp/Accessed: 23.12.2015.

1404. Приокско-Тerrasный государственный природный биосферный заповедник. История.
http://www.danki.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=100&Itemid=93
Dostęp/Accessed: 23.12.2015.
1405. Приокско-Тerrasный государственный природный биосферный заповедник. Центральный зубровый питомник.
<http://pt-zapovednik.ru/pitomnik/>
Dostęp/Accessed: 23.12.2015.
1406. Приокско-Тerrasному заповеднику-70! 19 Июн 2015 г.
<http://news.zapoved.ru/2015/06/19/prioksko-terrasnomu-zapovedniku-70/>
Dostęp/Accessed: 23.12.2015.
1407. Скворцова И. И. 2010. Зубры и бизоны: долгий путь к спасению. Биология, N10 (905), 16-31.05.2010.
http://bio.1september.ru/view_article.php?ID=201001001
Dostęp/Accessed: 23.12.2015.
1408. Фауна беловежской пуши. Зубр.
<http://www.brest-sv.com/librery/animals/zybr3.html>
Dostęp/Accessed: 23.12.2015.
1409. Читать онлайн "Причуды природы" автора Акимушкин Игорь Иванович - RuLit - Страница 21.
<http://www.rulit.me/books/prichudy-prirody-read-63394-21.html>
Dostęp/Accessed: 23.12.2015.
1410. Янчилина Фирюза. 2012. Из жизни вымирающих. Редкие животные прекрасно себя чувствуют и охотно размножаются в подмосковном заповеднике. Поиск. Публикации № 31-32(2012). 10.08.2012.
<http://www.poisknews.ru/theme/publications/3896/>
Dostęp/Accessed: 23.12.2015.

Objaśnienia: [b.r.w.] – brak roku wydania, [b.w.] – brak wydawcy, [b.m.w.] – brak miejsca wydania, nlb. – nieliczbowana.

Explanations: [b.r.w.] – no release date, [b.w.] – no publisher, [b.m.w.] – no city, nlb. – no pagination.

Indeks autorski

Author index

- Adamec M. 1, 703
 Achleitner A. 2
 Agencja Rozwoju i Promocji Ziemi
 Pszczynskiej 3
 Ahrens T. G. 4, 5, 6, 7, 8, 9,
 AJB-EfJ. 1174
 AK. 1175
 Akimuschkin I. 10
 Albertini C. 11, 12, 13, 14
 Amarowicz J. 47
 Antonius O. 15
 Anusz K. 16
 Arnold W. 17
 Apsley V. M. B. 18
 Arldt T. 19
 Baedeker K. 20
 Bajohr W. A. 1176
 Bajon F. 1177
 Bamm P. 21, 22, 23
 Bannikov A.G. 283, 284
 BAR. 1178
 Baranov A. S. 24
 Baranowski Cz. 25
 Bartels U. 26
 Barton D. R. 27
 Bartos L. 28
 Baryshnikov G. 997
 Bauer J. 29
 Bednarz Z. 223
 Belousova I. P. 789, 790, 791, 792
 Bendxen C. 998
 Benzel W. 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39
 Bereszyński A. 317, 344
 Berezowski K. 1180
 Berger A. K. 40
 Bergner F. 1181, 1182, 1183
 Berridge W. S. 42
 Bethlenfalvy E. 43
 Bielecki W. 47, 525, 630
 Bielewicz M. 48, 49, 50
 Bień J. 89
 Birkner F. 51
 Blair W. R. 53
 Bley F. 54
 BM. 1184
 Bobrownicki-Libchen G. 1185
 Bode W. 56, 57
 Bogdański M. 58
 Bołbot M. 59, 60, 350, 630, 830, 831
 Borkowy B. 1186
 Botezat E. 61
 Bölsche W. 247
 Brandys A. 541
 Brass E. 62, 63, 64
 Braun F. 65
 Brehm A. E. 66, 67, 1367, 1368, 1389
 Bridges W. 68
 Brinkmann M. 69, 70, 71
 Brink Van Den J. J. 72
 Bromboszcz B. 76, 77, 78, 79, 80
 Brzezicki A. 81
 bsz. 1189, 1190
 Buchholz E. 82
 Buchholz G. 82
 Bujakiewicz A. 83
 Bukowczyk I. 572, 630
 Bula R. 689
 Bularz W. 1191
 Bunevich A. N. 84, 428, 433, 434, 997
 Burzyńska B. 85
 Butrym J. M. 86
 Büchner E. 87, 88
 Cabaj W. 89
 Cansdale G. S. 90
 Castan J. 91
 Căţănoiu S. 92
 Cenquier S. 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100
 Chlewińska L. 101
 Chochrakow M. 102
 Cieślak M. 103
 Clemenz B. 104
 Clermont R. de 105
 Coolidge H. J. (H. Jefferson) 194
 Cornwallis-West G. 106
 Cromsig J. 110
 Czapliński A. 1193
 Czarnecka B. 111
 Czerniawska-Piątkowska E. 114
 Czudek A. 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121,
 122, 123, 124, 125
 Czykier E. 126
 Čikovský L. 127

- Čížek L. 162
Dackiewicz J. 128, 129, 477, 630, 631
Daheur J. 1194
Daleszczyk K. 84, 130, 131
Dankler M. 132
Daszkiewicz P. 133, 134, 135, 832
Day D. 137, 138
Deju R. 92
Demianowicz J. 139
Demiaszkiewicz A. W. 140, 141, 1195
Demontis D. 997
Derek J. 145
Dębska M. 172
Dobosz R. 155, 156, 690, 1203
Dobrowolski K. A. 463
Dobrowolski T. 157, 158
Dobrzański G. 159
Dolan J. M. 160
Dolata C. 223, 484
Dorosiński M. 1204
Dostál D. 161, 162
Drózd J. 163, 164, 165, 166
Druicǎ R-C. 1205
Duda H. 168
Duell J. 694
Dyakowski B. 170
Dymnicka M. 171, 172, 630
Dyrdowska M. 313
Dziedzic T. 175
Edmond-Blanc F. 178, 179
Eisenreich G. 182, 183, 184, 185
Ejsmond J. 186
Emmert E. 56, 57
Empel W. 187, 188, 859
Fedyk S. 192
Ferens B. 193
Fisher J. 194
Fitzinger L. J. 195, 196
F. K. M. 197
Fleischmann G. F. W. 198, 199, 200, 201, 202, 203
Flerow C. C. 204
Floericke K. 205, 206
F. M. 207
Forbin V. 208
Franz V. 1370
Frickhinger H. W. 209
Fudakowski J. 210
(g). 214
Gajdka W. 114
Galus K. 215, 216
Gałuszka J. 217, 218
Gautschi A. 219
Gawrych J. 220, 221
Gądek K. 222, 223
Genthe F. 224
Gębik W. 216
Giergiel J. 225
Gieysztor J. 226
Gill J. 227, 228, 229, 230, 231
Glover R. 232
Głowaciński Z. 233, 793
Goczkowski M. 632
Gogho. 1371
Gonera M. 234
Goszyk E. 235
Goślińska M. 237, 1211, 1212
Gottschalk F. 236
Goździk K. 89
Graczyk R. 238, 239
Grajner M. 1213
Gregersen V. R. 998
Grochmalicki J. 240, 241, 242
Grodzki K. 563
Groeben G. 243, 244, 245, 246
Grottewitz C. 247
Gruda J. 248
Grzegorzółka B. 249
Grzimek B. 250, 251
Guenther K. 1372
Guse. 252
Gut S. 253
Gwiżdż R. 254
(H). 255
Haake W. 1367
Hach O. 256, 257
Hagenbeck L. 258, 259
Hahn E. 260
Halicki W. 261, 262, 263, 264
Halaś M. 265, 1214
Hansen J. 266, 267
Harper F. 268
Hauptmann G. 269, 270
Hausmann R. 271
Hay J. 272
Hayden J. 924
Haze M. 865
Heck H. 273, 274, 275

- Heck L. 276, 277, 278, 1368
Hedemann O. 279
Hempelmann F. 67
Henel A. 689
Hennig T. 280
Hennings K. 281
Hensel R. 282
Heptner V. G. 283, 284
Hewitt C. G. 285
Hilzheimer M. 1368
Hławiczka F. 286
Hławiczka M. 47, 287, 288, 289, 290, 630
Hobusch E. 291, 292, 293, 294, 295, 1217, 1218
Hołubczat E. 317
Hornaday W. T. 296
(Iskra). 306
Iwaniak W. 478
Jaarola M. 1054
Jaczewski Z. 231, 307, 308, 309, 310
Jakubski A. 313
Jampolska-Wasiak B. 314
Janicka D. 317
Janicki S. 318
Janta-Połczyński W. 319, 320
Januszczak M. 710
Jaroński A. 321, 322, 323, 324, 325, 326
Jarosz S. 327, 328
Jaroszewski T. S. 329
Jastrzębski S. 330
Jaworska B. 1223
Jenczelewska J. 331, 332
Jendroszczyk R. 333
Jezutek W. 334
JG. 335
Jirků M. 161, 162
(J K). 336
JM. 1224
Joiko R. 337
jon. 338
Julien M-A. 339
Jurzykowski R. 223
Juško J. 340
Jüttner A. 341, 342
JWW. 343
Kaczor S. 47, 140
Kaliciuk J. 344
Kałuża Ł. 1226, 1227
Kałwa S. 345, 346, 347, 348, 349
Kanik A. 223
Kappler M. 1228
Karaś M. 350
Karnecki R. 317
Karpa M. 351
Karpowiczowa L. 352
Kauder V. 353
Kawałko A. 1054
Kemp Y. 354
Kędzior A. 355
Kęsik-Maliszewska J. 356, 357, 358, 478
Khoyetskyy P. 359
Kijonka T. 360
Killermann S. 361, 362
Kinal S. 333
Kiseleva E. G. 24
Kita J. 16
Kivit H. 110
Klaussmann A. O. 363, 364
Kleinlogel Y. 365
Klös H. G. 368
Kluss M. 369
Kłoskiewicz M. 1373
Knauer F. 370
Knottnerus-Meyer T. 1374
Kobryń H. 371, 374, 834
Kobryńczuk F. 372, 373, 374, 375, 376, 377, 410, 802
Kociński W. 378
Koczwara M. 871
Kolawa J. 379
Kołeczek-Sprawka D. 262
Kołodziejczyk J. 380
Konstantynowicz M. 1078, 1079
Konvička M. 162
Korockina Ł. N. 382, 383
Korona A. 310
Kosiba W. 384, 385, 386
Kosterski W. 387
Kostyrko J. 388, 389
Kościelny H. 645
Kotik T. 1040
Kowalczyk R. 997, 998, 999
Kowalewska M. 390, 391
Kowalik T. 1230
Kowalski K. 392
Kowalski Z. 393
Koźdoń 394
König H. 395

- Körner A. 396, 397
Köbler W. B. 398
Kraczek J. 399
Krajewska M. 356, 357
Kraśńska M. 84, 126, 375, 376, 377, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 789, 790, 791, 792
Kraśński Z. 411, 412, 413, 414, 630
Kraśński Z. A. 172, 223, 249, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 789, 790, 791, 792
Kraśkiewicz A. 438
Kraus K. 439, 440, 441, 442, 1390
Krawczyk J. 443
Kristensen T. N. 998
Krois H. 1231
Kronacher C. 444
Królikowski J. 445
Kr. R. 446
Kruczek J. 447, 448, 449
Krummer A. 1233
Krus J. 450
Krüger R. 451
Kryński A. 452
Krysiak K. 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461
Krziemiński Z. 462, 463
Krzysiak M. 47, 356, 357
Krzysiak M. K. 358, 477, 478
Krzywoń R. 464
Kuberka K. 47
Kudoń A. 172
Kulczyńska W. 950
Kulke U. 1235
Kumm. 1375
Kuntze R. 466
Kusza Z. 467, 1327
Kwapis Z. 468, 1327
Kwarecka M. 469
Kwiatkowski M. 470, 471
Kytzia P. 472
Lachowicz J. 141
Landowski J. 473, 474
Langkavel B. 475, 476
Larska M. 356, 357, 358, 477, 478
Ledwoń M. 689
Lehmann H. 1237
Lehnen A. 1238
Leniec H. 435
Lenzin H. 479
Leńkowa A. 480, 481
Lesser H. 483
Lewandowski J. 484
Lewandowski J. F. 1239
Ley R. 485
Lindgens A. 486, 487
Litewka C. 489
Lizoń R. 47
Loeschke V. 998
Loisel G. 490
Lokay A. 491
Lorenz. 492
Lorkiewicz T. B. 493
Löwis of Menar O. v. 494
Lubicz Niezabitowski E. 495, 496, 497
Lungershausen L. 498
Luzarowski A. 499
Lüdtke F. 65
Lydekker R. 500, 501, 1240
Lysko A. 502
L. Ż. 503, 504
Łopieńska M. 572
Łukasik Ł. 505, 506, 507, 508
Machura J. 509, 510
Maciejewski S. 511
[Mackiewicz S.] Cat. 512
(mak). 513
Makowiecka M. 514
Malkiewicz M. 515
Marczuk B. 997
Marshal W. 67
Marshall T. 998
Marszałek E. 517, 518, 707, 1241
Martell P. 519
Martens A. 520
Martenson A. 521
Marter H. 522
Martin. 1242
Maślanka W. 523
Mattausch H. 524
Matuszewska M. 47, 525, 1243
Mazur J. 526
Meckelein R. 527
Meerwarth H. 528
Mellin M. 529

- Mendrek M. 530
 Meyer K. 531
 Mierzwa K. 532, 533, 534
 Mikulski A. 535
 Mileski W. 536
 Miller P. 796
 Milnik A. 537, 538
 Miszta A. 689
 Młynarczyk B. 254, 539, 1327
 Mniszek Tchorznicki M. 540
 Modrzejewska A. 541
 Mohr E. 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553
 Molnar L. 554
 Morán F. 555
 Moritz R. 556, 557, 558
 Moskwa B. 89
 M, U. 1244
 Munns E. N. 559
 Muschalek H. 560
 Müller-Rüdersdorf W. 65
 Myczkowski S. 561
 Myśliwski J. 1245
 Nagórski F. 563
 Nasimovic A. A. 283, 284 (nh). 1248
 Nicolau R. 566
 Niedoba A. 567
 Niemiec A. 568
 Niethammer G. 569
 Nigge K. 570
 Nocoń K. 571
 Nowak M. 223
 Nowak Z. 572, 573, 630, 632
 Nowoszyńska B. 262, 263, 264
 Nunberg M. 574
 Nusser H. G. W. 575
 Oelschläger. 584
 Ogonowski T. 586
 Okołów C. 588
 Okrętowie J. i D. 589, 590, 591, 592, 1249
 Olaczek R. 593
 Olech W. 85, 92, 172, 249, 317, 409, 525, 529, 573, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 708, 709, 710, 789, 790, 791, 792, 932, 1001, 1250, 1251, 1252, 1253, 1327
 Olendzki W. 640
 Olszewska N. 775, 776, 794
 Olszewski B. 47 (opr. d). 641
 Orlik Z. 642
 Ortwein L. 643, 644
 Osińska B. 47, 525
 Ostański M. 645 (P). 649
 Pabian K. 391
 Partsch J. 653
 Parusel J. B. 156, 530, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 1257
 Paszkiewicz R. 693, 694
 Pauly A. F. von. 1258
 Pax F. 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702
 Pčola Š. 703
 Peary J. Y. 704
 Pechuel-Loesche E. 1367
 Pepera W. 326
 Pertoldi C. 997, 998, 999, 1054
 Perzanowski K. 92, 409, 630, 633, 634, 635, 636, 637, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 997, 999
 Pfizenmayer E. W. 711, 712
 Phleps O. 713
 Piecha K. 1259
 Piękoś M. 715
 Pigan I. 717, 991, 992
 Pigan M. 718, 719
 Pilarski W. 715, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 977
 Piotrkowiak K. 727, 1260, 1261, 1262, 1263, 1264, 1265, 1266, 1267, 1268, 1269, 1270, 1271, 1272, 1273
 Pisek J. 568
 Piwnicki J. 728
 Plucińska S. 730, 1277, 1278
 Płaskoń J. 731
 Pławecka K. 571
 Pławecka-Bratek K. 732
 Podgurniak Z. 733, 734
 Podróżny&Gospodzki. 735

- Poettinger J. 736
Polak J. 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 1280
Polanin B. 909
Pomarnacki L. 746
Potrzebowska-Dutka J. 747
Pöschl J. 749
Praetorius W. 750
Prasse. 751
Prażuch J. 752
Preble E. A. 753
Prell H. 754
Priemel K. 755, 756, 757, 758
Prothero D. R. 761
Prószyńska-Bordas H. 248
Przybyło J. 1089
Pucek M. 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776
Pucek Z. 24, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796
Pudlis E. 797
Puscarin V. 799
Pückler M. G. von. 800
Pycraft W. P. 801
Pytel S. 802
Pytel S. M. 803
Pyziel A. M. 141
(r.). 1291
Raczyński J. 59, 60, 436, 437, 630, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832
Radomski L. 834
Ratajszczak K. 835
Rehbein S. 837
Reinhart H. 838, 839
Rengert B. 840, 841
Renshaw G. 842
Ręgorowicz L. 125, 850
Richthofen M. F. 851, 1391
Riemberg H. 852
Rocholl W. 853, 854
Rodriguez E. 855
Rohleder H. 856
Romanov W. S. 857
Roskosz T. 188, 715, 721, 858, 859
Rosner J. 860, 861, 862
Rozmus B. 218
Ruczyńska I. 997
Rusin B. 863, 864
Rutkowski A. 865
Rybak J. 866, 867
Rygiel Z. 868
Ryś Z. 869, 870, 1293
Ryziewicz Z. 871
Rzepka M. 872
Rzewuska M. 47
(s). 873
Sajó K. 874, 875, 876, 1376
Sala B. G. 1294
Salamon I. 1295
Salisch H. von. 877
Samojlik T. 135, 832, 878, 879
Sarasin P. 880
Sas-Jaworski T. 881
Sawicki B. 126
Schaftenaar W. 882
Scherping U. 883
Schlott M. 884, 885
Schmidt. 886, 887
Schoch R. M. 761
Scholz E. J. R. 888
Schönichen W. 889
Schrammen A. 890
Schröpfer R. 1298
Schube T. 891, 892, 893, 1377
Schulze-Hagen K. 570
Schumann A. 894
Schwarz J. 895
Scott P. 194
Seal U. S. 796
Sebastian. 1299
Selzer-McKenzie D. 1300, 1301, 1302, 1303
Sembrat K. 896
Semenov U. A. 897
Serwatka S. 1028
(Sic). 898
Sierociński R. 899
Sikorski W. 900
Simberloff D. 901
Simm K. 902, 903
Simon N. 194
Simon P. 904
Sipko T. 997
Skibniewski M. 905
(Sl). 906

- Slatiș H. M. 907
 Sládek J. 908
 Sławek J. 909
 Smolańska H. 910
 SMŽ. 911
 Snaffle. 1378
 Sobieraj L. 912
 Soffel K. 913, 914
 Sojka A. 1305
 Sokół K. 1306
 Spyra A. 920
 Spyra B. 921
 Stalmach P. 923
 Stättner F. 924
 Stebel A. 691
 Stebel A. M. 691
 Stec R. 925
 Steckel M. 926, 927
 Stettner B. 928
 Strassen zur O. L. 67, 1368
 Strucka E. 1243, 1310, 1311, 1312, 1313, 1314, 1315, 1317, 1318, 1319, 1320, 1321, 1322, 1323, 1324, 1325, 1326, 1327
 Strzałkowski S. 47
 Suchecka A. 638, 932, 1253, 1327
 Swacha J. 933
 Sych L. 934
 (syp). 935
 Sych L. 795
 Sysa P. 192
 Szafer W. 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950
 Szara T. 376, 377, 410
 Szczep. K. 1328, 1329
 Szczepanek P. K. 1330, 1331
 Szczepański W. A. 1077, 1078, 1079
 Szczepkowski J. 951
 Szczerkowski K. 952
 Szcęsny T. 953, 954, 955
 Szoldra Z. 571
 Szoltyś J. 956, 957, 958, 959, 1332
 Szoltysek M. 1333
 Sztolcman J. 960, 961, 962, 963, 964, 1222
 Sztých D. 965, 966
 Szuma E. 410
 Szweda S. 692
 Szymańczyk M. 967
 Szymaszek A. 1334
 Ścibor J. 968, 969, 970, 971, 972, 973
 Świeżyński K. 461, 975, 976, 977
 Świzewska E. 978, 979, 980, 981, 982
 Šabo J. 983
 Šálek M. 162
 Taran J. 985
 Tekla A. 987
 Teer M. 988, 989
 Tetla P. 991, 992, 1336
 Tęsiorowski W. 630
 Thornback J. 994
 Tischbieriek H. 702
 Tischner M. 223
 Tokarska M. 995, 996, 997, 998, 999, 1054, 1337, 1379
 Tomala K. 1000
 Topczewski J. 85
 Tracz M. 317, 344, 639, 1001
 Tracz M. 317, 344, 639, 1001
 Treichel A. 1380
 Treuenfels C-A. von. 1338
 Tromnaus A. 1002
 Trzeciak M. 639
 T. S. 1003
 Tyrakowski W. 1004
 Udina I. 796
 Urban C. 1005
 Urbańczyk M. 1007
 Vallenback P. 1054
 Vasiliu G. 1010
 Vetter R. R. 396, 397
 Vincent J. 194
 Vlasakker J. van de. 1011
 Voitukhovskaya Y. 997
 W. 1015
 Wajrak A. 1342
 Warren E. R. 1016
 Wasilewski W. 1017
 Wąsikowski P. 1018
 WBT. 1020
 Wechmar E. F. von. 1021
 Weigmann H. 203
 Wendt H. 1022
 Westphal S. 1023
 Westrych M. 1024
 Węclawowicz-Bilska E. 1025
 Węgrzyn M. 802, 1026, 1027, 1028
 Wieczorek W. 1029
 Wiedemann A. 1381

- Wieland Z. 689
Więcko E. 1030
Więckowski J. 438
Wild H. 1031, 1032
Wiliczekiewicz A. 333
Wilkus E. 1033
Wirth H. 1034
Wissowa G. 1258
Witańska B. 1039
Witkowska A. 1040
Witkowska D. 1355
Wnem. 1041, 1042
Wodziczko A. 1043, 1044
Wojterski T. 1045
Wojtusiak R. J. 1046
Wolfram K. 1048
Woliński Z. 473, 474, 1049, 1050, 1051, 1052
Wołkowycka M. 1077, 1078, 1079
Wołoszyn-Gałęza A. 710
Wower A. 689
Wójcik J. M. 997, 998, 1054
Wójtowicz E. 718, 719, 1055, 1056, 1057, 1058, 1059, 1060, 1061, 1062
Wright H. E. Jr. 392
Wróblewski K. 1064, 1065
Wuem. 1066
Wulf E. 1047
Wunder W. 1067
W. v. B. 1384
Wyrobek K. 529, 630, 1070
Wysocki D. 344, 1001
Zabiello W. 1071
Zablockij M. A. 1072, 1073, 1074
Zakharov V. M. 24
Zaleska M. 16
Zalewski D. 1077, 1078, 1079
Załęski P. 1080, 1081
Zawała M. 1082
Ząbecka M. J. 223
Ząbecki W. 223
Zemanek-Targoszowa J. 1084, 1085
Zentner F. 271
Ziebur P. S. 1088
Zieleń S. 1089
Zięba K. 1090
Zimmer C. 1091
Zimmermann R. 1092, 1093, 1094
Zivier E. 1095
Zwoliński P. 1101
Żyśk D. 1359
Żabiński J. 1103, 1104, 1105, 1106, 1107, 1108, 1109, 1110, 1111, 1112, 1113, 1114, 1115, 1116, 1117, 1118, 1119, 1120, 1121, 1122, 1123, 1124, 1125, 1126, 1127, 1128, 1129, 1130, 1131, 1132, 1133, 1134, 1135, 1136, 1137, 1138, 1139, 1140, 1141
Żak L. 1142
Żmudziński J. F. 356, 357, 477
Żoch K. 1070
Żurkowski M. 1164
Акимущин И. 1385
Баскин Л. М. 1165
Башкиров И. С. 1166
Буневич А. 1386
Бытка Е. 1400
Жабинский Я. 1167
Заблоцкий М. А. 1168
Заболоцкая М. 1401
Карцов Г. 1169
Козло П. 1386
Кушнир А. В. 1170
Лозинская М. 1399
Пальман В. И. 1387, 1393, 1403
Перерва В. И. 1171
Попов В. А. 1170
Северцов С. А. 1172
Скворцова И. 1407
Славуцкий А. 1392
Трепет С. А. 1173, 1388
Янчилина Ф. 1410
Anonim/Anonymous 30, 41, 44, 45, 46, 52, 55, 73, 74, 75, 107, 108, 109, 112, 113, 136, 142, 143, 144, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 167, 169, 173, 174, 176, 177, 180, 181, 189, 190, 191, 211, 212, 213, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 311, 312, 366, 367, 381, 465, 482, 488, 516, 562, 564, 565, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 585, 587, 646, 647, 648, 650, 651, 652, 714, 716, 729, 745, 748, 759, 760, 762, 763, 764, 765, 798, 833, 836, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 911, 915, 916, 917, 918, 919, 922, 929, 930, 931, 974, 984, 986, 990, 993, 1006, 1008, 1009, 1012, 1013, 1014, 1019, 1035, 1036, 1037, 1038, 1053, 1063, 1068, 1069,

1075, 1076, 1083, 1086, 1087, 1096, 1097, 1098, 1099, 1100, 1102, 1143, 1144, 1145, 1146, 1147, 1148, 1149, 1150, 1151, 1152, 1153, 1154, 1155, 1156, 1157, 1158, 1159, 1160, 1161, 1162, 1163, 1179, 1187, 1188, 1192, 1196, 1197, 1198, 1199, 1200, 1201, 1202, 1206, 1207, 1208, 1209, 1210, 1215, 1216, 1219, 1220, 1221, 1225, 1229, 1232, 1234, 1236, 1246, 1247, 1254, 1255, 1256, 1274, 1275, 1276, 1279, 1281, 1282, 1283, 1284, 1285, 1286, 1287, 1288, 1289, 1290, 1292, 1296, 1297, 1304, 1307, 1308, 1309, 1335, 1339, 1340, 1341, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1356, 1357, 1358, 1360, 1361, 1362, 1363, 1364, 1365, 1366, 1369, 1382, 1383, 1394, 1395, 1396, 1397, 1398, 1402, 1404, 1405, 1406, 1408, 1409

Indeks rzeczowy

Subject index

0 Dział ogólny

0 General Works

Encyklopedie

Encyclopedias

501, 1144, 1240, 1244, 1258

Recenzje

Reviews

5, 51, 113, 282, 335, 380, 488, 536, 551, 552, 562, 696, 697, 903, 919, 945, 947, 1096, 1098

Towarzystwa naukowe, stowarzyszenia

Scientific societies, associations

124, 125, 157, 241, 315, 393, 850, 918, 950, 963, 1103

Rozpowszechnianie wiedzy

Knowledge dissemination

48, 49, 55, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 86, 101, 102, 111, 116, 121, 145, 146, 147, 151, 152, 153, 154, 167, 168, 169, 170, 186, 189, 190, 193, 197, 214, 215, 216, 217, 218, 220, 221, 234, 235, 237, 238, 255, 258, 259, 265, 276, 277, 297, 298, 306, 314, 325, 331, 332, 336, 351, 352, 360, 378, 379, 381, 388, 390, 391, 399, 400, 401, 402, 412, 416, 419, 420, 421, 422, 425, 426, 427, 428, 429, 434, 438, 451, 455, 462, 463, 464, 470, 471, 472, 480, 481, 483, 496, 499, 502, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 516, 517, 523, 530, 535, 541, 561, 564, 566, 567, 568, 570, 571, 574, 576, 580, 584, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 602, 603, 608, 611, 620, 624, 627, 629, 630, 642, 645, 647, 648, 649, 650, 651, 670, 671, 672, 673, 681, 682, 683, 685, 686, 687, 688, 690, 691, 692, 706, 707, 716, 717, 727, 731, 732, 735, 740, 741, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 763, 764, 765, 783, 785, 787, 797, 798, 805, 833, 838, 840, 865, 866, 867, 872, 873, 881, 890, 892, 893, 898, 899, 902, 904, 905, 906, 909, 910, 911, 912, 922,

923, 925, 928, 933, 935, 936, 937, 940, 952, 955, 967, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 987, 988, 989, 995, 1000, 1004, 1005, 1006, 1012, 1013, 1014, 1015, 1018, 1019, 1020, 1024, 1029, 1032, 1035, 1037, 1039, 1043, 1044, 1048, 1049, 1060, 1062, 1063, 1068, 1069, 1075, 1076, 1082, 1086, 1087, 1095, 1097, 1099, 1102, 1107, 1127, 1130, 1143, 1148, 1150, 1151, 1152, 1154, 1157, 1163, 1175, 1178, 1180, 1181, 1182, 1183, 1184, 1185, 1186, 1187, 1188, 1189, 1190, 1191, 1192, 1193, 1196, 1197, 1198, 1199, 1200, 1202, 1204, 1207, 1208, 1211, 1212, 1213, 1214, 1215, 1216, 1217, 1218, 1219, 1220, 1223, 1224, 1225, 1226, 1227, 1228, 1229, 1230, 1231, 1232, 1234, 1235, 1236, 1237, 1239, 1241, 1242, 1243, 1244, 1245, 1247, 1248, 1249, 1254, 1255, 1256, 1257, 1258, 1259, 1260, 1261, 1262, 1263, 1264, 1265, 1266, 1267, 1268, 1269, 1270, 1271, 1272, 1273, 1275, 1276, 1277, 1278, 1279, 1281, 1282, 1287, 1288, 1289, 1290, 1291, 1292, 1294, 1295, 1296, 1297, 1299, 1300, 1301, 1302, 1303, 1304, 1305, 1306, 1307, 1308, 1309, 1310, 1311, 1312, 1313, 1314, 1315, 1316, 1317, 1318, 1319, 1320, 1321, 1322, 1323, 1324, 1325, 1326, 1328, 1329, 1330, 1331, 1333, 1334, 1335, 1338, 1339, 1340, 1341, 1342, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1355, 1357, 1359, 1360, 1361, 1363, 1364, 1365, 1366, 1392, 1396, 1401, 1409, 1410,

Bibliografie

Bibliographies

44, 45, 46, 310, 313, 540, 568, 654, 657, 659, 661, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 700, 701, 702, 762, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 794, 921, 987, 1084, 1085, 1206, 1234, 1288

Muzea, wystawy, zbiory muzealne

Museums, exhibitions, museum collections

49, 95, 98, 112, 122, 123, 155, 156, 158, 169, 265, 306, 337, 364, 370, 447, 448, 449, 465, 491, 541, 556, 557, 558, 580, 581, 582, 583, 690, 738, 739, 747, 871, 894, 927, 958, 974, 1086, 1088, 1156, 1157, 1181, 1183, 1192, 1196, 1197, 1203, 1214, 1217, 1220, 1224, 1233, 1275, 1283, 1284, 1285, 1286, 1296, 1297, 1304, 1330, 1331, 1332, 1340, 1341, 1344, 1354, 1357, 1361, 1384

5 Nauki przyrodnicze

5 Natural Sciences

Reprodukcja (rozmnażanie) i rozród zwierząt

Reproduction and procreation of animals

130, 131, 307, 436, 437, 596, 597, 604, 609, 628, 670, 672, 680, 681, 789, 790, 791, 792, 1050, 1078, 1079

Genetyka ogólna i molekularna zwierząt

General and molecular genetics

24, 192, 249, 312, 320, 365, 373, 377, 404, 405, 406, 409, 514, 525, 572, 573, 596, 597, 598, 599, 600, 604, 605, 606, 609, 612, 613, 614, 615, 617, 618, 619, 620, 621, 623, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 670, 672, 674, 676, 677, 678, 680, 681, 683, 684, 706, 708, 709, 710, 736, 778, 781, 782, 788, 789, 790, 791, 792, 901, 907, 929, 930, 949, 960, 995, 996, 997, 998, 999, 1065, 1078, 1115, 1171, 1250, 1251, 1254, 1276, 1347, 1351, 1365, 1366, 1379

Parazytologia, wirusologia, mikrobiologia, epidemiologia, immunologia

Parasitology, virology, microbiology, epidemiology, immunology

16, 25, 47, 89, 117, 140, 141, 163, 164, 165, 166, 287, 290, 301, 308, 309, 356, 357, 358, 424, 477, 478, 733, 736, 959, 1079, 1195, 1238

Botanika, socjologia, ekologia, flora

Botany, sociology, ecology, flora

63, 691, 1045

Fizjologia zwierząt

Physiology of animals

227, 228, 230, 231, 404, 405, 406, 408, 409, 563

Anatomia, morfologia zwierząt

Anatomy of animals, morphology of animals

24, 126, 187, 188, 229, 230, 318, 340, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 410, 453, 461, 514, 525, 715, 720, 721, 734, 802, 803, 834, 858, 859, 975, 976, 977, 1017, 1026, 1027, 1028, 1033, 1040

Patomorfologia zwierząt

Animals pathomorphology

24, 95, 98, 117, 122, 155, 258, 259, 376, 525, 583, 720, 721, 734, 761, 802, 834, 888

Ekologia zwierząt

Animal ecology

72, 84, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 130, 131, 206, 249, 261, 262, 263, 264, 307, 333, 354, 382, 383, 386, 411, 428, 429, 430, 437, 445, 446, 475, 487, 531, 555, 567, 596, 597, 604, 609, 617, 618, 628, 635, 670, 672, 855, 929, 949, 959, 960, 1031, 1032, 1065, 1077, 1078, 1079, 1090, 1095, 1106, 1115, 1169

Socjologia, etologia zwierząt

Sociology, ethology of animals

38, 39, 65, 72, 78, 79, 100, 102, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 180, 181, 220, 221, 286, 291, 292, 293, 294, 295, 360, 386, 445, 487, 502, 550, 567, 642, 670, 672,

740, 741, 854, 886, 887, 899, 915, 948, 949, 956, 957, 959, 1031, 1032, 1065, 1090, 1095, 1145, 1169, 1177, 1247, 1277, 1278, 1295, 1333, 1339

Ochrona gatunkowa zwierząt

Animal species conservation

1, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 18, 19, 21, 22, 23, 27, 29, 30, 36, 37, 38, 40, 41, 42, 43, 50, 53, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 73, 84, 87, 88, 90, 92, 93, 94, 95, 98, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 127, 128, 129, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 142, 143, 144, 146, 147, 150, 151, 152, 153, 154, 160, 167, 168, 171, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 182, 183, 184, 185, 186, 189, 190, 191, 193, 194, 195, 196, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 216, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 266, 267, 268, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 308, 309, 311, 312, 315, 316, 317, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 330, 334, 335, 336, 338, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 356, 357, 358, 359, 360, 362, 364, 366, 367, 368, 370, 382, 383, 384, 385, 386, 388, 389, 393, 394, 396, 397, 398, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 412, 413, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 426, 427, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 443, 444, 450, 451, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 462, 463, 464, 466, 468, 469, 472, 473, 474, 475, 477, 478, 482, 483, 484, 487, 489, 493, 496, 497, 500, 501, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 526, 528, 529, 531, 532, 533, 534, 539, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 553, 555, 559, 561, 565, 566, 567, 570, 575, 576, 577, 578, 583, 585, 586, 588, 592, 593, 594, 595, 601, 602, 603, 607, 608, 610, 611, 612, 613, 614, 616, 622, 624, 625, 627, 629, 630, 631, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 652, 653, 655, 656, 658, 660, 662, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 688, 689, 690, 692, 693, 694, 696, 697, 699, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 712, 713, 714, 716, 717, 718, 719, 722, 723, 724, 725, 726, 728, 730, 731, 736, 739, 740, 741, 744, 745, 746, 748, 750, 751, 752, 753, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 764, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 796, 798, 799, 801, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 835, 836, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 863, 864, 866, 867, 869, 870, 872, 874, 875, 876, 877, 880, 881, 882, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 895, 897, 898, 900, 901, 902, 904, 905, 906, 907, 908, 910, 911, 915, 916, 917, 918, 920, 922, 925, 928, 929, 930, 932, 933, 935, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 946, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 968, 969, 970, 971, 972,

973, 974, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 999, 1001, 1003, 1006, 1008, 1010, 1011, 1012, 1013, 1014, 1015, 1016, 1020, 1021, 1022, 1023, 1029, 1030, 1031, 1032, 1035, 1036, 1037, 1038, 1041, 1042, 1043, 1044, 1046, 1048, 1050, 1051, 1052, 1053, 1054, 1055, 1056, 1057, 1058, 1059, 1060, 1061, 1062, 1063, 1065, 1066, 1067, 1068, 1069, 1070, 1071, 1072, 1073, 1074, 1075, 1077, 1078, 1079, 1083, 1086, 1088, 1089, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1100, 1101, 1103, 1104, 1105, 1106, 1107, 1108, 1109, 1110, 1111, 1112, 1113, 1114, 1115, 1116, 1117, 1118, 1119, 1120, 1121, 1122, 1123, 1124, 1125, 1126, 1127, 1128, 1129, 1130, 1131, 1132, 1133, 1134, 1135, 1136, 1137, 1138, 1139, 1140, 1141, 1142, 1146, 1147, 1148, 1149, 1150, 1151, 1152, 1153, 1154, 1155, 1156, 1157, 1158, 1159, 1160, 1161, 1162, 1163, 1164, 1167, 1169, 1171, 1172, 1173, 1174, 1175, 1176, 1178, 1180, 1182, 1184, 1187, 1190, 1194, 1195, 1196, 1199, 1200, 1202, 1205, 1208, 1212, 1213, 1217, 1221, 1222, 1223, 1226, 1227, 1228, 1236, 1237, 1238, 1240, 1241, 1242, 1243, 1244, 1246, 1248, 1249, 1250, 1251, 1252, 1253, 1254, 1255, 1256, 1257, 1258, 1259, 1260, 1276, 1277, 1278, 1282, 1287, 1290, 1293, 1295, 1300, 1301, 1302, 1303, 1306, 1308, 1309, 1310, 1314, 1315, 1318, 1323, 1325, 1327, 1333, 1334, 1335, 1339, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1356, 1358, 1359, 1364, 1365, 1366, 1372, 1376, 1377, 1378, 1379, 1381, 1382, 1383, 1385, 1386, 1388, 1389, 1394, 1398, 1399, 1400, 1404, 1407

Systematyka i taksonomia zwierząt

Systematics and taxonomy of animals

160, 375, 404, 405, 406, 408, 409, 419, 466, 547, 550, 778, 789, 790, 791, 792, 795, 934, 1065, 1209, 1242, 1254, 1276, 1344, 1345, 1346, 1349, 1366

Pasożyty zwierząt

Parasites in animals

16, 25, 47, 89, 103, 117, 120, 121, 141, 163, 164, 165, 166, 287, 290, 308, 309, 356, 357, 358, 477, 478, 733, 736, 1031, 1032, 1079, 1095, 1169, 1195, 1238

Zdrowie zwierząt

Animal health

16, 47, 308, 309, 356, 357, 358, 477, 478, 842, 1095, 1195, 1238

Choroby, wypadki, śmierć, odstrzały zwierząt

Diseases, accidents, death, culling of animals

11, 12, 13, 14, 16, 17, 25, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 47, 65, 69, 89, 96, 102, 103, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 139, 140, 141, 146, 176, 190, 205, 206, 226, 249, 255, 256, 257, 258, 259, 287, 289, 301, 306, 308, 309, 311, 318, 356, 357, 358, 363, 364, 398, 401, 402, 446, 457, 477, 478, 502, 520, 531, 541, 543, 567, 580, 581, 582, 583, 585, 590, 646, 699, 707, 712, 729, 733, 734, 736, 739, 740, 741, 743, 744, 751, 761, 800, 838, 843, 847, 852, 882, 886, 887, 888, 894, 902, 915,

940, 943, 948, 956, 957, 959, 960, 962, 969, 974, 990, 1006, 1008, 1016, 1020, 1031, 1032, 1053, 1065, 1068, 1079, 1080, 1081, 1086, 1087, 1088, 1095, 1098, 1100, 1115, 1129, 1156, 1157, 1159, 1167, 1169, 1174, 1177, 1181, 1182, 1186, 1193, 1202, 1217, 1225, 1237, 1238, 1246, 1249, 1258, 1277, 1283, 1333, 1339, 1341, 1357, 1361

6 Nauki stosowane

6 Applied Sciences

Leśnictwo, hodowla lasu, ochrona lasu, zarządzanie lasu (w tym opis siedlisk)

Forestry, silviculture, forest conservation, forest management (including habitat description)

115, 116, 117, 118, 119, 121, 159, 172, 222, 223, 531, 651, 670, 672, 991, 992, 1031, 1032, 1059, 1060, 1061, 1062, 1077, 1095, 1169

Rolnictwo, chów i hodowla zwierząt

Agriculture, animal husbandry

4, 6, 7, 8, 9, 18, 19, 30, 31, 36, 37, 38, 41, 42, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 82, 84, 87, 88, 89, 90, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 101, 102, 103, 104, 106, 110, 111, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 130, 131, 132, 134, 135, 136, 137, 138, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 150, 151, 152, 153, 154, 160, 166, 167, 171, 176, 177, 178, 179, 182, 185, 186, 189, 190, 191, 194, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 214, 217, 219, 221, 223, 224, 225, 230, 232, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 249, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 268, 272, 275, 278, 281, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 307, 308, 311, 312, 319, 320, 321, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 333, 334, 338, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 352, 353, 354, 356, 357, 358, 362, 366, 367, 382, 383, 384, 385, 388, 389, 398, 404, 405, 406, 408, 409, 413, 414, 423, 425, 427, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 437, 443, 450, 451, 454, 459, 460, 462, 463, 464, 469, 472, 473, 474, 475, 477, 478, 482, 484, 487, 493, 496, 497, 498, 503, 504, 512, 513, 516, 517, 519, 520, 521, 523, 524, 529, 531, 541, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 553, 555, 559, 564, 565, 566, 567, 576, 580, 581, 582, 583, 585, 591, 592, 593, 594, 595, 601, 602, 603, 608, 611, 612, 613, 614, 621, 622, 623, 627, 629, 630, 635, 637, 639, 640, 642, 643, 644, 646, 647, 649, 653, 655, 656, 658, 660, 662, 669, 670, 672, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 683, 684, 686, 687, 688, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 716, 717, 718, 719, 720, 723, 724, 725, 726, 728, 734, 735, 736, 740, 741, 743, 744, 745, 750, 751, 753, 755, 756, 757, 761, 764, 778, 779, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 798, 799, 800, 801, 804, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 852, 853, 855, 856, 857, 863, 864, 869, 870, 871, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 895, 897, 901, 902, 906, 907, 908, 910, 911, 915, 916, 917, 918, 922, 929, 932, 935,

938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 946, 948, 949, 951, 956, 959, 960, 961, 962, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 985, 986, 990, 991, 992, 993, 994, 996, 999, 1000, 1001, 1002, 1003, 1006, 1008, 1010, 1011, 1012, 1013, 1014, 1015, 1016, 1020, 1021, 1024, 1029, 1030, 1031, 1032, 1035, 1036, 1037, 1038, 1041, 1043, 1044, 1048, 1049, 1050, 1051, 1052, 1053, 1055, 1056, 1057, 1058, 1059, 1060, 1061, 1062, 1063, 1065, 1066, 1067, 1068, 1070, 1071, 1072, 1073, 1074, 1075, 1077, 1078, 1079, 1083, 1086, 1088, 1089, 1090, 1092, 1093, 1094, 1095, 1098, 1103, 1104, 1105, 1106, 1107, 1108, 1109, 1111, 1112, 1113, 1114, 1115, 1116, 1117, 1118, 1119, 1120, 1121, 1122, 1123, 1124, 1125, 1126, 1127, 1128, 1129, 1130, 1131, 1132, 1133, 1134, 1135, 1136, 1137, 1138, 1139, 1140, 1141, 1142, 1146, 1147, 1148, 1149, 1150, 1151, 1152, 1153, 1155, 1156, 1157, 1158, 1159, 1160, 1161, 1162, 1163, 1164, 1167, 1168, 1169, 1170, 1171, 1172, 1181, 1187, 1190, 1195, 1202, 1204, 1205, 1209, 1212, 1216, 1217, 1221, 1222, 1223, 1225, 1228, 1236, 1237, 1238, 1239, 1240, 1241, 1242, 1244, 1246, 1247, 1248, 1250, 1251, 1252, 1253, 1254, 1255, 1256, 1257, 1261, 1262, 1263, 1264, 1265, 1266, 1269, 1270, 1271, 1276, 1277, 1278, 1289, 1290, 1291, 1293, 1295, 1299, 1300, 1305, 1310, 1314, 1323, 1325, 1327, 1333, 1334, 1339, 1347, 1351, 1356, 1358, 1359, 1362, 1365, 1366, 1367, 1368, 1369, 1370, 1372, 1374, 1376, 1377, 1378, 1379, 1383, 1386, 1388, 1394, 1397, 1400, 1402, 1404, 1407

Weterynaria, zapobieganie i zwalczanie chorób

Veterinary medicine, disease control and prevention

16, 25, 47, 140, 141, 215, 287, 288, 289, 290, 308, 309, 356, 357, 358, 400, 401, 402, 404, 405, 406, 408, 409, 412, 424, 477, 478, 630, 637, 789, 790, 791, 792, 838, 948, 949, 1079, 1195, 1277

Łowiectwo, polowania

Hunting

2, 11, 12, 13, 14, 17, 26, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 54, 56, 57, 58, 65, 91, 144, 147, 148, 149, 176, 180, 181, 190, 197, 205, 206, 213, 219, 226, 255, 256, 257, 291, 293, 294, 295, 298, 306, 311, 363, 364, 369, 370, 378, 379, 398, 404, 405, 406, 408, 439, 440, 441, 442, 446, 447, 448, 449, 465, 472, 482, 487, 520, 522, 531, 537, 538, 541, 543, 556, 557, 558, 567, 580, 581, 582, 583, 585, 590, 646, 650, 670, 672, 687, 699, 712, 731, 738, 739, 743, 749, 750, 751, 757, 800, 838, 851, 852, 853, 854, 860, 861, 862, 883, 886, 887, 888, 894, 902, 924, 940, 943, 948, 951, 956, 958, 962, 1005, 1006, 1008, 1020, 1021, 1031, 1032, 1053, 1065, 1068, 1080, 1081, 1086, 1087, 1088, 1089, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1098, 1100, 1115, 1129, 1156, 1157, 1167, 1169, 1171, 1174, 1177, 1179, 1181, 1182, 1183, 1186, 1192, 1193, 1196, 1197, 1202, 1217, 1218, 1219, 1220, 1225, 1231, 1233, 1237, 1239, 1246, 1249, 1258, 1274, 1283, 1296, 1297, 1304, 1328, 1329, 1332, 1341, 1353, 1357, 1361, 1362, 1369, 1378, 1384, 1390, 1391

7 Sztuka

7 Art

(artyści, twórcy i wykonawcy, rzeźbiarstwo i sztuki pokrewne, rysunek, malarstwo, grafika, fotografia, fotografia dokumentalna, fotografia artystyczna, kinematografia, film, muzyka, radio, audycje radiowe, telewizja, programy telewizyjne, planowanie przestrzenne).

(artists, authors, sculpture and related arts, drawing, painting, graphics, photography, documentary photography, artistic photography, cinematography, film, music, radio, radio broadcasts, television, television programs, spatial planning).

26, 51, 112, 169, 337, 341, 342, 355, 449, 485, 486, 487, 491, 535, 650, 749, 805, 860, 861, 862, 873, 923, 924, 926, 927, 965, 966, 967, 1145, 1177, 1188, 1210, 1220, 1233, 1229, 1275, 1282, 1284, 1285, 1286, 1287, 1300, 1301, 1302, 1303, 1305, 1311, 1316, 1317, 1324, 1330, 1331, 1343, 1344, 1353, 1354, 1355, 1363

8 Językoznawstwo. Literatura piękna

8 Linguistics. Fiction

32, 33, 34, 35, 38, 100, 213, 258, 259, 269, 270, 276, 277, 291, 293, 294, 295, 390, 391, 439, 441, 442, 480, 481, 754, 851, 854, 1004, 1360, 1387, 1393, 1403, 1409

9 Archeologia. Prehistoria. Geografia. Biografie. Historia

9 Archeology. Prehistory. Geography. Biographies. History

Biografie

Biographies

58, 81, 145, 213, 400, 538, 687, 714, 730, 743, 744, 1000, 1099, 1215, 1219, 1249, 1318, 1336, 1343, 1355, 1373

Historia

History

1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 49, 50, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 73, 74, 75, 78, 79, 80, 81, 82, 84, 87, 88, 90, 91, 92, 93, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 104, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 127, 128, 129, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 142, 143, 144, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 156, 157, 158, 160, 161, 162, 166, 167, 170, 171, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 189, 190, 191, 193, 194, 195, 196, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 219, 220, 221, 224, 225, 226, 230, 232, 235, 236, 238, 239, 240, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 262, 265, 266, 267, 268, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 283, 284, 285, 286, 287, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 308, 309, 311, 312,

314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 335, 336, 338, 339, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 359, 360, 362, 363, 364, 366, 367, 368, 369, 370, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 393, 395, 396, 397, 398, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 411, 412, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 451, 452, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 489, 490, 492, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 526, 527, 528, 529, 531, 532, 533, 534, 537, 538, 539, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 564, 565, 566, 567, 569, 570, 571, 574, 575, 576, 577, 578, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 598, 599, 601, 602, 603, 605, 606, 607, 608, 610, 611, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 627, 630, 631, 637, 639, 640, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 652, 653, 655, 656, 658, 660, 662, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 690, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 703, 704, 705, 706, 707, 711, 712, 713, 714, 716, 717, 718, 719, 722, 723, 724, 725, 726, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 755, 756, 757, 758, 761, 764, 765, 777, 778, 779, 780, 781, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 795, 797, 798, 799, 800, 801, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 835, 836, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 863, 864, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 920, 921, 922, 923, 925, 928, 929, 930, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 946, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 997, 998, 999, 1000, 1001, 1002, 1003, 1004, 1005, 1006, 1008, 1009, 1010, 1011, 1012, 1013, 1014, 1015, 1016, 1018, 1019, 1020, 1021, 1022, 1023, 1029, 1030, 1031, 1032, 1034, 1035, 1036, 1037, 1038, 1041, 1042, 1043, 1044, 1046, 1048, 1049, 1050, 1051, 1052, 1053, 1055, 1056, 1057, 1058, 1059, 1060, 1061, 1062, 1063, 1065, 1066, 1067, 1068, 1069, 1070, 1071, 1072, 1073, 1074, 1075, 1077, 1078, 1079, 1080, 1081, 1083, 1086, 1087, 1088, 1089, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1098, 1099, 1100, 1101, 1102, 1103, 1104, 1105, 1106, 1107, 1108, 1109, 1110, 1111, 1112, 1113, 1114, 1115, 1116, 1117, 1118, 1119, 1120, 1121, 1122, 1123, 1124, 1125, 1126, 1127, 1128, 1129, 1130, 1131, 1132, 1133, 1134, 1135, 1136, 1137, 1138, 1139, 1140, 1141, 1142, 1144, 1145, 1146, 1147, 1148, 1149, 1150, 1151, 1152, 1153, 1154, 1155, 1156, 1157, 1158, 1159, 1160, 1161, 1162, 1163, 1164, 1165, 1166, 1167, 1168, 1169,

1170, 1171, 1172, 1173, 1174, 1175, 1176, 1178, 1180, 1181, 1182, 1183, 1184, 1185, 1186, 1187, 1189, 1190, 1191, 1192, 1193, 1194, 1196, 1197, 1199, 1200, 1202, 1203, 1205, 1208, 1209, 1213, 1214, 1215, 1216, 1217, 1218, 1219, 1220, 1221, 1222, 1224, 1225, 1226, 1227, 1228, 1230, 1231, 1235, 1237, 1238, 1239, 1240, 1241, 1242, 1244, 1246, 1247, 1248, 1249, 1250, 1251, 1252, 1254, 1255, 1256, 1257, 1258, 1259, 1260, 1261, 1262, 1263, 1264, 1267, 1269, 1276, 1277, 1278, 1279, 1280, 1282, 1283, 1287, 1289, 1290, 1291, 1292, 1293, 1295, 1296, 1297, 1298, 1299, 1300, 1301, 1302, 1303, 1304, 1306, 1308, 1309, 1310, 1313, 1314, 1315, 1317, 1323, 1325, 1328, 1329, 1332, 1333, 1334, 1335, 1336, 1338, 1339, 1340, 1341, 1342, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1356, 1357, 1358, 1359, 1360, 1361, 1362, 1364, 1365, 1366, 1367, 1368, 1369, 1370, 1371, 1372, 1375, 1377, 1378, 1380, 1381, 1382, 1385, 1386, 1388, 1389, 1390, 1391, 1394, 1395, 1397, 1398, 1399, 1400, 1401, 1402, 1404, 1405, 1406, 1407, 1408, 1410

Archiwistyka

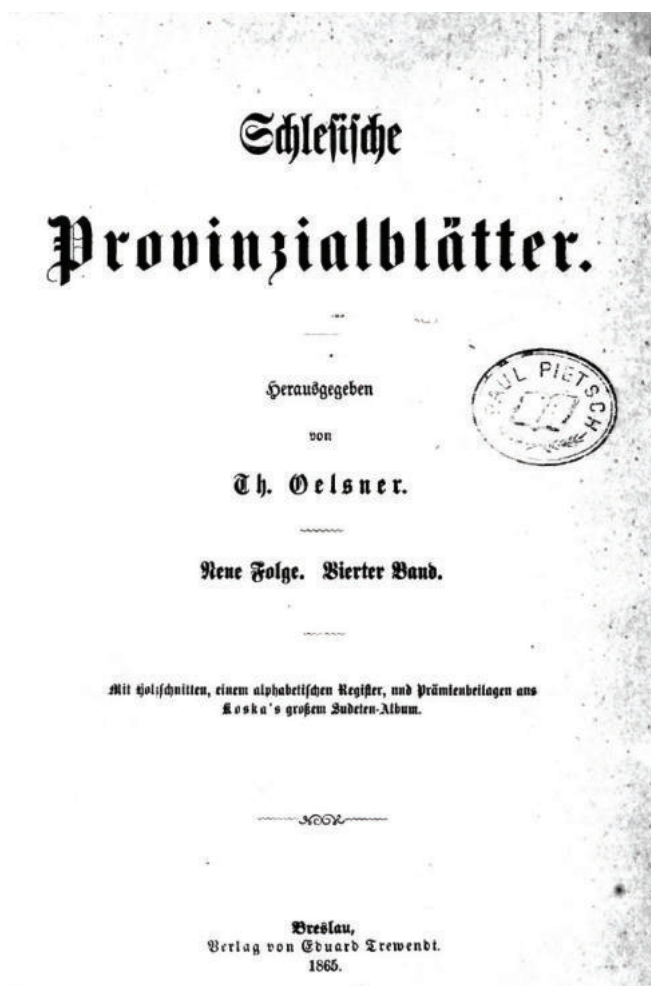
Archival science

59, 311, 585. 916, 921, 465, 1145, 1210

Ilustracje
(okładki i fragmenty publikacji)

Figures
(Covers and excerpts from publications)

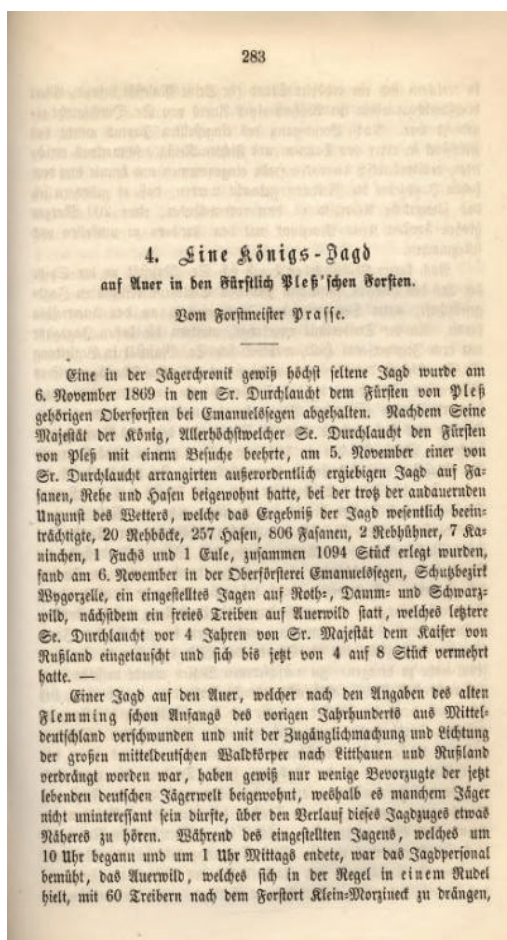
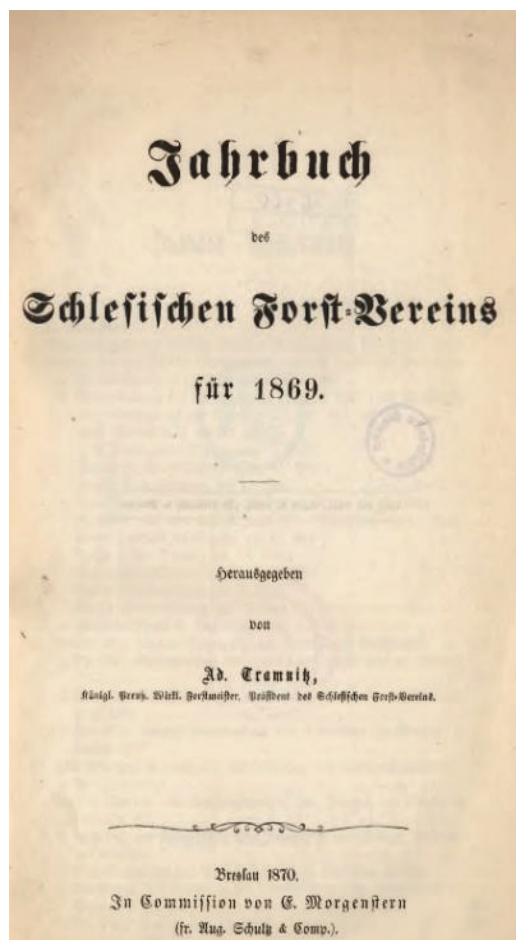
Objaśnienie: w nawiasie kwadratowym podano numer pozycji w wykazie bibliograficznym.
Explanation: the number in the bibliography corresponding to the item is given in square brackets.



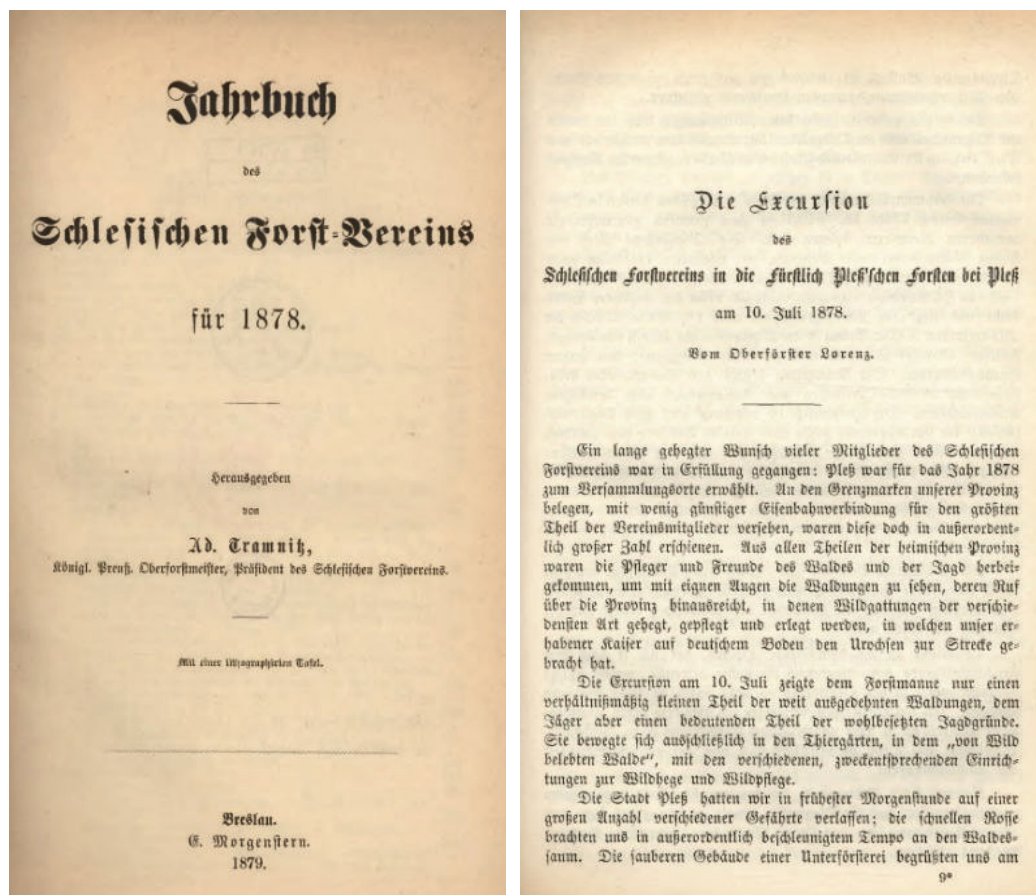
— 387 —

verfolgt u. e. ganze Suite ausgezeichnete Exemplare an d. Samml. d. Gesellschaft gesendet. — Höhenrauch v. stark brenzlichem Geruch hatte sich um d. Zobtenberg und um Neumarkt gelagert, der v. den um diese Zeit in d. Münchburger u. ostfries. Heiden angezünd. Bränden herühren soll. — Fürst v. Pleß hat, z. Ausjektung in j. Waldungen, in Rußland 1 Stier u. 2 Kühe v. Auerochsen gegen 12 Paare dort fehlenden Rothwildes eingetauscht. — Das Strauchwuchs vor d. alten Oder b. Breslau ist durch Eisgang u. Hochwasser bedeutend beschädigt. — Jetzt zeigt sich i. d. Gärten immer mehr, wie sehr der harte Winter geschadet; Hunderte v. Rosenbäumchen sind erfroren, d. Hälfte d. Weinstöcke zu Grunde gegangen; auch d. Bienenwäcker seufzen, mancher hat harte Verluste erlitten, z. B. soll Pfarrer J. bei Banjen an 60 Bölker verloren haben. — In Ziesona wurde e. Steinadler mittelst Eisen gefangen, i. Byunkau ein Dachs, den d. Bresl. zoolog. Garten z. Geschenk erhielt. — Bei den 16. Mai überall stattgefunden. Gewitter fiel b. Lubichau am Südrhange d. Grojzberges e. so starker Vollenbruch, daß er auf 1 M. Länge und 1/2 M. Breite d. Gegend in rasenden Strom verwandelte, e. Körtler u. 50 Waldarbeiter die Wasserwege mannshoch überflaute, die Häuser an manchen Orten bis ans Dach unter Wasser standen, und vielfacher Schaden an Gebäuden, Mühlen, Wehren, Pruden, Vieh, Acker u. Wiesen entstand (HZ 234 235, SZ 235). — In Breslau wurde 22. Mai am gr. Wehre am Bürgerwerder d. 1. Stier gefangen. — Bei d. starken Gewitter am Himmelsabtritte machte i. Freiburg e. Blitz in e. Möbelmagazin die merkwürdigsten Wege u. Sprünge (HZ 245). — Der i. Schladensburger Park vorkommende Ahorn (Acer Schwedleri) ist insofern merkwürdig, als diese neue Art, durch blutrote Zweige und Blätter ausgezeichnet, v. da aus i. d. Handelsgärtnerei übergegangen.

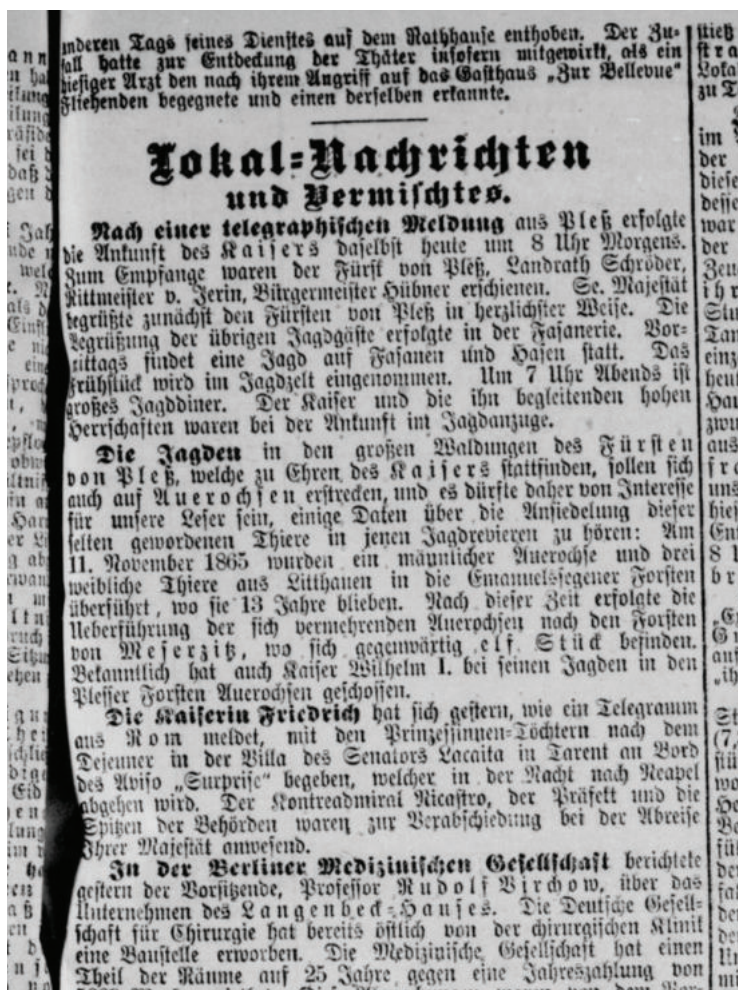
Ryc./Fig. 1. Naturereignisse und Naturmerkwürdigkeiten. 1865.
Schlesische Provinzialblätter, N. F., 4: 386-387. [564]



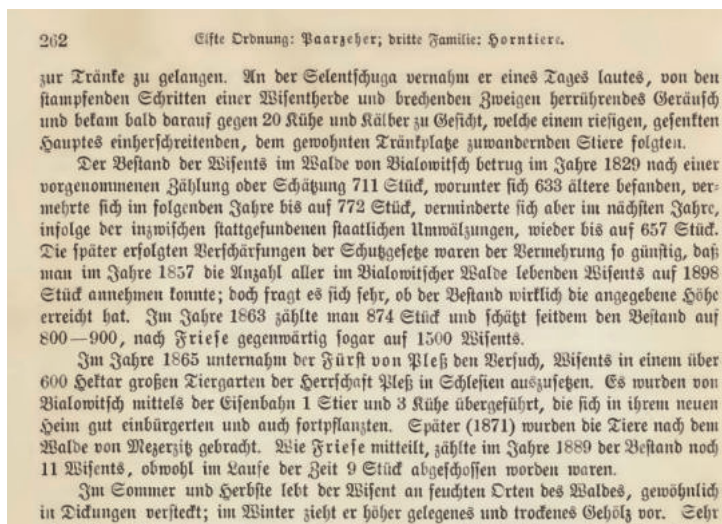
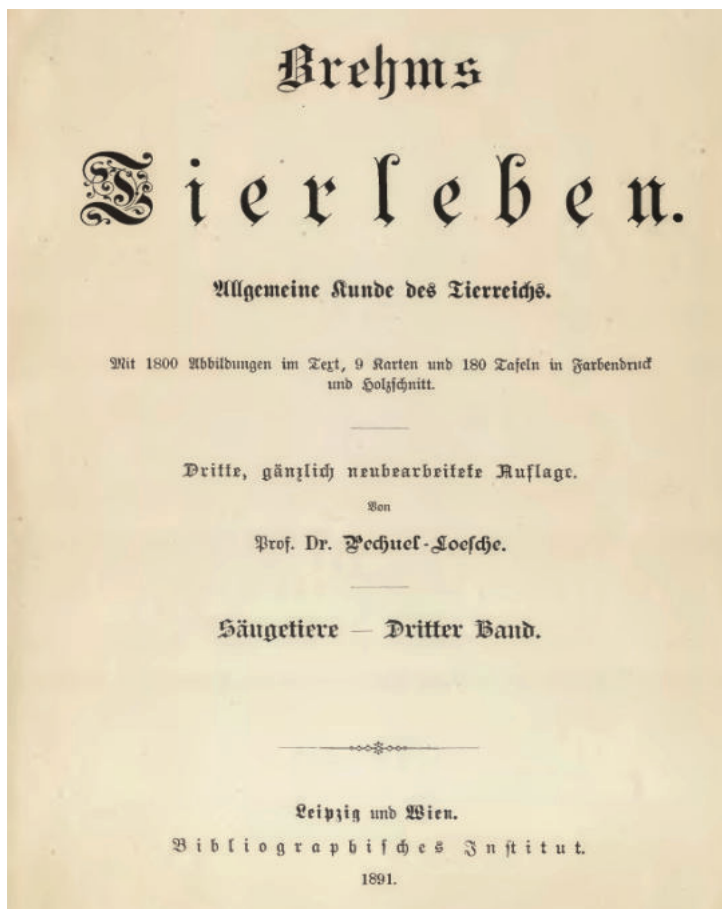
Ryc./Fig. 2. Prasse. 1870. Eine Königsjagd auf Auer in den Fürstlich Pless'schen Forsten. Jahrbuch des Schlesischen Forst-Vereins für 1869: 283-285. [751]



Ryc./Fig. 3. Lorenz. 1879. Die Excursion des Schlesischen Forstvereins in die fürstlich Pleß'schen forsten bei Pleß am 10. Juli 1878. Jahrbuch des Schlesischen Forst-Vereins für 1878: 131-137. [492]



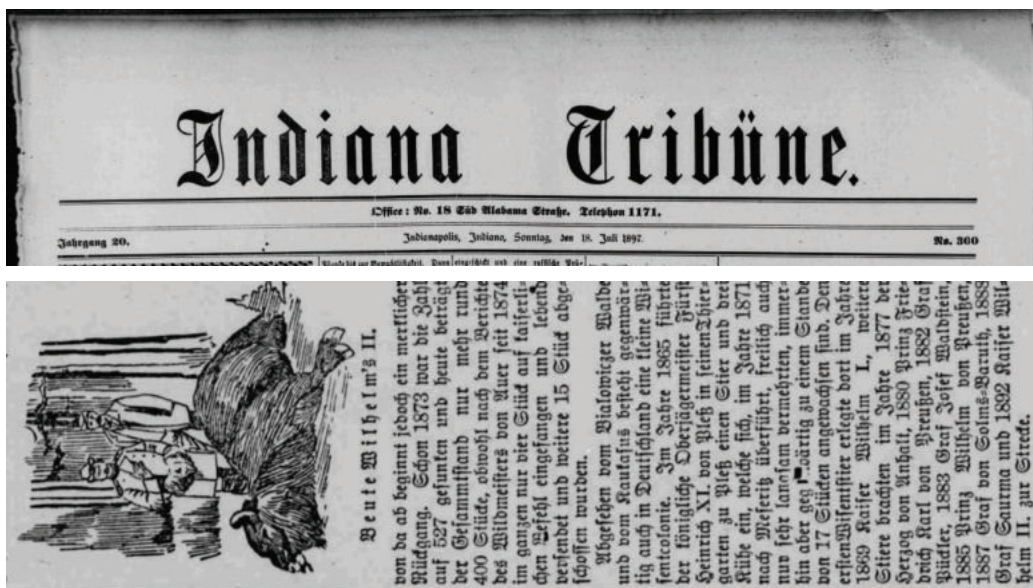
Ryc./Fig. 4. Die Jagden. 1889. Berliner Tageblatt und Handels-Zeitung, 18, Nr. 605 Donnerstag, 28. November 1889, Abend-Ausgabe (605): [3]. [147]



Ryc./Fig. 5. Brehm A. E. 1891. Brehms Tierleben. Allgemeine Kunde des Tierreiches. Band 3. Die Säugetiere. Dritter Band: Rüsseltiere – Unpaarzeher – Paarzeher – Sirenen – Waltiere – Beuteltiere – Gabeltiere. Dritte, gänzlich neubearbeitete Auflage von Prof. Dr. Pechuel-Loesche. Bibliographisches Institut, Leipzig und Wien, ss. 744. [66]



Ryc./Fig. 6. *Arnold W. 1895. Zehn Tage in den fürstlich Plesßschen Revieren. Das Waidwerk in Wort und Bild, 4, Nr 24, 15 September 1895: . [17]



Ryc./Fig. 7. Der Wisent. 1897. Indiana Tribune, 20, Nr 300, Sonntag, 18 July 1897: 6. [144]



W Dreźnie i Kolumbii. Dreźnie pozostaje walczyć z chówkiem zasilalo rozmaite inne ogrody i menażerye w Europie. Od lat kilku dalsza hodowla w Dreźnie stała się niemożliwą dla braku byka, któryby krew odświeżył.

W roku 1865 odebrał w darze książę Pless na Szląsku cztery sztuki. Tutaj próba hodowli zupełnie się nie udała. W r. 1885 kolonja żubrza u księcia Pless liczyła 12 głów (6 byków, 4 krowy i dwoje cieląt) w roku 1889 żyły tam jeszcze 4 krowy i 4 byki, a w r. 1893 tylko ogółem 5 sztuk; najwidoczniej za lat kilka i te pozostałe wymrą.

Ryc./Fig. 8. Büchner E. 1900. Powolne wymieranie żubra w Puszczy Białowieskiej. Łowiec Polski 7, 19: 2-4, 20: 2-3, 21: 1-2, 22: 2-3, 23: 3-4. [88]

БѢЛОВѢЖСКАЯ ПУЩА

Ея историческій очеркъ, современное
охотничье хозяйство и Высочайшія
охоты въ Пущѣ.

Георгіа Карцова.

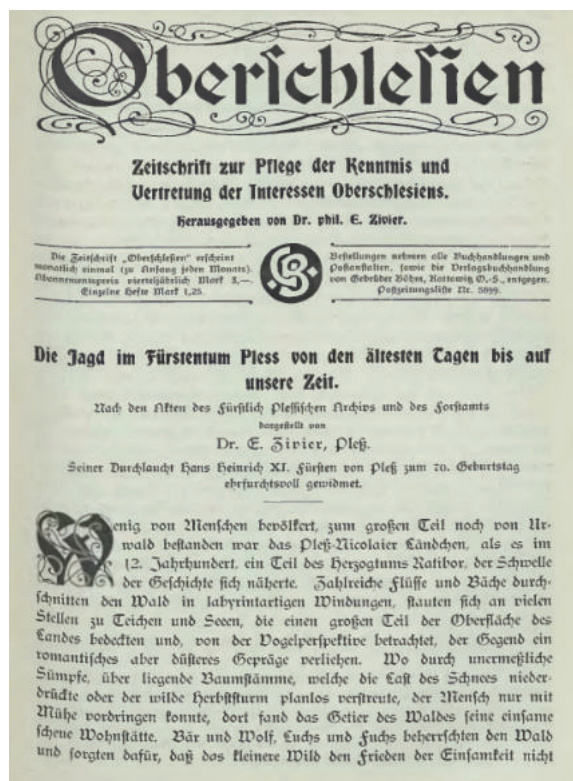
Издание иллюстрировано художниками М. А. Зичи, К. Я. Крыжицкимъ, В. И. Навозовымъ, Н. С. Самокишемъ, Р. Ф. Френцемъ, А. С. Хриновымъ и фотографическими снимками А. Д. Далматова, А. А. Галла, Гана (Царское Село), Карасиева (Гродно) и Г. П. Карцова.

Въ изданіи помѣщены: 22 гелиографы, 137 автографовъ, 40 цинкографій,
1 литография, 9 картъ и 4 чертежа.

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.

Артистическое заведение А. Ф. МАРКСА.
1903.

Рус./Fig. 9. Карцов Г. 1903. Беловежская Пуща: Её ист. очерк, соврем. охотничье хоз-во и высочайшие охоты в Пуще. Изд. ил. худож. М. А. Зичи, К. Я. Крыжицким, В. И. Навозовым [и др.] и фотогр. снимками А. Д. Далматова, А. А. Галла, Гана [и др.]. Артистич. заведение А. Ф. Маркса, Санкт-Петербург, ss. 414. [1167]



Ryc./Fig. 10. Zivier E. 1903. Die Jagd im Fürstentum Pless von den ältesten Tagen bis auf unsere Zeit. Oberschlesien, 2 (6): 371-410. Kattowitz. [1095]

Final Natural History Essays

BY
GRAHAM RENSHAW, M.B., F.Z.S.

AUTHOR OF
"NATURAL HISTORY ESSAYS,"
"MORE NATURAL HISTORY ESSAYS"

ILLUSTRATED

Sherratt & Hughes
60 Chandos Street London W.C.
34 Cross Street Manchester
1907

THE EUROPEAN BISON

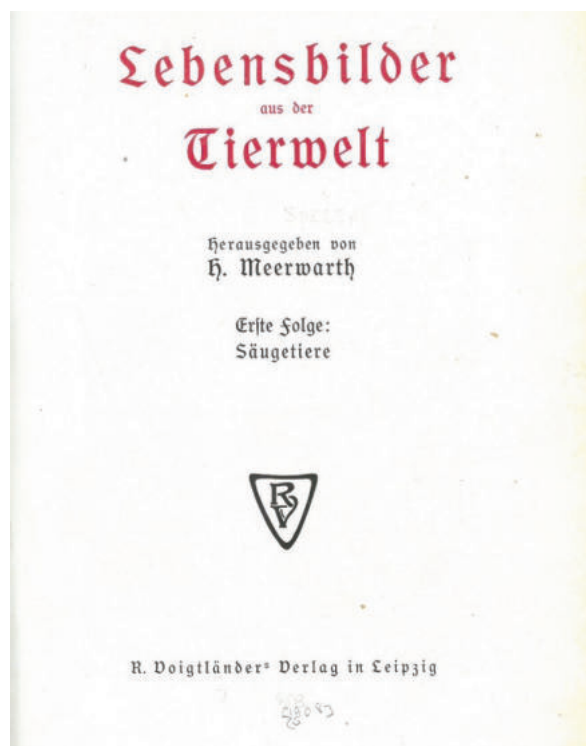
81

in November, 1868, the Zoological Society of London purchased one which had been born in the Amsterdam collection on July 14th, 1866.

Regarding more recent specimens, mention may be made of the bison seen by the writer at Amsterdam in 1900; at Antwerp in the same year he also photographed an old bull which, received as a mere youngster, had attained the age of twenty-three years in captivity. A few months later a pair of young bison, acquired through M. Henry Vanderlinden, President of the Antwerp Zoological Society, were added to the Gardens. In 1901 a bull and two cows from the Lithuanian herd were received on a private estate in England. Dr. Heck's valuable book of photographs illustrating the collection at Berlin contains a good picture of a pair of young bonasus; the bull looks a very fine sturdy animal as with mild interest he turns his great head to regard the camera.

Lastly, on April 15, 1904, the first specimens seen in America reached the New York Zoological Park; although thin, weak, and bruised on arrival, they steadily improved in condition. They consisted of a pair of animals about five years old, and had been purchased from the private herd of the Prince of Pless in Silesia. This private herd was started about 1855 by a former Prince, who thus introduced the bison to its old haunts. The Prince exchanged some red deer with the Czar for a three-year old

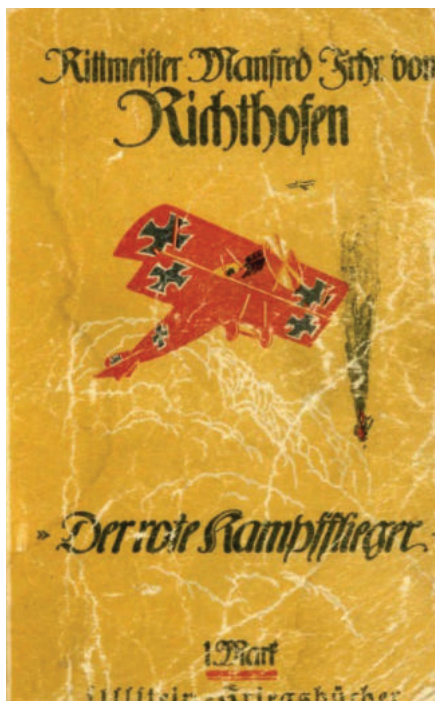
Ryc./Fig. 11. Renshaw G. 1907. Final natural history essays. Sherratt & Huges, London – Manchester, ss. 225 + VI. [842]



Bison und Wisent.
Von Ernst Schöff.

Wer heute ein „Lebensbild“ des amerikanischen Bijons, des „Buffalo“ der Amerikaner, des „Büffels“ der Cooperschen Indianergeschichten, wirklich nach dem Leben, auf Grund von Beobachtungen des lebenden Tieres in der Freiheit schreiben wollte, der hätte eine schwere Arbeit und mühte sich sehr beeilen, denn sonst würde er sich vor eine unmögliche Aufgabe gestellt sehen, da die einst unermehlichen, im wahren Sinne des Wortes unzählbaren Herden des mächtigen Wildrindes verschwunden sind wie Spreu vor dem Winde. Wenige Tierarten aus historischer Zeit haben ein so tragisches Geschick gehabt wie der Bison Amerikas! Wohl gibt es leider eine ganze Reihe von Tieren, hauptsächlich von Säugetieren und Vögeln, die jetzt entweder völlig ausgerottet oder dem gänzlichen Verschwinden aus der lebenden Sauna nahe sind und ihm unweigerlich anheimfallen werden — aber bei keinem Tier, das darf man wohl sagen, hat der Mensch ein solches Maß von Schuld auf sich geladen, bei keinem haben sich so viel Unverstand und Kurzsichtigkeit, Habguth und Geldgier vereinigt, wie bei dem Bison.

Die ganze Tragik des Schicksals dieses mächtigen und für die eingeborenen Volksstämme Nordamerikas so wichtigen Tieres tritt uns vor Augen, wenn wir hören, über welch ein enormes Gebiet einst der Buffalo als zahlreichstes Wild sich ausbreitete und was jetzt aus den ehemals ungezählten Herden geworden ist. Aus den ältesten Aufzeichnungen aus der Zeit der spanischen Eroberer, ferner aus Reisebeschreibungen des 16. und 17. Jahrhunderts geht hervor, daß damals die Bijons das ganze riesige Gebiet von den Küsten des Atlantischen Ozeans über das Alleghanygebirge hinaus, mehr als ein Drittel des ganzen nordamerikanischen Festlandes, bewohnten. Mit der Besiedelung der östlichen Teile dieser ungeheuern Ländermasse wurde naturgemäß die Großtierwelt und mit ihr auch der Bison mehr westwärts gedrängt, da sich nirgends auf die Dauer ein Bestand an großem Wilde mit der Kultur und mit menschlichen Niederlassungen verträgt. Zu Anfang des 19. Jahrhunderts gab es östlich vom Mississippi keine freilebenden Buffaloes mehr, und selbst die Herden, welche noch im zweiten Drittel des 18. Jahrhunderts in Tennessee und Kentucky lebten,



Ryc./Fig. 13. Richthofen M. F. 1917. Der rote Kampfflieger. Verlag Ullstein & Co, Berlin – Wien, ss. 185. [851]



Ryc./Fig. 14. Zimmermann R. 1921. Europas letzte Wisente. Zeitschrift für Vogelschutz und andere Gebiete des Naturschutzes, 2, 3: 63-73. [1094]

1923

Seft 7



185

Die letzten Wisente.

Von Dr. Kurt Floericke.

Der altgermanische Auerochse gehört schon seit dem Mittelalter, wo das letzte Stück in Polen geschossen wurde, der Vergangenheit an, aber sein nächster Verwandter, der Wisent, ist in einigen wenigen Städten noch bis auf den heutigen Tag erhalten geblieben, freilich nun wohl endgültig dem Untergang geweiht. Auch dieses redenhafte Wild zählt zu den Opfern der furchtbaren Kriegs- und Nachkriegszeit, und das ist um so mehr zu bedauern, als gerade der Wisent eigentlich ein noch urwüchsiges und kräftigeres Wild war als der Auerochse, denn dieser trug keine Mähne, aber lange, etwas schwächliche Hörner, aus denen unsere Vorfahren ihre bekannten Trinkhörner anfertigten; er erinnerte überhaupt in seinem ganzen Aussehen sehr an die Hausrinder. Es unterliegt auch keinem Zweifel, daß der Auerochse vielfach mit Hausrindern gekreuzt wurde, und namentlich die ostpreussischen Rinderstämme haben einen guten Teil Auerochsenblut aufzuweisen. Dagegen hat sich der Wisent, der in seinem ganzen Aussehen mehr an den amerikanischen Bison erinnert, vollkommen unvermischt erhalten. Wie der Bison, trägt er eine ihm ein furchtbares Aussehen gebende Mähne. Seine Hörner sind zwar kurz, aber nicht minder gefährlich, halbkreisförmig gebogen und sehr kräftig. Der letzte Wisent Deutschlands in freier Wildbahn wurde 1755 in den großen Wäldungen bei Küst von einem Wildbieb erlegt. Aber ganz urwüchsige Reste dieser prachtvollen Wildart hatten sich dennoch in Rußland in der Bialowiczer Heide sowie in dem wilden Quellgebiet des Kuban im Kaukasus erhalten. Hier lebte der Wisent vollkommen frei, während er in der Bialowiczer Heide, die ein beliebtes Jagdrevier der russischen Zaren war, unter strengen Schutz gestellt und nur weidmännisch bejagt wurde.

Kosmos XX, 1923. 7.

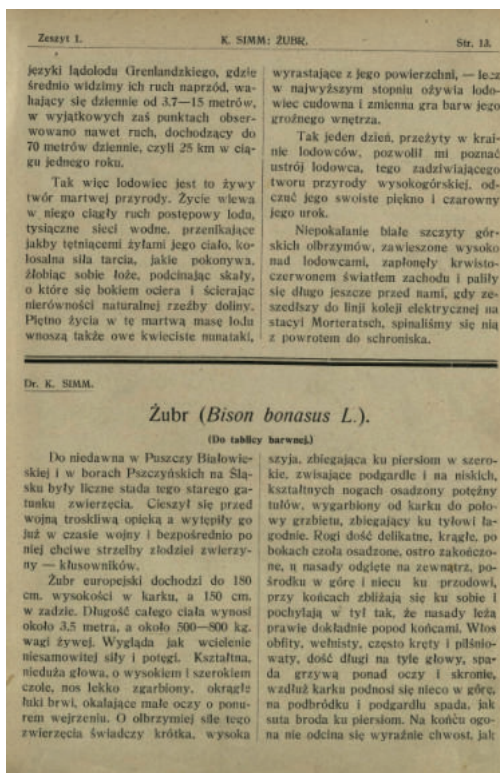
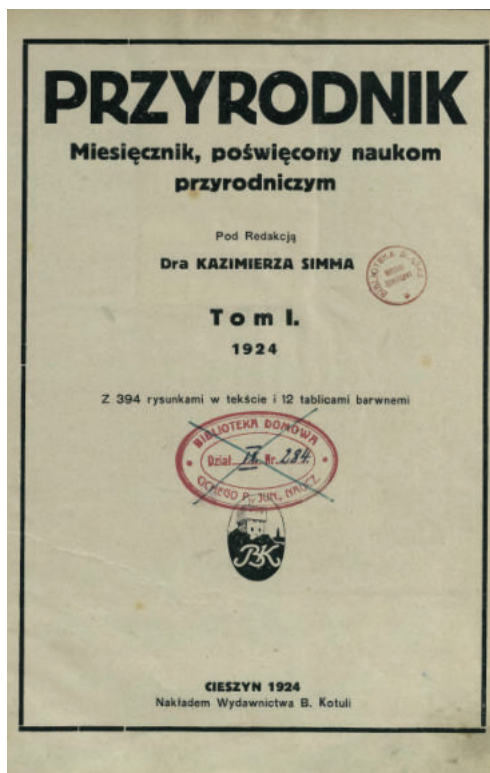
Zu diesen zwei Beständen gesellte sich noch ein dritter auf deutschem Boden, und für die Schaffung dieses Naturdenkmals ist das deutsche Volk dem weidgerechten Fürsten v. Pleß zu großem Dank verpflichtet. Der russische Kaiser Alexander II. schenkte im Jahre 1864 dem damaligen Fürsten v. Pleß aus dem Bialowiczer Bestand einen Stier und 3 Kühe, wozu dann 1893 noch weitere 5 Stück kamen, die gegen Pleßer Rotwild vom Zaren eingetauscht wurden. Der Fürst von Pleß siedelte die Wisente in seinem 40 000 Morgen großen urwüchsigen Tiergartenrevier an, und hier haben sie sich ausgezeichnet erhalten und erfreulich vermehrt, sodaß

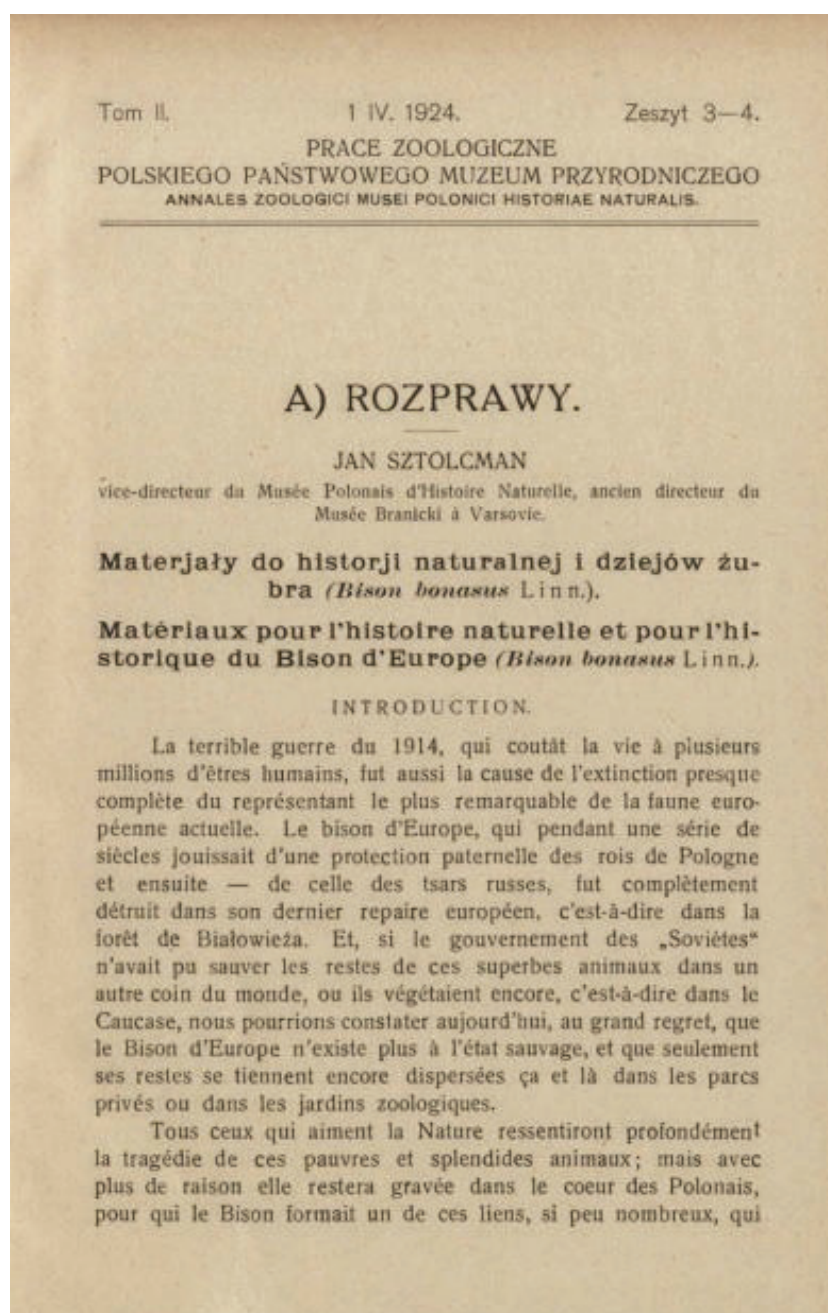


Wisente, das aussterbende Großwild in Oberschlesien.
Nach Abbildung von M. Stedel, Rattowitz.

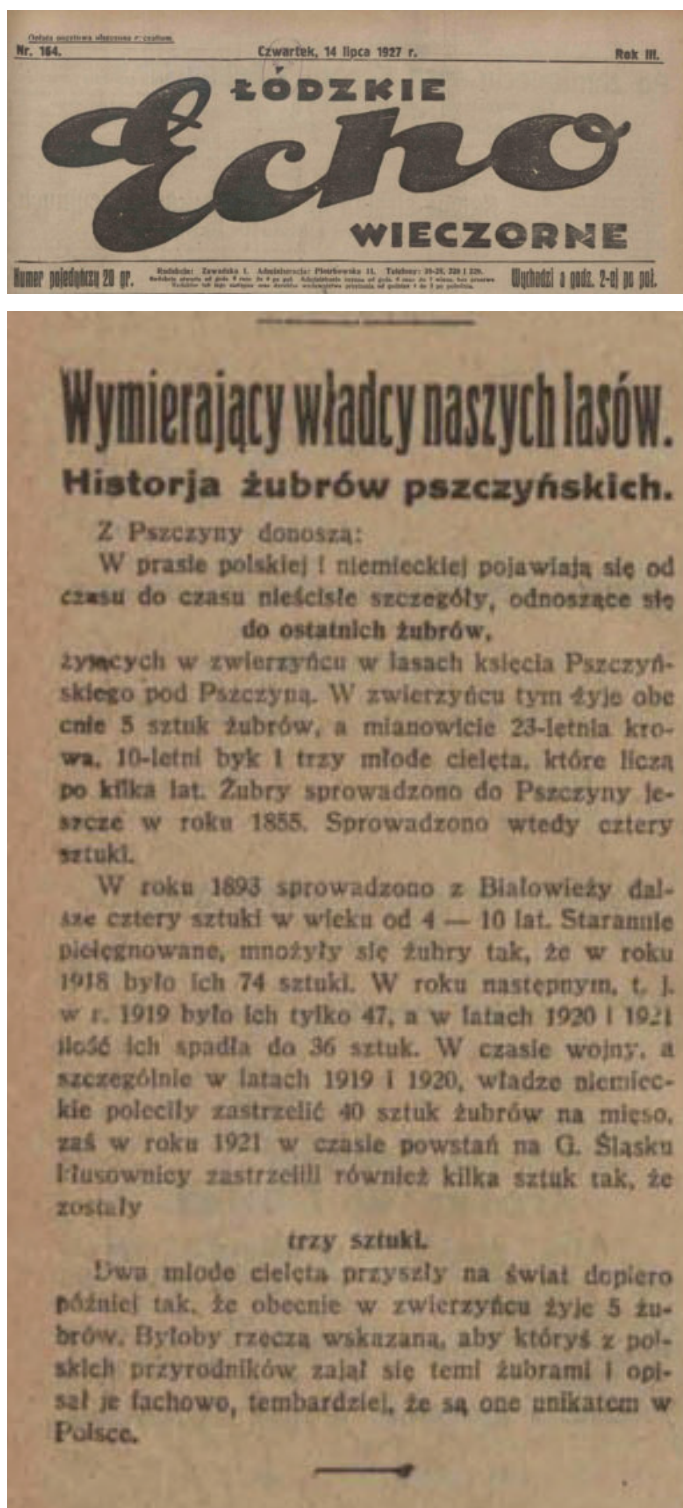
schon im Jahre 1869 mit einem mäßigen Abschluß begonnen werden konnte. Stets sind in Pleß nur Stiere oder zu alt gewordene Kühe geschossen worden. Im ganzen sind in Pleß in der Zeit von 1869 bis 1902 57 Wisente geschossen worden, und 4 Stiere wurden in der Brunstzeit von Reibenhütern zu Tode geforselt, sodaß der ganze Abgang 61 Stück betrug. Noch während des Weltkrieges im Jahre 1915 betrug nach Angaben des Forstmeisters Schmidt der Bestand 15 Stiere, 27 Kühe, 14 Kälber, also im ganzen 56 Stück. Wenn man bedenkt, daß die Vermehrung des Wisents sehr schwach ist, da der Stier erst im 4. Jahre fortpflanzungsfähig ist, und die Kühe nur alle 2—3

14

Ryc./Fig. 16. Simm K. 1924. Żubr (*Bison bonasus* L.). Przyrodnik, 1, 1: 13-15. [902]



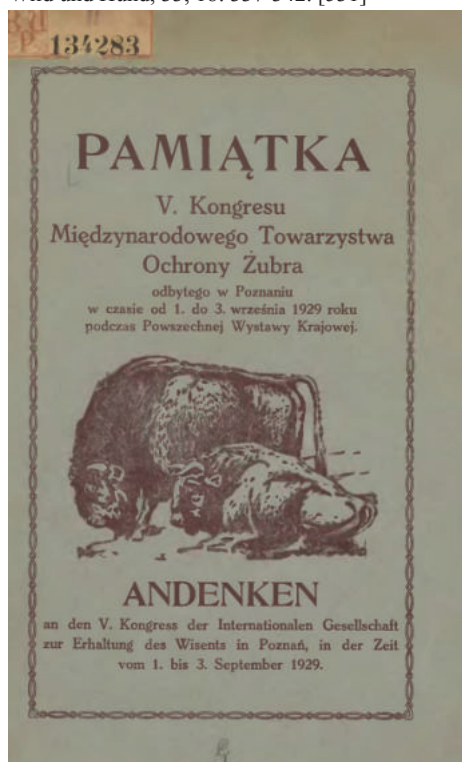
Ryc./Fig. 17. Sztolcman J. 1924. Matériaux pour l'histoire naturelle et pour l'histoire du Bison d'Europe (*Bison bonasus* Linn.). Prace Polsk. Państw. Muzeum Przyrodniczego, 2, 3-4: 49-136. [960]



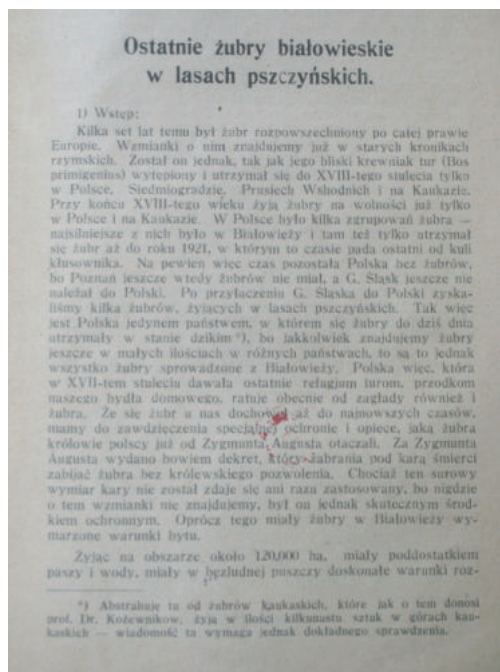
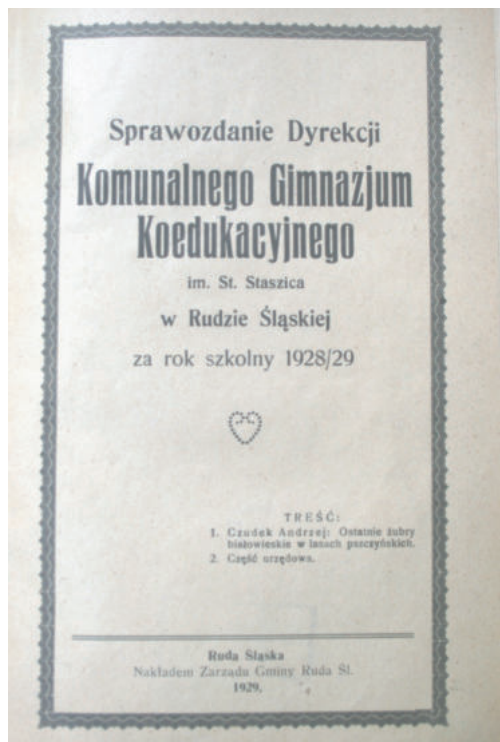
Ryc./Fig. 18. Wymierający władcy naszych lasów. Historia żubrów pszczyńskich. 1927. Łódzkie Echo Wieczorne, 3, Nr 164. Czwartek, 14 lipca 1927 r.: 2. [1068]



Ryc./Fig. 19. Meyer. 1927. Die Plesser Wisente.
Wild und Hund, 33, 18: 337-342. [531]



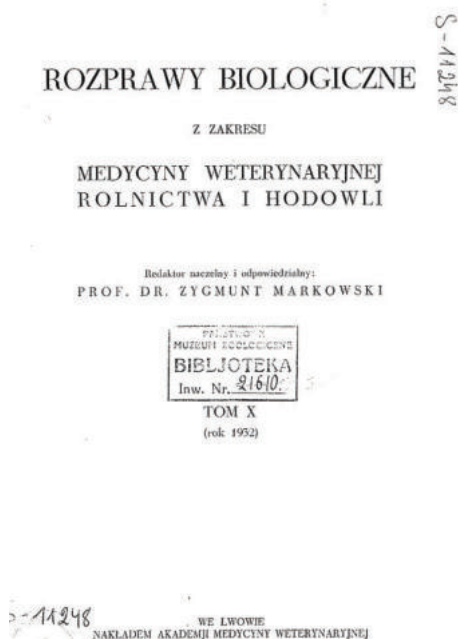
Ryc./Fig. 20. Pamiątka V. Kongresu Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra odbytego w Poznaniu w czasie od 1. do 3. września 1929 roku podczas Powszechnej Wystawy Krajowej. 1929. „Atlas” W. Kostrzewski, Poznań, nlb. [650]



Ryc./Fig. 21. Czudek A. 1929. Ostatnie żubry białowieskie w lasach pszczyńskich, s.: 1-24. W: Sprawozdanie Dyrekcji Komunalnego Gimnazjum Koedukacyjnego im. St. Staszica w Rudzie Śląskiej za rok szkolny 1928/29. Nakładem Zarządu Gminy Ruda Śl., Ruda Śląska. [115]



Ryc./Fig. 22. (Iskra). 1931. Tradycje raubritterów nie wygasły. Barbarzyński ksiązę von Pless. Gazeta Polska, 3, nr 54 Wtorek 24 lutego 1931 r.: 1. [306]



Ryc./Fig. 23. Wróblewski K. 1932. Czy możliwe jest obecnie i jaką drogą odrodzić wymierającego żubra. Rozprawy Biologiczne z zakresu medycyny weterynaryjnej rolnictwa i hodowli, 10, 2-4: 54-117. Nakł. Akademii Medycyny Weterynaryjnej, Lwów. [1065]

CZY MOŻLIWE JEST OBECNIE I JAKĄ DROGĄ MOŻNA ODRÓDZIĆ WYMIERAJĄCEGO ŻUBRA?

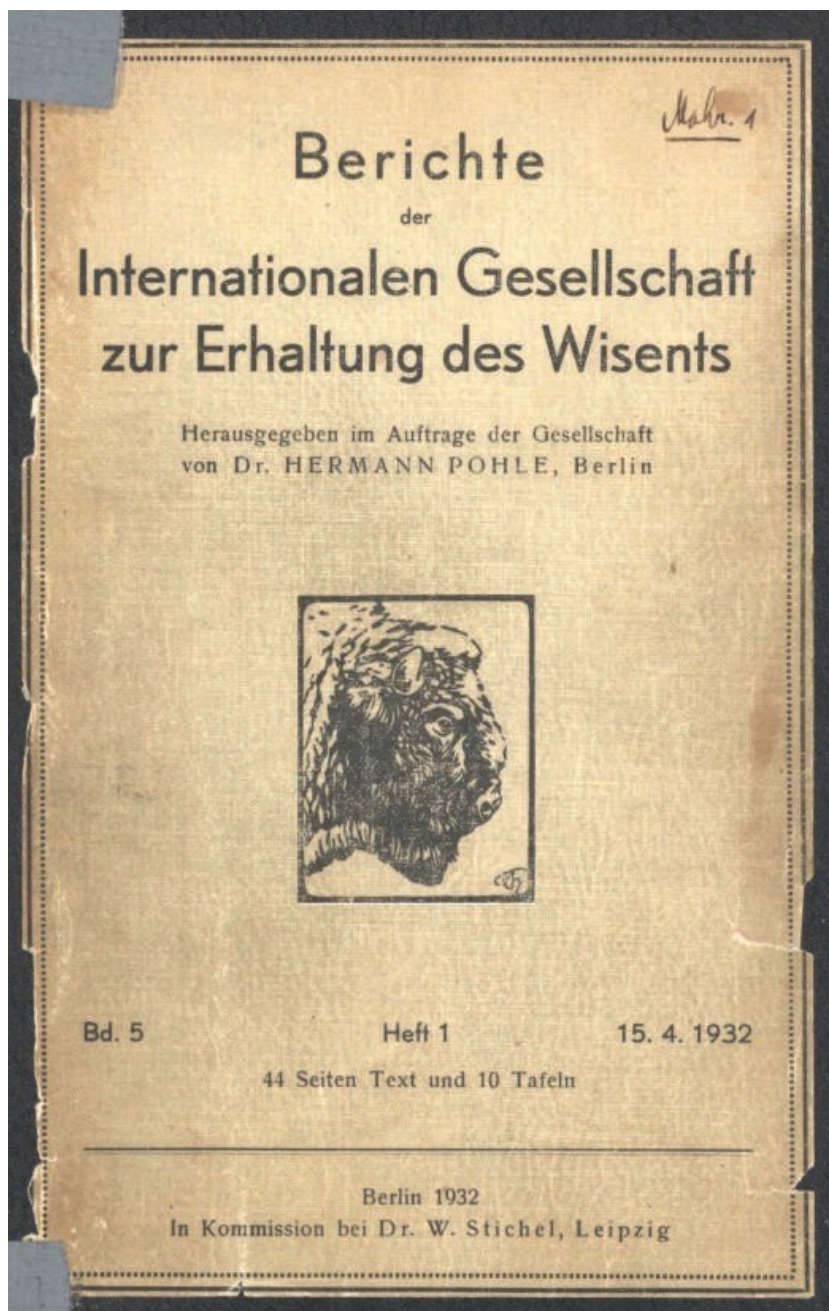
podał

Dr. Konrad WRÓBLEWSKI — Białowieża.

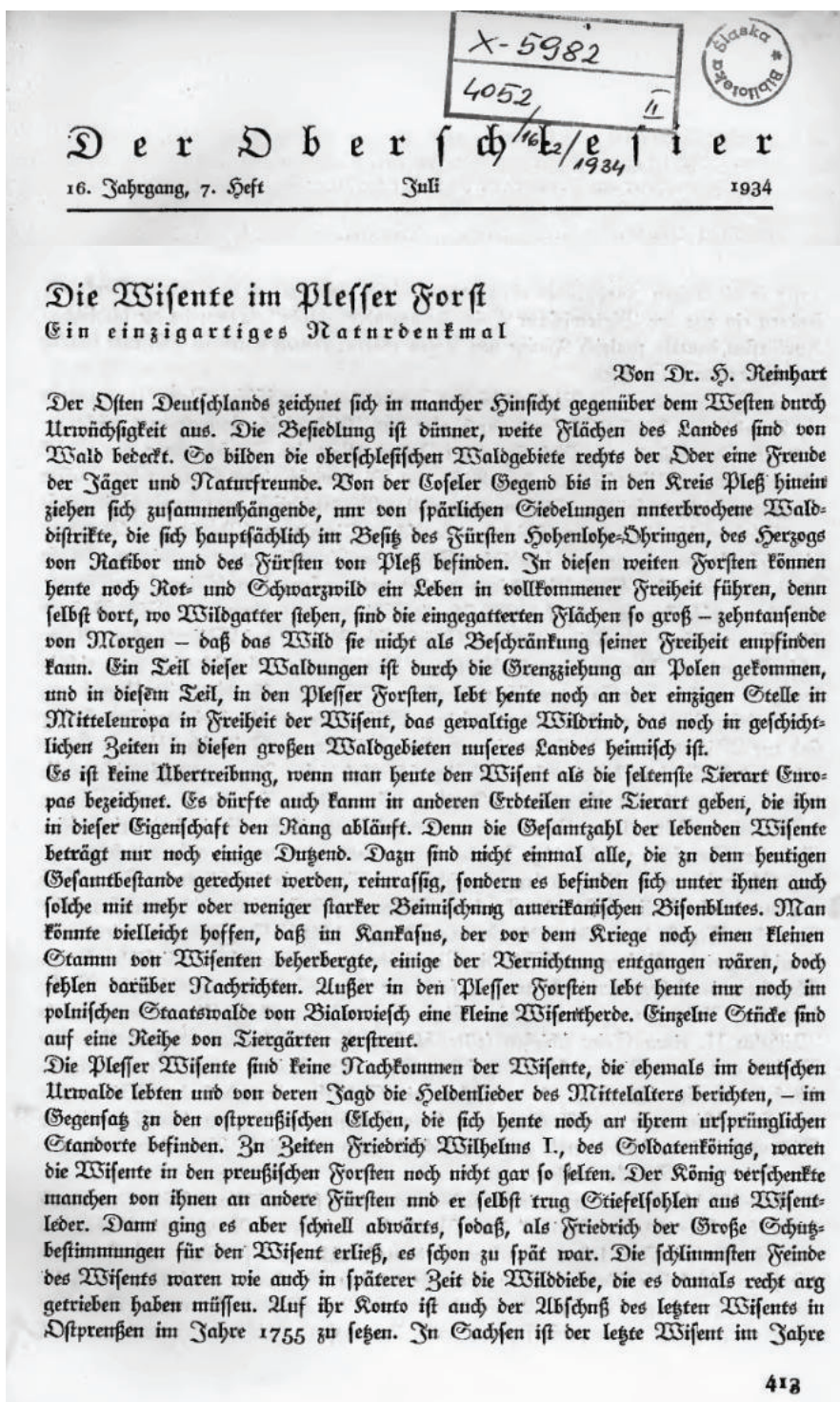
Stan żubrów przed wojną.

Przed wojną światową ogólna ilość żubrów w Europie była dość pokaźna: jeżeli przyjąć, że w puszczy Białowiejskiej średnio było zawsze 700—750 szt., na Kaukazie, według danych Satunina, Pflennmeijera i inn. też 750—800 szt., w Pszczynie 60—70 szt., w Gąsienicy 25—30 szt., w maj. Piławin hr. Potockiego Józefa w ostatnich czasach 25—28 szt., w rozmaitych ogrodach zoologicznych do 40—50 szt., to ogólna suma dochodziła do 1500—1600 głów. Ilość ta zwiększała się lub zmniejszała, zależnie od rozmaitych przyczyn; była jednak to taka ilość, że nikomu na myśl nie przychodziło, by żubry mogły w tak krótkim czasie być wyniszczone.

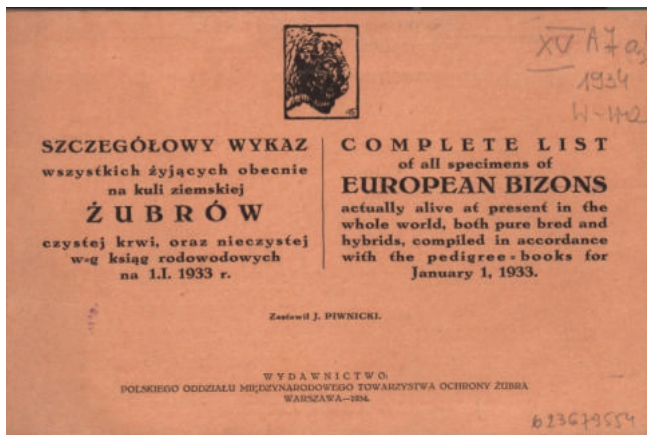
Coprawda, rozdzielać żubry na dwie grupy: białowiejską i kaukaską, niektórzy uczeni, jak Büchner, Brem, Usow, Ruzskij i inni, o grupie białowiejskiej wypowiadali zdanie, że żubr tej puszczy, to jakiś zabytek archaiczny, że on zrywnia się, wymiera. O kaukaskich żubrach tego nie mówiono, bo o nich wogóle mało co było wiadomo. To zdanie o białowiejskich żubrach bynajmniej nie przeszkadzało im przy dodatnich warunkach bytowania doskonale rozmnażać się. O ich zdolności rozplodowej można było sądzić chociażby z tego, że w Gąsienicy z 7 szt. dostarczonych tu w 1867 r. żubry tak się rozmnożyły, że stąd dano do m. Piławin hr. Potockiego 3 szt. i do Ascania Nova 2 szt., księciu Bedford w Woburn-Abbey 2 i na rok 1907 pozostało ich tu około 30, a w Pszczynie od sprowadzonych tu, zaczynając od roku 1865,



Ryc./Fig. 24. Groeben v. d. G. 1932. Das Zuchtbuch. Berichte der Internationalen Gesellschaft zur Erhaltung des Wisents, 5, 1: 7-50. Berlin. [245]



Ryc./Fig. 25. Reinhart H. 1934. Die Wisente im Plesser Forst. Ein einzigartiges Naturdenkmal. Der Oberschlesier, 16, 7: 413-416. [838]



Ryc./Fig. 26. Piwnicki J. 1934. Szczegółowy wykaz wszystkich żyjących obecnie na kuli ziemskiej żubrów czystej krwi, oraz nieczystej w-g ksiąg rodowodowych na 1.I. 1933 r. Wyd. Polskiego Oddziału MTOŻ, Warszawa, ss. 6. [728]



Ryc./Fig. 27. Kostyrko J. 1935. Odrodzenie hodowli żubrów w Polsce. Goniec Częstochowski, 10, Nr. 96 Czwartek, 25 Kwietnia 1935 roku: 5. [388]



EXISTENȚA BOURULUI ȘI ZIMBRULUI ÎN REGIUNEA BUCOVINEI

de: Prof. E. BOTEZAT

Sfioasă și înfricoșată se apropie, cu pași trănăși, capra în bătăie. Cei 2 iezi s'au strecurat pe la tărâș.

Ei o împingă cu o încercare de alinare: „... și se crede „vîntor”, pentru că ieții camarați au așteptat înzadar, cu expresie ghintuite, lîrea mistrețului solitar, care și-a făcut vînt în desăuș din care răpa tufosă. Alina gonestă în promoroacă înghețată un cîrd de droșii cu călăreți și pedestri și au la îndemîna chiar „carne” vie pentru timp mai îndelungat. Erosuca drede lovită drept în inimă de glonjii lăsați de pe amvonul învelit cu cînă, la

vanator. Nu putem presupune, ca spiritul poporului român, laodunean vitez, ar fi putut concepe în legenda „descălecrii moldoveniei”, pentru glorificarea descălecriilor în lațele de erou, că animalul vânat ar putea să fi fost un laur sălbatic din vite domestice, care stau doar numai la marginea pădurilor de lângă lănci și poalele înălțate, iar nu în drumurile împietrite ale codrilor. Și după concepțiunile timpurilor de atunci nu poate să se refere legenda decât la un animal sălbatic, agresiv și puternic. Cred că aceste considerații sunt de-a jale pentru a înțelege, că în legenda descălecrii este



Seu-ral afliat (Sua primigenia). Desem- de pe pite-
peșterii de Ceahra (Dorogea). Artașul piteș-
marș și deșchiderea sexuală: Vasa are corpul mui-
chiarul mai subțiri, capul și gura mai subțiri; t-
rei la toate mai mare. (După Antonia, din Pă-
- - - - -



Înălțimea bărbatului. Exercițiul (jane executat în ba-
teușul din Augsburg și a deosebitelor de schiere
Vallée. Copie fotografică după P. A. M. (Din Hol-
gott, Anst. K. d. H. d. H.)

uitor figura zimbriului, care este foarte caracteristică, dacă animalul stemei ar fi fost zimbriul; aceasta cu atât mai mult, cu cât zimbriul a trăit în munții Boroșoveni până la începutul secolului al XIX-lea, iar bovinele a disparea rapid dincolo de

Aceste două animale, zîmbul și oureul, fac parte dintr-o biocenoză (comunitate de viață) vîrstă din epoca pleistocenă sau diluviană, preremolitoe timpurie, geologic nou, epoca caracterizată mai ales prin înălțarea gîrlilor peste Europa până la granița 50° N. Acești timp glacial destul de îndelungați (cîteva sute de mii de ani) are interupți prin perioade mai calde = interglaciale. În acest raport are și clima, destul și vegetația, precum și fauna schimbătoare, umedă și caldă, umidă și rece, uscată și rece negrijit avea influența asupra viețuitoarelor (plantelor și animalelor). Vegetația cu caracter tîndre se schimbă cu stepa, iar aceasta cu stepa păduroasă. Și fauna era schimbătoare, mai mult cu caracter meridional sau nordic. În secolul biocenoză

Ryc./Fig. 28. Botezat E. 1937. Existența bourului și zimbrului în regiunea Bucovinei. Carpații, 5, 12: 355-358. [61]

Rok XIII

Cypta pocztowa słoneczna gdańską

Katowice, Czwartek dnia 24-go marca 1938 roku

ILUSTROWANY DZIENNIK ŚLĄSKI

POLSKA ZACHODNIA

Wydanie drugie

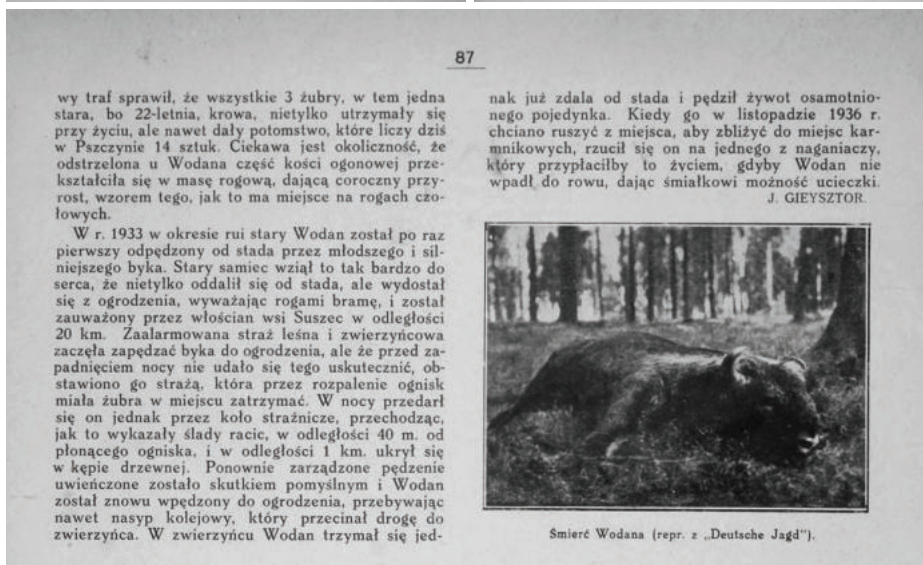
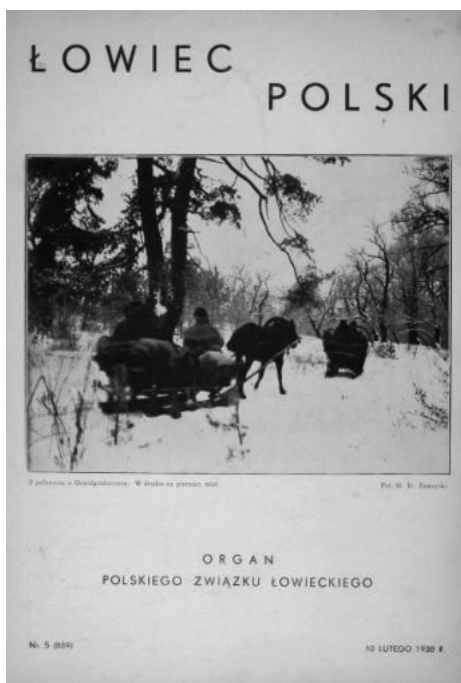
Cena egzemplarza **10** groszy

Nr 82

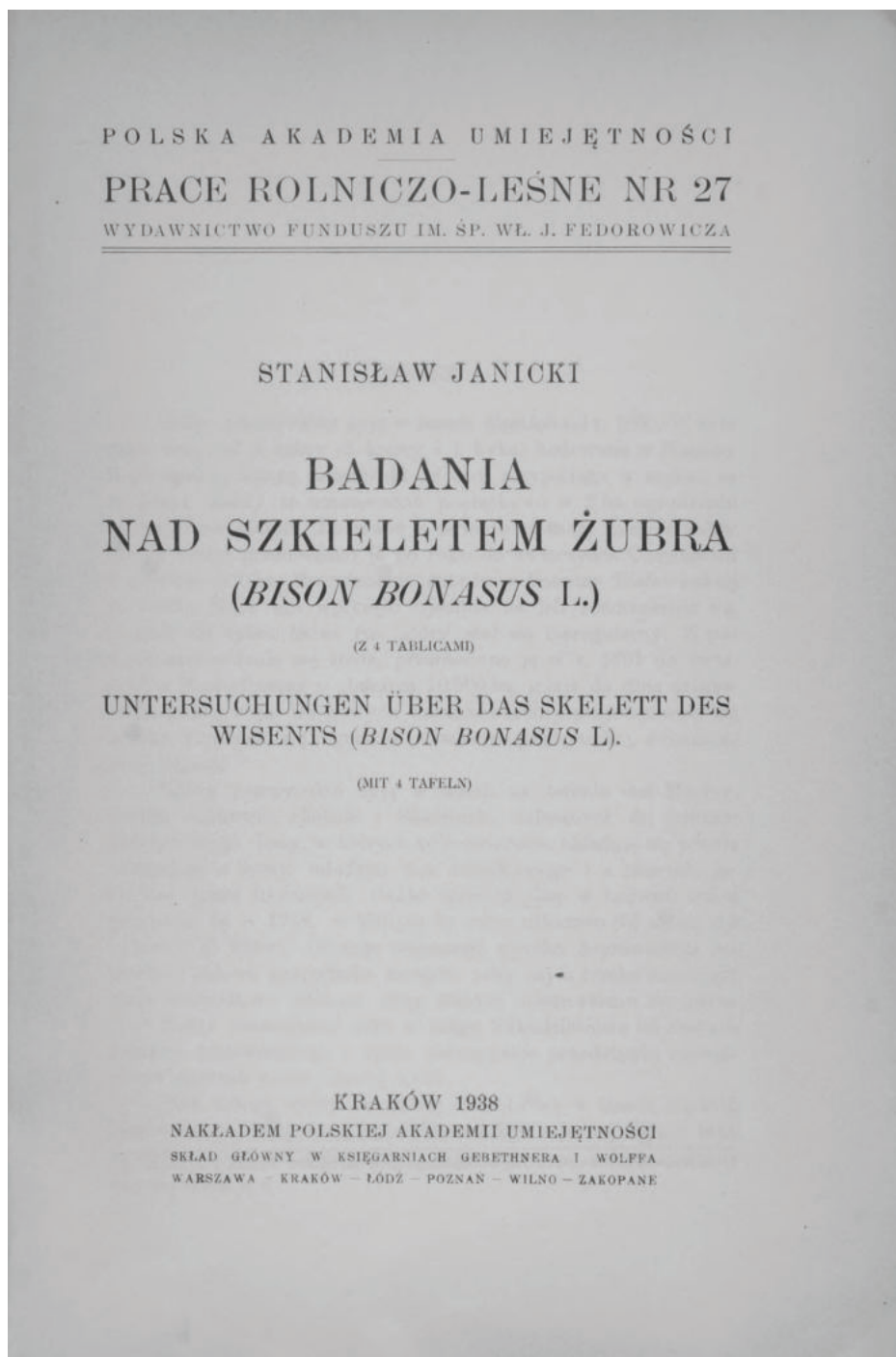
Co robią z żubrami pszczyńskimi?

Piętnaście żubrów pszczyńskich przebywa stale w porze zimowej w ogrodzonym schronisku na terenie lasów w Jankowicach, pow. pszczyńskiego, paśniki zaś dla tych żubrów mieszczą się na wielkiej przestrzeni w lasach w Międzyrzeczu. W związku z przejęciem na własność 22 ha lasu od ks. Pszczyńskiego przez skarb państwa wyłoniła się kłopotliwa sytuacja. Mianowicie ogrodzone schronisko żubrów znajduje się na terenie należącym do spadkobierców księcia Pszczyńskiego, zaś paśniki obecnie na terenie lasów państwowych. Pomiędzy zarządem dóbr pszczyńskich a generalną dyrekcją lasów państwowych toczą się obecnie rokowania, czy ewentualnie nie należałoby przenieść żubrów w inne miejsce, tak, aby schronisko i paśniki znajdowały się na terenie lasów jednego właściciela.

Ryc./Fig. 29. Co robią z żubrami pszczyńskimi? 1938. Polska Zachodnia, 13, nr 82 24-go marca 1938 roku, wydanie drugie: 5. [107]



Ryc./Fig. 30. Gieysztor J. 1938. Żubr padł. Łowiec Polski, nr 5: 86-87. [226]



Ryc./Fig. 31. Janicki S. 1938. Badania nad szkieletem żubra (*Bison bonasus* L.). Prace Rolniczo-Leśne PAU, 27: 1-55. [318]

Der Oberschlesier

21. Jahrgang, 10/11 Heft Oktober/November

1939

Erinnerungen an Pleß

Von Dr. M. Brinkmann

Die „Wisente von Pleß“ hatten den Namen Pleß weit über die Grenzen des deutschen Landes hinaus bekannt gemacht. In Deutschland war der Wisent seit langem ausgestorben. Im Jahre 1865 wurde er in 5 Stück aus dem Urwalde von Bialowieza in Pleß wieder eingeführt. Weitere 5 folgten 1893. Man hörte von großen Hofjagden auf Wisent, Hirsch und Ueber im Pleßer Forst. Höchste Herrschaften waren Jagdgäste des Fürsten von Pleß.

Die Tage des großen Hauptquartiers in Pleß sahen in der Einsamkeit des Pleßer Landeshofes den Befreier des Ostens, unsern greisen Hindenburg neben anderen Trägern weit bekannter Namen. Dann kamen die trüben Zeiten der erzwungenen Abtretung an Polen. Am 10. Erinnerungstage der Polenverdrängung standen wir im Juni 1932 an einer Straße in Pleß und sahen im Festzug bewaffnete Seminaristen und Gymnasiasten. Auch die deutsche Schule mußte mitmarschieren. Der Volksdeutsche neben uns nahm nicht teil, formte die Faust in der Tasche: „Es wird auch wieder anders kommen“. Im Rattowitzer Umzug gingen damals Postbeamte aus Warschau, ebenfalls in Waffen. Es folgten sieben böse Jahre. Der Fürst mit seinem Besitztum stand im Mittelpunkt der planvollen Bedrückung der Deutschen. Maßlose Steuerforderungen, Enteignungen, Zwangsverwaltung waren das Los der Deutschen. In der höchsten Not, als sich keiner mehr zum Deutschsein bekennen sollte, kam es anders; 1939 hatte die Not ein Ende. Am 2. 9. meldete das Oberkommando der Wehrmacht die Einnahme von Pleß durch unsere unaufhaltsam vordringenden Truppen. Am 15. 10. traten Pleßer Volksgenossen vor dem ehemaligen Woiwodschaftsgebäude in Rattowitz zum Tag der Freiheit unter dem Hakenkreuzbanner an.

Im Wisentbestande spiegelt sich das Schicksal des Landes wider. Im Jahre 1918 war mit 11 Stieren und 64 Tieren und Kälbern der je gegebene Höchstbestand erreicht. Von 1919 bis 1922 fiel die Zahl von 47 auf 3. Der Wisent war dem Aussterben nahe, zudem nur mehr ein weibliches Tier vorhanden war. Allmählich hob sich die Zahl. Bei unserm Besuch des Wisentwaldes im Jahre 1932 betrug die Zahl der Wisente 7. Ein Rundfunkbericht über die Schönheit der Pleßer Landschaft vom 3. 10. 1939 gab 18 an. Wie ein Sturm sei die deutsche Besetzung

WISENT UND BISON

MIT BESONDERER BERÜCKSICHTIGUNG DES KAUKASUSWISENTS

VON

ERNA MOHR

Hamburg

Mit einer Tafel und 15 Abbildungen

1. Einleitung	441
2. Bison und Wisent	442
3. Die Bison-Rassen	450
4. Die Wisent-Rassen	457
5. Der Kaukasus-Wisent in der heutigen Wisent-Zucht	466

I. EINLEITUNG

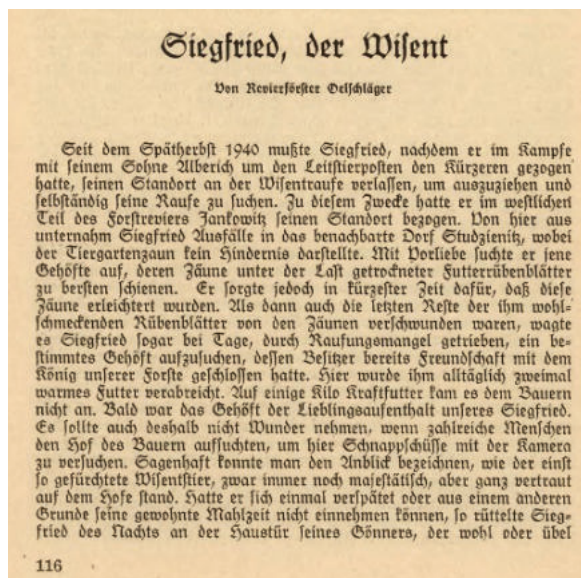
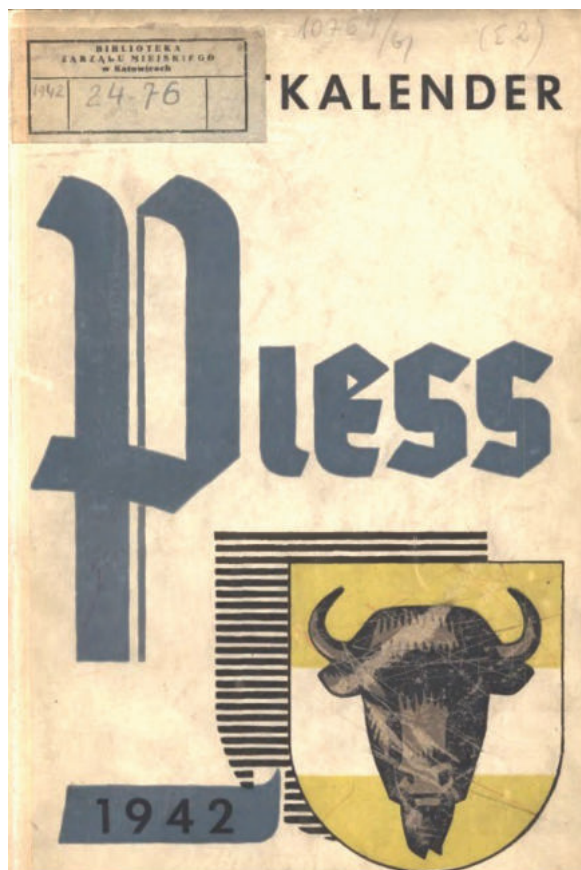
Nordamerikanischer Bison und europäischer Wisent sind miteinander verwandte Wildrinder (nicht Büffel, wie man oft sagen hört), die sehr wahrscheinlich einen gemeinsamen Vorfahren haben, doch sollen an dieser Stelle weder Ort noch Zeit der Aufspaltung, weder die mutmaasslichen Wanderwege der beiden Zweige, noch der Grad der Verwandtschaft näher erörtert werden. Wir haben heute beide als gute Arten vor uns, innerhalb welcher mehrere Rassen bezw. Schläge erkennbar waren und z. T. noch sind. Aber diese Rassenunterschiede innerhalb der einzelnen Arten werden seit einigen Jahrzehnten mehr und mehr verwischt und dürften verschwinden oder durch neue, erbfest gewordene Formen abgelöst werden, wenn sich die Züchter nicht noch in letzter Stunde dazu entschliessen, mit den Resten der alten reinen Typen schärfste Zuchtwahl zu treiben. Wenn so weiter gezüchtet wird wie bisher und alles in einen gemeinsamen grossen Schmelztiegel geworfen wird, werden nur „ein Bison“ und „ein Wisent“ übrig bleiben. So hatte sich z. B. schon in den europäischen Tiergärten im Lauf der Jahrzehnte eine Art „Normalbison“ von charakteristischer Prägung und beträchtlicher Grösse entwickelt. HEINZ HECK meint, dass als Grundlage hierfür eine heute verschwundene, aus dem Osten Amerikas stammende Bisonform gedient habe. Es ist das möglich, doch sind bestimmt schon vor zwei Jahrhunderten auch lebende Bisons desjenigen Typs in Europa gewesen, den wir heute als „südlichen Präriebison“ zu bezeichnen gewohnt sind (siehe Abb. 10!).

28°

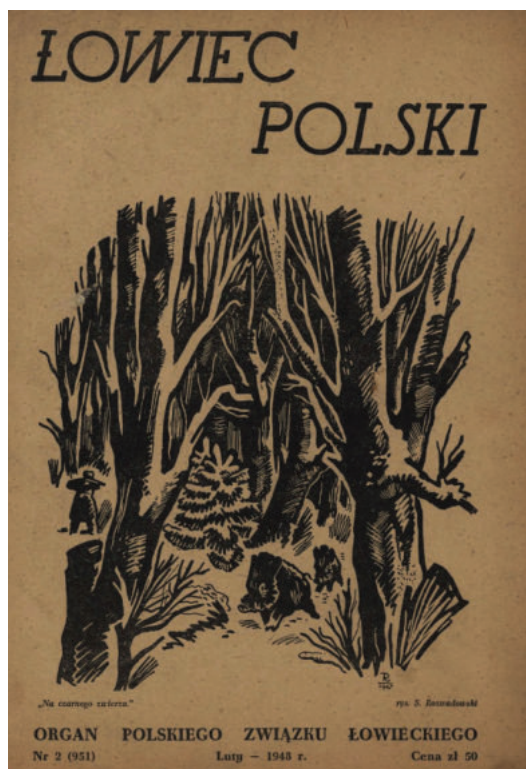
Ryc./Fig. 33. Mohr E. 1939. Wisent und Bison, mit besonderer Berücksichtigung des Kaukasuswisents. Bijdragen tot de Dierkunde, Amsterdam, 27: 441-476. [547]



Ryc./Fig. 34. Wild H. 1940. Die Wisente in den Pleßer Forsten, s.: 96-99. W: Heimatkalender Pleß 1940. 1 Jhrg. Der Landrat des Kreises Pleß (Hrsg.), Busch und Hoffmann (Bearb.), Gauverlag PS-Schlesien G.m.b.H., Zweigverlag Gleiwitz, Gleiwitz, ss. 131. [1032]



Ryc./Fig. 35. Oelschläger. 1942. Ziegfried, der Wisent, s.: 116-117. W: Heimatkalender Pleß 1942. 3 Jhrg. Der Landrat des Kreises Pleß O/S (Hrsg.), Schriftwalter: G. Schroer. Verlag: Schlesien-Verlag, Breslau/Kattowitz, ss. 168. [584]



STANISŁAW CENKIER

ŻUBRY W LASACH PSZCZYŃSKICH

Pierwszą próbę osiedlenia żubrów na Górze Świątka dokonano w 1865 roku, wprowadzając 1 byka i 3 krówy. W wieku 2-3 lat z Paszory Białowieskiej w drodze powrotnej na 20 sztuk jeleni, w tym 5 byków i 13 łai. Żubry umieszczano w lasach Wągrowa, gdzie zaprowadzono dla nich 30 ha lasu, ale w 1865 roku przewidziano je do osobnego rezerwatu w Nadleśnictwie Pszczyna o obszarze równym 50 ha.

W 1883 roku dokonano do tego stada, które od-



tworzenia krwi, półhodowcy byka czystej krwi białowieskiej z Ogrodu Zoologicznego w Berlinie, a w 1883 roku wprowadzono z Paszory Białowieskiej dalszą partię żubrów w postaci 5 krów w wieku od 2 do 10 lat, również w drodze wymiany na jelenie. Równocześnie z tym połączone rezerwat z ogólnym zwierzętami pszczyńskimi, przez co zmniejszono ich liczbę z 30 do 11 sztuk.

Oskazano na zapoczątkowanie nowej hodowli żubrów, dalej nie uwzględniając w warunkach niemal zupełnie pierwotnych. Totus rezerwat żubrów wymagał się szybko, osiągnął w okresie następującym 18 lat 120 sztuk przy skrajnie niskim poziomie (wielkość chorób i wypadków) 20 sztuk. Niestety, pod koniec okresu (rok 1909-11) dezorganizacja powojenna w polskiej Rosji, a następnie trzy powstania dyktando powodują wyłączenie zwierząt pszczyńskich, co sprawiło, że w rzeczywistości w roku 1912 w lasach polskich udało się uratować od zagłady tylko trzy żubry (w tym 2 byki) dwuletniego „Płonia” i 10-letniego „Płocia” i jedną 10-letnią krowę „Płonia”.

Od lipca 1922 roku rozpoczyna się nowy, trzeci okres hodowli żubrów na Świątku, prowadzący już przez władze polskie. Żubry zostały osiedlone zgodnie z planem, konieczność zwalczania z tego powodu, że postanowiono zrehabilitować je zaledwie na całym obszarze polskim, tj. 11 tys. ha. Uwzględniając „Płonia” okazała się niepodatliwość płodna. W 1923 roku urodziła ona byka „Płocia”, w 1924 żubry „Płocia”, wreszcie w 1925 roku dwuletni byk „Płocia”. Żubry udało się odzyskać w polu

„Płocia”, wydając ją w 1928 roku pięcioletniego potomka, zaś do 1923 roku, czyli w okresie 16 lat—ogółem 12 sztuk potomstwa.

Wieluż w 1929 roku nie spowodował porażki, co miało w stanie stać się, co najmniej 40 sztuk, gdyż występujące w tym czasie żubry od sierpnia dwuletnia choroba zwierzęcia opieką, co miało być. W okresie jednak choroby z żubrów wywieziono z Pszczyny do Niemiec, zaś po zakończeniu się choroby w 1930 powrócił żubr. Aby zachować pozostałą resztę żubrów zamknięto ją na ogrodzonej powierzchni 3 ha i ustawiono cztery postępowe wojnowe. Ale już na wiosnę 1931 roku rozpoczęto rezerwat do 30 ha lasu, całkowicie ogrodzonych.

Podany przytoczony zestawienie obrazuje zmiany w stanie żubrów pszczyńskich w czasie od 1865 do 1926 r.:

	1865-71	1871-81	1881-91	1891-01	1901-11	1911-21
Stan początkowy	—	—	3	12	2	3
Sprowadzono	2	8	2	—	1	—
Urodzilo się	10	18	20	27	13	18
Oddano do innych	—	—	—	—	—	—
Odzyskano	1	—	1	2	11	—
Odzyskano	5	7	20	31	2	1
Zabito	—	—	—	—	—	—
Stwierdzono w walce	2	—	16	3	—	—
Utracił przez choroby	—	—	—	—	—	—
był i wypadki	3	12	12	20	0	1
Zabito przez kłosa	—	—	18	53	6	9
Stwierdzono	—	—	—	—	—	—
Stan końcowy	3	12	2	1	0	11

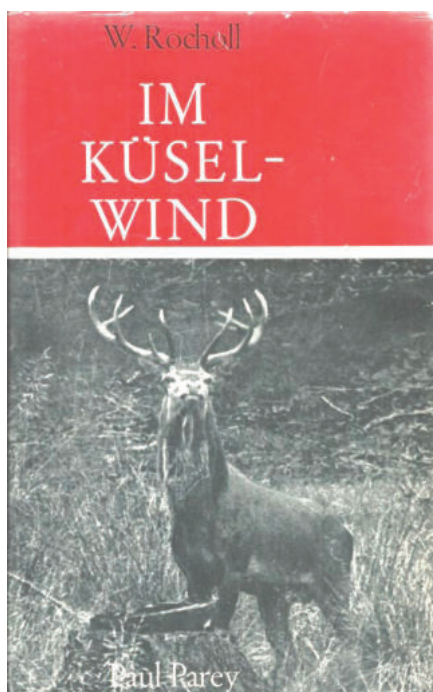
Według wyżej podanego zestawienia wynosił stan żubrów pszczyńskich w dniu 31.XII.1926 r. 11 sztuk.

	żubrów byków	żubrów krowy
w tym	—	7
w wieku od 6 do 12 lat	—	2
w wieku od 2 do 6 lat	8	2
poniżej 2 roku	1	2
razem dnia 31.XII.1926 roku	9	11
żubrów w 1927 r.	3	3
razem	12	14
oddano w 1927 r. do Smardzewa	2	—
oddano w 1927 r. do Białowieskiego	1	3
padła wskazań choroby	1	—
Stan w listopadzie 1927 r.	2	11

Obecny rezerwat żubrów jest położony w lasach państwowych nadleśnictwa Pszczyna w lasach Jaskółce, w mierzwiach mierzwi-lesnych, z pojedynczymi dębami i bukami, oraz z silnym podszyciem iglastym. Pomimo ograniczonej powierzchni jest teren przepiękny i piękny, jako wieloletni las, w którym żubry, które przetrwały straszny „Korowidz”.

Rezerwat jest stale ochroniany przez służbą państwa, zaś żubry hodowane już dwa razy dziennie karmią, składającą się z buraków, ziemniaków, wy-

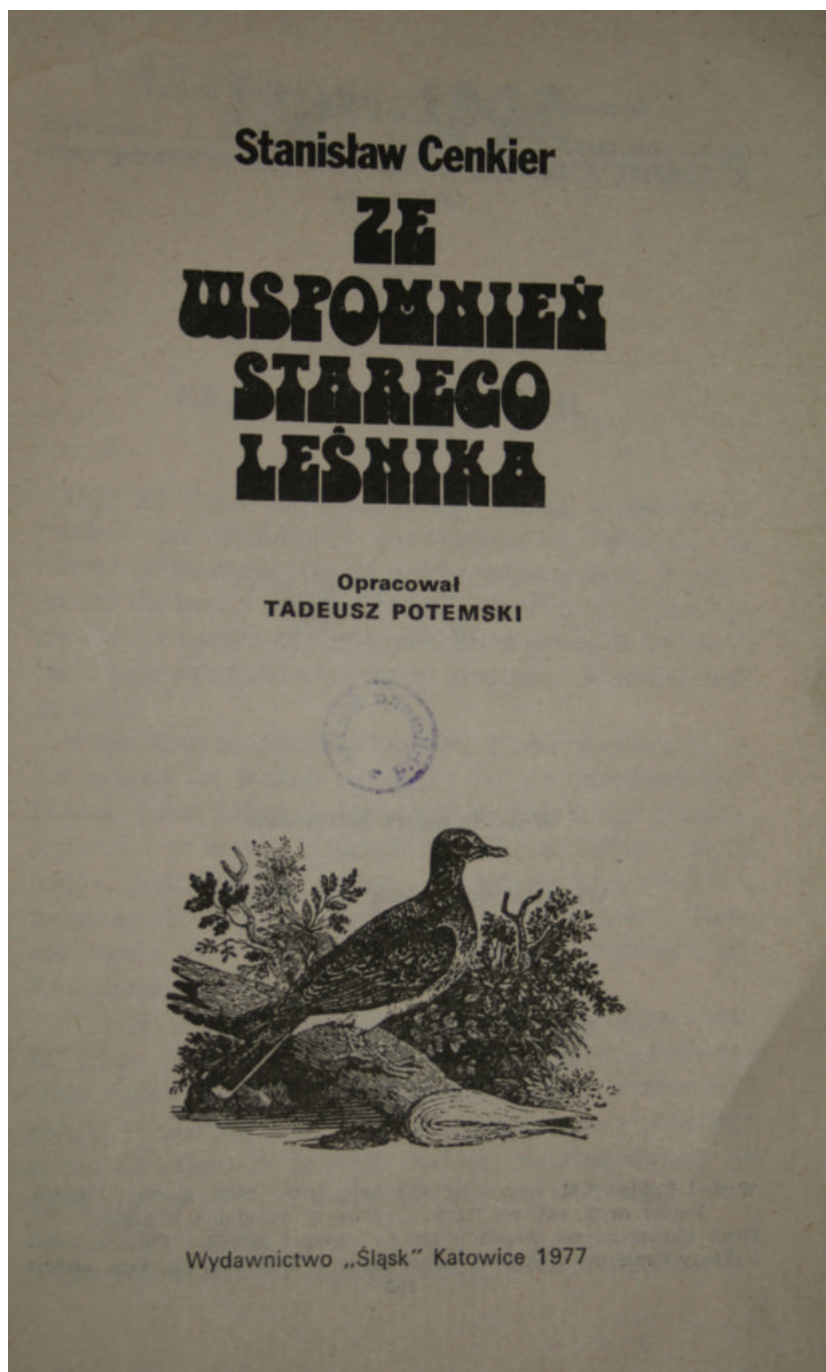
Ryc./Fig. 36. Cenquier S. 1948. Żubry w lasach pszczyńskich. Łowiec Polski, nr 2 (1951): 16-17. [95]



Ryc./Fig. 37. Rocholl W. 1963. Im Küselwind (Pursch durch ein bewegtes Jagerlaben). Verlag Paul Parey, Hamburg – Berlin, ss. 205. [854]



Ryc./Fig. 38. Benzel W. 1967. Im Paradies der Hirsche. Rotwilderfahrungen des letzten Wildmeisters beim Fürsten Pleß. Paul Parey, Hamburg – Berlin, wyd. 1, ss. 228. [32]



Ryc./Fig. 39. Cenkier S. 1977. Ze wspomnień starego leśnika. Opr. T. Potemski.
Wyd. Śląsk, Katowice, ss. 278. [100]

verfolgt u. e. ganze Suite ausgezeichnete Exemplare an d. Samml. d. Gesellschaft gesendet. — Höhenrauch v. stark brenzlichem Geruch hatte sich um d. Zobtenberg und um Neumarkt gelagert, der v. den um diese Zeit in d. lüneburger u. ostfries. Heiden angezünd. Bränden herrühren soll. — Fuchst v. Pleß hat, z. Aussetzung in f. Waldungen, in Rußland 1 Stier u. 2 Kühe v. Auerochsen gegen 12 Paare dort fehlenden Rothwildes eingetauscht. — Daß Strauchwehr vor d. alten Oder b. Breslau ist durch Eisgang u. Hochwasser bedeutend beschädigt. — Jetzt zeigt sich i. d. Gärten immer mehr, wie sehr der harte Winter geschadet. Hunderte v. Rosenbäumchen sind erfroren, d. Hälfte d. Weinstöcke zu Grunde gegangen; auch d. Bienenväter seufzen, mancher hat harte Verluste erlitten, z. B. soll Pfarrer J. bei Wansan an 60 Bölker verloren haben. — In Zielona wurde e. Steinadler mittelst Eisen gefangen, i. Byunkau ein Dachs, den d. Bresl. zoolog. Garten z. Geschenk erhielt. — Bei den 16. Mai überall stattgefunden. Gewittern fiel b. Lubschau am Südabhange d. Grojeb-berges e. so starker Wolkenbruch, daß er auf 1 M. Länge und $\frac{1}{2}$ M. Breite d. Gegend in reißenden Strom verwandelte, e. Förster u. 50 Waldarbeiter die Wasserwoge mannshoch über-raidete, die Häuser an manchen Orten bis ans Dach unter Wasser standen, und vielfacher Schaden an Gebäuden, Mühlen, Wehren, Brücken, Vieh, Acker u. Wiesen entstand (BZ 234 235, SZ 235). — In Breslau wurde 22. Mai am gr. Wehre am Bürgerwerder d. 1. Stör gefangen. — Bei d. starken Gewitter am Himmelfahrtstage machte i. Freiburg e. Blick in e. Möbelmagazin die merkwürdigsten Wege u. Sprünge (BZ 245). — Der i. Schlawen-hüger Park vorkommende Ahorn (*Acer Schwedleri*) ist insofern merkwürdig, als diese neue Art, durch blutrothe Zweige und Blätter ausgezeichnet, v. da aus i. d. Handelsgärtnerei übergegangen.

ISBN 978-83-942550-1-5



9 788394 255015